

İBN HALDUN ÜNİVERSİTESİ
LİSANSÜSTÜ EĞİTİM ENSTİTÜSÜ
RADYO, TELEVİZYON VE SİNEMA ANABİLİM DALI

YÜKSEK LİSANS TEZİ

TÜRKİYE'DE DİJİTAL GAZETECİLİĞE DAYALI
MEDYA KURULUŞLARINDA SURİYELİ
SIĞINMACILARIN ÇERÇEVELENMESİ

HANDE KADİROĞLU

TEZ DANIŞMANI
DOÇ. DR. MEHMET KARANFİLOĞLU

İSTANBUL, 2024

İBN HALDUN ÜNİVERSİTESİ
LİSANSÜSTÜ EĞİTİM ENSTİTÜSÜ
RADYO, TELEVİZYON VE SİNEMA ANABİLİM DALI

YÜKSEK LİSANS TEZİ

TÜRKİYE'DE DİJİTAL GAZETECİLİĞE DAYALI
MEDYA KURULUŞLARINDA SURİYELİ
SIĞINMACILARIN ÇERÇEVELENMESİ

HANDE KADİROĞLU

TEZ DANIŞMANI
DOÇ. DR. MEHMET KARANFİLOĞLU

İSTANBUL, 2024

TEZ ONAY SAYFASI

Bu tez tarafımızca okunmuş olup kapsam ve nitelik açısından, Radyo, Televizyon ve Sinema alanında yüksek lisans derecesini alabilmek için yeterli olduğuna karar verilmiştir.

Tez Jürisi Üyeleri

Unvan – Ad Soyad

Kanaati

İmza

Bu tezin İbn Haldun Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Enstitüsü tarafından konulan tüm standartlara uygun şekilde yazıldığı teyit edilmiştir.

Teslim Tarihi

Mühür/İmza

AKADEMİK DÜRÜSTLÜK BEYANI

Bu çalışmada yer alan tüm bilgilerin akademik kurallara ve etik ilkelere uygun olarak toplanıp sunulduğunu, söz konusu kurallar ve ilkelerin zorunlu kıldığı çerçevede, çalışmada özgün olmayan tüm bilgi ve belgelere, alıntılama standartlarına uygun olarak referans verilmiş olduğunu beyan ederim.

Adı Soyadı: Hande Kadiroğlu

İmza:

ÖZ

TÜRKİYE’DE DİJİTAL GAZETECİLİĞE DAYALI MEDYA
KURULUŞLARINDA SURİYELİ SIĞINMACILARIN ÇERÇEVELENMESİ

Kadiroğlu, Hande

Radyo, Televizyon ve Sinema Yüksek Lisans Programı

Öğrenci Numarası: 2040320006

Open Researcher and Contributor ID (ORC-ID): 0000-0002-5276-0680

Ulusal Tez Merkezi Referans Numarası: 10639963

Tez Danışmanı: Doç. Dr. Mehmet Karanfiloğlu

Temmuz 2024, 215 Sayfa

İletişim teknolojilerinde meydana gelen dönüşüm aşamaları geleneksel gazetecilik pratiklerinin değişime uğramasını sağlayarak dijital gazeteciliğin gelişimine zemin hazırlamıştır. Gazetecilik alanında kullanılmaya başlanan dijital teknolojiler haberin üretim, dağıtım ve tüketim süreçlerinde köklü değişimleri beraberinde getirmiştir. Dijital mecraların yapısının geniş bir yelpazede çeşitlilik sunması haber akışının ve tüketiminin daha önce hiç olmadığı kadar hızlı ve yoğun bir düzeyde ilerlemesini sağlayarak bireylerin enformasyona erişimini kolaylaştırmaktadır. Her bir dijital mecranın yapısına uygun olarak hazırlanan haber içerikleri hem üretim hem de sunum aşamasında kapsadıkları ve dışarıda bıraktıkları ile çerçevelerin oluşmasına neden olmakta ve bu haber çerçeveleri bireylerin durum ve olayları anlamlandırmasına etki etmektedir. Bu bağlamda Türkiye’de öne çıkan gündem konularından biri olan Suriyeli sığınmacılar ile ilgili haberler ve bu haberlerde sığınmacılar için kullanılan temsil ve çerçeveleme biçimleri toplumun sığınmacılara ilişkin algısını şekillendirmede etkili olmaktadır. Çalışmada, Suriye’de iç savaş sonucu ortaya çıkan ve başta Türkiye olmak üzere bölgedeki birçok ülkeyi etkileyen sığınmacı krizi sürecinde Suriyeli sığınmacıların Türkiye’de dijital gazeteciliğe dayalı medya kuruluşlarında nasıl çerçevelendiği ortaya konulmaya çalışılmıştır. Bu kapsamda çalışmanın ilk bölümünde giriş, ikinci bölümde haberde çerçeveleme yöntemleri, üçüncü bölümde dijital gazetecilik pratiklerinin gelişimi, dördüncü bölümde Suriye

savaşının tarihsel arka planı, beşinci bölümde de araştırma çalışması yer almaktadır. “Medya kuruluşları Suriyeli sığınmacıların haberlerde çerçevelenmesinde nesnel bir bakış açısı ve tutarlı bir haber yazım diline sahip midir?” sorusu araştırmanın temelini oluşturmaktadır. Çalışmada Hürriyet ve Sözcü haber sitelerinde belirlenen tarihler arasında yer alan Suriyeli sığınmacılara ilişkin haberler ele alınmıştır. Elde edilen bulgular Robert Entman’ın çerçeveleme analizi yöntemi kullanılarak incelenmiştir. Sonuç olarak, Suriyeli sığınmacıların çerçevelenmesinde kullanılan haber dilinin nesnel bir yaklaşımdan uzak olarak haber içeriğinin konusu ve haber sitelerinin siyasal yaklaşımları kapsamında şekillendirildiği görülmektedir.

Anahtar Kelimeler: Çerçeveleme Analizi, Dijital Gazetecilik Suriyeli Sığınmacılar, Temsil.

ABSTRACT

FRAMING SYRIAN ASYLUM SEEKERS IN DIGITAL JOURNALISM-BASED MEDIA ORGANIZATIONS IN TURKEY

Kadiroğlu, Hande

MA in Radio, Television and Cinema

Student ID: 2040320006

Open Researcher and Contributor ID (ORC-ID): 0000-0002-5276-0680

National Thesis Center Reference Number: 10639963

Thesis/Project Supervisor: Assoc. Prof. Mehmet Karanfiloğlu

July 2024, 215 Pages

The transformation stages occurring in communication technologies have paved the way for the development of digital journalism by enabling traditional journalism practices to change. Digital technologies that have begun to be used in the field of journalism have brought about radical changes in the production, distribution and consumption processes of news. The wide range of diversity in the structure of digital media facilitates individuals' access to information by enabling the news flow and consumption to progress at a faster and more intense level than ever before. News content prepared in accordance with the structure of each digital medium causes frames to be formed with what they include and exclude at both the production and presentation stages, and these news frames affect individuals' interpretation of situations and events. In this context, news about Syrian asylum seekers, one of the prominent agenda topics in Turkey, and the representation and framing styles used for asylum seekers in these news are effective in shaping society's perception of asylum seekers. The study tried to reveal how Syrian asylum seekers were framed in media organizations based on digital journalism in Turkey during the asylum seekers crisis that emerged as a result of the civil war in Syria and affected many countries in the region, especially Turkey. In this context, the first part of the study includes the introduction, the second part includes framing methods in the news, the third part includes the development of digital journalism practices, the fourth part includes the

historical background of the Syrian war, and the fifth part includes the research study. The question "Do media organizations have an objective perspective and a consistent news writing language in framing Syrian refugees in the news?" forms the basis of the research. In the study, news about Syrian asylum seekers on Hürriyet and Sözcü news sites between the specified dates were discussed. The findings were examined using Robert Entman's framing analysis method. As a result, it seems that the news language used in framing Syrian refugees is shaped within the scope of the subject of the news content and the political approaches of the news sites, far from an objective approach.

Keywords: Digital Journalism, Framing Analysis, Representation, Syrian Refugees.

TEŞEKKÜR

Araştırmanın her aşamasında bilgi ve tecrübesini cömertçe paylaşarak yolumu aydınlatan değerli danışman hocam Doç. Dr Mehmet Karanfiloğlu'na teşekkür ederim. Gösterdiği destek ve katkılar daha zengin bir araştırma deneyimine ulaşmamı sağladı.

Görüşleri ve yönlendirmeleriyle araştırmanın gelişiminde önemli katkılar sunan İbn Haldun Üniversitesinin tüm kıymetli akademisyenlerine teşekkür ederim.

Öğrenim hayatımda desteğini hiçbir zaman esirgemeyerek her koşulda yanımda olan aileme sabır ve anlayışları için şükranlarımı sunarım. Dostlukları sayesinde bu sürecin daha verimli ve keyifli geçmesini sağlayan arkadaşlarıma sevgilerimi sunarım.

Hande Kadiroğlu
İSTANBUL, 2024

İÇİNDEKİLER

ÖZ	iv
ABSTRACT	vi
TEŞEKKÜR	viii
İÇİNDEKİLER	ix
TABLolar LİSTESİ	xii
GRAFİKLER LİSTESİ	xviii
SEMBOLLER VE KISALTMALAR LİSTESİ	xix
BÖLÜM I GİRİŞ	1
BÖLÜM II KURAMSAL ARKA PLAN	5
2.1. Çerçeveleme Kuramı	5
2.1.1. Çerçeveleme Etkisi	7
2.1.2. Haberde Çerçeveleme	10
2.2. Temsil Kavramı	15
2.2.1. Haberde Temsil	18
BÖLÜM III DİJİTAL GAZETECİLİK	23
3.1. Geleneksel Gazetecilikten Dijital Gazeteciliğe Geçiş	23
3.1.1. Dijital Gazeteciliğin Gelişim Dönemi ve Türkiye'deki Örnekleri	26
3.2. Dijital Gazetecilikteki Yeni İmkanlar	29
3.2.1. Web 1.0	30
3.2.2. Web 2.0 ve Sosyal Medya Ortamlarının Gelişimi	31
3.2.3. Gazeteciliğin Dijitalleşmesinde Öne Çıkan Kavramlar	36
3.3. Dijital Gazetecilik ve Mevcut Tartışmalar	38
3.3.1. Algoritmalar	39
3.3.2. Etiket (Hashtag)	39
3.3.3. Küçük Ön İzleme Resimleri (Thumbnails)	40
3.3.4. Yankı Fanusları	41
3.3.5. Filtre Baloncukları	42
3.3.6. Sahte Haberler ve Doğrulama	43
3.3.7. Dijital Yerliler ve Dijital Göçmenler	45
3.3.8. McLuhan ve Küresel Köy	46
3.4. Geleceğe Dönük Dijital Gazetecilik Pratikleri	47
3.4.1. Sürükleyici Gazetecilik	48

3.4.2. Podcast Gazeteciliği	49
3.4.3. Google Gazeteciliği	50
3.4.4. YouTube Gazeteciliği.....	52
3.4.5. X (Twitter) Gazeteciliği	53
3.4.6. WhatsApp Gazeteciliği.....	55
3.4.7. Yapay Zekâ.....	56
3.4.8. Sosyal Medya Gazeteciliği	58
BÖLÜM IV SURIYE İÇ SAVAŞININ TARİHSEL ARKA PLANI.....	61
4.1. İç Savaş Öncesi Suriye’de Genel Görünüm	61
4.1.1. Suriye’de İstikrarsızlık ve Askeri Darbeler Dönemi	62
4.1.2. Hafız Esed Dönemi	64
4.1.3. Beşar Esed Dönemi	66
4.2. İç Savaşa Doğru Giden Süreç.....	69
4.2.1. Arap Baharı’nın Ortaya Çıkışı	70
4.3. Suriye’de Olayların Başlaması ve Gelişimi	74
4.4. Suriye’den Türkiye’ye Yönelen Göç.....	78
BÖLÜM V ARAŞTIRMANIN YÖNTEMİ	81
5.1. Araştırmanın Amacı ve Kapsamı	81
5.2. Araştırmanın Sorunsalı	82
5.3. Araştırmanın Metodolojisi	82
5.4. Araştırmanın Evreni ve Örneklemi	84
5.5. Bulgular	85
5.5.1. Hürriyet	86
5.5.1.1. Hürriyet Suriyeli Sığınmacı Haberleri	86
5.5.1.1.1. Entegrasyon I.....	87
5.5.1.1.2. Empati ve Anlayış I.....	101
5.5.1.1.3. Kapasite I	121
5.5.1.1.4. Sorunsallaştırma I	127
5.5.2. Sözcü	137
5.5.2.1. Sözcü Suriyeli Sığınmacı Haberleri	138
5.5.2.1.1. Entegrasyon II	138
5.5.2.1.2. Empati ve Anlayış II	148
5.5.2.1.3. Kapasite II	161
5.5.2.1.4. Sorunsallaştırma II	165

BÖLÜM VI SONUÇ	185
REFERANSLAR.....	194
ÖZGEÇMİŞ.....	214

TABLÖLAR LİSTESİ

Tablo 5.1. Entman’a Göre Çerçevenin Dört İşlevi	84
Tablo 5.2. Haber Sitelerinde Suriyeli Sığınmacılar Hakkındaki Haber Sayısı	85
Tablo 5.3. Robert Entman’ın Çerçeveleme Analizine Göre “İstanbul Aydın Üniversitesi’nden Suriyeli Sığınmacılara Büyük Destek” Başlıklı Haberin İncelenmesi	88
Tablo 5.4. Robert Entman’ın Çerçeveleme Analizine Göre “Demirtaş’tan Suriyelilere vatandaşlık açıklaması” Başlıklı Haberin İncelenmesi	89
Tablo 5.5. Robert Entman’ın Çerçeveleme Analizine Göre “Çaresizlikten buradayız ülkemize geri döneceğiz” Başlıklı Haberin İncelenmesi	90
Tablo 5.6. Robert Entman’ın Çerçeveleme Analizine Göre “Suriyelilere vatandaşlıkta ilk şart uyum” Başlıklı Haberin İncelenmesi	91
Tablo 5.7. Robert Entman’ın Çerçeveleme Analizine Göre “Suriyeli çocuklar kayıp nesil mi olacak?” Başlıklı Haberin İncelenmesi	92
Tablo 5.8. Robert Entman’ın Çerçeveleme Analizine Göre “Suriyeli öğrenciler GEM’de hayata hazırlanıyor” Başlıklı Haberin İncelenmesi.....	93
Tablo 5.9. Robert Entman’ın Çerçeveleme Analizine Göre “MEB’den Suriyeli çocukların eğitimi için yol haritası” Başlıklı Haberin İncelenmesi	94
Tablo 5.10. Robert Entman’ın Çerçeveleme Analizine Göre “230 bin Suriyeli öğrenci ders başı yaptı” Başlıklı Haberin İncelenmesi	95
Tablo 5.11. Robert Entman’ın Çerçeveleme Analizine Göre “Kanada’da Suriyeli mültecilere kredi şoku” Başlıklı Haberin İncelenmesi	96
Tablo 5.12. Robert Entman’ın Çerçeveleme Analizine Göre “İstanbul’da kültürüyle, sanatıyla ve restoranıyla Suriye mahallesi” Başlıklı Haberin İncelenmesi.....	97
Tablo 5.13. Robert Entman’ın Çerçeveleme Analizine Göre “Suriyeli çocuklar Mask Müzesi’nde” Başlıklı Haberin İncelenmesi	98
Tablo 5.14. Robert Entman’ın Çerçeveleme Analizine Göre “Nobel’lik ensar muhacir kenti: Kilis” Başlıklı Haberin İncelenmesi	99
Tablo 5.15. Robert Entman’ın Çerçeveleme Analizine Göre “350 bin Suriyeliden 5-6 bin vatandaş” Başlıklı Haberin İncelenmesi	100
Tablo 5.16. Robert Entman’ın Çerçeveleme Analizine Göre “Akfen Holding Yönetim Kurulu Başkanı Hamdi Akın evini mültecilere açtı” Başlıklı Haberin İncelenmesi	101
Tablo 5.17. Robert Entman’ın Çerçeveleme Analizine Göre “Suriyeli sığınmacı Pokemon’la savaşı anlatıyor” Başlıklı Haberin İncelenmesi	102

Tablo 5.18. Robert Entman’ın Çerçeveleme Analizine Göre “Ege’de ölümden döndü şimdi gözü madalyada” Başlıklı Haberin İncelenmesi	103
Tablo 5.19. Robert Entman’ın Çerçeveleme Analizine Göre “Başbakan Davutoğlu: Tek tek elimizde Rusya’nın attığı her bombanın nereye düştüğünün bilgisi var” Başlıklı Haberin İncelenmesi	104
Tablo 5.20. Robert Entman’ın Çerçeveleme Analizine Göre “Yalçın Akdoğan Suriyeli göçmen sayısını açıkladı” Başlıklı Haberin İncelenmesi.....	105
Tablo 5.21. Robert Entman’ın Çerçeveleme Analizine Göre “Türkiye’den gönderilen Suriyeli mülteciler Almanya’da” Başlıklı Haberin İncelenmesi.....	106
Tablo 5.22. Robert Entman’ın Çerçeveleme Analizine Göre “Gülben Ergen mülteci kampını ziyaret etti” Başlıklı Haberin İncelenmesi	107
Tablo 5.23. Robert Entman’ın Çerçeveleme Analizine Göre “Mülteci Astronot Muhammed Faris: Keşke bütün kötülerini uzaya gönderseler” Başlıklı Haberin İncelenmesi	108
Tablo 5.24. Robert Entman’ın Çerçeveleme Analizine Göre “Obama’dan Suriyeli bilim insanı Hamo’ya özel davet” Başlıklı Haberin İncelenmesi	109
Tablo 5.25. Robert Entman’ın Çerçeveleme Analizine Göre “ABD’li ünlü aktör Edward Norton’dan Suriyeli bilim adamı için yardım kampanyası” Başlıklı Haberin İncelenmesi	110
Tablo 5.26. Robert Entman’ın Çerçeveleme Analizine Göre “Charlie Hebdo’dan tepki çeken Aylan Kurdi karikatürü” Başlıklı Haberin İncelenmesi	111
Tablo 5.27. Robert Entman’ın Çerçeveleme Analizine Göre “10 yaşındaki Suriyeli Ayşe yardım bekliyor” Başlıklı Haberin İncelenmesi	112
Tablo 5.28. Robert Entman’ın Çerçeveleme Analizine Göre “Suriyeli mültecilerle ilgili çarpıcı rapor” Başlıklı Haberin İncelenmesi	113
Tablo 5.29. Robert Entman’ın Çerçeveleme Analizine Göre “Suriyeli kız resmi ırkçılık tartışması başlattı” Başlıklı Haberin İncelenmesi	114
Tablo 5.30. Robert Entman’ın Çerçeveleme Analizine Göre “Macar kameramandan mülteciye tekme” Başlıklı Haberin İncelenmesi.....	115
Tablo 5.31. Robert Entman’ın Çerçeveleme Analizine Göre “Macar kameramanın çelme taktığı mülteci Suriyeli teknik direktörmüş” Başlıklı Haberin İncelenmesi..	116
Tablo 5.32. Robert Entman’ın Çerçeveleme Analizine Göre “Suriyeli mültecilerin son durağı Almanya” Başlıklı Haberin İncelenmesi	117

Tablo 5.33. Robert Entman’ın Çerçeveleme Analizine Göre “Büyük dramın sembolü Aylan ve Galip” Başlıklı Haberin İncelenmesi.....	118
Tablo 5.34. Robert Entman’ın Çerçeveleme Analizine Göre “Dünyayı sarsan o fotoğraf gazetelerin manşetlerinde” Başlıklı Haberin İncelenmesi	119
Tablo 5.35. Robert Entman’ın Çerçeveleme Analizine Göre “Suriyeli sığınmacılar neden körfez ülkelerine gitmiyor” Başlıklı Haberin İncelenmesi.....	120
Tablo 5.36. Robert Entman’ın Çerçeveleme Analizine Göre “Suriyeli sığınmacıların ardından geriye hüznü bir aşk hikayesi kaldı” Başlıklı Haberin İncelenmesi	121
Tablo 5.37. Robert Entman’ın Çerçeveleme Analizine Göre “Suriyelilerin tercihi Fatih” Başlıklı Haberin İncelenmesi	122
Tablo 5.38. Robert Entman’ın Çerçeveleme Analizine Göre “Esas kamp bizim köyler olur” Başlıklı Haberin İncelenmesi.....	123
Tablo 5.39. Robert Entman’ın Çerçeveleme Analizine Göre “Kilis’teki kadınlarda kuma korkusu” Başlıklı Haberin İncelenmesi.....	124
Tablo 5.40. Robert Entman’ın Çerçeveleme Analizine Göre “Zengin ülkeler Suriyeli mültecilerin sadece yüzde 1,4’ünü kabul etti” Başlıklı Haberin İncelenmesi	125
Tablo 5.41. Robert Entman’ın Çerçeveleme Analizine Göre “Davutoğlu AB ile Kayserili pazarlığı yaptık” Başlıklı Haberin İncelenmesi.....	126
Tablo 5.42. Robert Entman’ın Çerçeveleme Analizine Göre “İzmir’de ayda 250 Suriyeli bebek doğuyor” Başlıklı Haberin İncelenmesi.....	127
Tablo 5.43. Robert Entman’ın Çerçeveleme Analizine Göre “Dikili’deki sığınmacılar spor salonunu ateşe verdi” Başlıklı Haberin İncelenmesi.....	128
Tablo 5.44. Robert Entman’ın Çerçeveleme Analizine Göre “Suriyeliler Avrupa’ya gitmek için Edirne’ye akın etti” Başlıklı Haberin İncelenmesi	129
Tablo 5.45. Robert Entman’ın Çerçeveleme Analizine Göre “Basmane’de mülteci-kuyumcu-dövizci üçgeni” Başlıklı Haberin İncelenmesi.....	130
Tablo 5.46. Robert Entman’ın Çerçeveleme Analizine Göre “Kayıt dışı Suriyeli çalışanlar işsizliği çift haneye taşıdı” Başlıklı Haberin İncelenmesi	131
Tablo 5.47. Robert Entman’ın Çerçeveleme Analizine Göre “Yunan sahil güvenlik mülteci botunu böyle patlattı” Başlıklı Haberin İncelenmesi	132
Tablo 5.48. Robert Entman’ın Çerçeveleme Analizine Göre “Suriyeli dilenci çocuklar kamplara gönderildi” Başlıklı Haberin İncelenmesi	133
Tablo 5.49. Robert Entman’ın Çerçeveleme Analizine Göre “Suriyeli mülteciler sahile varır varmaz selfie çekti” Başlıklı Haberin İncelenmesi.....	134

Tablo 5.50. Robert Entman’ın Çerçeveleme Analizine Göre “Mersin sahilleri Suriyelilerle doldu” Başlıklı Haberin İncelenmesi	135
Tablo 5.51. Robert Entman’ın Çerçeveleme Analizine Göre “Türkiye 2011’den bu yana Suriyeli mülteciye 8 milyar dolar harcadı” Başlıklı Haberin İncelenmesi.....	136
Tablo 5.52. Robert Entman’ın Çerçeveleme Analizine Göre “Elazığ’da Suriyelilerin odun kapma izdihamı” Başlıklı Haberin İncelenmesi.....	137
Tablo 5.53. Robert Entman’ın Çerçeveleme Analizine Göre “Üniversitenin Suriyeli araştırmasından Anadolu hoşgörüsü çıktı” Başlıklı Haberin İncelenmesi.....	139
Tablo 5.54. Robert Entman’ın Çerçeveleme Analizine Göre “Atatürk Ortaokulu’nda Suriyeli çocukların karne töreni” Başlıklı Haberin İncelenmesi.....	140
Tablo 5.55. Robert Entman’ın Çerçeveleme Analizine Göre “Yusuf İslam ve Sefure Davutoğlu Suriyelileri ziyaret etti” Başlıklı Haberin İncelenmesi	141
Tablo 5.56. Robert Entman’ın Çerçeveleme Analizine Göre “Suriyelilere seçme ve seçilme hakkı” Başlıklı Haberin İncelenmesi	142
Tablo 5.57. Robert Entman’ın Çerçeveleme Analizine Göre “Suriyelilere vatandaşlık açıklaması” Başlıklı Haberin İncelenmesi	143
Tablo 5.58. Robert Entman’ın Çerçeveleme Analizine Göre “Suriyeli çocuklar dünyayı ağlatan acılarını renklere döktü” Başlıklı Haberin İncelenmesi.....	144
Tablo 5.59. Robert Entman’ın Çerçeveleme Analizine Göre “Suriyeliler kepenk indirdi” Başlıklı Haberin İncelenmesi.....	145
Tablo 5.60. Robert Entman’ın Çerçeveleme Analizine Göre “İzlanda’nın 50 mülteci alabiliriz açıklamasına halktan tepki” Başlıklı Haberin İncelenmesi	146
Tablo 5.61. Robert Entman’ın Çerçeveleme Analizine Göre “Macaristana gurbetçi tepkisi” Başlıklı Haberin İncelenmesi.....	147
Tablo 5.62. Robert Entman’ın Çerçeveleme Analizine Göre “Karnesini alan Suriyeli Zehra: Çocuklar mayın tarlalarında değil, oyun tarlalarında oynasın” Başlıklı Haberin İncelenmesi	148
Tablo 5.63. Robert Entman’ın Çerçeveleme Analizine Göre “412 ada 42179 numaralı mezardan dram çıktı” Başlıklı Haberin İncelenmesi	149
Tablo 5.64. Robert Entman’ın Çerçeveleme Analizine Göre “Suriyelilerin deniz ablası” Başlıklı Haberin İncelenmesi	150
Tablo 5.65. Robert Entman’ın Çerçeveleme Analizine Göre “Burhaniyeli iş adamı Suriyeli aileler için umut oldu” Başlıklı Haberin İncelenmesi	151

Tablo 5.66. Robert Entman'ın Çerçeveleme Analizine Göre "Charlie Hebdo'dan çok çirkin Aylan karikatürü: Tacizci olabilirdi" Başlıklı Haberin İncelenmesi	152
Tablo 5.67. Robert Entman'ın Çerçeveleme Analizine Göre "Türkiye'den savaşı izleyen Suriyeli çocuklar da mağdur" Başlıklı Haberin İncelenmesi	153
Tablo 5.68. Robert Entman'ın Çerçeveleme Analizine Göre "Suriyeli öğrenciden minik gözlerdeki hüznün sergisi" Başlıklı Haberin İncelenmesi	154
Tablo 5.69. Robert Entman'ın Çerçeveleme Analizine Göre "Suriyeli genç kızın dramı" Başlıklı Haberin İncelenmesi	155
Tablo 5.70. Robert Entman'ın Çerçeveleme Analizine Göre "Kadın kameraman mülteciye tekme attı" Başlıklı Haberin İncelenmesi.....	156
Tablo 5.71. Robert Entman'ın Çerçeveleme Analizine Göre "Çocuğumun başına bir şey geldi diye çok korktum" Başlıklı Haberin İncelenmesi.....	157
Tablo 5.72. Robert Entman'ın Çerçeveleme Analizine Göre "Akdeniz'de Suriyelilere ait yüzen mezar taşları yaptılar" Başlıklı Haberin İncelenmesi	158
Tablo 5.73. Robert Entman'ın Çerçeveleme Analizine Göre "Ellerimden kayıp gitti" Başlıklı Haberin İncelenmesi	159
Tablo 5.74. Robert Entman'ın Çerçeveleme Analizine Göre "26 günlük bebek bakımsızlıktan öldü" Başlıklı Haberin İncelenmesi.....	160
Tablo 5.75. Robert Entman'ın Çerçeveleme Analizine Göre "Suriyeli bebek besin yetersizliği ve soğuktan öldü" Başlıklı Haberin İncelenmesi	161
Tablo 5.76. Robert Entman'ın Çerçeveleme Analizine Göre "Sadece İstanbul'da tüm Avrupa'dakilerin toplamından daha fazla mülteci var" Başlıklı Haberin İncelenmesi. 162	
Tablo 5.77. Robert Entman'ın Çerçeveleme Analizine Göre "Türkiye'ye 2 milyon Suriyeli daha geliyor!" Başlıklı Haberin İncelenmesi	163
Tablo 5.78. Robert Entman'ın Çerçeveleme Analizine Göre "TOKİ konutları full çekiyor" Başlıklı Haberin İncelenmesi	164
Tablo 5.79. Robert Entman'ın Çerçeveleme Analizine Göre "Güney Kıbrıs'ta mülteci paniği" Başlıklı Haberin İncelenmesi	165
Tablo 5.80. Robert Entman'ın Çerçeveleme Analizine Göre "Misafirler (!) suç makinesi gibi" Başlıklı Haberin İncelenmesi.....	166
Tablo 5.81. Robert Entman'ın Çerçeveleme Analizine Göre "Emre Kongar'dan Türkiye'deki Suriyeliler için tarihi uyarılar" Başlıklı Haberin İncelenmesi.....	167
Tablo 5.82. Robert Entman'ın Çerçeveleme Analizine Göre "Suriyelilere TOKİ evi bedava mı?" Başlıklı Haberin İncelenmesi	168

Tablo 5.83. Robert Entman’ın Çerçeveleme Analizine Göre “Suriyeliler Avrupa’ya gidebilmek için harekete geçti” Başlıklı Haberin İncelenmesi	169
Tablo 5.84. Robert Entman’ın Çerçeveleme Analizine Göre “Suriyeli dilenciler barınma merkezine gönderildi” Başlıklı Haberin İncelenmesi	170
Tablo 5.85. Robert Entman’ın Çerçeveleme Analizine Göre “Almanya’da göçmenlere 1350 euro maaş” Başlıklı Haberin İncelenmesi	171
Tablo 5.86. Robert Entman’ın Çerçeveleme Analizine Göre “Suriyelilerin yüzde 45’i okuma yazma bile bilmiyor” Başlıklı Haberin İncelenmesi	172
Tablo 5.87. Robert Entman’ın Çerçeveleme Analizine Göre “Suriyelilere hizmet veren merdiven altı tıp merkezlerine baskın” Başlıklı Haberin İncelenmesi.....	173
Tablo 5.88. Robert Entman’ın Çerçeveleme Analizine Göre “Suriyelileri Güneysu’ya yerleştirin” Başlıklı Haberin İncelenmesi	174
Tablo 5.89. Robert Entman’ın Çerçeveleme Analizine Göre “Mülteci sorunu Türkiye’yi Pakistanlaştırabilir” Başlıklı Haberin İncelenmesi	175
Tablo 5.90. Robert Entman’ın Çerçeveleme Analizine Göre “Türkiye’nin zorlu mülteci sınavı” Başlıklı Haberin İncelenmesi.....	176
Tablo 5.91. Robert Entman’ın Çerçeveleme Analizine Göre “Gülben Ergen’in Suriyeliler tweeti tartışma yarattı” Başlıklı Haberin İncelenmesi.....	177
Tablo 5.92. Robert Entman’ın Çerçeveleme Analizine Göre “Dikili mülteci kampı istemiyor” Başlıklı Haberin İncelenmesi	178
Tablo 5.93. Robert Entman’ın Çerçeveleme Analizine Göre “İşsizliği Suriyeli göçmenler artırdı” Başlıklı Haberin İncelenmesi.....	179
Tablo 5.94. Robert Entman’ın Çerçeveleme Analizine Göre “10 Suriyeli 6 Türk vatandaşını işsiz bırakıyor!” Başlıklı Haberin İncelenmesi	180
Tablo 5.95. Robert Entman’ın Çerçeveleme Analizine Göre “Suriyeli öğrenci olmak varmış” Başlıklı Haberin İncelenmesi	181
Tablo 5.96. Robert Entman’ın Çerçeveleme Analizine Göre “Türkiye Barolar Birliğinin sığınmacılar ve mülteciler raporu: Kilis’te yaşayanlar azınlık durumuna düştü” Başlıklı Haberin İncelenmesi.....	182
Tablo 5.97. Robert Entman’ın Çerçeveleme Analizine Göre “Suriyelilerin nargileli deniz keyfi” Başlıklı Haberin İncelenmesi	183
Tablo 5.98. Robert Entman’ın Çerçeveleme Analizine Göre “Suriyelilere 36 milyar tl harcadık” Başlıklı Haberin İncelenmesi.....	184

GRAFİKLER LİSTESİ

Grafik 4.1. 2010 Arap Ligi Huzursuzluk Endeksi	72
Grafik 4.2. Yıllara Göre Geçici Koruma Kapsamındaki Suriyeliler.....	80

SEMBOLLER VE KISALTMALAR LİSTESİ

AB	Avrupa Birliği
ABD	Amerika Birleşik Devletleri
AFAD	Afet ve Acil Durum Yönetimi Başkanlığı
AİHM	Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi
NATO	North Atlantic Treaty Organization (Kuzey Atlantik Anlaşması Örgütü)
TBB	Türkiye Barolar Birliği
TRT	Türkiye Radyo Televizyon Kurumu
TTB	Türk Tabipler Birliği
YTB	Yurtdışı Türkler ve Akraba Topluluklar Başkanlığı
TOKİ	Toplu Konut ve Kamu ortaklığı İdaresi Başkanlığı

BÖLÜM I

GİRİŞ

İlk olarak Tunus'ta etkileri görülmeye başlanan Arap Baharı, süreç içerisinde bölgedeki diğer ülkeler üzerinde etkili olmaya başlamış ve sürecin Suriye'deki yansımaları 2011 yılında ortaya çıkmıştır. Suriye'de iktidar gücünü elinde bulunduran Beşar Esed yönetimi halk tarafından yükseltelen hak, refah ve özgürlük taleplerini uyguladığı katı ve kanlı yöntemler ile bastırmaya çalışmıştır. Suriye'deki değişim talepleri Esed yönetiminin müdahalesinin yanı sıra diğer ülkelerin de denkleme dahil olmasıyla birlikte iç savaş halini almıştır. Savaşın ülke üzerinde oluşturduğu tahribatın ne zaman sona ereceği ve ülkede güven ve barış ortamının nasıl sağlanacağı soruları yanıtsız kalmaktadır. Esed yönetiminin halkın protestolar aracılığıyla ilettiği talepleri çözüme ulaşmak niyetiyle dikkate almak yerine muhalif sesleri ortadan kaldırma çabası içinde olması iç savaş sürecini belirsizliğe sürükleyen nedenlerden biri olarak görülmektedir. Bununla birlikte Suriye iç savaşını çözüme kavuşturabilecek olan başta ABD ve Rusya gibi küresel aktörlerin bölgede kendi çıkarlarını ön planda tutarak hareket etmesi sürecin uzamasına ve belirsizliğin artmasına neden olmaktadır.

Suriye'de yaşanan çatışmalar bölgesel ve küresel güçlerin birbirlerine üstünlük kurma gayreti içinde oldukları güç mücadelesine evrilmiş ve binlerce kişi çatışmalarda yaşamını yitirmiştir. Suriye'de halk hayatta kalmak amacıyla ülkesinden ayrılarak başta bölge ülkeleri olmak üzere farklı ülkelere göç etmiştir. Savaştan kaçan milyonlarca kişi Türkiye sınırına ulaşmış ve Türkiye hem benimsenen açık kapı politikası hem de Suriye ile olan sınır uzunluğu sebebiyle göç hareketinden en fazla etkilenen ülke konumunda olmuştur. 2011 yılında başlayan göç hareketinin gittikçe artış gösterdiği görülmekte ve Göç İdaresi Başkanlığı verilerine göre 2024 yılı itibari ile Türkiye'de geçici koruma kapsamında 3,2 milyon Suriyeli ikamet etmektedir (Göç İdaresi Başkanlığı, 2024). Türkiye'de yaşayan Suriyelilerin sayısındaki artış toplumdaki görünürlüklerinin de artmasına neden olmuş ve kamuoyunun dikkatini çeken en önemli konulardan biri haline gelmiştir. Gündemi oluşturma ve yönlendirme

gücüne sahip olan medyanın da ilgisi bu yöne çevrilmiştir. Suriye savaşının yıllar boyunca bir sonuca ulaşmaması sığınmacıların entegrasyonu, çalışma şartları ve nerede yaşayacakları konularını gündeme getirmiştir. Sığınmacıların durumunu kapsayan resmi politikaların belirlenmeye başlanmasının ardından haberlerde Suriyeli sığınmacıları konu alan değerlendirme ve tartışmalarda artış görülmüştür. Suriye’den gelen kişilerin toplumdaki ve olası etkileri, hangi hukuki statü çerçevesinde değerlendirilecekleri, sağlanan hizmetler, farklı illerde konumlandırılan kamplar ve kamplar dışında yaşayanların durumları gibi birçok farklı haber içeriğinde değerlendirilen Suriyeli sığınmacılar konusu, 2011 yılı itibariyle en önemli gündem maddelerinden biri olmayı sürdürmektedir.

Medya, çok kollu ve işlevsel yapısı ile savaş, kriz ve çatışma süreçlerinde aktardığı enformasyon akışıyla en güçlü araçlardan biri haline gelmektedir. Özellikle dijital medya araçlarının zamanın ve mekanın ötesine geçerek yoğun bir bilgi akışı sunduğu göz önüne alındığında haberler ile aktarılan durum ya da olaylar, temsil edilen kişi ve gruplar toplumsal algılarının üretiminde ve şekillendirilmesinde etkili olmaktadır. Dijitalleşen gazetecilik pratikleri erişebildiği kişi sayısı ve kendine özgü yeni uygulamalarıyla kamuoyu oluşturma en güçlü unsurlarından biri olarak görülmekte ve bu bağlamda kullanılan dilin gazetecilik etiği ve sorumluluklarına uygun olarak özenli bir biçimde şekillendirilmesi gerekmektedir. Haberler aracılığıyla üretilen söylemler, çerçeveler ve kimlikler toplumsal hafıza oluşumunu tetikleyen anlamlandırmalar ortaya koymakta ve toplumların düşünme biçimleri üzerinde etkili olarak nasıl düşünülmesi gerektiğine dair kodlar sunmaktadır. Dolayısıyla, haberler ortaya koydukları anlamlandırmalar ile toplumlar için yol gösterici bir nitelik taşımakta ve bu nitelikleri sebebiyle gazetecilik etik ilkeleri ekseninde yayın yapma sorumlulukları bulunmaktadır. Bu sorumluluk özellikle sığınmacılar gibi hassas gruplar temelinde toplumda fikir ayrılıkları ve tartışmaları beraberinde getiren konuların aktarılmasında önemli olmaktadır. Haber dilinin inşası ve sunum biçimlerinde objektiflik niteliği dikkate alınarak ötekileştiren ve nefret unsurları barındıran bir söylemden kaçınılması gerekmektedir. Haberlerde sığınmacıların seslerinin duyurulmasını sağlamak, toplumun bir parçası olarak görünürlüklerine katkıda bulunmak ve temsillerini insan hakları odaklı gerçekleştirmek hem habercilik değerleri hem de toplumsal birlik bakımından önem taşımaktadır.

Haberlerde sığınmacı konusunun ele alınmasında vurgulanan ve dışarıda bırakılan bilgiler toplumsal söylem ve politika yapıcılar üzerindeki etkisi nedeniyle önemli rol oynamaktadır. Bu noktada medya kuruluşlarının yayın politikası sığınmacıların hikayelerinin hangi kısmının ön plana çıkarılması ve sunumlarının nasıl yapılması konusunda belirleyici olmaktadır. Sığınmacıları konu alan haberler, empati ve anlayış duygusunu destekleyerek toplumların birlikte yaşama deneyimlerine katkıda bulunabileceği gibi aynı zamanda olumsuz anlamlar çağrıştıran kalıplaşmış temsiller ve nefret söylemleri üzerinden sığınmacılara yönelik kamuoyu tepkilerinin yönünü belirleyebilmektedir. Medya kuruluşlarının tercih ettiği sığınmacı imgesi süreç üzerinde doğrudan etki oluşturmakta, insani ve siyasi zeminde sonuçlara neden olmaktadır.

Geniş bir mecra yelpazesi ve içerik çeşitliliğine sahip olan dijital gazetecilik uygulamaları ile haberlerde sığınmacıların potansiyel bir tehdit unsuru olarak sunulması ve ev sahibi ülkedeki halihazırda var olan ya da olası olumsuz senaryoların odak noktasına yerleştirilmesi konunun farklı toplumsal sonuçları tetikleyen bir duruma dönüşmesine sebep olacak niteliktedir. Medya, en önemli işlevi olan haber ve bilgi verme görevini sürdürürken tartışmaların odağında olan sığınmacı konusunu ayrıştırmacı bir dil ve korku algısı ile aktarmak yerine konuyu politik değerlendirmelerden uzak bir şekilde, tutarlı ve çözüm odaklı bir bakış açısıyla ele alması gerekmektedir. Bu kapsamda Türkiye’de dijital gazeteciliğe dayalı medya kuruluşlarının Suriyeli sığınmacıları konu alan haberlerde sığınmacıları hangi çerçeveleri kullanarak aktarmayı tercih ettiğinin incelenmesi önem arz eden bir araştırma konusu olmaktadır.

Araştırmanın amacı 2011 yılı sonrasında Türkiye’de önemli bir gündem maddesi haline gelen ve haberlerde sıkça konu edinilen Suriyeli sığınmacıların Türkiye’de dijital gazeteciliğe dayalı medya kuruluşlarında nasıl çerçevelendiğini ortaya koymaktır. Bu kapsamda “Medya kuruluşları Suriyeli sığınmacıların haberlerde çerçevelenmesinde nesnel bir bakış açısı ve tutarlı bir haber yazım dili sergilenmekte midir?” sorusu araştırmanın temelini oluşturmaktadır. Araştırmada farklı yayın politikalarına sahip olan Hürriyet ve Sözcü haber sitelerinde yer alan haberler incelenmiştir. Suriyeli sığınmacıların farklı ideolojik çizgileri benimseyen haber sitelerindeki çerçevelerinin karşılaştırmalı analizi ile literatüre önemli bir katkı

sağlamak hedeflenmiştir. Gelecek çalışmalarda farklı mecralardaki çerçevelmelerin karşılaştırılmalı olarak incelenmesinin mecra ve hedef kitlesi temelinde daha kapsamlı bir yaklaşım sunacağı düşünülmektedir.

Bu çalışma ile sığınmacıların haberlerde çerçevelenmesinde nesnel bir bakış açısı ve tutarlı bir haber yazım dili kullanılıp kullanılmadığı anlaşılmaya çalışılmaktadır. Çalışmada farklı yayın anlayışına sahip olan ve farklı politik görüşleri benimseyen Hürriyet ve Sözcü haber sitelerinde yer alan haberler incelenmiştir. Suriyeli sığınmacıların farklı ideolojik çizgileri benimseyen haber sitelerindeki çerçevelmelerinin karşılaştırmalı analizi ile literatüre önemli bir katkı sağlamak hedeflenmiştir. Gelecek çalışmalarda farklı mecralardaki çerçevelmelerin karşılaştırılmalı olarak incelenmesinin mecra ve hedef kitlesi temelinde daha kapsamlı bir yaklaşım sunacağı düşünülmektedir.

Bu tez çalışması beş ana bölümden oluşmaktadır. İlk bölümde tezin giriş bölümüne yer verilmiştir. İkinci bölümde, haberde çerçeveleme ve temsil kavramlarının kuramsal arka planı açıklanmıştır. Üçüncü bölümde, geleneksel gazetecilik pratiklerinin dijitalleşme ile yaşadığı değişim süreci aktarılmıştır. Dijital gazeteciliğe yönelik mevcut olanaklar detaylandırılmış ardından geleceğe yönelik gazetecilik uygulamalarına değinilmiştir. Dördüncü bölümde, Suriye savaşının ortaya çıkmasına neden olan tarihsel bağlam ele alınmış, ardından Arap Baharı'nın Suriye'deki yansımaları aktararak Türkiye'ye olan göç süreci açıklanmıştır. Beşinci bölümde, araştırmanın metodolojisi ve bulguları ele alınmıştır. Altıncı bölümde, araştırmanın sonuçlarına yer verilmiştir.

BÖLÜM II

KURAMSAL ARKA PLAN

2.1. Çerçeveleme Kuramı

Çerçeveleme kuramı iletişim çalışmalarında sıklıkla kullanılmakla birlikte kökenleri psikoloji ve sosyolojiye dayanmaktadır. Kullanıldığı alanlar farklı olsa dahi çerçeveleme bir iletinin anlamını ve gücünü belirlemek adına tutarlı bir yöntem oluşturmaktadır. Kavramsal açıdan çerçeveleme iletinin daha rahat anlaşılması ve aktarılması için içeriğin kalıplar kullanılarak şekillendirilmesi olarak tanımlanmaktadır (Gitlin, 1980, s. 7). Tuchman, (1978, s. 193) çerçeveleme kavramını şöyle tanımlamaktadır: “Bir konu önce olaylara dönüşür, sonra bu olay habere dönüşür. Bu noktada çerçeveler haberin bağlamı olma özelliğiyle gerçekliği yeniden inşa eden kalıplar olarak karşımıza çıkar. Çerçeveleme gerçekliğin hem parçası hem de tamamı.” Çerçeveleme temelde seçme ve vurgulamayı kapsamaktadır. Çerçevelerle mesajdaki bazı bilgiler vurgulanarak belirgin hale getirilebilir. Belirgin kelimesi ile kastedilen bilginin alıcılar tarafından görünür hale gelmesi, mantıklı olması ve hızlı bir şekilde hatırlanabilir olmasıdır. Belirginlik düzeyi arttığında bilginin fark edilmesi, anlamın kavranması ve bu sayede işlenerek hafızada yer edinmesi ihtimalide artmaktadır. Entman’a (1993, s. 53) göre çerçeveleme, “algılanan gerçekliğin bazı yönlerini seçmek ve bunları sorunun belirlenmesi, nedensellik yorumu, ahlaki değerlendirmeyi ve davranış önerisini teşvik edecek biçimde bir iletişim metninde daha belirgin hale getirmektir.” Mesajda asıl verilmek istenen bilgi kullanım sıklığı ve kültürel kodlamalarla bağlantı sağlanarak ön plana çıkarılabilir. Ayrıca, aktarılan bilgi kişinin değer yapıları ile uyumlu ise mesajda vurgulanmasa bile büyük öneme sahip olabilmektedir. Gerçekliğe sınırlar çizerek sadece belirlenmiş bir kısmını vurgulayan çerçeveler, odağı farklı noktalardan uzaklaştırırlar. Çerçevelerin belirli bakış açılarını dışarıda bırakması onları içermesi kadar önem taşımaktadır.

Çerçeveleme kavramının psikolojideki ilk kökleri Gregory Bateson'ın 1972'de yayınlanan "Steps to An Ecology of Mind" isimli kitabındaki görüşlerine dayanmaktadır. Bateson (1972, s. 193-194)'a göre çerçeveler aktarılmak istenen mesajı içinde barındırıp diğerlerini dışarıda tutarak gerçeklik algısının yönünü tayin ederler. Bu işleviyle mesajların alıcıyı yönlendirmesini resim çerçevesi metaforu kullanarak anlatmaktadır. İletiler çerçevenin içindeki resimlere benzetilir. Çerçevenin içindeki iletiler gönderinin bakış açısı ve amaçları çerçevesinde tasarlandığı için bunlar değerli olarak kabul edilirken, dışında kalan iletiler önemsiz ve göz ardı edilenlerdir. Sosyoloji temelinde ise Goffman, (1974, s. 21-23) "Frame Analysis" isimli kitabında çerçeveleme analizi kavramını ilk kez kullanmış ve kavram referans haline gelmiştir. Goffman bir olay için yapılan tanımların mevcut düzenin kuralları ve bireylerin olaya karşı ilgisi ile oluşturulduğunu belirtmektedir. Sosyolojik yönden çerçeveler bireylerin etrafındaki bilgiyi fark etmelerine, kavramlarına, tanımlamalarına ve sınıflandırmalarına katkı sağlamaktadır. Goffman, bireylerin kendi yaşam çevrelerinde meydana gelen gelişmelere birincil çerçeve ile anlam ürettiklerini belirtir. Bu çerçeveler bireyler tarafından öncelikli olarak benimsendiği için birincil çerçeve olarak tanımlanmaktadır. Bu çerçeve kendi içinde doğal ve sosyal olarak ayrılır. Doğal ve sosyal çerçeveler bireylerin bilgileri anlamlandırmasında önemli rol oynamaktadır. Doğal çerçeveler olayların gerekçesi olarak sosyal faktörleri göstermez ve olayları yönlendirilmemiş doğrudan fiziksel olgular şeklinde tanımlar. Sosyal çerçeveler ise olayların bireylerin istekleri, amaçları ve manipülasyonları ile yönetildiğini gösterir ve doğal çerçevelerin üzerine kuruludur. Doğal ve sosyal çerçevelerin bilgilerin değerlendirilmesi ve aktarılması süreçlerinde güçlü etkileri vardır.

Çerçeveleri düzenli olarak tekrar edilen, sembolik şekilde ortaya çıkan ve sosyal dünyayı anlamlandıran düzenlenme ilkeleri olarak tanımlayan Rees'e (2001, s.5) göre; çerçevelemenin tanımında 6 önemli unsur yer almaktadır:

- Organize etme: Çerçeveleme ile mesaj bilişsel ve kültürel biçimde organize edilerek aktarılmak istenen anlam ortaya çıkarılır.
- İlkeler: Çerçeve soyut bir ilke üzerine kuruludur ve sembolik yansımasından farklıdır.
- Paylaşım: Çerçevelerin anlaşılması ve aktarılmasında önemli olan paylaşım düzeyleri, çerçevenin türünü belirlemede yardımcı olur.

- Kalıcılık: Çerçevelerin etkisi zaman içinde sıklıkla ve düzenli kullanılmalarına bağlıdır.
- Sembolik: Çerçeveler sembolik araçların farklı biçimlerde nasıl ortaya çıktığı ve aktarıldığını gösterir.
- Yapı: Çerçeveler bilgileri anlamlı hale getirirken karmaşıklığı çeşitli olan yapı ve modeller kullanır.

Çerçeveleme, bir iletinin vurgulanan özelliklerinin belirli fikirleri tetiklemesine ve böylelikle bu fikirlerin yorum aşamasında etkili olmasına yol açmaktadır. Ancak Entman, (1993, s. 54) iletinin hedeflenenin ötesindeki fikirleri ve duyguları da tetikleyebileceğini savunmaktadır. Bireylerin bilişsel yapılarındaki geçici ve kalıcı olan fikirlerin ortaya çıkma sürecinde mücadele içinde olduğu ve tek seferde harekete geçirileceklerin kısıtlı olduğu dikkate alınmalıdır. Belirli fikirler ve duygular canlandırılmak istense bile halihazırda alıcının zihin dünyasında var olanlarla öne çıkma mücadelesi vermektedir. Yani alıcı bir çerçevenin harekete geçirdiği fikirlerden önce farklı fikirleri ve önceki yorumlamaları düşünebilmektedir (Price, Tewksbury, & Power, 1997, s. 489).

Medyanın vazgeçilmez olan çerçeveleme, haber üretiminde tercih edilen başlıklar, kelime grupları, görseller, metaforlar ve aktarılan bilginin yanı sıra dışarıda bırakılanlar ile oluşturulmaktadır. Van Gorp, (2005, s.495-497) göç konusunun aktarıldığı haberlerde üretilen çerçeveleri incelediği çalışmasında farklı yayın politikalarına sahip sekiz gazeteyi ele almış ve yoğun olarak kullanılan iki çerçeve yapısı tespit etmiştir. Haberlerde göçmenlerin sıkça masum mağdur ve davetsiz misafir kavramları kapsamında çerçevelendiği ve oluşturulan çerçevelerin gazetelerin okur kitlesinin ideolojik fikirleri dikkate alınarak oluşturulduğu sonucuna ulaşılmıştır. Bu durum medyanın okur kitlesinin görüşleri doğrultusunda haberlerini şekillendirme eğiliminde olduğunu göstermektedir.

2.1.1. Çerçeveleme Etkisi

Çerçeveleme etkisi, bir konu veya problem üzerindeki aktarım sürecinde uygulanan değişiklikler sonucunda bireylerin aldıkları karardaki dönüşümleri açıklamaktadır. İletinin dizayn edilme şekli, tercih edilen kelime grupları, konunun sunuş şekli yani

iletide anlatılmak istenilen düşünceye öncelik veren ve vurgulayan unsurlara önem vererek bireyi değerlendirme sürecinde etkisi altına alarak istenilen yönde karar almasını sağlayan etki olarak tanımlanmaktadır (Price vd., 1997, s. 486). Olayın aktırılma yöntemi bireylerin o konu hakkındaki tercihleri üzerinde yönlendirici olmaktadır. Bu bağlamda çerçeveleme etkisinin medya çalışmaları kapsamındaki değerlendirilmesi, bir olayın haberdeki işleme ve aktarma biçimlerinin olayın alıcılar tarafından anlamlandırılmasında farklılık meydana getirebileceği görüşünü temel almaktadır. Scheufele, (2004, s. 411-412) dört tür çerçeveleme etkisinin olduğunu kabul etmektedir.

- 1- Etkinleştirme etkisi: Medya çerçeveleme yaparak çerçeveleme ile bireylerin zihninde önceden var olan şemaları canlandırılabilir.
- 2- Dönüşüm etkisi: Çerçeveleme şemaları değiştirebilir
- 3- Oluşum etkisi: Çerçeveler yeni şemalar kurabilir veya bunların arasında ilişki oluşturabilir.
- 4- Tutumsal etki: Var olan tutumlar ve düşünceler değiştirilebilir.

Şema, olayları ve bireyleri içeren sınıflandırılmış bilgilerden meydana gelen deneyimlerden elde edilen bilişsel çerçevedir. Bu yapı yeni bilgileri değerlendirme ve eskiden gelenleri hatırlamak amacıyla kullanılmaktadır. Alıcı yeni iletileri ve çerçeveleri mevcut olan çerçeveleri aracılığıyla anlamlandırır. Medyanın ürettiği çerçevelerin bireylerin bilişsel şemaları ile mücadele içinde olması gerekmektedir. Bireyin anlama ve değerlendirme süreçlerinde kullandığı şemalar, medya çerçevelerinin her alıcının düşüncelerinde benzer etki oluşturmalarının önüne geçmektedir (Scheufele, 2004, s. 411-412.)

Çerçeveleme etkisi araştırmalarının öncüsü olarak kabul edilen Asya Salgını deneyi Kahneman ve Tversky (1981, s. 453) tarafından yapılmıştır. Ölümcül hastalık üzerine kurulan deneyde sunulan senaryolar içinden seçim yapmaları beklenen katılımcılar aracılığıyla soruların farklı çerçeveler kullanılarak yönetilmesinin yaptıkları tercihlere etkisi ölçümlenmiştir. Katılımcılara ölümcül hastalığı olan 600 kişinin iyileşmesini sağlayabilecek olan tedavi yöntemini için iki farklı seçenek sunularak birini tercih etmeleri istenmiştir. İlk olarak olumlu çerçeveler ile A ve B tedavi yöntemi sunulmuştur. Katılımcılara A tedavi yöntemini seçerlerse 200 kişinin iyileşeceği

söylenmiştir. B tedavi yöntemini seçerlerse %33 olasılıkla 600 kişinin iyileşeceği ve %66 olasılıkla kimsenin yaşamayacağı belirtilmiştir. İkinci aşamada olumsuz çerçeve ile C ve D tedavi yöntemi sunulmuştur. Katılımcılara C tedavi yöntemini seçerlerse 400 kişinin öleceği, D tedavi yöntemini seçerlerse yüzde 33 olasılıkla kimsenin ölmeyeceği ve yüzde 66 olasılıkla 600 kişinin öleceği ifade edilmiştir. Katılımcıların olumlu (iyileşen kişi sayısı) ve olumsuz (ölen kişi sayısı) yapılar ile sunulan senaryolara verdiği yanıtlar çerçeveleme etkisini onaylayan niteliktedir. A tedavi yöntemi tercih edilirse 200 kişinin iyileşeceği olasılığı, olumlu çerçeveye kurulduğu için katılımcıların yüzde 72'si kesinlik bildiren bu senaryoyu seçmiştir. Değer sabit kalmasına rağmen 400 kişinin öleceği olasılığını ön plana çıkaran C tedavi yöntemi olumsuz çerçeve ile kurulduğu için katılımcıların yalnızca yüzde 22'si bu senaryoyu seçmiştir. A tedavi yöntemini seçen katılımcıların aynı değere sahip C tedavi yöntemini seçmeleri gerekmektedir. Fakat çerçevelerin olumlu ve olumsuzunu öne çıkararak sunulması katılımcıların odakları üstünde etkili olmuş ve yanıtlarını şekillendirmiştir. Böylece bireylerin durumlar hakkındaki görüşleri ve yorumlarının sunulan sorun senaryolarının çerçeveleme biçiminden etkilendiği sonucuna ulaşılmıştır. Deney çerçevelemenin gücü ve gerçekliğin belirli kısmının seçilip öne çıkarılması kalanının dışarıda bırakılması işlevinin örneğini niteliğindedir. Aynı sorunun çözümü için verilen seçeneklerin farklı çerçeveler kurularak iletilmesi bireylerin maruz kaldıkları çerçeveye göre algılama ve karar verme mekanizmalarını etkilemektedir.

Entman'a (1993, s. 54) göre, Asya Salgını deneyinin açıkladığı gibi çerçeveler bireylerin sorunu algılayıp algılamamasını, ne şekilde anlamlandırdığını, hatırladığını ve nasıl yorumlayıp tepkide bulunduğunu belirtmektedir. Çerçeveleme kavramı, bir çerçevenin alıcıların birçoğunda eşdeğer şekilde bir etki oluşturduğuna işaret etse bile alıcıların tamamında aynı şekilde etki oluşturması mümkün gözükmemektedir. Deney çerçevelerin gerçekliğin bazı kısımlarını ele aldığını ve vurguladığını ortaya koymakta bu ifade aynı zamanda odağın farklı yönleri göz ardı ettiği anlamını taşımaktadır. Çerçevelerin büyük kısmı gerçekliğin seçtikleri kısımlarının yanında dahil etmedikleri ile de değerlendirilmektedir. Sorun açıklamalarının, yorumlamalarının ve önerilerinin dışarıda bırakılması, alıcıları belirli bir yöne yönlendirmek için seçilen kısım kadar önem taşımaktadır. Bireyler net kazanca dikkat çekilen sunumlarda riskten uzaklaşma

eğilimindedirler ancak kayıpların öne çıkarıldığı sunumlarda net kayıplardan uzaklaşıp risk alma eğilimi göstererek yüksek seçeneğe yönelmeleri söz konusudur.

Çerçevelemenin etkisinin incelendiği bir diğer araştırmada Hon, (2015, s. 4-7) aktivist bir grubun Afrika kökenli Amerikalılara karşı yapılan adaletsizlik ve ırkçılığı göstermek için kullandığı çerçevelerle sosyal medyayı nasıl kullandığını ele almıştır. Amacı çerçeveleme kuramını sosyal medya iletişimine uygulamak olan araştırmada aktivist grubun adalet, ırkçılık, dayanışma ve silah kontrolü çerçevelerini kullanarak destekçilerini harekete geçirdiği tespit edilmiştir. Grubun durum ve olaylar değişime uğradığında sosyal medya paylaşımlarındaki çerçeveleri dönüştürerek vurgulamak istedikleri konuyu öne çıkardığı görülmüştür. Sosyal medya paylaşımlarında kullanılan bu çerçevelerin iletilmek istenen mesajı daha geniş kitlelere ulaştırdığı ve destekçi sayısında artış sağladığı sonucuna ulaşılmıştır.

2.1.2. Haberde Çerçeveleme

Haber, bireyleri bilgilendirme ve toplumsal konular hakkında kamuoyu oluşturma gibi temel işlevlerinin yanı sıra medya şirketleri açısından da ekonomik anlamda değere sahip olan vazgeçilmez bir üründür. Çerçeveleme, haber unsurları ve hikayesiyle ilgili düşünme süreçlerini tanımlamaktadır. Çerçeveleme kuramı, insanların kendi çevrelerindeki dünyayı anlamlandırma çabası sürecinde içinde yaşadıkları toplumsal yapıdan etkilendikleri gibi medya çerçevelemesi kapsamında kendilerine aktarılan mesajlardan da etkilendiklerini savunmaktadır. Kavramın habercilik doğrultusunda nasıl kullanıldığı ele alındığında, haberin oluşum, aktarım ve alıcılar tarafından nasıl algılandığı aşamaları çerçevelemenin oluşumunu göstermektedir. Haber çerçevesi bir durum veya olayı aktaran haberin mantıklı bir mesaj haline dönüşmesi için dahil edilmesi ve dışarıda bırakılması gerekenleri ifade etmektedir. Haberler ortaya koyduğu belirli anlam çerçeveleri doğrultusunda sunulmaktadır. Bu çerçeveler haberin dizayn edilme şeklinden ve alıcının bilgiyi kavrayabilmesini kolaylaştıracak biçimde sunma ihtiyacından kaynaklanmaktadır.

Gitlin, (1980, s. 7) gazetecilerin yoğun bir akıştan elde ettikleri bilgiyi hızlı ve standart bir biçimde düzenleyip alıcıların anlamlandırmasına olanak sağlayacak şekilde aktarmasının haber çerçeveleri sayesinde olduğunu belirtmektedir. Çerçeveleme hem

haberlin üreticisi olan gazeteciler hem de alıcılar için sosyal dünyayı anlaşılabilir hale getirmekte ve düzenlemektedir. Gamson ve Modigliani (1989, s.3) haber çerçevesini “ortaya çıkan olaylar dizisine anlam sağlayan merkezi bir düzenleyici fikir ya da olay örgüsü” şeklinde tanımlamış ve çerçevenin konunun asıl anlatılmak istenen kısmını ortaya koyduğunu ifade etmiştir. Haber çerçeveleri durum ya da olaylar üzerine kaynakların istediğı yönde bir algı inşa ederek, kendi yönlendirdiğı doğrultuda düşünce oluşturmaktadır. Tuchman’a göre “haber çerçevesi günlük gerçekliğı düzenler, o hem günlük gerçekliğin bir parçası hem de günlük gerçekliğin bir biçimidir. Bu haberlerin temel özelliğidir” (Tuchman’dan akt. Scheufele, 1999, s. 104).

Entman, (1993, s. 52-53) haber üretim sürecinde çerçeveleme ile durum ya da olayların belirli yönleri ele alınarak bu kısımların öne çıkarılmasının sağlandığını belirtmektedir. Ayrıca çerçevelerin sorunları tanımlama, yorumlama ve öneriler sunma süreçlerini kapsadığını ifade etmektedir. ABD’de haberlerde sıkça yer verilen “soğuk savaş çerçevesi” örneğı ile çerçevelerin bir konuyla ilgili “sorunu belirleme”, “sebepleri gösterme” ve “ahlaki yargı sunma” aşamalarının nasıl yapıldığını açıklamaktadır.

Haber anlatıları içeriğın haberi değeri taşımasını sağlayacak özellikleri de dikkate alarak belirli çerçeveler doğrultusunda, olaylar arasında bağlantı kurarak ve bir bağlam kapsamında sunulmaktadır. Semetko ve Valkenburg (2000, s. 95) haber çerçevesi inşa edilirken sıklıkla kullanılan 5 yöntemi tanımlamaktadır:

- Çatışma: Siyasi yapılar, bireyler ve kurumlar arasındaki farklı fikirlerin çatışmasını ve anlaşmazlıkları vurgulamaktadır. İlgi çekiciliğı artırmak için kullan bu çerçeve siyasiler arasındaki tartışmaları aktaran seçim dönemlerindeki haberlerde çoğunlukla tercih edilmektedir.
- İnsan odaklı: Haberlin sunumunda duyguları canlandıracak şekilde bir insan hikayesine odaklanılır. Habercilik sektöründeki rekabetin büyümesi gazetecileri alıcıların dikkatini çeken içerik inşasına yönlendirmektedir. Haberi insan hikayeleri üzerine çerçevelemek bu amacı gerçekleştirmenin bir yoludur. Bu çerçeve alıcının ilgisini canlı tutmak için haberi dramatize hale getirme çabasını ifade etmektedir.

- Ekonomik sonuçlar: Bir olay ya da durumun ekonomik uzantılarını birey, kurum ya da ülke üzerinde meydana getireceği sonuçlar bakımından inceler. Ekonomik faktörlerin geniş ölçüde etki alanına sahip olması haber değerini yükseltir ve sonuçları dikkat çekicidir.
- Ahlakilik: Haberin çerçevesi ahlaki tavır ve yargılar doğrultusunda inşa edilmektedir. Ahlaki çerçeveler kurulurken gazeteci doğrudan soruyu yönetmek yerine bir görüşü paylaşma ya da çıkarım yaptırma yöntemini takip eder. Örnek olarak bu yöntemle cinsel yolla bulaşan hastalıklar hakkındaki haber farklı grupların fikirlerine dayandırılabilir. Böylece haber metnine ahlaki mesajlar dahil edilebilir ya da ne şekilde davranılacağı hakkında belirli sosyal öğretilerden bahsedilebilir.
- Sorumluluk: Haberin çerçevesi bir durum veya olayın sebepleri ve olası çözüm seçenekleri için sorumluluk atfedecek biçimde kurulmaktadır. Örneğin, medya yoksulluk gibi sosyal problemlerin ortaya çıkmasında ya da bu problemleri çözüme kavuşturmada sorumlu kişilerin kimler olduğuna yönelik kamuoyunun algısını yönlendirebilir.

Haber çerçeveleri gazetecilerin bilgiyi hızlıca tanımlayıp kategorize etmelerine ve anlamlı bir bağlam içinde sunmalarına olanak sağlayan çalışma rutini biçiminde işlev göstermektedir. Haber üretme süreci dikkate alındığında bu çalışma rutinin ortaya çıkışı muhtemeldir. Haberciler belirli konulara yönelik bakış açıları, zaman sınırlaması ve haber kaynaklarından dolayı haber çerçevelerine ihtiyaç duyarlar. De Faveri, (2022, s. 126-127) iklim değişikliğini konu alan haberlerin nasıl çerçevelendiğini ele aldığı araştırmasında ana akım medyadaki haberleri incelemiştir. Haberlerde iklim değişikliğinin önlenemez olduğu ve bu durumun ortaya çıkardığı olumsuzlukların geniş ölçüde etki oluşturacağı vurgulanmış, iklim değişikliği olumsuz anlam çağrıştıran çerçeveler ile aktarılmıştır. Çalışmada, haberlerde iklim değişikliğine neden olan durumlara ilişkin çözüm önerisi sunulmadığı ve durumun sorumlularına değinilmediği belirtilerek ana akım medyanın en az kamusal hesap verme çerçevesini tercih ettiği sonucuna ulaşılmıştır. Bu kapsamda haberde kullanılan çerçevelerin alıcıların sorunun sorumluluğunu kime atfedeceğini etkilediği göz önüne alındığında medya çerçevelerinin oluşumuna etki eden faktörler önem arz etmektedir. Tuchman ve Gitlin çerçevelerin nasıl belirli bir anlam oluşturduğu ve deneyimleri düzenlediği konusunu haberciler, haber kuruluşları ve haber kaynaklarının da dahil olduğu çok

daha kapsamlı yapısal ve ideolojik bağlamla ilişkilendirmiştir. Bu durumda haber öykülerinin çerçevelenmesi siyasal atmosferin etkilerinden uzakta değil; siyasi aktörler, gruplar ve toplumsal hareketler gibi bazı toplumsal aktörlerin işaret ettiği çerçeveler temelinde inşa edilebilmektedir. Sonuçta haber öyküleri siyasi aktörlerin bir olay ya da durum karşısında belirledikleri tanımları ön plana çıkararak (sponsorluk aracılığıyla) çerçeveleme gayretinde oldukları bir foruma dönüşmektedir. Çerçevenin haber söylemini kontrol edebilme gücü sponsorun kültürel ve ekonomik potansiyeline, gazetecilik alanına dair tecrübesine ve bu alana yönelik çalışmalarının hem kendisi hem de çerçevenin daha kapsamlı siyasi değerlerle olan ilişkisi gibi bazı karmaşık faktörler ile ilintilidir. Habercilik faaliyetleri ve çerçevelerin ön plana çıkmasında sponsorların etkisi dikkate alındığında, çerçevelerin inşasında siyasi elitler gücü elinde bulundurmaktadır (Carragee & Roefs, 2004, s. 216). Gazeteciler problemleri zamanla tanımladığı ve sponsorlar siyasi yapıda yaşanan gelişmelere uygun olarak kendi çerçevelerini sıkça tekrar düzenlediği için haber çerçeveleri değişmekte ve bazı çerçeveler daha değerli hale gelirken diğerleri önemini kaybedebilmektedir. Siyasi elitler belirli durumlarda rakiplerinin oluşturduğu çerçeveleri uygulamaktadır. Bu değişimler anlamın belirli bir süre içinde oluşumunu ve bu oluşuma şekil veren çerçeveleme mücadelelerini yansıtmaktadır (Pan & Kosicki, 1993, s. 61-62).

Paul D'angelo, (2002, s. 871-877) literatürde yer alan üç çerçeveleme paradigmasına dikkat çekmektedir. Birincisi haber metninin alıcıların zihinlerinde ve sözlerinde somutlaştığını belirten bilişsel modeldir. İkincisi gazetecinin kaynaklarının bakış açısı yönünde “yorumlayıcı paket” oluşturduğunu ifade eden yapılandırmacı modeldir. Üçüncü olarak eleştirel model ise çerçeveleri haberin inşa aşamasının ve elitlerin durum ya da olaylar üzerine olan görüşlerinin bir sonucu olarak tanımlamaktadır. Bu çerçeve modellerinin haberlere hakim olduğu belirtilmektedir.

Çerçeveleme kavramı iletişim alanında yapılan çalışmalarda farklı biçimlerde kategorize edilmiştir. Iyengar, (1991, s.21) haber çerçevelerini tematik ve epizodik olarak sınıflandırmaktadır. Tematik çerçeveleme, olayları daha genel bir kapsamda ve soyut düzeyde ele almaktadır. Örneğin, yoksulluk hakkındaki bir haber metninde ülkenin yoksul kesimlerine dair istatistiksel bilgi sunulur. Bununla birlikte epizodik haber çerçevelemesi ise belirli konular hakkındaki özel olayları ve hikayelerin bireysel yönünü incelemektedir. Aynı yoksulluk kavramı bu kez bir ailenin hikayesi öne

çıkarılarak aktarılır. Iyengar 1991 yılında haber çerçevelerini bu iki kategoriye ayırarak çerçevelerin sorumluluk atfetme ile olan ilişkisini araştırmıştır. Çalışmada ilk olarak yoksulluk kavramı haber metninde epizodik çerçeveleme kurularak sunulmuş ve sonuçta konuya dair sorumluluğun bireylere atfedildiği gözlemlenmiştir. Aynı haber metni kullanılarak tematik çerçeveleme yapıldığında ise bireylerin sorumluluğu topluma atfetme eğiliminde olduğu görülmüştür. Benzer açıdan Peter ve arkadaşları (2001, s. 108-109) haber çerçevelerini konuya özgü ve genel olarak iki farklı şekilde ele almaktadır. Konuya özgü çerçeveler daha spesifik olaylar ya da konuları öne çıkarmakta ve detaylı incelemeye olanak sağlamaktadır. Haberde bir konuya ilişkin yapılan seçimler, düzenlemeler ve ayrıntıların belirli kısımlarını göstermektedir. Bunun yanı sıra geniş detaylar ve bir konuya odaklanma çalışmanın genelleştirilmesi ve karşılaştırma yapılmasını güçleştirmektedir. Genel çerçeveler ince ayrıntılar yerine genel bir bakış açısı sağlarken konular ve diğer çerçevelemeler ile karşılaştırma yapılmasını mümkün kılmaktadır. Konu, zaman ve mekan açısından kısıtlamaların önüne geçmektedir.

D'Angelo ve Shaw (2018, s. 210-214) “Çerçeveleme olarak gazetecilik” isimli çalışmasında haber çerçeveleme sürecinin temel unsurlarını oluşturduğunu belirttikleri dört çerçeveyi (gazeteci, izleyici, konu ve içerik) incelemiştir. Gazeteci çerçeveleri haber üreticilerinin konulara ilişkin fikirleri içinde bulunmaktadır. Bu çerçeve bir konu ya da olayı tanımlamak, değerlendirmek ve sunmak için bir bağlam kurmaktadır. Ancak bu durum gazeteci çerçevelerini haberleri kamuoyu üzerinde etki oluşturan bir platform olarak gördükleri için gazetecilerle bağlantı oluşturan kaynakların, konu çerçevelerine yakınlaştırmaktadır. Konu çerçeveleri, niteliklere ya da amaçlara bağlı bir eşdeğerlilik çerçevesi şeklinde tanımlanmaktadır. Bu çerçeve bir konuya dair bireyler, gruplar ve kurumlardan aktarılan fikirler ya da siyasi açıklamalar olarak kendini göstermektedir. İzleyici çerçeveleri ise bireylerin bir konuya dair sözcükler ve düşüncelerle hakkındaki zihinsel çağrışımlarını göstermektedir. Son olarak içerik çerçevesi, haber anlatılarında yer alan bir durumu, olayı ya da bireyi diğer hikayeler içinde bağlama yerleştirmek amacıyla seçilen yazılı, sözlü ve görsel iletiye ilişkin bir terim olarak ifade edilmektedir.

2.2. Temsil Kavramı

Temsil kavramına dair yapılan anlamlandırmalar farklı disiplinler içinde çeşitlilik göstermekte ve bu çeşitlilik doğrultusunda kavramın birçok tanımı bulunmaktadır. Temsil felsefi öze sahip olmasının yanı sıra dil ile ilintilidir ve anlamın işaret aracılığıyla oluşumunu irdelemektedir. İncelendiği disiplinlerde temel olarak metinlerin ardında yer alan anlamı açığa çıkarma yöntemi şeklinde ifade edilmektedir. Örneğin, filmlerde kadının temsili hem filmin üreticilerinin hem de toplumun ve kültürün kadına olan bakış açısını göstermektedir. Dilbilimciler ise sesin bir kavram ya da imgenin karşılığı olarak kullanılmasını incelemektedir. Sosyal bilimlerde temsili, belirli sayıdaki bireyin özelliklerinin toplumun büyük bir kesimine genellenmesi ve sonuçta bir araştırmanın çıktılarının uygulanabilme kapsamını görmek için kullanılmaktadır (Webb, 2008, s. 1).

Temsil kavramı metin, görsel ve dil gibi göstergeler aracılığıyla halihazırda bulunan anlamı kodlayarak aktaran bir süreç olarak değil, anlamlar meydana getiren ve bu anlamların yeniden şekillenmesine yardımcı olan bir süreç olarak tanımlanmaktadır (Çelenk, 2005, s. 81). Temsil, bir şeyi ifade eden tanımlar ortaya koymak, hafızada o şeyi açıklayan görsel imajlar oluşturmak, zihindeki bir görsele hatırlatma yaparak benzerlerini anlamlandırmak olarak tanımlanabilir (Aslan E. , 2004, s. 160). Hall, (1997, s. 7-8) temsil kavramını bir şey ile ilgili anlamlı ifadeler kurmak ya da dünyayı bireylere anlaşılır şekilde tasvir etmek için dili kullanmak olarak açıklamıştır. Temsil, bir kültürün içindeki bireyler arasında paylaşılan anlamların, bu anlamların oluşum ve değişim aşamalarının merkezindedir. Hall, temsil ve anlam arasındaki bağlantıya farklı bir yaklaşım getirmiş ve temsilin anlamı meydana getiren bir yapı olduğunu belirtmiştir. Temsil kavramının olayların ardından oluşmasından ziyade olayın kurucusu olduğuna vurgu yapmıştır. Böylece olayların anlamları bu aşamada belirmektedir. Anlamlandırma toplumlar, bireyler ya da gruplara bağlı olarak farklılıklar içermektedir. Bu noktada olayın sunum şekli önem taşımakta ve temsil kavramı devreye girmektedir. Temsil orijinal bir şeyin mevcut olan hali yerine dolaylı biçimde yeniden aktarılması anlamını taşımaktadır. Temsil gerçeklikten çok uzakta olmamasına rağmen gerçekliği de tam olarak yansıtmaz çünkü gerçeklik dolayımına aşamada kaçınılmaz biçimde değişim göstermektedir (Grossberg, Wartella, Whitney, & Wise, 2006, s. 195). Bununla birlikte temsil mevcut olanı yansıtanın ve

dolayımlamasının ötesinde, bir şeyi o anda mevcut olmasa bile var etmek anlamını da taşımaktadır (Pitkin, 2014, s. 12).

Hall, (1997, s. 16-19) temsili anlamlandırma süreçleri ile ilişkilendirilmiş ve bu yaklaşımını “bardak” örneği üzerinden açıklamıştır. Bir bardağı odanın içine bırakıp odadan çıktığınızda, somut olarak mevcut olmasa dahi hala bardak düşünebilirsiniz. Aslında bardak değil sadece bardak kavramıyla düşünülür. Bardak kelimesi nesnelere yüklediğimiz dilsel bir işarettir ve temsil bu noktada kendini göstermektedir. Temsil, kavramların anlamının dil ile zihinde inşa edilmesidir. Dil iletişimi kuran bir araç olmasının ötesinde anlamı üretmeyi sağlayan kültürel inşa aracı olarak nitelendirilmektedir. Temsil ise bireylere zihinlerindeki ve dış dünyadaki olaylar ve nesneleri aktarmayı mümkün kılan dil ve kavramın ilişkisini belirtmektedir (Chambers, 2014, s. 41). Hall, (1997, s. 33-36) anlamın dil aracılığıyla inşa edildiği ve yaygınlık kazandığını belirtmiş, dili anlamlandırmanın temeline yerleştirmiştir. Ona göre temsil yansıtıcı, inşacı ve kasıtlı olmak üzere 3 ayrı yaklaşımla açıklanmakta ve yaklaşımlar dilin dünyayı ifade etmedeki kullanımını anlatmaya odaklanmaktadır. Yansıtıcı yaklaşım, anlamın zaten somut dünyadaki birey, düşünce ve olayda yer aldığını, dilin ise bu gerçek anlamları sadece yansıttığını belirtmektedir. Bu yaklaşımda dilin var ve yerleşik olan gerçekliği yansıtarak işlevlik gösterdiği düşünülmektedir. Kasıtlı yaklaşım ise aksi yönde bir ifadede bulunur. Bireylerin dünya ile ilgili kendi özgün değerlendirmelerini dil aracılığıyla kabul ettirdiğini ve kelimelerin aktarılmak istenen anlamın karşılığı olduğunu öne sürmektedir. Böylece bireylerin mevcut anlamı bir farkındalık içinde inşa ettiği düşünülmektedir. Hall, dilin iletişim aracı olma işlevini arka plana attığını düşündüğü kasıtlı yaklaşıma eleştiriler getirmiştir. Bu noktada anlamın temelini bireylerin yaptıkları seçimler oluşturmaktadır. Son olarak inşacı yaklaşım, anlamın oluşumunun birçok faktörün bir araya gelerek etkileşimde bulunduğu bir sürecin ardından gerçekleştiğini söylemektedir. Nesneler kendi başlarına dilde anlamın yerleşmesinde yeterli olmayacağı düşünülür. Nesneler tek başına anlam içermezler bireyler temsil yapıları, kavram ve işaretler aracılığıyla anlamı meydana getirmektedir. Dünyayı anlamlı hale getirmek için yalnızca anlamın üretimi değil; insanların birbirleriyle anlamlı bir iletişim gerçekleştirmesinde kültürlerin kavram yapılarını, dilsel ve farklı temsil yapılarını anlamlandıran sosyal aktörlerin de olması gerekmektedir.

Bireyler içinde yaşadıkları doğal ve sosyal çevrede farklı iletiler tarafından uyarılmakta ve bu iletilerin ifade ettiklerini zihinlerinde bir anlam mekanizmasına yerleştirme çabasında bulunmaktadır. Yani kavramları, nesneleri ve varlıkları bu zihinsel mekanizmada halihazırda bulunan kodlarla olan uygunluğuna göre anlamlandırır. Ancak bu kavram, nesne veya varlıklara dair önceye ait bir kod bulunmuyorsa zihinsel mekanizmalarında var olan benzer kodları kullanabilirler. Bu açıdan önemli olan aktarılan iletilerin bilinir olduğu ya da olmadığı değil, bireyin iletilerle örtüşen kodları inşa etmesi ve bunları benimsemesidir (Anık, 2014, s. 51).

Temsil kavramı bilişsel, kolektif ve sosyal olmak üzere 3 ayrı yönden değerlendirilebilir. İlk olarak bilişsel yaklaşıma göre bireyler mevcut olan bilişsel mekanizmaları üzerinden dünyayı anlamlandırır, değerlerini belirler ve davranışlarını bu doğrultuda düzenler. Bilişsel yapının gelişiminde bireylerin kendi deneyimlerinin yanı sıra ailesi, arkadaş çevresi, eğitim süreci ve medya iletileri etkili olmaktadır. Sosyal temsil ise toplumsal yapı içindeki ilişkiler ve söylemde kendini gösteren anlamı ele almaktadır. Bireylerin bilgi ve deneyimlerini değerlendirmesinde bir sağduyu çerçevesi biçiminde yer alan sosyal temsiller, bilinmeyenin anlamlı hale gelmesini sağlamaktadır. Son olarak kolektif yaklaşım toplumsal yapının devamlılığını sağlayan kurallar, değerler ve temsillerin benimsenmesi olarak ifade edilmektedir. Kolektif temsilin ana kaynağı olan medya, toplumsal bir bellek kurmak adına karmaşıklığı anlaşılır hale dönüştürmekte ve olguları bilinir ve tartışılır biçime getirmektedir (Yetim & Yetim, 2008, s. 92-94).

Hall, (1997, s. 24-26) anlamın inşa edilmesinde birbirleriyle bağlantı içinde olan 2 ayrı temsil sistemini öne çıkarmaktadır. Bu temsil sistemleri kavramsal haritalar ve dildir. Temsil, dil aracılığıyla kavramların anlamlandırılmasını sağlamaktadır. Kavram ve dil somut ya da kurgusal dünyaya ait bireylerin, nesnelerin ve olayların belirtilmesini mümkün kılan bir bağıdır. Her olay, nesne ve birey zihindeki kavramlarla ilintili olan bir temsil sistemini barındırmaktadır. Böylece dünyanın anlamlı bir biçimde değerlendirilmesi mümkün olmaktadır. Yani anlam öncelikle dünyayı temsil eden, böylelikle hem zihindeki hem de somut dünyadaki şeylerin anlamlı hale gelmesini sağlayan ve düşünceler yoluyla gelişen kavramlar ve görseller yapısı ile ilişkilidir.

Temsil bireylerin içinde yaşadığı topluma, hayata ve insanlara karşı düşüncelerini düzenlemektedir. Böylelikle bireylerin olaylar, kişiler ve gruplar hakkında düşünceler inşa etmesine büyük katkılar sağlamaktadır. Temsili gerçekleştirilenlerin anlamlarını iletmenin yanı sıra temsil, bu anlamlara meşruiyet sağlayarak değer ve davranış kalıpları ortaya çıkarmaktadır (Tanrıöver, 2007, s. 155). Temsil ile ilgili yaklaşımlarda vurgulanan önemli hususlardan birisi somut dünyadaki nesnelerin ve olayların anlam üretmesinin temsil sürecinde gerçekleşmesidir. Temsilin anlamın üretim aşamasının temel ögesi olarak yer alması, medyada yer alan birey ve toplumun temsil edilmiş şekillerine ve anlam oluşturma sürecine direkt olarak etki gösterebilmektedir. Özellikle dijital medya platformları erişebildiği kişi sayısı, zaman ve mekân kavramlarının ötesine geçemeye olanak sağlayan yapısı sayesinde, sunduğu temsiller aracılığıyla bireysel ve toplumsal düzeyde yeni anlamlar ortaya koymaktadır.

2.2.1. Haberde Temsil

Medya anlamın üretilmesi ve yayılmasında öne çıkan ana kaynaklar arasında yer almaktadır. Dünyaya dair anlamlar üreten medya temsilleri, bireylerin dünyayı anlamlandırma süreçlerine katkı sağlamaktadır. Bu anlamda bireylerin kültür, bağlılık ve gerçeklik ile arasındaki ilişkiye etki eden medya, karşılaşılan kavramların, nesnelerin ve varlıkların tanımlanmasına yardımcı olmaktadır. Medya kimliğin inşası sürecinde “öteki” ve “biz” kavramlarının kapsamını çizerek sosyal bir şablon meydana getirmektedir. “Biz” kavramının karşıt unsurlarına dair zihinde bir anlam şablonu oluşmaktadır. Sembolize edilen “diğer” leri hakkında medyanın ürettiği şablonlarla, gerçeklik yeniden inşa edilen bir süreçle şekillendirilmektedir (Uluç, 2009, s. 125-126).

Toplumsal inşa ile ilgili ortaya konulan çalışmalar, kimliklerin ortaya çıkış yöntemlerine dair sorulara ilgisini yöneltmektedir. Bu çalışmalar medyanın belirli aktörlere yönelik kimliklerin üretiminde ve anlamlar yüklenmesinde bir aracı olduğunu belirtmektedir. Medya temsilleri tarafından üretilen kimlikler ve bunlara yüklenen anlamlar toplumsal olarak düzenlenmekte ve sonuçta gerçeği temsil eden sabit anlamlar ve kimlikler şeklinde tanımlanmamaktadır (Mole, 2007, s. 4).

Medya temsilleri ve hâkim ideolojik yapılar arasında güçlü bir bağ yer almaktadır. Temsiller bilhassa, dezavantajlı gruplar çerçevesinde şekillendirildiğine hâkim ideolojinin söylemlerinin bir yansıması şeklinde meydana gelmektedir. Medyanın neredeyse bütün araçlarında gerçekleşen bu durum, özellikle haber içeriğinin toplanma, üretim ve sunum süreçlerinin tamamında büyük ölçüde etkili olmaktadır. Haberin belirli olaylar, durumlar ya da toplumsal gruplara yönelik kullandığı söylemler, hakim ideolojik yapıların medya ürünleri aracılığıyla kendini göstermesi şeklinde yorumlanmaktadır. Medya ideolojik bir mekanizma şeklinde hem toplumsal yaşamda mevcut olan sembolleri yaymakta hem de ideolojik temsiller aracılığıyla dengeyi sağlamaktadır. İdeolojiler bir grup aracılığıyla aktarılan fikirlerin toplumsal temsillerini meydana getirmektedir. İdeolojiler, bir grup mekanizması etrafında oluştuğu için bu gruba dahil olanlara tanımlayıcı bir yapı sağlamaktadır. Bu anlamda bir gruba dahil olanlar ve diğer gruplar arasındaki ayrım ideolojik temsiller ile görünür hale getirilmekte ve kişilere “biz” ve “öteki” algısı yerleştirilmektedir (Göker & Keskin, 2015, s. 234-236).

Temsilin medyada en fazla öne çıktığı alanlardan biri olan haberler kapsamında yürütülen eleştirel yaklaşım çalışmaları, haberin inşa aşamalarının hakim gücün kendi varlığının pekiştirilmesi yönünde sürdürüldüğünü belirtmektedir. Eleştirel yaklaşım bir toplum içindeki azınlıkların medyada gerçekleştirilen temsillerinin günlük yaşam üzerinde belirli sonuçları ortaya çıkardığını savunmaktadır. Bu anlamda bir metin kendi başına yeterli etkiyi oluşturamamaktadır. Medyanın etkisi, nedenler ve aktörlerin ele alınmasının yanı sıra alıcının belirli şekillerde konumlandırılması ve belirli sembollerin sıklıkla sunulmasının bir sonucu olarak ortaya çıkmaktadır (Fairclough, 2001, s. 54). Eleştirel çalışmalar özellikle haberlerde mültecilerin temsil edilme biçimleri üzerine yoğunlaşmış ve bu temsillerle sunulduğu ülkedeki kültürel, ekonomik ve politik ortamın bağını incelemiştir. Current, Küba’dan ABD’ye gelen göçmenlerin haberlerde “Amerikan” sistemine ve değerlerine uyum gösteren gruplar şeklinde temsil edildiğini ifade etmektedir. Bu temsil biçiminin tercih edilme sebebini ABD’nin çıkarları ile uyum sağlamasıyla ilişkilendirmiştir. Aynı zamanda medyanın göç konusunu bir tehdit unsuru olarak aktardığını gösteren çalışmalarda bulunmaktadır. Örneğin Glasgow Medya Araştırmaları kapsamında Greg Philo ile Liza Beatie göçmenlere dair yürüttükleri okuyucu algısı araştırmasında haberlerde yer alan ana temaları ve bunların haber anlatısında yer alış şekillerini ele almıştır.

Çalışmada göçle ilgili gelişmelerin büyük oranda negatif bir bakış açısı çerçevesinde aktarıldığı sonucuna ulaşılmıştır (Current'dan akt. Efe, 2015, s. 11). Haberlerde göçmenler hakkındaki temsillerin tutarlı ve belirli bir editoryal çizgiden aktarılmamasının toplumun bu konuya dair algılarının şekillenmesinde önemli ölçüde etkili olduğu ve halihazırda var olan endişeleri artırdığı düşünülmektedir.

Medyada azınlık gruplarına yönelik olumlu ya da olumsuz ve bilinçli ya da bilinçsiz oluşturulan temsil biçimleri kamuoyunun bu konu hakkındaki tutum ve duygularını etkilemektedir. Medyadaki temsiller azınlık gruplarının sunumunda uyum içinde yaşama anlayışını ve empati kültürünü teşvik ettiklerinde toplumdaki barış ve kabul algısını beslemektedir. Öte yandan, haber içeriklerinde nefret söyleminin bulunması bireylerin davranışlarında değişime, farklı gruplar arasında ayrılıkların ortaya çıkmasına ve toplumsal çatışmaların tetiklenmesine neden olmaktadır. Bununla birlikte bireyler arasındaki sosyal ilişkiler bağını da kötü etkileyerek dolaylı etki oluşturabilmektedir (Pandır, 2020, s. 100-1001). Olumsuz temsillerin etki alanı dikkate alındığında ülkedeki azınlık grupları için yasal düzenlemelerle sıkı politikalar yürütülmesi ve ekonomik yönden kısıtlamaların gerçekleştirilmesi şeklinde kendini gösterebilmektedir. Bu temsillerden ayrıca ülkenin politik atmosferindeki çıkar çatışmalarında bir araç olarak faydalanılması mümkündür.

Toplumsal yaşamda var olan ve dilde pratiğe dökülen birçok temsilin medya aracılığıyla şekillendiği, olguların medyadaki temsilleri çerçevesinde anlamlandırıldığı ve işlenen bu temsillerin medya yoluyla sıklıkla vurgulanıp yaygınlaştığı kabul edilmektedir. Medyanın gerçekliği şeffaf bir pencere üzerinden aktarmadığı, medya mesajlarını üretim aşamaları ile oluşturduğu ve bir bakış açısı etrafında biçimlendirdiği görülmektedir. Mesajın üretim aşamaları gerçekliğin temsilinde dahil edilecek ve dışarıda bırakılacak olana dair birçok kararı içermektedir. Bu anlamda medya gerçekliği olduğu şekliyle yansıtmaz, onu temsil yoluyla belirli bir zaman ve tarihi bağlamda toplumsal yaşamın kurulum sürecine ve gerçekliğin dönüştürülmesine etki yaparak insanlara sunar (Sivritepe, 2021, s. 173).

Fenomenolojik yaklaşım toplumsal gerçekliğin oluşum süreçlerinde haberin kritik roller üstlendiğini belirtmektedir. Bu yaklaşım haber üreticilerinin bulunduğu kurumun işleyiş yapısına göre haber çerçevesini düzenlediğini ifade eder. Dolayısıyla

belirli bir bilinç yönünde düzenlenen çerçeveler toplumsal anlamlandırma süreçlerinde sınırlamalara neden olmakta ve sonuçta belirli çizgiler kapsamında sunulan bu anlamlar toplumsal gerçekliği oluşumunu sağlamaktadır (Dursun, 2001, s. 43).

Haberin bir durum veya olayı nasıl tasvir ettiği, sorunlara hangi açıdan yaklaştığı ve söylemlerinin nasıl kurgulandığı sorularının tamamı temsil pratikleri ile ilintilidir. Temsiller simgeler veya retorik gibi medya çıktılarının bilgiyi sunan bütün süreçlerinin içinde bulundurmaktadır. Haber üretim sürecinde; anlamın inşa edilmesi, görüntülerin kurgulanması, tercih edilen müzik veya renk seçimlerinin tamamı temsil kavramı ile bağlantılıdır. Medyada öznelerin ya da kurumların hangi türdeki bağlam ve betimlemelerle alıcılara sunulduğu da bir temsil konusunu oluşturmaktadır. Bununla birlikte temsil haber üreticilerinin belirli öğeleri seçmeyi ya da dışarıda bırakmayı tercih etmesi sonucu bir olay ya da konuyla ilgili meydana getirdiği anlamlardır. Medyadaki öznelerin, grupların veya kurumların temsil ediliş biçimi onların toplumsal hayattaki konumlarını yansıtmının yanı sıra bu konumlarına meşruluk sağlamaktadır. Ayrıca temsiller birbirine bağlantılı olarak bireylerin dünyaya ilişkin anlamlandırmalarını tanımlamakta ve yeniden üretmektedirler (Boztepe, 2015, s. 223).

Haberlerde toplumsal hayatta seçkin konumda yer alan güç ve itibar sahibi kişilerin bireysel biçimde ön plana çıkarılıp temsilinin gerçekleştirildiği ancak güçsüz, savunmasız ya da zayıfların daha çok bağlı bulundukları grup ve olumsuz gelişmeler kapsamında temsil edildiği bilinmektedir. Haber, temsilini gerçekleştirdiği kimliklere yönelik toplumsal zeminde anlam kurarken egemen yapıların ideolojilerinden beslenmektedir. Böylelikle belirli kimlikler haber aracılığıyla sağlamlaştırılırken, bazıları ise güçsüzleştirilmekte veya çoğunlukla göz ardı edilmektedir (Karaduman, 2013, s. 51). Haber anlatısında egemen yapıların ideolojileri ile uyum göstermeyen ve hatta bu ideolojilerin karşısında yer alan kişiler ve gruplar negatif çağrışımlara neden olacak şekilde temsil edilerek “öteki” konumuna yerleştirilebilmektedir. Medyanın ürettiği temsiller toplumda belirli düşünce kalıplarının oluşmasına ve bunların sürekliliğinin sağlanmasında önemli rol oynayarak aynı zamanda toplum içinde biz ve öteki algısının benimsenip belirginleşmesine katkı sunmaktadır.

Chomsky ve Herman (2006, s. 50-54) medyada ötekinin temsil edilme yöntemlerinin medyanın ekonomi politiğine önemli ölçüde bağlı olduğunu belirtmektedir. Medya sahip olduğu işlevlere ek olarak kendisini destekleyen ve güçlendiren büyük toplumsal grupların işaret ettiği yönde gündem belirleyip temsiller üretmektedir. Chomsky ve Herman egemen güçlerin medyanın karar ve uygulamalarında nasıl etkin olduğunu göstermek için Dünya Ticaret Örgütüne yönelik başlayan ve sonra ABD'nin farklı noktalarında devam eden olaylarda medyanın sergilediği tavrı örnek olarak ele almıştır. Dünya Ticaret Örgütü ve Dünya Bankasının yürüttüğü stratejilere karşı ortaya çıkan karşıt görüşler, 1999 ve 2000 yılında bu kurumların yıllık toplantıları ve konferansları sürecinde kitlesel gösteriler düzenlemiştir. Medya olaylara küçümseyici bir tutumla yaklaşmış ve göstericiler tepkisel bir tonda sunulmuştur. Olayların ortaya çıkış nedenleri ise birçok medya kurumu tarafından göz ardı edilmiştir. Göstericiler medyada “yıkıcı mağdur”, “dünya ticaretine karşı olanlar” ve “nedensiz gürültü çıkaranlar” gibi ifadelerle temsil edilmiştir.

Medya ele aldığı ürünlerini dolayımlamakta ve dolayımlla süreci yeniden yorumlamayı beraberinde getirmektedir. Dolayımllama günlük yaşam üzerine olan anlamlandırmaların medya üzerinden yeniden üretildiği aşamaları kapsamaktadır. Medya somut dünyada yer alan objeleri temsil aracılığıyla dönüştürerek bir kurgu ortaya koymakta ve bu kurgu ile bireylerin gerçeklik ile olan anlamlandırmalarını biçimlendirmektedir. Dolayısıyla medyanın aktardığı gerçeklik değişime uğrayarak farklılaşan kurgusal bir gerçekliktir. Bireylerin gerçeklikle ilgili anlamlandırmalarında temsil aracılığıyla kurgulanan gerçeklik büyük ölçüde etkin olmaktadır (Varol, 2016, s. 39). Medyanın inşa ettiği temsillere ilişkin göstergeleri dönüştürülmüş bir gerçeklikle aktarması belirli yargı veya önyargıların oluşumuna neden olmakta ve sonuçta medyada bir temsil problemi kendini göstermektedir.

Medya bireylerin olayları ve konuları anlamlandırma süreçleri üzerinde etkili olmaktadır. Haber üretiminde ve sunumunda tercih edilen çerçeveleme ve temsil biçimleri olayların hangi yönünün ön plana çıkarılacağını ve hangi bağlamda sunulacağını belirleyerek toplumsal algıları şekillendirmektedir. Özellikle gazetecilik pratiklerinin dijital medya platformları aracılığıyla dönüşüm sürecine girmesi haberin tüm aşamalarında köklü değişimleri beraberinde getirmekte ve bireyler üzerindeki etkisini güçlendirmektedir. Bu bilgiler doğrultusunda tezin üçüncü bölümünde araştırmanın dijital gazeteciliğe dayalı medya kuruluşlarını kapsaması nedeniyle dijital gazetecilik konusuna değinilecektir.

BÖLÜM III

DİJİTAL GAZETECİLİK

Dijital gazetecilik internet ve web teknolojilerinin dönüşüm aşamaları sonrasında gelişme gösteren ve geniş ölçekte yaygınlaşan yeni bir gazetecilik formu olarak görülmektedir. Haberin üretim, dağıtım ve sunumunda dijital teknolojilerin kullanılmaya başlanması bu alanda yenilikleri beraberinde getirmiştir. Dijital gazeteciliğin geleneksel gazetecilik pratiklerinden ayrılan en temel özelliği basım teknolojisi yerine internet teknolojileri üzerinden dijital platformlarda üretilip sunulmasıdır. Bu temel farklılık gazetecilik ilkelerinin ve uygulamalarının içeriği konusunda önemli değişim adımlarını ve tartışmaları kaçınılmaz kılmaktadır. Dijital gazetecilik haber içeriğini metin ve görsel sınırlandırmasının ötesine taşıyarak video, ses, infografik ve animasyon gibi çoklu ortam özellikleri aracılığıyla inşa etmeyi sağlamakta ve böylelikle bilgiye erişim yöntemlerini zenginleştirmektedir. Dijital teknolojilerin gazetecilik alanında kullanılması yeni gazetecilik türlerinin, içeriklerinin ve pratiklerinin gelişimine zemin hazırlamıştır (Şen, 2020, 185).

3.1. Geleneksel Gazetecilikten Dijital Gazeteciliğe Geçiş

İlk dönemlerden bugüne gazetecilik faaliyetleri zamanının teknolojik yeterliliklerine ve toplumsal ihtiyaçlara bağlı olarak bir gelişim süreci içinde ilerleme göstermiş ve teknolojik yeniliklerin ilk uygulama alanlarından biri olarak yer almıştır. 1980'li yıllar itibariyle iletişim teknolojilerinin gösterdiği dönüşüm aşamaları, bilgisayar kullanımının önemli ölçüde artması ve sanal ağların gittikçe büyüyen erişim kapasitesi gazeteciliğin büyük bir değişim sürecine girmesine neden olmuştur. İnternet ve yeni medya araçları gazeteciliğe dair tanımlamalar ve uygulamaların yeniden değerlendirilmesini beraberinde getirmiştir. Bu anlamda dijital gazetecilik medya profesyonellerine herhangi bir kısıtlama olmaksızın kaynaklar ve yeni teknolojik imkanlar sağlayan ve internet üzerinden bu ortama özgü olarak gerçekleştirilen bir gazetecilik türü olarak tanımlanmaktadır (Erdoğan, 2013, s. 254). Gazetecilik

pratikleri geleneksel medya uygulamaları üzerinden değerlendirildiğinde, iletilerin tek yönlü olarak alıcıya aktarıldığı ve alıcı davranışlarının geri bildirimle ölçümlenemediği bir sistem görülmektedir. Dijital alandaki gazetecilik pratikleri ise kullanıcılara haber üretiminde aktif bir rol sunarken aynı zamanda onları haberin tüketicisi konumuna getirmektedir. Bu durum medya profesyonelleri ile haberin alıcıları arasındaki sınırları bulanıklaştırmaktadır.

Dijital gazetecilik uygulamaları yalnızca büyük medya kuruluşlarının veya bağımsız olarak birey veya grupların web aracılığıyla kurduğu arayüz ile sınırlı kalmamaktadır. İnternet haber siteleriyle birlikte sosyal medya araçlarında ve yeni medya platformlarında medya kurumlarının veya yurttaş gazetecilik biçiminde tanımlanan profesyonel olarak gazetecilik mesleğini icra etmeyen bireylerin haber ürettiği ve sunduğu bloglar ve kullanıcı hesapları üzerinden dijital gazetecilik faaliyetleri gösterilmektedir. Birçok farklı medya platformunda gazetecilik yapılması dijital gazeteciliği içerik üretiminde üst seviyeye taşımaktadır (Okay, 2021, s. 157). Dijital mecraların haber içeriğinin üretimini kolaylaştıran yapısı günümüzde gazetecinin kim olduğu sorusuna yanıt vermeyi zorlaştırmakta çünkü haber paylaşımını sağlayacak olan temel seviyedeki becerilerin toplumsal zeminde mevcut bulunduğu düşünülmektedir. Haberin paylaşımının gerçekleştirildiği online mecraların sayısının çokluğu ve bu mecraların yüksek etkileşim hızları, gazeteciliğin içinde barındırdığı pek çok pratiği günlük hayat düzeninin bir parçasına dönüştürmüştür. Dolayısıyla gazeteciliğe dair uygulamalar toplumsal yönden daha kapsayıcı hale gelirken gazeteciliğin sınırlarına dair tartışmaları da beraberinde getirmektedir.

Haber, insanın temel güdüleri arasında yer alan merak ve öğrenme isteğini karşılamaktadır. Haber alma ihtiyacını merkezinde konumlandırılan gazetecilik, ilk çağlardan başlayıp bugüne kadar teknolojik ve toplumsal gelişmeler ekseninde kesintisiz bir değişim ve gelişim sürecinde olmuştur. 19. yüzyılda enformasyon alanında gerçekleşen devrim nitelikli gelişmeler geleneksel gazeteciliği en üst seviyelere taşımıştır. 20. yüzyıl ele alındığında gazeteciliğin daha büyük kitlelere ulaşmasını sağlayan teknolojik yeniliklerin ortaya çıktığı bir dönem olduğu görülmektedir. Bu dönemin ilk zamanlarında basılı yayınlardan gazeteler ve dergiler ön plana çıkarken ilerleyen yıllarda ilk olarak radyo ve sonra televizyonun egemenlik yılları görülmüştür. Radyo ve televizyonun tüm dünyada giderek yaygın hale gelmesi,

geleneksel gazetecilik uygulamalarının değişim göstererek uyum sağlama gayretinde olacağı yeni haber üretim ve aktarım yollarının oluşmasını sağlamıştır. Bu anlamda radyo ve televizyon sonrası gazetecilik uygulamaları daha önce deneyimlemediği üretme ve iletme yöntemlerini kullanmaya başlamıştır (Tokgöz, 2012, s. 67-69). 1970 sonrası bilgi işlem teknolojilerindeki yenilikler kitle iletişim araçlarının gelişim göstermesini sağlamıştır. Özellikle bilgisayarların gazetecilik alanında yer almaya başlaması ve internetin ortaya çıkışı geleneksel gazeteciliğin dönüşümünde etkili olmuştur. Dijital dünyanın temel yapı taşı olan internet öncü teknolojik gelişmeler arasında yer almaktadır. Zaman ve mekan sınırlamalarının ötesine geçen ve bütün dünyaya yayılan internet ağları toplumsal düzenin tüm alanlarında kullanılmaya başlanmıştır.

1990 yılı itibariyle internet ağları başta ABD olmak üzere dünyanın birçok farklı noktasında devlet kurumları ve üniversitelerde kullanılmaya başlanmış ve devamında ticaret, sanayi ve medya gibi birçok sektör bu teknolojiden faydalanmıştır. Bilhassa 1994 itibariyle gelişen ve yayılan ağlar farklı ülkelerde günlük hayatı etkilemeye başlamıştır. Bu değişim rüzgarından etkilenen gazeteler de teknolojik açıdan dönüşüm sürecine girmiştir. 1994 tarihinden önce “gazete teknolojisi” kavramı ile editoryal ve üretim mekanizmalarındaki basılı ürünlerin ortaya çıkışıyla ilgili gelişmeler ifade edilmekteydi. Ancak 1994 sonrası bu kavram internet tabanlı yayıncılığı da kapsar hale gelmiştir (Gürcan, 1998, s. 144-145).

Haberin inşa edilmesinden aktarımına kadar olan bütün aşamalarda internet ve bilgisayar teknolojilerinin etkisi görölmeye başlanmıştır. Bu gelişmeler doğrultusunda 1990’lı yılların başlangıcında dijital gazeteler ortaya çıkmış ve sayıları gittikçe artarak tüm dünyaya yayılmıştır. Geleneksel medyanın yanı sıra bağımsız gazeteciler ve yurttaşlar da bu dijital ortam üzerinden haber üretebilir ve paylaşabilir bir konuma ulaşmıştır (Çetinkaya, 2020, s. 105). İnternet üzerinden yayına başlayan ilk gazete örnekleri ABD’de ortaya çıkmıştır. 1995 yılında önde gelen gazetelerden olan The Washington Post, Herald Tribune, New York Times ve diğer büyük gazeteler basılı yayın için ürettikleri haber içeriklerini kurdukları “Yeni Yüzyıl Yayım Ağı” isimli şirket aracılığıyla online olarak paylaşmışlardır (Gürcan, 1999, s. 32) Yeni iletişim teknolojileri sayesinde internet ortamında yayın yapabilen basılı gazeteler dijital gazeteciliğin ortaya çıkmasında oldukça etkili olmuştur. Bu iletişim teknolojileri ile

enformasyonun hiç olmadığı kadar geniş bir alanda kendine yer bulması gazetecilere haber içeriğini oluşturma, kaynağa ulaşma ve düzenlemeler ile güncel tutabilme bakımından kolaylıklar getirmiştir.

Dijital mecralar birlikte daha geniş bir kitleye çok daha kısa sürede ve yoğun olarak aktarılan haber akışı gazeteciliğe sunduğu katkıların yanında haberin güvenilirliği ve etik değerlere uygunluğu bakımından sorunlara da neden olabilmektedir. Dijital mecralarda paylaşılan haberler medya profesyonellerinin yanı sıra kişiler ve kurumlar tarafından üretilmekte ve bu içerikler haber etik değerlerini ve güvenilirliğini kontrol eden eşik bekçilerinin denetimi olmadan paylaşılmaktadır. Bu durum haber kaynağını doğrulama, bilginin nesnelliği ve doğruluğu gibi temel gazetecilik ilkelerinin göz ardı edilmesine neden olarak yalan haberlerin yayılmasını hızlandırmakta ve sonuçta haberin güvenilirliği zedelenmektedir (Topsakal, 2021, 384).

3.1.1. Dijital Gazeteciliğin Gelişim Dönemi ve Türkiye’deki Örnekleri

Türkiye’de gazetecilik uygulamalarının dijital mecralar üzerinden gelişimi 1990’lı yılların ortalarında başlamış ve haber kuruluşları bu yeni ortama uyum sağlamak için önemli adımlar atmıştır. Bu kapsamda 1996 yılında günlük yayınının tamamını dijital ortama aktaran Milliyet gazetesi dönüşümün öncülerinden biri olmuştur. Ülkedeki diğer büyük yayıncılardan Hürriyet ve Sabah gazetesi 1997 yılında gazete içeriklerini çevrimiçi olarak yayınlamaya başlamıştır. İlerleyen dönemde gazetelerin yanı sıra birçok televizyon ve radyo internet ortamında yer edinerek web sitelerinde haber yayını gerçekleştirmişlerdir. Bununla birlikte aynı dönemde haber sitelerinin sayısı hızla artmaya başlamış ve yalnızca internet üzerinden gazetecilik faaliyeti gerçekleştiren 70’ten fazla site kurulmuştur (Çakır, 2007, s. 138). Basılı olarak değil internet üzerinden yayınlarını gerçekleştiren ilk gazete Xn (eksen) isimli haber sayfası olmuş ve internet ortamındaki ilk habercilik uygulamalarını hayata geçirmiştir. Bu sitede gazetelerden aktarılan haber ve köşe yazıları yayınlanmıştır (Özgen, 2000, s. 60). ”7 Aralık 1997’de Türkiye’nin en büyük servis sağlayıcılarından olan Superonline’ın internet sitesine bağlı olarak Net-Haber, Anadolu Ajansı ve Reuters’in haberlerini ziyaretçilerine ulaştırmıştır. İçeriği tamamen kendine özgü olan ve bağımsız yayın yapan ilk site ise gazeteci Ahmet Tezcan’ın kurduğu

dorduncukuvvetmedya.com olmuştur (Kalsın, 2016, s. 78)” Bu gelişmeler Türkiye’de dijital gazeteciliğin gelişim süreci bakımından önem taşımaktadır.

Türkiye’deki internet haberciliğinin gelişim süreci incelendiğinde dünyadaki gelişmeler ile eş zamanlı ilerleme kaydedildiği görülmektedir. Basılı yayın yapan gazetelerin yanı sıra bağımsız olarak habercilik faaliyetleri yürüten gazeteciler ve haber ajansları sırasıyla internet siteleri aracılığıyla gerçekleştirdikleri yayın uygulamalarıyla dijital gazetecilik döneminin başlangıcına önemli katkılar sunmuştur. Özellikle 2000 yılı itibariyle yaşanan kriz ortamının gazetecileri olumsuz yönde etkilemesiyle gazeteciler dijital ortamda habercilik faaliyetlerini sürdürme çabası içinde olmuş ve sonuçta haber sitelerinin sayısında hızla çoğalma meydana gelmiştir. İnternet haber siteleriyle gazetecilerin ana akım medya dışında fikirlerini ifade etme ve haber üretme olanağına sahip olması alternatif bir gazetecilik ortamını mümkün kılması bakımından önem taşımaktadır.

İnternet teknolojilerinin sunduğu yeni imkanlarla haberciliğin kaydettiği ilerleme, kitle iletişim araçlarının yapısının internetle bağlantılı şekilde gelişmesiyle beraber haberi dijital ortama uygun hale getirmektedir. Haberin üretim ve dağıtım süreçleri kitle iletişim araçlarında geleneksel medyanın teknik açıdan ortaya koyduğu sınırlandırmaların ötesine geçmektedir. Bu anlamda yeni iletişim teknolojileri teknik ve içerik bakımından zengin bir haber içeriğinin oluşumunu sağlamaktadır (Pavlik, 2013, s. 31). Tokgöz (2012, s. 98-99), bu gelişmeler kapsamında gazeteciliğin internet ortamındaki gelişim süreçlerine ve uygulama yöntemlerine farklı açılardan yaklaşarak dört dönemde ele almaktadır. İlk dönem, basılı yayın yapan gazetelerin haber içeriklerini dijital ortama uygun olarak değil geleneksel medyaya uygun şekilde oluşturmayı sürdürdüğü, üretilen haberlerin dijital ortamda yer alması için yeniden düzenlendiği bir süreçten oluşmaktadır. Bu süreçte gazeteler sadece internet yayınları için haber üretmemektedir. İkinci dönemde ise gazeteler dijital ortama özgün şekilde haber üretimine başlamıştır. İnternet sitelerinin yapısına uygun olarak inşa edilen haberlerde, okuyucunun farklı kategorilere göre düzenlenmiş olan haber içeriklerine ve enformasyona hızlı bir şekilde erişebilmesini sağlayan bir sistem hedeflenmiştir. Üçüncü dönemde gazetelerin internet sitelerinin dinamikleştiği ve ilk kez internet sitesine özgü biçimde haber yazım tekniklerinin kullanıldığı görülmektedir. Bu dönemde haber siteleri yeni iletişim ortamı olarak kabul görmeye başlamış ve kendine

has şekillerde haber içerikleri oluşturmuştur. İnternet sitesinde yer alacak haberlerin sunumlarında farklı hikayeleştirme yöntemlerinin kullanılması üzerine çalışmalar yapılmıştır. Dolayısıyla okuyucuların haberi sadece anlamlandırmakla kalmayıp, haberi duygusal bağlamda deneyimlemesi amaçlanmıştır. Üçüncü dönemin dijital gazeteciliğin denemeler sonucunda asıl anlamına ulaşarak pratiklerini sergilediği ve web teknolojilerinin olanaklarından yararlanıldığı bir dönem olduğu ifade edilebilir.

Dördüncü dönem ise web 2.0 teknolojilerinin kullanılmaya başlandığı ve bununla birlikte profesyonel olarak gazetecilik mesleğini yapmayan kişilerin haber üretim aşamasında bulunmasını ifade eden yurttaş gazeteciliği kavramının gündeme geldiği dönem olarak tanımlanmaktadır. Bu süreç bloglar, videolar ve fotoğrafların dahil olduğu haber uygulamalarını içinde barındırmaktadır. İnternet haberciliğinin gelişim aşamalarını gösteren bu dönemler ele alındığında, dijital gazeteciliğin internet teknolojilerinin sunduğu imkanlar doğrultusunda ilerleyerek kendi pratiklerini ortaya koyduğu görülmektedir. Haberciliğin internet aracılığıyla ortaya koyduğu dinamikler, yeni bir haber yapısının doğmasını sağlamıştır. İlk dönemde basılı yayın için üretilen haberlerin değişime uğramadan aynı şekliyle sunulduğu gazete web siteleri, özgün haberlerin üretildiği dinamik ve etkileşimli bir ortama dönüştürülerek günümüz dijital gazeteciliğini oluşturmuştur.

Dijital gazeteciliği kategorize eden çalışmalar sanal ağlarda habere erişmek için faydalanılan ortamları üretim ve aktarım süreçlerinin yapıları ve yöntemleri çerçevesinde sınıflandırmaktadır. Bu çalışmalar aynı zamanda sanal ağlar ile habere ulaşmak için yararlanılan ortamların çeşitliliğini yansıtmaktadır (Aydoğan, 2012, s. 26). Deuze'nin dijital gazeteciliği sınıflandırdığı "Çevrimiçi Gazetecilik Tipolojisi" isimli çalışması literatürde sıklıkla faydalanılan çalışmalardan birisidir.

Sınıflandırmada en yaygın haber kaynağı biçimi olarak editoryal içerik sunan ana akım haber siteleri yer almaktadır. Deuze (2003, s. 205-211), ana akım haber siteleri ifadesiyle yalnızca egemen medya kurumları çatısı altındaki haber sitelerini işaret etmemiştir. Habercilik faaliyetleri yürüten gazetecilerin veya kurumların kurmuş olduğu sitelerde bu kategori içine dahil edilmiştir. Bu haber siteleri, haberin inşa ve aktarım süreçlerinde takip ettiği editoryal uygulamalar nedeniyle haber anlatısının aktarım biçiminde, haber değerinde ve alıcı ile olan ilişkisinde geleneksel medyadaki

gazeteciliğe yakın olan siteler şeklinde değerlendirilmektedir. İndeks ve kategori sitelerinin ürettiği dijital gazetecilik uygulamaları; arama motorları, pazarlama ajansları veya bireyler tarafından yürütülmektedir. Bu sitelerde dijital gazetecilik, sosyal ağlar üzerindeki diğer haber sitelerine bağlantı verilmesi, elde edilen haberin editoryal süreçlerden geçirilip yeniden düzenlenmesi ve özel haber içeriği oluşturulması biçiminde gerçekleştirilmektedir. Meta ve yorum sitelerinde içerik gazeteciler tarafından oluşturulmakta ve diğer sosyal ağlar üzerinden yayınlanan içerikler tartışılmaktadır. Bu sınıflandırma içerisinde alternatif olarak adlandırılan haber siteleri bulunmaktadır. Bu siteler haber üretiminin yanı sıra diğer ağlardaki haberler üzerinde eleştiride bulunmakta ve ana akım haber iletilerinin işlemediği konuları ele almaktadır. Son olarak paylaşım ve tartışma siteleri ise kullanıcıların içerik oluşturma sürecinde haber ve değerlendirmeler ile katılımda bulunmalarını mümkün kılmaktadır. Haberin editoryal açıdan denetiminin azaldığı bu siteler etkileşim özelliğinin üst düzeyde uygulandığı alanlardır.

Dijital gazetecilik habere erişimi kolaylaştırmakla birlikte gittikçe doğru habere erişimi güçleştirmektedir. Haber kuruluşları alıcıların dikkatine çekmek ve ilgili mecraya yönlendirmek amacıyla içeriklerinde yanıltıcı haber başlıkları ve görselleri kullanabilmekte ve bu durum söylentilerin ve yanlış bilgilerin yayılmasında etkili olmaktadır. Sahte haberler toplumda medyaya olan güvenin azalmasına, kutuplaşmalara ve özellikle kriz zamanlarında toplumsal gerilimin artmasına yol açmaktadır (Yegen, 2018, s. 106-107).

3.2. Dijital Gazetecilikteki Yeni İmkanlar

Dijital gazeteciliğe yönelik uygulamalar, geleneksel gazetecilik pratiklerine alternatif olarak ayrı bir zeminde gerçekleştirilse de bu uygulamalar düzenli olarak değişim aşamalarından geçmektedir. 1990'lı yılların ortalarında gazetecilik pratikleri dijitalleşmeyle yaşadığı hızlı dönüşüm sürecinde, küresel ölçekte haber akışının önemli ölçüde artmasına neden olmasının yanı sıra hız, etkileşim ve enformasyon çeşitliliğini haberciliğin merkezine yerleştirmiştir.

Dijital gazeteciliğin ortaya çıkışı ve gelişimine zemin hazırlayan internet bireylerin enformasyona erişim yöntemlerinde büyük değişiklikleri beraberinde getirerek zaman

ve mekan sınırlandırmasını ortadan kaldırmış ve küresel boyutta iletişim ağı oluşturmuştur. Nilüfer Timisi (2003, s. 122) interneti “Ağların ağı olarak tanımlanan internet fiziksel ya da elle tutulur bir araç olmaktan ziyade birbirine bağlı sayısız küçük bilgisayar ağlarından oluşan büyük bilgisayar ağlarıdır.” şeklinde ifade etmiştir. Castells’e (2001, s. 1) göre endüstriyel dönemde elektriğin ifade ettiği değer düzeyi ile bilişim döneminde internetin değeri birbirine denk bir konumda yer almaktadır. İnterneti, enformasyonu küresel ölçekte her bölgeye ulaştırabilmesinden dolayı elektrik şebekesiyle bağdaştırmış ve bilgi çağının en önemli yapı taşlarından biri olduğunu belirtmiştir. İnternet sistemi 1960’lı yıllarda Amerikan Savunma Bakanlığının bir parçası olan “Gelişmiş Araştırma Projeleri Ajansı” tarafından kurulmuştur. İnternetin ortaya çıkışı askeri planlar kapsamında gerçekleşmiş ve erişim belirli önemli üniversiteler ve devlet kurumları ile sınırlı kalarak ticari olmayan bir kullanım sağlanmıştır (Carlson, 2003, s. 49). İnternetin küresel ölçekte erişilebilir duruma gelmesi 1990’da Tim Berners Lee’nin kurduğu ve “hiper metin sistemi” olarak ifade edilen World Wide Web (www) ile gerçekleşmiştir. Bu dönemden itibaren internet özelleştirilmesi, bireysel kullanıcıların erişim imkânı elde etmesi ve kişisel bilgisayar kullanımlarının artmasıyla birlikte ortak paylaşım mecraları ortaya çıkmaya başlamıştır (Castells, 2001, s. 44-48).

3.2.1. Web 1.0

Web sistemi internet aracılığıyla bilgisayarların birbirleriyle bağlantı kurmalarına olanak tanımak için geliştirilen bir yazılım sistemidir. Bu ağ sisteminde kullanıcılar tarayıcılar üzerinden görüntü, metin ve ses gibi çoklu ortamları kapsayan web sayfalarına sürekli ve etkileşimli olarak erişim sağlayabilmekte ve hiper linkler ile diğer sayfalara geçiş yapabilmektedir (Naik & Shivalingaiah, 2008, s. 499). Web sisteminin küresel ağlarla arasında bağlantı kurmasının ardından geliştirilen arama motorları aracılığıyla bağlantılar güçlendirilmiş ve 1995 yılında Yahoo ve Google’ın kurulmasıyla enformasyona erişimde köklü değişiklikler meydana gelmiştir.

Tim Berners Lee’nin World Wide Web’i kurmasıyla web sistemleri değişim aşamalarına uğramaya başlamış ve internetin tarihi dahilinde kendi alanında süregelen bir gelişim süreci içinde olmuştur. Web sistemlerinde kaydedilen her bir ilerleme yeni bir dönemin kapılarını aralamış ve böylelikle meydana gelen değişim ve dönüşümler

dönemsel düzeyde ayrılarak incelenmiştir. Dönemler taşıdıkları özellikler ölçütünde somut ve sanal dünyada üzerinde yeni oluşumlar ortaya çıkarmışlardır.

World Wide Web'in kullanıma sunulduğu süreci kapsayan web 1.0 kullanıcıyı pasif bir şekilde konumlandıran bir dönemdir. Bu dönemde aktarılan bilgiler kullanıcı tarafından yalnızca alınmakta ve sonuçta iletişim akışı tek yönlü olarak ilerlemektedir. İletişimin aktif şekilde gerçekleşmemesi ve etkileşim olanağının olmaması nedeniyle kullanıcı web sitesinde yer alan içeriklere müdahale edememekte ve herhangi bir etkileşim içerisinde bulunamamaktadır (Çetinkaya, 2018, s. 104). Web 1.0 aşamasında günümüzdeki kullanımdan farklı olarak kullanıcılar içerik üreterek web sayfalarında yeni düzenlemeler oluşturma özelliklerine ulaşamamaktaydı. İletişim sisteminin yalnızca bilgiye erişim ile kısıtlandığı bu dönem kurumsal yönden veri aktarımı ve pazarlama uygulamalarını kapsamaktadır. Web'in başlangıç dönemlerinde sitelerin ilk hedefi zamansal olarak ve ulaşılacağı kullanıcı bakımından sınırlamalara maruz kalmadan verileri iletmek ve online bir site kurmaktır. Enformasyon akışı sınırlı sayıdaki üretici tarafından gittikçe artan büyük bir okuyucu kitleye doğru ilerlemektedir. “Salt okunur web” olarak da adlandırılan bu web sistemi kullanıcılarına bilgiyi aramalarını sağlayacak hiper metinli belgeler özelliği sunmasının haricinde herhangi bir değişikliğe müsaade etmemektedir. Ayrıca, internetin kullanım hızının düşük seviyelerde kalması kullanılabilirlik yönünden kullanıcıları olumsuz yönde etkilemekteydi (Naik & Shivalingaiah, 2008, s. 500).

Sunduğu iletişim özellikleri bakımından kısıtlamalara sahip olmasına rağmen dönemi çerçevesinde web 1.0 iletişim teknolojilerinde önemli bir adım ve yenilik olarak değerlendirilmektedir. Web teknolojilerinin ilerleme kaydetmeye başlamasıyla iletişimin tek yönlü sürdürülmesine imkan sağlayan Web 1.0 yerine kullanıcılarına etkileşim özelliği sunarak küresel ölçekte büyük bir hızla kendine yer edinen Web 2.0 dönemine geçiş yapılmıştır.

3.2.2. Web 2.0 ve Sosyal Medya Ortamlarının Gelişimi

Web 1.0 ve web 2.0 dönemlerinin sunduğu özelliklerin arasındaki ayrımın incelenmesi geleneksel gazetecilik ve dijital gazetecilik dönemlerinin ayrımını açıklayabilmek için önem taşımaktadır. Gürçan, geleneksel gazeteciliği “birden birçoğa modeli” şeklinde

ifade ederken online platformlarda gerçekleştirilen gazetecilik faaliyetlerini “birçoktan birçoğa modeli” biçiminde tanımlamaktadır (Gürcan, 1999, s. 29). Bu değerlendirme web 1.0 döneminde kaynaktan alıcıya iletilen tek yönlü enformasyon akışının web 2.0 ile interaktif bir yapıya dönüşümünü göstermektedir. Dolayısıyla kullanıcıların içeriği hem tükettiği hem de düzenlediği dijital gazetecilik uygulamalarının açıklanmasında web 2.0 teknolojisinin özellikleri önem taşımaktadır.

2000 yılı itibariyle Web teknolojilerinin ilerleme göstererek yeni bir dönüşüm süreci içinde farklı özellikler sunduğu belirtilmiş ve bu değişim dönemi web 2.0 olarak tanımlanmıştır. Web 2.0 Web aracılığıyla içeriklerin aktarılmasındaki yeni yöntemlerin özelliklerini ve bunların iletişim temelinde meydana getirdiği değişimleri ifade etmek için kullanılmaktadır. Bu teknoloji sonuçları bakımından incelendiğinde önemli gelişim adımlarına dikkat çekmekte ve internet ile gerçekleştirilen iletişimde paylaşım ve katılımın yoğunlaştığı farklı bir evrenin başladığını ortaya koymaktadır (O'Reilly, 2007, s. 17-19). “Statik Web” olarak adlandırılan web 1.0’ın ardından sunduğu özellikler, hizmetler ve kullanım kolaylığı bakımından daha aktif bir gelişim sergileyen web 2.0 ise “Dinamik Web” (örneğin sosyal paylaşım platformları, vikiler ve online alışveriş siteleri) olarak da tanımlanmaktadır. Kullanıcı katılımını hedefleyen bu web platformu WWW’nin geliştirilmiş bir versiyonunu sunmaktadır. O’Reilly ve Media Live International’ın birlikte gerçekleştirdiği konferansta Web’in yeni boyutlarına işaret edilmesinden sonra Tim O’Reilly kaleme aldığı “Web 2.0 Nedir” adlı makalesinde Web 2.0 kavramına dair değerlendirmelerine yer vermiştir (Aced, 2013, s. 1-3). O’Reilly (2007, s.17), web 2.0’ı “tüm bağlı cihazları kapsayan bir platform olarak iletişim ağı” biçiminde tanımlamaktadır. Web 2.0 araçları platformun sunduğu özellikleri en verimli biçimde kullanma kapasitesine sahip araçlardır. Web 2.0 kullanıcı sayısının artmasıyla daha iyi bir seviyeye ulaşan yazılımı devamlı biçimde güncelleyen bir hizmet sağlamaktadır. Ayrıca farklı kaynaklar aracılığıyla erişim sağlanan verileri hem tüketip hem de yeniden düzenlerken aynı zamanda kendi sunduğu verileri ve hizmetleri diğer kullanıcıların yeniden düzenlemesine olanak sağlayan bir yapı meydana getirmektedir.

İçeriğe müdahale etmeye ve yeniden düzenlemeye olanak sağlama ve web üzerindeki kullanıcılar arasında etkileşim alanı sunma kabiliyeti, interneti yapısal yönden derinlemesine dönüştürmüştür. Web sayfalarının tasarım ile buluşması, kullanım

bakımından sağlanan birçok önemli donanım ve güncellik sayesinde web 2.0 daha işlevsel düzeye ulaşmıştır. Bununla birlikte etkileşimli bir alanda içerik üretimi ve düzenlenmesi daha pratik bir yapıda uygulanabilir duruma gelmiştir. Önemli ölçüde programla bilgisine hâkim olunması gereken web 'in ilk dönemlerinin aksine web 2.0; kullanıcının pasiften aktif konuma geçtiği ve içerik üretiminde yer aldığı, çift yönlü iletişimin sağlandığı ve katılımın ön plana çıkaran özellikleri ile karakterize edilmektedir.

Web 2.0 uygulamaları belirli teknolojileri kapsamaktadır. Bunlar arasında yaygın olarak kullanılan bloglar¹, podcast'ler², viki'ler³, RSS beslemeleri⁴, video yayınları, google ve sosyal yer imleri gibi online web hizmeti sunanlar içeriğin inşasında etkileşimli kullanımı teşvik etmektedir. Geliştiriciler web'i yalın bir araç olarak değerlendirmemiş, uygulamalar ve hizmetler bakımından geliştirilmiş bir platform şeklinde yorumlamışlardır (Smith & Crooks, 2008, s. 2). Birçok Web tarama teknolojisini desteklemiş ve kullanıcıları katılımcı bir pozisyona yerleştirmişlerdir. Yenilikler dizisi biçiminde şekillendirilen Web 2.0'ın öne çıkan iki tanımlayıcı unsuru bulunmaktadır. İlk olarak bu web platformu uygulamalar ve dosyaların kullanıcının masaüstünde değil web üzerinde saklanmasına olanak sağlamaktadır. Bu anlamda yazılım hizmet biçiminde (genelde ücretsiz olarak) kullanıcının deneyimine sunulmakta ve ürün olarak satılmamaktadır. İkinci unsur ise katılım olarak ifade edilmekte ve bu durum bloglar, video paylaşım ortamları, sosyal ağlar ve podcast'ler ve diğer uygulamalardaki kişisel hareketler olarak kendini göstermektedir. Bu noktada amaçlanan web'in "kolektif zekadan faydalanması" ve toplulukların inşasının yanı sıra kullanıcının meydana getirdiği içeriğin kitlesel ölçekte paylaşımının sağlanmasıyla kullanıcıları desteklemesidir (Darwish & Lakhtaria, 2011, s. 240).

¹ Bloglar ters kronolojik sıra ile hazırlanan tarihli gönderilerin yer aldığı web siteleri olarak tanımlanmaktadır. Kamusal erişime açık olan bu siteler yazarın görüşlerinin yer aldığı çevrimiçi kişisel günlük biçimindedir.

² Podcastler belirli bir konu ya da temayı içeren, çevrimiçi ve çevrimdışı dinlenebilen, ses ve video kaydı içeren dosyalardır.

³ Viki'ler, kullanıcıların aktif katılımı için tasarlanmış olan ve kullanıcılara ekleme, düzenleme yapma imkânı veren açık web sayfaları biçiminde tanımlanmaktadır.

⁴ RSS beslemeleri kullanıcıların web sitelerindeki güncellemelerden ilgili siteye erişmeden bilgi sahibi olmalarını mümkün kılan formatların bütünü olarak ele alınmaktadır. RSS formatları sitedeki yeni bilgiyi beslemeler aracılığıyla elde etmekte kullanıcılarına aktarmaktadır.

Web 2.0 kullanıcı katılımını vurgulayan niteliği ve ortak projelere olanak sağlayan yapısı ile sosyal medya araçlarının platformu olarak yorumlanmaktadır. Böylelikle sosyal medya genel bir ifadeyle web 2.0 teknolojileri aracılığıyla ortaya çıkan, kullanıcıların ortak amaç etrafında hareket etmesine ve sosyal etkileşimlerin çoğalmasına olanak tanıyan sosyal ağ siteleri olarak tanımlanmaktadır. Web 2.0 ve sosyal medya kavramları hakkında yapılan tanımlamalarda web 2.0 teknolojik yönden sunduğu yeni özellikleriyle öne çıkarılırken; sosyal medya, sosyal niteliği ve kullanım yöntemi kapsamında açıklanmaktadır (Akar, 2011, s. 17).

Sosyal medyaya dair evrensel ölçüde benimsenen bir tanım olmamakla birlikte yapılan tanımlamalar bir takım ortak kavramları içermektedir. Safko ve Brake'e (2009, s. 6) göre sosyal medya, enformasyon akışı ve fikirlerin aktarımı kapsamında kurulan online grupların arasındaki faaliyet, uygulama ve tutumları içeren iletişimsel bir alan şeklinde tanımlanmaktadır. İletişim temelinde inşa edilen bu yapı metin, görsel, video ve seslerden meydana gelen içeriğin karmaşık adımlar içermeyen ve basit bir şekilde paylaşılmasına olanak sağlayan web tabanlı araçlar üzerine kuruludur. Bir diğer tanıma göre sosyal medyayı kullanıcıları arasında etkileşimi artıran, benzer ilgi alanları ve fikirler etrafında bir araya gelen toplulukları oluşturan ve iş birliği imkanı sunan web 2.0 teknolojisine üzerine kurulu bir alan olarak tanımlanmaktadır (Bruns & Bahnisch, 2009, s. 7). Benzer şekilde Sayımer'e (2012, s. 123) göre sosyal medya kullanıcıların fikirlerini, ilgi alanlarını ve enformasyonu paylaşmasına zemin oluşturarak sosyal etkileşimi mümkün kılan online uygulamalar ve web siteleri kapsamında kullanılan ortak bir kavramdır. Yapılan tanımlamalar değerlendirildiğinde sosyal medya'nın, içeriğin üretimi ve paylaşımına, topluluk oluşumuna ve etkileşimli yapısına vurgu yapılarak ifade edildiği görülmektedir. Ayrıca, sosyal medyanın sosyal yönünün oluşmasını sağlayan ve interaktif iletişim ortamını ortaya koyan teknolojinin web 2.0 temelli olduğu belirtilmiştir.

Sosyal medya, çoklu ortamda içerik üretimine olanak sağlayan yapısıyla kullanıcılarını bilgiyi üreten ve paylaşan bir kaynak konumuna getirmektedir. Kullanıcıların bu hareketlerini mümkün kılan sosyal paylaşım ağları kişisel ve kitlesel düzeyde kullanım yönünden tesir gücü önemli ölçüde fazla olan bir araç olarak kabul edilmektedir. Sosyal medyanın araçlarından biri olarak görülen sosyal ağ kavramı; aynı hedefler doğrultusunda birleşen kullanıcıların, etkileşimli bir iletişim ortamında

düşüncelerini aktarabildiği internet temelli topluluk oluşumunu açıklamaktadır (Mahajan, 2009, s. 129). Sosyal ağ siteleri kullanıcıların belirli bir sistem dahilinde profil oluşturduğu başka bir deyişle dijital kimlikler inşa ettiği, bu kimlikleri bağlantı kurdukları profillerle paylaşabildiği ve aynı zamanda paylaşım yaptığı kullanıcıların profillerini görüntüleyebileceği hizmet siteleridir (Boyd & Ellison, 2008, s. 211).

Hem sosyal medya hem de bu uygulamanın uzantısı şeklinde yer alan sosyal ağlar; sunduğu çoklu ortam özelliği ile kullanıcılara metin, görsel, video paylaşımı, ilgilendikleri konulara uygun sayfaları takip etme, yorum paylaşımı, enformasyona erişim ve paylaşımı, canlı yayın yapma ve anlık olarak gündem takibi gibi hizmetler sunmaktadır. Sosyal medyanın karşılıklı etkileşimi vurgulayan bu dinamik yapısı enformasyon akışının kesintisiz olarak devam etmesine katkı sağlamakta ve böylece sunduğu güncellik ile iletişim ve gazetecilik alanında köklü değişiklikleri beraberinde getirmektedir.

Günümüzde gazeteciler ve bireyler günlük haber akışının yürütülmesini Facebook, X, Instagram ve benzeri sosyal ağlar aracılığıyla ve bu ağlara entegre bir biçimde gerçekleştirmektedir. Örneğin Facebook medya kuruluşları, bağımsız gazeteciler ve yurttaş gazeteciliği bakımından önemli bir haber kaynağı ve habercilik uygulaması konumunda yer almaktadır. Özellikle son zamanlarda Facebook'un geliştirdiği Facebook Watch ve Facebook Business ile haber üreticileri yayın açarak anlık olarak enformasyon akışını sağlayabilmektedir. Bununla birlikte Facebook sunduğu flash haber (kısa bilgilerle önemli gelişmelerin aktarımı) etiketi ile güncel habere kullanıcının daha hızlı erişmesini mümkün kılmaktadır (Yıldız & Özmen, 2023, s. 7). Benzer şekilde X, kullanıcılarına sunduğu özellikler ile gazetecilik alanında ilk tercih edilen sosyal ağlar arasında bulunmaktadır. X küresel ölçekte gündeme dair konulara hızlı bir şekilde erişim sağlamak ve bu nedenle en aktif profillerden bazıları gazeteciler tarafından kullanılmaktadır. Bir haberin ilk paylaşımı genellikle X üzerinden olmakta ve hızlı haber akışı ile kurumların, siyasilerin ve ünlü kişiliklerin konulara ve olaylara dair açıklamalarını öncelikli olarak paylaştığı platform haline gelmektedir. X etiketlerle (hashtag) gündemi belirlemede önemli ölçüde etkili olmakta ve geleneksel medyadaki haber yayıncılığı da platformun bu özelliğiyle kitlelerin ilgisini çekmeyi amaçlamaktadır.

Bir diğerk önemli sosyal ağ olan Instagram, çoklu medya özellikleriyle geliştirdiği hikaye ekleme ve canlı yayın açma özellikleri ile görsel gazetecilik mecrası olarak ifade edilmektedir. Gazeteciler görselin üzerine inşa edilen kısa metinlerden oluşan gönderilerin yanı sıra anlık gündem takibini hikaye paylaşma özelliği ile sağlamaktadır. Haber içeriklerine yerleştirilen etiketler ile etkileşimin artması sağlanırken aynı zamanda kullanıcılara o konuya dair dünya genelindeki gelişmeleri takip etme fırsatı sunmaktadır (Çetinkaya, 2019, s. 14). İletişim teknolojilerindeki yenilikler doğrultusunda geliştirilen ortamlar, araçlar ve bunlarla birlikte ortaya çıkan yeni iletişim kültürünü belirten üst kavram olan yeni medya, sunduğu özellikler ile sosyal medyanın gelişerek dijital bir dünya kurmasına imkan tanımaktadır (Lister, Dovey, Giddings, Grant , & Kelly, 2008, s. 13).

3.2.3. Gazeteciliğin Dijitalleşmesinde Öne Çıkan Kavramlar

Dijitalleşme gazeteciliğin hikaye anlatım yelpazesini geniş ölçüde değiştirmektedir (Pavlik & Pavlik, 2017, s. 383). Haber hikayesine karşı olan ilginin uzun süre canlı tutulmasının zorlaştığı yeni medya döneminde bireylerin dikkatini haber anlatıları üzerine çekmek ve sürdürülebilirliğini korumak güçleşmektedir (Çaba, 2018, s. 694). Bu bağlamda dijital teknolojilerin ortaya koyduğu olanaklar etkili gazetecilik pratiklerinin gerçekleştirilmesi bakımından önem taşımaktadır. Deuze (2001, s. 5), dijital gazeteciliğin temel özelliklerini etkileşim, hipermetinsellik ve çoklu ortam kavramları üzerine inşa etmiştir. Dijital dünyada bilgi akışı tek yönlü olarak değil kaynak ve alıcının birbirlerinin yerine geçerek konum değiştirebileceği şekilde çift yönlü olarak gerçekleştirilmektedir. Bu anlamda internetin etkileşim oluşturma bakımından köklü dönüşümler gerçekleştirmesi yeni medya araçlarının bütünü için etkileşimi en temel özellik haline getirmektedir. Steuer'e (1992, s. 84) göre etkileşim, kullanıcının anlık olarak çevrimiçi iletişim araçlarında mesajın şekli ve içeriği üzerinde düzenleme yapabilme kapasitesini ifade etmektedir. Örnek olarak Facebook, Instagram gibi sosyal ağlarda gönderilerin altına yorum yazılması, bu mecralar ile kullanıcılar arasında etkileşim meydana getirilerek içeriğin üretilmesidir. Etkileşim özelliği kullanıcılara içeriklere doğrudan müdahale etme imkanı sunmakta ve bu anlamda etkileşimde bulunmak dijital platformlar bakımından, geleneksel medyadaki mecranın özelliklerine göre kullanılan okuyucu ya da izleyici kavramı yerine kullanıcı kavramını ortaya koymaktadır (Lister ve diğerk., 2008, s. 22). Multimedya metinleri ile

oluşturulan medya tasarımı kullanıcının aktif katılımını sağlayan içerikle iki yönlü iletişimi mümkün kılarak kullanıcının beklentileri ve ihtiyaçlarına yanıt verecek şekilde etkileşim oluşturmaktadır (Akyol, 2015, s. 27). Dijital gazeteciliğin sahip olduğu özellikleri temsil eden bir başka kavram ise hipermetinselliktir. Hipermetin, çevrimiçi iletişim ortamında metnin içinde yer alan ve diğer platformlara erişimi sağlayan linklerin anahtar kelimelerin içerisine yerleştirilmesi olarak ifade edilmektedir. Hipermentinler ağlar aracılığıyla bir köprü kurarak diğer platformlara erişimi kolayca gerçekleştirmektedir. Van Dijk'e (2006, s. 266) göre hipermetinsellik, içeriklerin bütünüünün tasarlanarak ve doğrusal olmayan biçimde bir kaynaktan diğerine erişim sağlanması, çoklu ortam içeriğinin düzenlenmesi ve tüketmenin bir yöntemi olarak kabul edilmektedir. Köprü kurularak ağlar üzerinden çoklu ortam içeriğinin üretilmesinde ağlar birbirlerinden ayrı bir konumda yer almaktadır. Manovich (2001, s.57), ağların bağlantısı ile meydana getirilen bu çoklu ortam içeriklerini bir ağacın dalları olarak tasvir etmekte ve ağlarda yer alan çok sayıdaki hipermetinsel köprüler ile dalların genişletilerek içeriğin kapsamlı hale getirildiğini belirtmektedir. Çoklu ortam (multimedya) kavramı görüntü, yazı, ses, video gibi birçok farklı medya özelliklerinden yararlanan değişik biçimlerdeki sunum, iletişim yöntemi ve arayüzleri ifade etmektedir. Bu kavram yalnızca bilginin farklı yapılarda sunulmasını içermemekte aynı zamanda bu yapıların planlanmış bir program şeklinde bir araya getirilerek kullanılmasını belirtmektedir. Planlanmış programda yer alan tüm veriler birbirlerini bütünleyici bir görev gerçekleştirmektedir. Farklı medya verilerinin birbirine bağlanmasıyla kullanıcıların bağlantılar ile bir bilgiden diğerine kolaylıkla erişim sağlaması mümkün olmakta ve geniş kapsamlı iletişim ortamı sunulmaktadır (Savage & Vogel, 2008, s. 3).

Günümüzde iletişim teknolojilerinin gösterdiği gelişim aşamaları ile dijital gazeteciliğin gelişiminde etkili olan bu üç temel özelliğin yanı sıra, sanal gerçeklik ve hipergerçeklik kavramları ön plana çıkmaktadır.

- Sanal gerçeklik: Sanal gerçeklik, gerçek ya da tasarlanmış olan hayal ürünü bir ortamın benzerini oluşturan ve kullanıcıların bu ortamla etkileşim kurmasını sağlayan bir medya deneyimi olarak tanımlanmaktadır. Kullanıcılar bu sanal dünyanın içinde hareket edebilmekte, değişik açılardan görüş sağlayabilmekte ve bu dünyayı yeniden şekillendirebilmektedir. Bu anlamda bireyleri sanal bir dünyanın içinde fiziksel

biçimde yer aldığına düşündürmeye yönelik zengin deneyimler sağlamaktadır (Çaba, 2018, s. 694). Sanal gerçeklik dijital gazetecilik pratikleri açısından ele alındığında haberin düzen ve paylaşımında ileri düzey araçlar ortaya koymaktadır. Haber anlatısında kullanıcıya deneyimsel bir ortam hazırlayarak hikayenin içine dahil olma imkanı sunmaktadır. Haberlerin daha canlı bir şekilde aktarımı için gazetecileri desteklemektedir.

- **Hipergerçeklik:** Hipergerçeklik ve sanal gerçeklik birbirleriyle oldukça ilişkilidir kavramlardır. Baudrillard'a göre hipergerçeklik kavramı “Bir köken ya da bir gerçeklikten yoksun gerçeğin modeller aracılığıyla türetilmesi hipergerçek” olarak tanımlanmaktadır (Baudrillard, 2015, s. 14). Bu kavram, gerçek olan ile kurgunun uyumlu bir biçimde bir araya getirildiği, böylelikle gerçek ve kurgu arasındaki başlangıç ve bitiş sınırların bulanıklaştığı bir durum şeklinde ifade edilmektedir. Hipergerçeklik, gerçekliğin bütün göstergelerini bünyesinde barındırmakla birlikte gerçeğin kendisi olarak görülmemektedir. Medyanın bireylerin yaşamlarında “gerçeklik aşırı” bir etki gösterdiğini savunan Baudrillard (2015, s. 30), böylelikle hipergerçekliğin düşünce sistemlerini ve gerçekliği istediği yönde yönetebileceğini belirtmektedir.

3.3. Dijital Gazetecilik ve Mevcut Tartışmalar

Dijitalleşmenin gazetecilik üzerinde meydana getirdiği dönüşümleri inceleyen Bardeel ve Deuze (2001, s. 91) dijitalleşmenin ortaya koyduğu yeni gelişmelerin gazetecilere oldukça geniş kaynak seçenekleri ve zengin teknolojik imkanlar verdiğini vurgulamaktadır. Bu dönem ile birlikte iletişimin hız kazandığı, çok yönlü olan ve rahatlıkla ulaşılabilen bir haber ortamı oluşmuştur. Dijital gazetecilikte haber akışının zaman ve mekan sınırlaması olmaksızın etkileşimli olarak yeni iletişim teknolojileriyle uyumlu ilerlemesi gazeteciliği oldukça işlevsel ve araçsal hale dönüştürmektedir. Bu anlamda dijital gazetecilik pratiklerine dair tartışmalar genel anlamda teknoloji odaklı bir çerçeve içerisinde yürütülmekte ve geliştirilen yeniliklere uyumlu bir gazetecilik ortamı kendini göstermektedir (Pavlik, 2013, s. 83).

3.3.1. Algoritmalar

Bilişim teknolojilerinde gerçekleştirilen ilerlemeler ve hızla yayılım süreci yazılımların, bireylerin günlük hayatlarını kolaylaştırabilmesini mümkün kılmıştır. Bu gelişmelerin etkisiyle yeni bir dönüşüm dönemine giren gazetecilikte yeni kavramlar oluşmaya başlamıştır. Bunlardan biri de algoritmik gazeteciliktir. Algoritma, bir vazifeyi yerine getirmek ya da bir problemi sonuca ulaştırmak için uygulanan bir dizi adımdır. Genelde bilgisayarlar üzerinden oluşturulan ve yürütülen algoritma, aynı zamanda insanların günlük hayatlarında yer alan bir kavramdır (Dalgali & Crowston, 2020, s. 1). Bilgisayar programlarında yer alan bir dizi algoritmanın, haberin üretim aşamasında gazetecilerden çok daha kısa süre içerisinde bilgiyi elde etme, düzenleme ve paylaşma süreci algoritmik habercilik şeklinde tanımlanmaktadır. Bu yeni habercilik yönteminin bireylerin akıl ve düşünce yeteneklerine oranla daha kısa sürede ve etkili ürün oluşturması gazetecilikte köklü değişimlerin yaşanmasına neden olmuştur. Ayrıca yapılan araştırmalar haberin gazeteciler tarafından ya da algoritmalar aracılığıyla üretilmesinde alıcıların herhangi bir ayırım yapamadıklarını göstermektedir (Clerwall, 2014, s. 527). Sonuçta algoritmalar, yalnızca bilginin dijitalleştirilmesinde değil, var olan dijital veri birikimini kullanarak yeni bilgilerin üretilmesini sağlamaktadır (Berry, 2011, s. 8). Algoritmalar, birçok farklı yönden, değişen uzunluklarda ve çok sayıda dilde, gazetecilere nazaran daha hızlı haber anlatısı üretmek için aynı dijital verilerden faydalanabilmekte ve böylelikle verileri bireylerin tercihleri doğrultusunda kişiselleştirebilmektedir (Graefe, 2016, s. 5).

3.3.2. Etiket (Hashtag)

Hashtagler (etiket) çevrimiçi platformlarda bir kelimenin ya da boşluk bırakılmadan yazılan bir ifadenin önüne “#” sembolünün eklenmesiyle oluşturulan anahtar kelimeler olarak tanımlanmaktadır (Kowald, Pujari, & Lex, 2017, s. 1401). Facebook, Instagram ve X⁵ gibi sosyal ağlarda kullanıcılar tarafından sıklıkla kullanılan etiketler benzer içerikleri kategorilere ayırmak ve birbirlerine bağlamak için oluşturulmaktadır. Böylece, belirli bir konu hakkında bilgi sahibi olmak isteyen kullanıcıların o konuyla

⁵ Twitter olarak kurulan platformun adı 2023 yılında X olarak değiştirilmiştir.

ilgili diğer içeriklere hızlı erişimini sağlamanın yanı sıra kategorilere ayrılmış bilgilerin büyük kitlelere ulaşmasını sağlamaktadır.

Sosyal ağlarda ve medya platformlarında kullanıcılar metin, görsel ve video gibi çeşitli formatlardaki dijital nesnelere hashtag ekleyebilmekte ve sonuçta sosyal bir etiket mekanizması kurabilmektedir (Potnis & Tahamtan, 2021, s. 12) . Örneğin X’de haber üreticileri etiketler üzerinden belirli konulara ve haberlere dikkat çekmekte ve kolay erişim imkanı oluşturmaktadır. Bilhassa, haber hikayeleri inşa edilirken bu habere ilişkin bütün değerlendirmeler ve fikirler tek bir hashtag başlığı içinde bir araya getirilebilmektedir. Bu anlamda haber hikayelerinin önemli bir parçası haline gelen hashtagler ile kullanıcılar aynı konu ile ilgili geçmişte yaşanan süreçleri de takip edebilmektedir (Mantri, 2019, s. 125). Günümüzde geleneksel medya araçları da yayınladıkları ana haber bültenlerinde belirledikleri gündem konusunu ifade eden anahtar kelimelerle farklı sosyal medya platformları için etiketler oluşturmaktadır. Bu durum etkileşimli bir iletişim ortamı oluşturarak aktif şekilde izleyicinin de sosyal medyada fikirlerini paylaşabilmesini sağlamaktadır. Ayrıca belirlenen hashtaglerin yaygın olarak kullanılması, trend listesi olarak adlandırılan ve en çok paylaşılan ya da etkileşim alan konulardan oluşan listede yer almasını sağlayarak haberin daha fazla kişiye ulaşmasıyla kitlesel ölçekte yayılımını hızlandırmaktadır.

3.3.3. Küçük Ön İzleme Resimleri (Thumbnails)

Thumbnails, ilgili bağlantı hakkındaki içeriği açıklamak için kullanılan küçük ön izleme görüntüleri olarak tanımlanmaktadır (Carta, Gaeta, Giuliani, Piano, & Recupero, 2020,s. 210). Gazetecilik pratikleri kapsamında ele alındığında haber başlıkları ile birlikte sunulan ve kullanıcıların ilgisini çekerek ilgili bağlantıya yönlendirmeyi amaçlayan thumbnails, çevrimiçi haber sitelerinde ve sosyal medya platformlarında yaygın olarak kullanılmaktadır. Bu küçük ön izleme görselleri ile genellikle haber içeriğinin ana fikrini yansıtmak ve habere olan ilgiyi arttırmak hedeflenmektedir. Nitekim kullanıcıların sosyal medyada paylaşılan video içeriklerini tüketme tercihlerine yönelik yapılan çalışmalar, kullanıcıları bir video bağlantısına yönlendiren en önemli araçlardan birinin thumbnails olduğu vurgusunu yapmaktadır (Thomson & Bock, 2023, s. 3). Gazeteciler, dijitalleşme ile birlikte günlük düzeyde enformasyon paylaşım oranının artmasıyla bilgiye doymuş bir medya alanında,

kullanıcıların birçok haber içeriği arasında tercihte bulunma aşamasına thumbnails ile etki etme potansiyeline sahip olmaktadır.

Kullanıcılar geçmişte ziyaret ettikleri web sitelerini içeriklerin başlıklarından değil kullanılan thumbnails üzerinden daha hızlı olarak hatırlamaktadır (Rule, Tabard, Boyd, & Hollan , 2015, s.2).

3.3.4. Yankı Fanusları

Yeni iletişim teknolojileri ile artan yoğun enformasyon akışı kullanıcılar bakımından kişiselleştirilmiş veri tüketimini daha cazip hale getirmekte ve kullanılan filtreler ile kullanıcıya özgü içerik sunulmaktadır. Ancak kullanıcı tercihleri doğrultusunda inşa edilen bu filtreler her zaman olumlu bir medya deneyimi sunmamaktadır. Çevrimiçi platformlar, birçok farklı görüşle temas etmeyi sınırlandırabilmekte ve ortak bir konuya yoğunlaşan ve güçlendiren benzer bakış açısına sahip kullanıcı gruplarının ortaya çıkmasına yani yankı fanuslarının oluşumuna neden olmaktadır.

Cinelli ve arkadaşlarına (2021, s. 1) göre yankı fanusları, ortak düşünce ve tutumlara sahip olan bireyler ve enformasyon kaynaklarıyla uzun süreli devam eden etkileşimler nedeniyle kullanıcıların belirli hususlara dair düşüncelerinin, siyasal tercihlerinin ya da inançlarının güçlendiği alan olarak tanımlanmaktadır. Bu anlamda yankı fanuslarının oluşumunun kullanıcıların seçici maruz kalma ve önceden edindiği bilgiler doğrultusunda yeni bilgileri değerlendirme süreçleri ile bağlantılı olduğunu savunmaktadırlar. Kullanıcılar kendi fikirlerini daha da sağlam bir hale getirirken aynı zamanda bu fikirlerinin evrensel ölçekte doğru olduğunu kabul etme eğilimindedir. Yankı fanuslarının etkisiyle kullanıcılar, çevrimiçi platformlarda farklı görüşlere maruz kalmamakta ve homojen gruplar kurarak ve sadece benimsedikleri fikirler doğrultusundaki kaynaklardan beslenmektedir. Ancak bu durum grup kutuplaşmasına sebep olmakta ve dolayısıyla eleştirel görüşleri yansıtan farklılıkları dışlamaktadır (Colleoni, Rozza , & Arvidsson, 2014, s. 319). Sunstein (2018, s. 95), haber ekolojisinin bir parçası haline gelen yankı fanuslarının kullanıcıların yalanlara inanma oranını artırabileceğini ve sonuçta yalan haberlerin daha kolay yayılabileceğine dikkat çekmektedir.

3.3.5. Filtre Baloncukları

Sosyal ağlar, kullanıcıların doğrudan bilgiye erişimini sağlamak, zamandan daha verimli faydalanmak ve kullanıcı etkileşimini üst düzeye çıkarmak amacıyla algoritmalarla yararlanmaktadır. Fakat, uygulanan bu yöntem filtre balonu kavramını ortaya çıkarmıştır. Kullanıcılara sosyal ağlarda kişiselleştirilmiş verilerin sunulması ile birlikte görünmez filtreler ile kullanıcının profili ile uyumsuz olan içerikler kısıtlanmaktadır. Bireyler farklı düşüncelerle temas etmemekte ve sadece kendi bakış açısı eksenindeki düşünce ve görüşlerle sınırlı filtre baloncuklarının içinde kalmaktadır. Bu durumun dünyadaki gelişmeleri anlamlandırma süreçlerinde ve dengeli karar verme mekanizmaları üzerinde etkili olduğu düşünülmektedir.

Filtre balonu ve yankı fanusu kavramlarını birbirinden ayırmak önem taşımaktadır. Yankı fanuslarında bireyler bilinçli olarak kendi tercihlerine ve beğenilerine uygun içeriklere erişim sağlamak için yankı fanusları oluşturmaktadırlar. Bu durum belirli içeriklere sistemsel olarak maruz kalmaktan ziyade kendi taleplerinin bir sonucu olarak değerlendirilmektedir. Buna karşın filtre balonu bireylerin herhangi aktif bir tercihleri olmaksızın algoritmalar tarafından oluşturulan içeriklerle çerçevelenmesini ifade etmektedir. Bu durum haber ve bilginin dijital ortamda nasıl yayıldığına ilişkin belirli sistemlerin bir sonucu olarak değerlendirilmektedir (Arguedas, Robertson, Fletcher, & Nielsen, 2022, s. 10-11).

Eli Pariser (2011, s. 53), “Filtre balonu” kavramını 2011 yılında yayınladığı “The Filter Bubble: What the Internet is Hiding From You” isimli çalışmasında tanıtmıştır. Pariser kavramı, bilgisayar sistemlerinin kullanıcıların dijital platformlarda yaptığı arama ve tarayıcı geçmişinden elde edilen verileri tercihlerini kavramak ve bu aşamalar sonucunda kişiselleştirilmiş öneriler sağlamak için kullanma yöntemi olarak tanımlamaktadır. Sunulan kişiselleştirilmiş balon, kullanıcıların isteklerine yanıt verirken aynı zamanda geniş kapsamdaki farklı bilgilere erişimi kısıtlayabilir ve önyargılı ya da sabit görüşlere neden olabilmektedir. Van Dijk (2016, s.321), filtre balonu kavramını “öz seçimli enformasyon hapisanesi” şeklinde değerlendirmektedir. Kullanıcıların bu kişiselleştirilmiş hapisaneleri kendi tercihleri ile oluşturmadığını belirtmekte ve bu görüşünü iki temel nedene dayandırmaktadır. Birinci neden kullanıcıların sadece beğendikleri ve destekledikleri bilgileri

tüketmeleri; diğer fikirlerin varlığından haberdar olmadıkları enformasyon gettolarının ortaya çıkmasına sebep olabildiğini belirtmektedir. İkincisi, internetin enformasyon kaynaklarına, oluşturduğu zengin alternatiflere ve farklı bakış açılarını sınırsız ölçekte sunan yapıya ulaşımı gibi esas faydalarının eriyebilmesini açıklamaktadır. Google, Tik Tok, X ve Facebook benzeri iş modelleri kullanıcıların bu ortamlarda daha fazla vakit geçirmesini sağlamak için kurdukları algoritmik öneri sistemi ile ana hatları belirleyerek, ilgisiz verileri yalıtarak ve kullanıcıların beğeni ve isteklerini kapsayan bilgileri sunarak filtre balonu oluşturmaktadır (Spohr, 2017, s. 152-153). Pariser (2011, s. 8), internetle toplum üzerindeki demokratikleşmenin canlanacağını ve sivil bağlantı çağının başlayacağını umduğunu ancak günümüzde bireylerin zamanla artan bir biçimde kendi baloncukları içinde hapsolmuş olarak yaşadıklarını ifade etmektedir.

3.3.6. Sahte Haberler ve Doğrulama

Dijital platformların bireylerin günlük yaşamlarındaki etkisinin artması iletişim ve haberleşme konularında dönüşümler meydana gelmiştir. İnternet ve dijitalleşme ile bilgiye anında ve kolay erişim sağlandığı, haberin erişebildiği kişi sayısının gittikçe arttığı ve bireylerin sosyal ağlar aracılığıyla etkileşim halinde olduğu görülmektedir. Bu teknolojilerin bireylerin yaşamları üzerinde sağladığı faydaların yanı sıra özellikle sosyal ağlar aracılığıyla paylaşılan haberler bireylerin doğru bilgiye erişiminde bir engel olarak yer almakta ve kamuoyunun yanlış şekillenmesine neden olmaktadır. McIntyre (2018, s. 29), hakikat sonrası olarak adlandırılan bu dönemde bireylerin görüşleri, bakış açıları ve duygularının nesnel gerçekliğin önüne geçtiğini belirtmektedir. Olguları temel alan gazetecilik anlayışı kişisel görüşler ve inançlar etrafında çerçevelenen bir habercilik anlayışına dönüşmektedir. Sahte haber, kasıtlı olarak yanlış bilgi aktararak alıcıları yönlendirme amacıyla olan ve gerçek olduğuna inandırılacak şekilde sunumu yapılan haberler olarak tanımlanmaktadır. Sahte haberin ortaya çıkışı temelde finansal ve ideolojik nedenlere dayanmaktadır. Üretilen haber içeriğinin geniş kitlelere ulaşması üreticilerine reklam geliri sağlamaktadır. Bununla birlikte belirli kişileri, kurumları ve fikirleri desteklemek ya da itibarsızlaştırmak için de sahte haber üretilmektedir (Allcott & Gentzkow, 2017, s. 217). Birey ya da algoritmalar tarafından yönetilen sahte hesaplar ve sosyal medya platformlarında kullanıcıları belirli bir fikir doğrultusunda yönlendiren içerikler hızla yayılmaktadır. Sosyal medya platformlarında sahte haberin yayılma hızı milyonlarca kullanıcı

üzerinde gerçek etkilere neden olmaktadır. Sahte haberlere maruz kalan bireyler daha sonra haberin doğru olmadığını fark etse dahi sahte haberin etkisi düşüncelerini etkilemeye devam edebilmektedir (Figueira & Oliveria, 2017, s. 818). Bu durum bireylerin karar alma aşamalarının olumsuz olarak etkilenmesi ve kamuoyunun yanıltıcı bilgiler doğrultusunda şekillenmesini beraberinde getirmektedir. Geniş kitlelere yayılan sahte haberlerin bir örneği 2016 yılında ABD’de gerçekleşen başkanlık seçimleri sırasında görülmüştür. Bir web sitesinin Papa Francis’in başkanlık seçimlerinde Donald Trump’ı desteklediği haberi hızla dijital platformlarda yayınlanmıştır. Bu dönemde özellikle Facebook, başkanlık seçimleri sırasında web sitelerinden aktarılan sahte haberleri denetlemediği ve yayılmasına izin verdiği için suçlanmıştır (Tandoc, Lim, & Ling, 2017, s. 143).

Doğrulanmamış ve yanıltıcı haberlerin yayılmasındaki artışın toplum temelinde ciddi bir sorun haline gelmesi haber doğrulama platformlarının ortaya çıkmasını gerekli kılmıştır. Bu platformlar kamuya açık kaynaklardan eriştikleri bilgilerin doğruluğunu kontrol etmekte ve kullanıcılara dijital ortamda tükettikleri içeriklerin güvenilir ya da yanıltıcı olduğuna dair bilgilendirme yapmaktadır. Haber doğrulama platformlarının temel amacı, bireylerin doğru bilgiye ulaşmasını sağlayarak ortak bir bilinç olan kamuoyunun gerçekler çerçevesinde oluşumuna katkı sağlamaktır. Türkiye’de hizmet veren ilk haber doğrulama platformu ise 2016 yılında kurulan Teyit.org olmuştur. Platform sunduğu hizmetle yanlış bilginin yayılmasına karşı mücadele ettiklerini ve eğitimler düzenleyerek bireylerin dijital ortamları daha bilinçli bir şekilde kullanmasına yardım ettiklerini belirtmektedir (Teyit.org, 2024). Benzer şekilde Anadolu Ajansı tarafından 2022’de kurulan Teyit Hattı, haber doğrulama platformu olarak hizmet vermektedir. Teyit Hattı, toplumun güvenilir bilgiye erişimini engelleyen her içeriğin analiz alanına girdiğini ve bilgi kirliliğine karşı olan mücadeleyi kamu görevi olarak gördüğünü belirtmektedir (Anadolu Ajansı, 2022). Örneğin platform 2023 yılında küresel çapta gündem olan ve ABD ordusunun darbe girişiminde bulunduğu dair paylaşımların metin ve görsel temelinde incelendiğini ve elde edilen bulguların haberlerin gerçekliği yansıtmadığı sonucunu verdiğini belirtmiştir.

3.3.7. Dijital Yerliler ve Dijital Göçmenler

Bilgi iletişim teknolojilerinde var olan yeteneklerin geniş bir yelpazede büyümeye devam etmesi hem bireysel hem de küresel düzeylerde iletişim kurma yollarını, bilgiyi edinme ve paylaşım yöntemlerini dönüştürmektedir. Dijitalleşmeyle sanal ortamların günlük yaşam üzerindeki etkinliğini artırması, yeni bir kültürün doğuşuna ve dolayısıyla sanal gerçekliğin farkında olan ve yabancı kalanlar arasındaki farklılaşmanın kendini göstermeye başlamasına neden olmaktadır. Prensky, dijital teknolojilerde hızla devam eden gelişim adımlarının nesiller arasında farklılaşmalara neden olduğu görüşünü temel alarak bu farklılıkları “dijital yerliler” ve “dijital göçmenler” kavramları ile açıklamıştır. Dijital çağda doğan ve teknolojiye ilgi duyan ve bu dijital ortamın dilini anadil olarak kullanan nesli dijital yerliler olarak ifade etmektedir. Dijital göçmenleri ise 1980 yılı öncesinde doğmuş olan, dijital teknolojik gelişmelere kendisinden sonraki nesillere göre kendini daha uzak hissedenden ve öğrenmede uyum sıkıntıları gösteren nesiller olarak tanımlamaktadır (Prensky, 2001, s. 1-2). Pedro, dijital yerlilerin dijital medyanın olanakları ile yetişen ilk nesil olduğunu ve bu ortamları kullanımlarında aktif olduklarını belirtmektedir. Dolayısıyla bloglar, viki’ler ve sosyal ağ platformlarının giderek yaygınlaşmasındaki temel neden dijital yerlilerin enformasyona ulaşma, iletişim kurma ve eğlenme biçimlerinin farklılaşma olarak görülmektedir (Pedro, 2008, s. 245). Dijital yerliler çevrimiçi ortamları günlük yaşamlarının ayrılmaz bir parçası olarak görmekte ve bu ortamların sunduğu hizmetlerden geniş ölçüde yararlanmaktadır. Bu anlamda bilgiye ulaşım aracı olarak sıklıkla arama motorları veya sosyal ağları tercih etmektedirler. Dijital yerliler, iletişimi yüz yüze gerçekleştiren diğer nesillerden farklı olarak daha önce iletişimde bulunmadıkları ancak benzer ilgi alanlarını paylaştıkları bireylerle çevrimiçi ortamlarda etkileşim kurmayı doğal bir olay şeklinde değerlendirmektedir (Gökçe, Duman, & Seferoğlu, 2011, s. 258-260). Dijital göçmenler ise internet teknolojilerinden faydalanma ve teknoloji okuryazarlığı düzeylerinde dijital yerlilere kıyasla alt seviyelerde kalmakta ve bilgiye erişimde dijital kaynaklar yerine basılı kaynaklarını daha fazla güvenilir bulmaktadırlar (Prensky, 2001, s. 2). Dijital göçmenler habere erişimde ilk olarak basılı gazetelerden faydalanma eğiliminde olurken, dijital yerliler sanal ağlardan faydalanarak güncel gelişmeleri takip etmektedir (Kürkçü, 2015, s. 2). Üretketicilik bakımından ele alındığında dijital yerliler dijital göçmenlere kıyasla daha kabiliyetli ve yenilikçi olarak

değerlendirilmekte ve bu durum dijital yerlilerin çevrimiçi ortamların yaygın olarak kullanıldığı bir dünyaya doğmalarından dolayı sosyal medya algoritmalarını hızlı öğrenmeleri ile bağdaştırılmaktadır (Aydınoğlu & Çelik, 2023, s. 63).

3.3.8. McLuhan ve Küresel Köy

Marshall McLuhan, toplumda ve iletişim alanında meydana gelen dönüşüm aşamalarını teknoloji zemininde ortaya koyduğu değerlendirmeleri ile açıklamış ve bu süreçlerin insanlar üzerinde baskın bir yönlendirici etki oluşturduğunu belirtmiştir. 1960'lı yıllar itibariyle yürüttüğü çalışmalarıyla önemli medya teorisyenlerinden biri olarak kabul gören McLuhan, ortaya koyduğu “Küresel Köy” kavramı ile zamanının ötesini öngören yaklaşımlarda bulunmuştur. Kitle iletişim araçlarının dönüşümünü destekleyen teknolojiler sonrası bu araçlara ulaşabilen kişilerin sayısını hızla arttığını, dünyanın herhangi bir noktasında meydana gelen olaylardan kilometrelerce uzakta olan kişilerinde bilgi sahibi olacağını böylelikle dünyanın küresel bir köy olacağını ifade etmiştir. Bu durumun gerçekleşmesi küresel köy sayesinde zaman ve mekan sınırlarının belirsizleşmesi ve insanları dünya bilincine ulaştıran teknolojiler ile mümkün olmaktadır (McLuhan & Powers, 1989, s. 90-118). Toplum, elektronik teknolojilerinin medya üzerine olan yansımaları ile bütün insanların yer alabildiği sosyal bir yapılanma şeklinde ifade edilmekte ve meydana gelen bu yeni durum küresel köyü açıklamaktadır. McLuhan, küresel köye dönüşen dünyanın sadece bir bilinçlilik durumuna evrileceği değerlendirmesini yapmış ve bu konudaki fikirlerini şu şekilde belirtmiştir: “Eğer kent çalışması insanı göçmen atalarının başardığından daha uygun bir forma sokuyorsa, şimdi bütün yaşamlarımızın tek bir enformasyon ruhuna sokulması tüm insanoğlunu tek bir bilinçliliğe dönüştürüyor (McLuhan’dan akt. Altay, 2005, s. 17).”

McLuhan, mekanik dönemde üstün olan durumun yavaşlık olduğunu ve bu nedenle tepkilerin eş zamanlı olarak gösterilmediği ve anlaşılmadığını belirtmektedir. Elektronik teknolojilerinin hakimiyeti ile birlikte eylem ve tepki hemen hemen aynı zaman aralığında oluşmaktadır. Böylelikle bireylere bütüncül bir hayat imkanı sağlanmaktadır (McLuhan, 1994, s. 4). Günümüzde dijital çağ bakımından ele aldığımızda internet, fiziksel sınırların kaybolduğu bütün aşamaları içinde bulundurarak toplumları eş zamanlı olarak gerçekleştiren iletişime

yönlendirmektedir. Arama motorları, sosyal medya bireylerin özgür bir iletişim alanı kurmasına ve enformasyona erişmesine olanak sağlamaktadır. Bu anlamda McLuhan'ın ortaya koyduğu küresel köy yorumlamasının 21. yüzyılda hayat bulduğunu belirtmek mümkündür (Onat & Alikılıç, 2008, s. 1115). İnternet bağlantısı hem mekanları hem de insanları birbirine yakın hale getirmektedir. Geniş işlevli dijital iletişim araçları yöndeşmeye yani çok çeşitli eylemlerin yalnızca bir cihaz üzerinden gerçekleştirilmesine olanak sağlamaktadır. Çoklu ortamın sunduğu özelliklerden faydalanarak iletişim kurulabilmekte, kişiler ve gruplar kendi içlerinde ya da birbirleriyle iletişim gerçekleştirebilmektedir. Gerçekleşen bütün bu dönüşümler 1960'lı yıllarda tanımlanan küresel köy kavramının günümüzdeki yansımaları olarak değerlendirilebilmektedir.

3.4. Geleceğe Dönük Dijital Gazetecilik Pratikleri

İletişimin dijitalleşmesi sürecinde meydana gelen gelişmeler haber pratiklerinin ve gazeteciliğin uygulanış yollarının dönüşümüne neden olmaktadır. Haberin üreticisi, kaynağı ve tüketicisi arasındaki sınırlar gittikçe belirsizlik kazanırken gazeteciler haberi metnin ötesine taşıyarak çoklu ortam unsurlarıyla sanal ağlar çatısı altında dijital hikaye anlatımı biçiminde aktarmaya başlamıştır. Dijital hikaye anlatımı, bilgi akışının kesintiye uğramadan sürekli sağlanmasıyla haber içeriklerinin her zaman güncellenebilir bir konumda olması ve kullanıcı etkileşimini teşvik eden bir biçimde tasarlanmasıyla dinamik bir yapıya bürünmektedir.

Dijital teknolojiler, gazeteciliğin yeniden yapılanma çabalarının sürdürülmesini sağlarken enformasyonun paylaşım yollarındaki değişimleri de şekillendirmektedir. Dolayısıyla bireylerin “her gelişmeden anında haberdar oluyorum” düşüncesini benimsemesini kolaylaştırmakta ve medya kuruluşlarının da “bizi takip etmeye devam edin” talebinin gerçekleşmesine olanak sağlayan bir gazetecilik alanı oluşturmaktadır (Aydoğan, 2016, s. 108). Gazeteciliğin dijital dönüşümünde yaşanan köklü değişiklikler kullanıcılara daha fazla etkileşimli ve haber içeriğiyle temas etmesine olanak sağlayan birçok yeni gazetecilik kavramını beraberinde getirmektedir. Bu gelişmeler göz önünde bulundurulduğunda, dijital gazetecilik uygulamalarının gelecekteki ilerleme aşamalarında içinde bulunduğu sınır ve hızın ötesine geçerek,

haber hikayesini deneyimlenebilir içerikler üzerine kurmaya öncelik vereceği düşünülmektedir.

3.4.1. Sürükleyici Gazetecilik

Dijitalleşmenin getirdiği yenilikler ışığında gelişim aşamaları kaydeden sanal gerçeklik teknolojileri çok geniş yelpazedeki alanların içerisinde yer almaktadır. Bu alanlardan biri olan gazetecilik, sanal gerçeklik aracılığıyla çeşitli anlatı türlerinden faydalanmaktadır. Günümüzde sürükleyici gazetecilik, öne çıkan bu yeni anlatı biçimlerinden biri olarak yer almaktadır. Sürükleyici gazetecilik, katılımcıların bulunduğu yerin haber anlatısındaki mekana dönüştürüldüğü ve haber anlatısının merkezinde konumlandırıldığının bilincinde olduğu bir gazetecilik pratiği olarak tanımlanmaktadır. Haberin üretimi, katılımcıların haber içeriğindeki olaylarla ilgili birinci kişi deneyimi kazanmalarını mümkün kılacak biçimde gerçekleştirilmektedir (Pena, ve diğerleri, 2010, s. 291). Böylelikle haber hikayesini deneyimleyen katılımcı da “gerçekten oradaymış” hissi oluşturulmaktadır. Sürükleyici gazetecilik yöntemlerinin gerçekleştirilmesi, sanal dünyaların oluşturulması ve maliyetinin alt seviyelerde olması nedeniyle sıklıkla tercih edilen 360 derece video aracılığıyla olmaktadır. Bu teknolojilerin habercilik pratiklerinde kullanılması katılımcıların ekran bariyerinin ötesine geçmesini böylelikle direkt olarak olayların sahnesine erişmesini sağlamaktadır (Ünalın, 202, s. 418). Sürükleyici gazetecilik bireylerin fiziksel olarak yer aldıkları konumda tecrübe etmesi imkanına sahip olmadığı olayları sunmakta ve bireylere haber öyküsünün içinde hareket etme fırsatı sunmaktadır. Bu anlamda katılımcılar haber anlatısında kendileri için yer edinerek fiziksel olarak o alanda yer aldıkları duygusunu benimsemekte, bu deneyimleri üzerinde kontrolü elinde bulundurmakta ve sonuçta haberin bir parçası olmaktadır.

Gazeteciliğin bu yeni formatı, diğer gazetecilik biçimlerinden evirilerek daha önce deneyimlenmemiş bir habercilik pratiği sunmaktadır. Haberde yer alan olaylar kapsamında gerçeklik sınırlarına yaklaşan bir deneyim gerçekleştirilmesine imkan tanıyan bir habercilik yapılmasını sağladığı görülmektedir. Bu gazetecilik türü üzerinde yürütülen araştırmalarda katılımcıların deneyimledikleri varlık duygusunun yoğun bir biçimde olduğu ve zihnin yapay bir gerçeklik ortamında bulunduğunu fark etmesinin ise oldukça zor olduğu belirtilmektedir (Seijo, 2017, s. 118). Haber

üreticileri daha duygusal ve merak uyandırıcı bir haber deneyimi sunmak için sürükleyici gazetecilik uygulamalarından faydalanmaktadır. Örneğin The New York Times gazetesi 360 derece videolar aracılığıyla ürettiği “The Displaced” isimli belgesel ile gazeteciliğin bu yeni türüne dair ilk örneklerden birini sunmuştur. Üç farklı ülkeden gelen ve yaşadıkları yerleri terk etmek zorunda olan mülteci çocukların hikayesi gazetenin habercilik alanında ilk sanal gerçeklik örneklerinden biri olarak yer almaktadır (Çaba, 2018, s.712).

Sürükleyici gazetecilik kullanıcılara çok boyutlu bir haber deneyimi sunmasına rağmen bazı etik sorunlara neden olmaktadır. Aktarılan haberin kullanıcılarda gerçeklik hissi uyandırarak sanal ve gerçek dünya ayrımını bulanıklaştırması rahatsız edici ve yanıltıcı deneyimler ortaya çıkarma potansiyelini artırmaktadır (Doyle, Gelman, & Gill, 2016, s. 22). Jones (2017), kullanıcılar üzerinde haberin aktardığı duygu deneyimin etkisinin ne kadar süreceğinin belirsiz olmasının riskler barındırdığını savunmaktadır. Ayrıca geleneksel gazetecilik yöntemleriyle karşılaştırıldığında sürükleyici gazetecilik pratiklerini deneyimleyen kullanıcıların etkilene sürelerinin uzadığını belirtmektedir. Bireylerin görsel iletiler aracılığıyla ikna edilme sürecinin kolaylaştığı dikkate alındığında aktarılan haberlerin sahte ya da doğru olduğunun ayırt edilmesi zorlaşmaktadır (Uskali, Jones, Sirkkunen, & Gynnild, 2021, s. 4).

3.4.2. Podcast Gazeteciliği

Yeni iletişim teknolojilerine dayanan dijital gazetecilik uygulamalarının yürütüldüğü platformlardan biri diğeri podcast yayınlarıdır. Podcast, internet aracılığıyla indirilebilen ve kullanıcılara bir uygulama ya da web hizmeti üzerinden erişim olanağı sunan, dijital olarak üretilen bir dizi ses dosyası olarak tanımlanmaktadır (Boling & Hull, 2018, s. 94). Podcast gazeteciliğinin kullanıcılara sunduğu sürükleyici bir ses deneyimi sayesinde ilgiyi üzerinde tutma potansiyeline sahip olması haberler, anlatılar ve kapsamlı röportajlar gerçekleştirmek için sıklıkla tercih edilen bir platform olmasını sağlamaktadır. Podcastlerin habercilik alanında güçlü bir araç haline gelmesi, gazeteciliğin en hızlı gelişme gösteren dijital formu olmasını sağlamakta ve gazeteciliğe yeni bir soluk getirmektedir (Lindgren, 2021, s. 704). Podcast gazeteciliğinin teknik olarak kullanışlı ve düşük maliyetli üretimi bağımsız gazeteciler

için önemli fırsatlar sunmaktadır. Herkesin erişimine açık olan ve geniş kitlelere ulaşabilen podcastler, ana akım ya da alternatif medya kurumları ile çalışmayan gazetecilerin tercih ettiği bir alan haline gelmiştir.

Newman ve Gallo (2019, s. 13) en yaygın olarak kullanılan beş farklı haber podcast türü olduğunu belirtmektedir. Bunlar: Röportajlar ve belirli bir senaryo takip edilmeksizin yürütülen tartışma programları, merkezinde tek bir konunun yer aldığı anlatı serileri, haberler ve gündemde ne çıkan konuların işlendiği programlar, düzenli bir yayın akışı ile çok çeşitli konuların anlatıldığı belgesel dizileri, dergi ya da gazete içeriklerinin aktarıldığı uzun okuma serileri. Dijital ortamdaki yayınları ile haberin tüketicileri için popüler ve alternatif bir kaynak haline gelen podcast haberciliği, yayınlarını herkes tarafından erişilebilir biçimde aktarmakta ve kullanıcılarına zaman ve mekân kısıtı olmaksızın derinlikli içerik üretmektedir. Bireyler enformasyona ulaşmak, gündemdeki konular hakkında bilgi sahibi olmak ve ilgi alanlarına yönelik içeriklere erişmek gibi istekleri doğrultusunda, haber tüketim tercihlerinde medya kuruluşlarının ya da bağımsız gazetecilerin ürettiği podcast haber yayınlarını dinlemektedir.

Podcast yayınlarının gerçekleştirilebilmesi için geniş donanımlı ekipmana ihtiyaç duyulmaması bağımsız gazetecilerin yanı sıra bireylerin de herhangi bir kısıtlamaya maruz kalmaksızın görüşlerini kitlelere ulaştırma imkânı vermektedir. Bu haber yayıncılığı uygulanma yöntemleri bakımından yurttaş gazeteciliği çizgisine yaklaşmakta ve farklı seslere kendilerini gösterme fırsatı sunmaktadır. Lee' e (2021, s. 109) göre, podcast yayınları toplumu etkileyen önemli durum ve olayların detaylı açıklamasını ve analizini aktarmakta ve bu anlamda bireylerin podcast dinleme tercihlerinden birisi de ana akım medyanın işlemediği konular hakkında bilgi edinmektir.

3.4.3. Google Gazeteciliği

Günümüzde kullanıcıların kolaylıkla web sitelerine erişim sağlayabilmesinde önemli olan ve yaygın olarak kullanılan arama motorları internetten bilgiye erişimde yüz milyonlarca kullanıcı için ana yöntem olarak görülmektedir. Google gibi arama motorları habere ulaşmada bir aracı rolü üstlenmekte ve evrimii ortamlarda yapılan

gazetecilik uygulamalarında web sitelerinin trafiğini yani bu siteleri ziyaret eden kullanıcı sayısını artırarak büyük bir trafik kaynağı oluşturmaktadır. Bu durum haber web siteleri bakımından arama sonuçlarında ilk sıralarda bulunmanın önemini ortaya koymaktadır. Arama motoru optimizasyonu (search engine optimization) İngilizce kısaltması ile SEO, çevrimiçi ortamlarda yer alan haber kuruluşlarının içeriklerini geniş kitlelere ulaştırmanın ve gazeteciler için yeni uygulamalar oluşturmanın yeni ve önemli bir yolu olarak gazetecilik pratikleri arasındaki yerini almıştır.

SEO, arama motorları sayfalarında sıklıkla tercih edilen kelimeleri ve cümleleri merkeze alarak haber yazma, siteye daha fazla kişinin erişmesini ve dolayısıyla daha çok reklam alma hedefleriyle arama sayfalarında ilk sıralarda yer almak için haberleri güncel tutma, yenileme, merak uyandırma stratejilerini kapsayan uzmanlık alanı olarak tanımlanmaktadır (Özel & Deniz, 2018, s. 167). Başka bir ifadeyle, medyadaki dijital dönüşümün gazetecilik alanında meydana getirdiği en önemli yapısal değişimlerden biri olan SEO, arama motoru sonuçlarında ön plana çıkmak ve tercih edilme olasılığını üst seviyelere ulaştırmak için bir web sitesinin geliştirdiği stratejilerin bütünüdür (Ledford & Edney, 2009, s. 99). Arama motorları arasında en fazla kullanıcı miktarına sahip olması sebebiyle gazetecilik alanında gerçekleştirilen SEO pratikleri literatürde “Google gazeteciliği” olarak ifade edilmektedir (Plesner, 2009, s. 620). Dijital ortamlarda yayın yapan haber kuruluşlarının başarısı haberin inşası ve aktarılmasında uygulanan SEO uygulamaları ile ilintili bir durumdadır. Bu bağlamda haber kuruluşlarının takip ettiği SEO stratejileri genel anlamda üç kategoriye ayrılmakta ve bunlar site içi SEO, site dışı SEO ve teknik SEO olarak belirtilmektedir. İlk olarak site içi SEO uygulamaları; kullanıcılar tarafından en fazla aratılan kelimeler dikkate alınarak oluşturulan anahtar kelimeler ile zengin haber metinleri ve başlıkların yazılmasını, haberin giriş bölümünün ilgili anahtar kelimelerin yer almasını ve çoklu ortam araçlarının kullanımını kapsamaktadır. Site dışı SEO ise, sayfaya çok sayıda bağlantının ulaşması ya da haberin sanal ağlarda dolaşımı gibi web sayfasının dışında yürütülen bütün eylemleri tanımlamaktadır. Son olarak teknik SEO, web sitesi ve mobil uygulamalar için ayrı olarak özel tasarımların kullanılması ve hızlarının yükseltilmesi gibi eylemleri içermektedir (Giromelakis , Karypidou , & Veglis, 2019, s. 3-4).

SEO editörlerinin google algoritmaları ile uyumlu içerik üretmesi gazetecilik etik ilkeleri bakımından belirli sorunları da beraberinde getirmektedir. Editörler haber sayfasının google arama sonuçlarında üst sıralarda yer alması, ziyaretçi sayılarının artması ve sonuçta daha fazla reklam geliri elde etmek amacıyla belirli stratejiler uygulamaktadır. Duman (2018, S. 284), SEO uygulamalarının gazetecilik üzerine olan etkisini incelediği araştırmasında bu stratejileri şu şekilde özetlemektedir: “İçeriklerin görünürlük sayısının artması için sıkça tekrarlanması, haber metninin 5N1K kuralı kapsamında değil arama motorunda sıkça aranan kelimeler çerçevesinde düzenlenmesi, uzun ve yanıltıcı başlık kullanımı.”

3.4.4. YouTube Gazeteciliği

2005 yılında “Dijital video deponuz” sloganı ile kurulan ve video paylaşım özelliği çerçevesinde şekillendirilen Youtube, interaktif bir iletişim ortamı oluşturarak dijital gazeteciliğin dinamik platformlarında biri haline gelmiştir. Youtube, içerik üreticilerinin bir hedef kitleye sahip olması ve bu kitleye video içeriği üreterek hitap etmesini sağlamada bir araç olarak kanal oluşturma özelliği sunmaktadır. Kullanıcılar abone oldukları kanallardan bildirimler alarak güncel içerikleri anlık olarak takip edebilmektedir. 2017 yılında aktifleştirdiği canlı yayın özelliği sayesinde ise kullanıcılarının medya şirketlerine bağlı olmadan anlık yayın gerçekleştirebilmesine olanak tanımıştır. Bu işlevsellikler gazetecilik pratiklerinin sergilenmesi bakımından platformu cazip hale getirmektedir. Ayrıca, sosyal ağların sahip olduğu yakınsama özelliği sayesinde bu platformda paylaşılan video haberler bütün dijital medya araçlarında yer alabilmektedir. Medya kurumları canlı yayınlanan haber bültenlerinin kayıtlarını bu platforma yüklemekte aynı zamanda mecraya özgü video haber içeriği üretmektedir. Gazeteciler ise medya kurumlarından bağımsız olarak kendi Youtube kanalları üzerinden paylaşım ve canlı yayınlar ile haber yapma özgürlüğüne sahip olmaktadır. Kanalının yüksek etkileşim oranına sahip olduğu ve abone sayısı yüksek olan gazeteciler bu mecra düzenli yayın akışı yürütmektedir. Bu anlamda Youtube alternatif bağımsız bir mecra olarak hem gazeteciler hemde bireyler yönünden haberin üretim ve paylaşımında önemli imkanlar ortaya koymaktadır.

Yüksek maliyet gerektirmeyen ekipmanlar ile temel düzeyde yayın yapmayı sağlayan bir etkinlik alanı oluşturan Youtube’da gazetecilerin paylaştıkları haber video

içerikleri ele alındığında video içerikleri, çekim yöntemlerindeki farklılaşmalar ve video yükleme sıklığı bakımından farklılaşmalar bulunmaktadır. Gazeteciler içeriklerini günlük olarak belirli saat dilimlerinde gerçekleştirilen gündeme ilişkin değerlendirmeler, ilgili konuların detaylı analizleri ve konukların görüşleri ya da kullanıcılardan gelen soruları yanıtlama gibi yöntemlerle hazırlamaktadır. Youtube'un sunduğu özellikler ekseninde yeni içerikler ve formatlar üreten gazeteciler olanakları etkili şekilde değerlendirdiğinde platformda ön planda yer almaktadır (Pınarbaşı & Astam, 2020, s. 76). Örneğin Türkiye'de Cüneyt Özdemir, ana akım medyadaki gazetecilik faaliyetlerinin yanı sıra bu platform üzerinden içerik üretimi yaparak dijital gazetecilik alanının öncülerinden biri haline gelmiştir. Youtube kanalı üzerinden düzenli olarak yayınladığı videolarını geniş yelpazedeki konu başlıkları ile kategorize ederek izler kitlesine sunmakta ve gündeme dair yaptığı canlı yayınlar ile ana akım medyanın erişebileceğinden daha büyük izleyici kitlelerine seslenmektedir.

3.4.5. X (Twitter) Gazeteciliği

X (eski adıyla Twitter), 2016 yılında kurulan ve mikro blog olarak ifade edilen bir sosyal medya aracıdır. Mikro bloglar, karakter kısıtlaması dahilinde enformasyonun ve kullanıcıların düşüncelerinin paylaşıldığı mecralar olarak tanımlanmaktadır. Platform ilk kurulduğunda Twitter adıyla yayına başlamış ancak 2022 yılında Elon Musk'ın platformu satın almasıyla ismi X olarak değiştirilmiştir. X'de paylaşılan mikro blog mesajları kullanıcıların kendi sayfasında yer almakta ve takipçilerine, yani mesajları görmeyi isteyen kullanıcılara gönderilmektedir. Kullanıcılar, platformun etkileşimli ortamı ile yönlendirilmiş mesajlar iletebilmekte, diğer kullanıcıların paylaştığı mesajları doğrudan ya da kendi yorumlarını da ekleyerek yeniden yayınlatabilmekte ve trend olan konuları trendler listesinden kontrol edebilme yeteneklerine sahip olmaktadır. Murthy' e göre ABD'de gerçekleşen ve bir yolcu uçağının New York'ta bulunan Hudson Nehri'ne zorunlu olarak iniş yaptığı olayı, X'in bir gazetecilik ortamı olarak kabul edilmesini sağlamıştır. Habere dair ilk paylaşım olaya tanıklık eden bir kişinin uçağın fotoğraflarını çekmesi ve platformda yayınlanmasının ardından gerçekleşmiş Associated Press gibi büyük medya kuruluşları ise kaynak olarak X'i kullanıp görüntüleri ve haberin detaylarını paylaşabilmiştir (Murthy & Longwell, 2013, s. 839) Bu bağlamda bireylerin bilgi ile etkileşime girmesini ve haberin inşası ve aktarımında aktif bir konuma ulaşmasını

sağlayan X, yurttaş gazetecilik pratiklerinin sergilenmesi bakımından elverişli bir alan sunmaktadır.

Medya kuruluşları ve bağımsız gazeteciler ise oluşturdukları profiller üzerinden kullanıcılar ile etkileşim kurma, haber kaynağına ulaşma, gündem takibi ve haber içeriklerinin yayılmasının bir biçimi olarak X üzerindeki gazetecilik pratiklerine giderek daha fazla önem vermektedir. Özellikle çoklu ortam özelliklerinin de etkisiyle haberin anında ve hızlı bir biçimde iletilmesinde önemli rol oynaması ve küresel ölçekte bir etki alanı oluşturması nedeniyle son dakika gelişmelerinin paylaşımında X, gazetecilik için önemli bir araç olarak görülmektedir. Van Dijk, X'in arayüzünün zaman içinde değişen yapısını incelediği analizinde platformun ilk kurulduğunda kullanıcılarına “Ne yapıyorsun?” sorusu çerçevesinde içerik üretimine yönlendirirken 2009 yılında bu sorunun “Ne oluyor?” olarak değiştirildiğini belirtmektedir. Ona göre, ilk soru etkileşimli bireysel iletişimi vurgulayan paylaşımları davet ederken diğer soru kişisel olanı aşan haber ve bilgileri vurgulamaktadır. İlerleyen dönemde X'in ana sloganı “Şu anda dünyanın herhangi bir yerinde neler olduğunu paylaşın ve keşfedin” şeklinde tekrar güncellenirken günümüzde ise “Olan bitenleri kaçırma, haberleri önce X'deki kişiler alır” olarak değiştirilmiştir. Dolayısıyla Van Dijk X'in arayüzünde ileriye dönük tasarlanmış bu anlamlı değişimlerin sınırlı kapsamdaki kişisel konuşmalardan ziyade küresel ölçekte kamuyu ilgilendiren haber ve enformasyonun öncelendiği bir stratejisinin yansıması olduğuna vurgu yapmaktadır (Van Dijk, 2011, s. 13).

X, sunduğu anlık, kısa ve hızlı güncellenebilen içerik akışı sayesinde özellikle kriz dönemlerinde öne çıkmaktadır. Örneğin 2009 yılında İran başkanlık seçimi sürecinde halk seçimde hile olduğunu ileri sürerek gösteriler düzenlemiştir. Medya'ya kısıtlamalar getirildiği, internet bağlantılarının kesildiği ve yabancı basın kuruluşlarının ülke dışına gönderildiği bu dönemde göstericiler haber aktarımı ve iletişim için X'i kullanmıştır. Böylece olayın yansımaları İran sınırını aşarak tüm dünyada gündem haline gelmiştir (Telli, 2012, s.70).

3.4.6. WhatsApp Gazeteciliği

WhatsApp gibi bilgiye erişimi zaman ve mekan sınırlarındırmasının ötesine taşıyan sosyal ağ hizmetleri günlük yaşam ile iç içe geçmiş bir durumdadır. Geleneksel medyanın sahip olmadığı kadar geniş bir etkiye ve yayılma hızına sahip bu ağlar dijital dünyada baskın bir güç haline gelerek kullanıcıların iletişim ve haber alma yöntemlerini ve kurumların işleyişlerini dönüştürmektedir. 2009 yılında kullanıma sunulan WhatsApp, kullanıcıların birbirleriyle etkileşimde bulunduğu çoklu medya ortamının gelişim göstermesinde ve genişlemesinde önemli katkılarda bulunmuştur. Kullanıcılarına anlık mesajlar ile iletişim alanı sunan WhatsApp, metin mesajları ile birlikte görüntü, ses, video, konum, web bağlantıları gibi farklı türde veri paylaşılmasını sağlayan ücretsiz bir uygulamadır (Ünal, 2018, s. 44). Oluşturulan profiller üzerinden bireysel ve grup mesajlarının iletilmesini, sesli ve görüntülü arama yapılmasını sağlayan uygulama haberin ve bilginin dağıtımında oldukça popüler bir araç olarak görülmektedir.

Gazetecilik pratiklerinin yürütülmesi bakımından bilginin üretiminin ve dağıtımının gerçekleştirildiği ve gruplar arasında bir haberleşme ağının kurulabildiği WhatsApp, sağladığı hız ve kolaylık ile gazeteciler tarafından yaygın bir şekilde kullanılmaktadır. Birçok gazeteci savaş, iç çatışma ya da doğal afet gibi haberin iletiminin zor koşullar altında gerçekleştirildiği durumlarda haber kaynakları ile platformun sesli mesaj özelliği üzerinden röportaj yapmaktadır. Gazeteciler bilgiye erişim sürecinde sürekli hareket halinde olmaları gereken bu durumlarda WhatsApp aracılığıyla haber ile ilgili tüm detayları hızlı ve güvenli şekilde haber merkezine aktarabilmektedir.

Platformun 2023 yılında “Takip ettiğiniz kişi ve kuruluşlardan güncellemeler almanız için yeni ve özel bir yol” sloganı ile küresel ölçekte kullanıma açtığı kanallar özelliği, dijital gazetecilik pratiklerinin uygulanacağı yeni bir alan olarak değerlendirilmektedir. Bu bağlamda medya kuruluşları ve gazeteciler gündeme dair olayları ve değerlendirmelerini metin, görsel, video biçiminde paylaşabilmekte ve kullanıcı görüşlerinin değerlendirdiği anketler düzenleyebilmektedir. Ayrıca paylaşılan web sitesi bağlantısı ile diğer platformlara yönlendirme yapılabilmesi site trafiğinin artmasına katkıda bulunmaktadır. Yalnızca kanal yöneticisinin paylaşım

yapabildiği bu tek yönlü akışta kullanıcılar paylaşılan mesajlara ifade kullanarak geri yanıt oluşturabilmektedir.

WhatsApp'ın gazetecilik alanına dair bir başka uygulama alanını televizyon haber programlarının aktif şekilde kullandığı WhatsApp ihbar hatları oluşturmaktadır. Kanallar yayınladıkları ihbar hattı numarası ile izleyicilerden önemli olduğunu düşündükleri ve şahit oldukları olayların görüntüleri bu platform üzerinden paylaşmasını istemektedir. Böylelikle, elde edilen kullanıcı türevli içerikler editoryal süzgeçten geçirilerek haber bültenlerinde kendilerine yer bulmaktadır. Tüketici konumunda bulunan izleyicilere haber merkezlerine gönderdikleri bilgi ve görüntüler ile ekranda yer verilerek haberin inşa aşamasında da rol oynaması sağlanmaktadır. Bireyler ortaya koydukları bilgi ağı ile medya kuruluşlarının dünyanın herhangi bir noktasında halihazırda bulunan muhabiri haline gelmekte ve kuruluşların mekân sınırı olmaksızın her zaman olaylara erişimini mümkün hale getirmektedir.

WhatsApp sahip olduğu özellikler ile bilgi akışını hızlandırırken sahte haberlerin yayılmasını da kolaylaştırmaktadır. Kişilerarası ve gruplar ile paylaşılan iletilerin anında ve kolay aktarılması platformun haber paylaşım amacıyla kullanımını artırırken paylaşılan iletilerin doğruluğunun kontrol edilememesi ve hızla yayılması platformu sahte haberlerin yayılmasında elverişli bir mecra hale getirmektedir (Ozawa ve diğerleri, 2023, s. 3). Haber akışının olmaması nedeniyle iletilerin kaynağına tam olarak erişilememektedir. Platform sahte haberlerin yayılmasını önlemek amacıyla bir mesajın iletilebilme sayısını 20'den 5'e düşürmüştür. Ancak gerçekleştirilen kısıtlamanın etkisi tartışılmaktadır (Melo ve diğerleri, 2019, s.1).

3.4.7. Yapay Zekâ

Dijital teknolojilerin gazetecilik alanında kullanılması haberin işleyiş biçimleri üzerinde dönüşümler ortaya çıkarmıştır. Dijital gazetecilik uygulamaları yapay zeka teknolojilerini haberin tüm aşamalarına dahil etmeye başlamış ve haberin üretim, sunum ve tüketim aşamalarıyla uyumlu hale getirmiştir. Haber içeriğinin insan müdahalesi olmadan otomatik olarak üretilmesi, kişiselleştirilmiş içerik ve dil işleme gibi süreçlerde yapay zekadan yararlanma eğilimi artmaktadır. Haber kuruluşlarının yapay zeka teknolojilerinden faydalanmalarının temelinde üç neden yer almaktadır.

Yapay zeka sayesinde elde edilen veriler hızlı bir şekilde habere dönüştürülebilmekte, kısa süre içinde haber sayısında artış sağlanmakta ve haber üretim ve dağıtım maliyetleri azalmaktadır (Graefe, 2016, s. 50). Bununla birlikte dijital alandaki verinin analizi ve büyümesindeki hızla insan müdahalesiyle erişmesinin güç olması gibi problemlere çözüm üretme isteği de yer almaktadır.

Beckett ve Yaseen (2023, s.14-19) haber merkezlerinin haberin toplama, üretim ve dağıtımında yapay zeka teknolojilerini nasıl kullanıldığını aktaran bir rapor yayınlamıştır. Rapora göre, yapay zeka haber toplama sürecinde konuşmaları metin olarak aktarma, büyük verilerin hızlı analizleri, önemli güncel konuların belirlenmesi ve haber keşfi amacıyla kullanılmaktadır. Haberin yazılma sürecinde yapay zekadan bilgiye kolay ulaşma, içeriğin düzenlenmesi, başlıkların oluşturulması, farklı hedef kitleleri için haber metni üretme, kaynakların güvenilirliğinin tespiti ve içeriğe uygun görsellerin üretilmesi konularında faydalanılmaktadır. Haber aktarımında ise hedef kitleye göre haber gösterimi, içeriklerin kişiselleştirilmesi, arama motorlarının ve sosyal ağların optimize edilmesi için yararlanılmaktadır.

Gazetecilik uygulamalarında yapay zeka yaygın olarak büyük verilerden toplanan bilgilerle haber üretiminde kullanılmaktadır. Özellikle ekonomi, spor ve hava durumu gibi haber kategorilerinde büyük verilerin işlenerek kısa zamanda haber üretilmektedir. Rutin haberlerin gazetecilerin müdahalesi olmaksızın üretilmesi yapay zeka kullanımı üzerine olan olumlu görüşlerin temelini oluşturmaktadır. Bu kapsamda yapay zeka gazetecilerin yeteneklerini desteklemekte ve haber üretim hızını hiç olmadığı kadar artırmaktadır (Calvo & Vila, 2021, s. 830).

Yapay zekanın haber üretiminde yaygın olarak kullanılmaya başlanması başta gazetecilik etiği olmak üzere birçok konuda tartışmalara da neden olmaktadır. Bireylerin yapay zekanın işleyişi hakkında yeterli bilgiye sahip olup olmadığına dair belirsizlik dikkate alındığında gazetecilerin algoritmaların işleyişinde şeffaflık ve nesnellik ilkelerini uygulaması ve bireylere ifade etmesi gazetecilik etiği bakımından önem taşımaktadır. Çevrimiçi ortamlarda gerçekleştirilen her eylem büyük verinin giderek artmasını sağlamaktadır. Yapay zeka ile işlenen bu verilerden haberler aracılığıyla bireysel, politik ve başka amaçlarla bireyleri manipüle etmek için faydalanılması da bir tehlike olarak kabul edilmektedir (Yıldızgörür, 2023, s. 576).

Bireylerin haber tüketim alışkanlıkları üzerinde etkili olan yapay zeka destekli algoritmaların sunduğu kişiselleştirilmiş haberler medya kuruluşları tarafından sıkça tercih edilmektedir. Pariser (2011, s. 8), bireylerin dijital ortamdaki hareketlerini takip ederek veri toplayan ve beğenileri doğrultusunda içerik sunan bu haberlerin alternatif bakış açılarını engelleyerek toplumsal kutuplaşmaların artmasına ve yalan haberlerin yayılımının hızlanmasına neden olduğunu belirtmektedir.

Los Angeles Times gazetesinin California’da meydana gelen deprem hakkındaki haberi yapay zeka teknolojisine ilişkin öne çıkan örneklerden birisidir. Gazete, depremin hemen ardından kullandığı *Quakebot* algoritma programı sayesinde haber içeriğinde düzenleme yapmaya gerek kalmadan üç dakika içinde yayınlarak haberi ilk duyuran haber kuruluşu olmuştur (Miroshnichenko, 2018, s. 5). Medya kuruluşları yapay zekayı video haber içerikleri oluşturmak için de kullanmaktadır. Bu alanda Türkiye’de öne çıkan örneklerden biri 2023 yılına Anadolu Ajansı tarafından hazırlanmıştır. Anadolu Ajansı Mimar Sinan’ın Süleymaniye Camii’nin inşa sürecini anlattığı videoyu yapay zeka hazırladı notu ekleyerek YouTube sayfasında yayınlamıştır (Anadolu Ajansı, 2023).

3.4.8. Sosyal Medya Gazeteciliği

Küreselleşen iletişim ortamında içerik üretiminin hızla yaygınlık kazanmaya başlaması sosyal medya platformlarının öne çıkmasını sağlamıştır. Bu platformlar gittikçe gelişim gösteren ve iki yönlü etkileşimi temel alan iletişim sisteminin temsil ortamlarına dönüşmekte ve bu iletişim sisteminin kitleler tarafından kabul görmesinde önemli bir rol üstlenmektedir. Sosyal medya platformlarının tüm dünyadaki yükselişi gazetecilik üzerinde kapsamlı bir etki oluşturmaktadır. Sosyal medya haberin üretildiği ve sunulduğu kanalları genişleterek haber ağını dönüştürmektedir.

Gazeteciler sosyal medya platformlarını haber kaynağına, fotoğraf ve videolara erişme aşamasında oldukça etkin kullanmaktadır. Kurum ve kişilerin bu platformlar üzerinden paylaştıkları açıklamalar haberlere konu olmaktadır. Kullanıcıların önemli ve anlık durum ya da olaylara ilişkin paylaştıkları bilgiler haber kuruluşlarının her noktada muhabirlerinin bulunmasının mümkün olmadığı göz önüne alındığında önemli haber kaynağı olarak değerlendirilmektedir. Bu kapsamda gazetecilerin sosyal

medya platformlarını hem habere erişimde hem de inşa ettikleri haberi yayınlamada yeni nesil iletişim mecrası olarak değerlendirdiği görülmektedir (Kırık, 2021, s.21).

Gazeteciliğin dijital mecralar ile uyumlu hale gelmesi alıcı ve gazeteci arasındaki sınırların bulanıklaşmasına ve rollerin yeniden tanımlanmasına neden olurken alıcıların haber kuruluşlarını farklı bakımlardan etkilediği düşünülmektedir. Sosyal medya kullanıcılarının gazetecilik üzerinde oluşturduğu etkiyi inceleyen Ferrucci (2018, s. 2), kullanıcıların beğendikleri ve önemli olduklarını düşündükleri haberleri paylaştığını ve bu sebeple haber kuruluşlarının haberlerinin sosyal medyada paylaşılma oranlarını inceleyerek değerlendirme yaptığını belirtmektedir. Diğer etki biçimi, sosyal medyada kullanıcılar tarafından sıkça tüketilen ve beğenilen içeriklerin haber kuruluşları tarafından takip edilmesi ve böylece haber içeriklerinin şekillendirilmesinde kullanıcı davranışlarının gittikçe etkili olmasıdır. Sosyal medyada paylaşılan haber içeriklerinin sayısının ve hızının artış göstermesi sahte haberlerin yayılması ile paralellik göstermektedir. Kullanıcı kimliği belirsiz ve sahte hesaplar üzerinden paylaşılan haberler, içeriklerinin güvenilirliğinin kontrol edilmesinin zaman almasının yanı sıra sahte haberlerin çok hızlı bir şekilde yayılması bilgi kirliliğine neden olmaktadır. Bununla birlikte enformasyon akışının yoğun ve hızlı ilerlemesi gazetecilerin haberi en hızlı şekilde paylaşmayı hedef haline getirmesine neden olmaktadır. Bu durum haberin doğruluğu denetlenmeden duyum aşamasındayken paylaşılmasını beraberinde getirmektedir (Binark & Bayraktutan, 2013, s. 71). Sosyal medyanın gazetecilik alanında oluşturduğu bir diğer etki eşik bekçiliği kavramı üzerinden gerçekleşmektedir. Paylaşılan içerikler haberi haber kriterleri ve güvenilirlik bakımından denetleyen eşik bekçilerinin kontrolü olmadan aktarılmaktadır. Bu durum gazetecilik etiğine ve habere olan güvene zarar vermektedir (Kutlu & Doğan, 2020, s. 86).

Türkiye’de medya kuruluşlarının sosyal medya platformlarını kullanım yöntemleri üzerine yapılan bir araştırma özellikle X’in habere erişimde tercih edildiğini göstermiştir. Platformun geniş kitlelere, haberleri özet olarak ve hızlı bir şekilde paylaşımına sunmaya imkan sağlayan esnekliği gazetecilik pratiklerinin sergilenmesi bakımından elverişli bir ortam sunmaktadır. WhatsApp ise genellikle geleneksel medya araçlarının habere erişim amacıyla kurduğu ihbar hatları olarak kullanılmaktadır. Ayrıca haber kuruluşları ve kişiler platform üzerinde oluşturdukları

kanallar aracılığıyla haber paylaşabilmektedir. Instagram, görseller ve kısa videoları paylaşmak için tercih edilirken YouTube canlı yayınlar yapmak ve haber videoları yayınlamak için tercih edilmektedir. Araştırmada Facebook'un haber almak için daha az tercih edildiği belirtilmiştir (Kıyan & Törenli, 2018, s.38).

Dijital gazetecilik, haberin üretim ve tüketim yöntemleri üzerinde meydana getirdiği dönüşüm ile alıcılar üzerindeki etkisini artırmıştır. Bireylerin bilgiye anında erişerek tüketmesi ve aynı zamanda haberin üreticisi konumuna gelmesi gündem maddelerinin belirlenmesi üzerinde etkili olmaktadır. Dijital gazeteciliğin sağladığı yeni yöntemler ve rollerin somut örneklerinde birisi de Suriye savaşı sürecinde medya kuruluşlarının yanı sıra bireylerin aktardığı haberler üzerinden görülmektedir. Bu bilgiler ışığında tezin dördüncü bölümünde araştırma konusunun Suriye savaşını kapsaması nedeniyle Suriye savaşının gelişim sürecine değinilecektir.

BÖLÜM IV

SURİYE İÇ SAVAŞININ TARİHSEL ARKA PLANI

Suriye'de 2011 yılında başlayan olaylarda halkın neden protesto gösterileriyle taleplerini ilettiği ve tepkilerini gösterdiğini kavrayabilmek için öncelikle ülkenin yıllarca süregelen siyasal yapısının ele alınması önemli görülmüştür. Ülkedeki iç savaş büyük yıkım ve insani krizlerin yaşanmasına yol açarken bölgedeki diğer ülkeler de savaşın sebep olduğu krizden etkilenmiş ve sonuçta dünyanın ilgisi bu yöne evrilmiştir. Savaştan en çok etkilenen komşu ülkeler süreç içinde Suriye üzerindeki baskınlıklarını artırarak ülkedeki farklı siyasi ve askeri grupları desteklemiş ve kutuplaşmaların belirginleşmesinde önemli rol oynamışlardır. Devamında iç savaş, küresel aktörlerin farklı istekleri ve beklentileriyle çözümü zorlaştırıp sürece dahil olduğu belirsiz bir sürece dönüşmüştür. Savaşın meydana getirdiği yıkım nedeniyle milyonlarca kişi ülkesini terk etmek zorunda kalmış ve büyük bir göç hareketliliği başlamıştır.

4.1. İç Savaş Öncesi Suriye’de Genel Görünüm

Suriye savaşı, büyük bir insani krizi beraberinde getirerek binlerce kişinin ölümüne neden olan ve küresel aktörlerin de dahil olduğu bir kriz olarak görülmektedir. Suriye'deki olaylar başlangıçta bölgede başlayan Arap Baharı sürecinin yansıması olarak değerlendirilse de krizin boyutunun daha geniş olduğu ve temellerinin derine uzandığı görülmektedir. Bilhassa Suriye'nin Fransız Mandası altına girmesiyle başlayan ve ileriki dönemlerde de kendini gösterecek otokratik yönetimler serisinin ve bu yönetimlerin halkta oluşturduğu etkinin mevcut sorunun varlığında en büyük paya sahip olduğu bilinmektedir (Özdemir, 2016, s. 82). Fransa'nın Suriye'yi bölgelere ayırarak ve farklı azınlık gruplarına eşit olmayan imtiyazlar vererek yönetmesi varlığı bugün hala devam eden ve çözümlenemeyen problemlerin oluşmasına temel hazırlamıştır. Bu politika doğrultusunda 1924'te Şam, Halep ve otonom Hatay'dan oluşan Suriye devleti kurulmuş ancak bölgedeki Alevi ve Dürzi devletleri 1942'ye

kadar siyasi olarak dışarıda tutulmuştur (Yıldırım, 2016, s. 21). Fransa Suriye'de yerel yönetimleri destekleyip siyasal istikrar ortamı oluşturarak çözüme katkıda bulunma çabası yerine, çıkarları doğrultusunda bölgede kendi egemenliğini kurma politikasını takip etmiştir. Bu durum Suriye'deki siyasal yapının köklerinin istikrarsızlık üzerine derinleşmesine neden olmuştur.

Fransa'nın İkinci Dünya Savaşının öncesinde Avrupa'daki gelişmelerle meşgul olması Suriye'de 1936 yılında Haşim Atassi liderliğinde bir hükümet kurulmasını mümkün kılmıştır. Suriye'de halkın büyük bir kesimi milliyetçi yaklaşımların uğraşlarına karşın kendini Suriyeli Arap kimliği ile tanımlamıyordu. Arap milliyetçisi düşünürler halkın kabile, coğrafi konum ve inanç gibi farklılıklarından sıyrılarak tek bir lider yönetiminde birleşmesini böylece Fransızlara karşı sağlam bir direnç göstermeyi hedeflemiştir. Fakat ulusal birliği kurup sürekliliğini sağlayacak bir lider olmamıştır (Dağ, 2013, s. 22). Fransa'nın manda yönetiminin gittikçe azalan hakimiyet gücü 1945'te gerçekleştirilen geniş çapta protesto gösterileri ile iyice sarsılmış ve Fransa'nın Suriye'deki çalkantılı hakimiyet dönemi sona ererek 1946'da Suriye bağımsızlığını elde etmiştir.

4.1.1. Suriye'de İstikrarsızlık ve Askeri Darbeler Dönemi

Suriye'nin bağımsızlığını kazanmasından 1948 yılına kadar, Şamlı politikacıların yönetiminde olan Ulusal Parti ve Halepli tüccarların baskın olduğu Halkçı parti iki etkin siyasi yapı olarak yer almıştır. Bu iki siyasi yapı halkı aynı ideal etrafında toplamakta zorluk çekmiş, ülkenin gidişatını tayin edecek hususlarda birlik kurulamaması mevcut durumu daha da kötüye götürecek adımların atılması ile sonuçlanmıştır. Süregelen siyasi ve ekonomik belirsizliğe çözümler üretmede başarısız olmuşlardır (İnce, 2017, s. 269). Bağımsızlığın kazanılması ülkede siyasi gücü ve refahı artıracak ortama zemin hazırlamak yerine istikrarsızlık sürecinin değişen etkenler çerçevesinde devam etmesi sonucunu getirmiştir. Özellikle art arda gerçekleştirilen askeri darbeler bu sonucu getiren en önemli etkenlerdendir.

Bağımsızlık sonrası orduda düzenlemelere gidilmiş ve ana yapılanmanın çoğunluğunu genç subaylar oluşturmuştur. Fransız mandasının ülkede bıraktığı izleri yok etme ve milliyetçilik düşüncesi askerlerin siyasi kararlarda rol oynama isteğini artırmıştır.

Böylelikle ordunun siyasi partiler ile olan ilişkisi kuvvetlenmeye başlamış ancak bu durum ordu içindeki görüş ayrılıklarını ve tartışmaları beraberinde getirmiştir (Ebrehem, 2019, s. 36). Suriye'deki siyasi atmosfer hükümet ve ordu arasında yaşanan fikir ayrılıklarıyla tekrar gerilmiştir. Bu gerginlik ortamı General Hüsnü Zaim'in Fransa ve İngiltere'nin desteğini alarak 1949 yılında gerçekleştirdiği darbe ile sonuçlanmıştır. Suriye devletindeki bu ilk darbe ile Hüsnü Zaim, siyasi partilerin hepsine son vererek girdiği seçimlerde başkan olmuş ve ülkede darbeler dönemini başlatmıştır. 1949 yılında gerçekleşen bir başka darbe ise Albay Edip Çiçekli tarafından yapılmıştır (İnce, 2017, s. 269). Muhafazakar hükümetler ve ordu arasındaki iktidar kavgasının yaşandığı bu süreçte hükümetler ordunun politika içindeki hakimiyetini azaltmak istemiş, ordu ise muhafazakar elitlerin iktidarda olmalarına karşı çıkmıştır. Ülkede muhalif seslerin yükselmeye başlamasıyla Edip Çiçekli tüm siyasi partilere son vermiş ve “Arap Kurtuluş Hareketi” isimli kurduğu yeni parti ile devlet başkanlığı sistemini getirmiştir. Ancak başkanlık sistemi toplum nezdinde tepkiyle karşılanmış ve gerilim artmıştır. Seçimlerde yer alamayan siyasi partiler tepkilerini protesto gösterileri düzenleyerek göstermiş bu tepki hareketinin halk tarafından karşılık bulmasıyla Edip Çiçekli karşıtı eylemler tüm ülke geneline yayılmıştır. Eylemlerde ön planda olan Dürzi azınlıklar ve ordudaki muhalifler 1954'te darbe ile Çiçekli iktidarına son verdiler (Şöhret, Suriye'nin Siyasal Yapısı, 2016, s. 51). Suriye'deki darbeler zinciri ve yöneticilerin toplumdan yükselen sesleri dikkate almayıp iktidar gücünü elde etmeye odaklanmaları barış ve refahın hakim olmasını engellemiştir. Ülke manda egemenliğindeyken ayrıştırılan her bölgenin farklı dengeler kurularak yönetilmesi, Suriye'nin bağımsız bir devlet olduktan sonra dahi siyasi kutuplaşmaların ve çıkar çatışmalarının gölgesi altında kalmasına neden olmuştur. Ordunun siyaseti dizayn etmedeki rolü, küresel aktörlerin belirledikleri kişi ve gruba destek sağlayarak bölgeyi belirledikleri istikamette yönlendirmelerini kolaylaştırmıştır. Toplumun bir kısmı dışarıdan gelen bu müdahale karşısında direnç göstermeye başlamıştır.

Batılı devletlerin askeri vesayeti kullanarak müdahalelerde bulunması sol siyasi partilerin yükselişe geçmesini sağlamıştır. Siyasetteki bu yön değişimi ile 1957'de Baas Partisi ve Suriye Komünist Partisi yönetimde söz sahibi olmuştur. Aynı dönemde Suriye ve Mısır'ın birleşmesine yönelik adımlar atılmış, 1958'de Cemal Abdul Nasır öncülüğünde Birleşik Arap Cumhuriyeti kurulmuştur (Ataman, 2012, s. 9). Yeni

kurulan devlette Başkan Nasır'ın karar alma ve uygulama mekanizmalarında son derece baskın olması Suriye'nin beklentilerinin dışındaydı. Devletin kuruluşunda yer alan Suriyeli politikacılara ülkelerindeki olaylara müdahale etmek için yeterli iznin verilmemesinin yanı sıra Mısır'da yaşamaları şart koşulmuştu. Suriye'deki üst düzey askeri ve sivil kadrolar dağıtılarak görevlerin başına Mısırdan gönderilen personeller yerleştirilmişti. Bütün bu gelişmelerle birlikte Nasır'ın başkanlığının ilk dönemlerinde bütün siyasi partileri kapatması ve Suriye üzerinde hakimiyet kurması üzerine 1961'de Suriye'deki askeri birlikler darbe yaparak yeni devlete son verdiler (Cleveland, 2004, s. 349). Suriye'nin bu birleşmeyle istediklerini elde edememesi belirsizliği artırınca Baas Partisi darbeyle iktidarı elde ederek otokratik yönetimi devam ettirmiştir. 1970 yılına kadar parti içinde süren liderlik mücadeleleri sonrası Hafız Esed ülkenin başına geçmiştir.

4.1.2. Hafız Esed Dönemi

Lazkiye'de doğan ve genç yaşlardan itibaren Baas Partisinin saflarına katılan Hafız Esed, askeri akademide eğitim almasına rağmen Suriye'de ordunun siyasetin dizaynında büyük rolü olmasından yararlanarak parti içinde hızla ilerlemiş ve önemli görevler üstlenmiştir. 1963 darbesinde yer alması Baas'a iktidarı kazandırmış ve Hava Savunma Kuvvetleri yönetimine getirilmiştir. 1966'da Savunma Bakanı olan Esed Baas partisinin lideri Salih Cedid ile ülkenin en dikkat çeken iki figürü olmuştur. Ancak 1970'te ordu içindeki hakimiyetini sarsacak hamlelerle karşılaşması sonrası Salih Cedid'i darbe ile devirmiş ve birçok hükümet görevlisinin hapis cezasına çarptırılmasına neden olmuştur (Arı, 2014, s. 132). Böylelikle hem devlet başkanı hem de partisinin lideri olmuştur.

Esed iktidarını sağlamlaştırarak sürekliliğini sağlamak ve muhaliflere karşı tedbir almak amacıyla doğduğu Lazkiye bölgesinden ve aşiretinden gelenleri devlet yapılanmasında kritik noktalara getirmiştir. 1975'te Suriye Bölge Komutanı olarak atadığı kardeşi Rıfâd Esed, hakimiyetin tamamen kendi kontrolünde olması için hamleler yaptığı döneme kadar iktidarın en güçlü figürlerinden biri olmuştur. Aynı amaçla ülkedeki siyasi partilerin faaliyetlerini kontrol altında tutmasını sağlayacak Ulusal İleri Cephe''yi kurmuştur. Siyasal partilerin resmi olarak faaliyetlerini sürdürebilecekleri tek oluşum Baas Partisinin hakimiyetindeki Ulusal İleri Cepheydi.

Fakat siyaset sahnesinde yer alabilmenin tek yolu olan bu kurum, politik süreçlere katılım hakkını sadece Baas Partisi üyelerine vermiş diğer siyasi partiler ise bu haktan mahrum bırakılmıştır (Özkoç, 2007, s. 159). Partilere mecliste yer verilerek farklı görüşlerinde tartışılacağı düşüncesi oluşturulsa da partilerin karar alma yetkisi olmadığı için iktidarın tek bir merkezden yani Baas Partisi tarafından kontrol edilmesi sağlanmıştır. Böylece Esed ülkedeki muhalif seslerin yayılmasını önlerken kurumların kontrolünü sağlamıştır.

Esed göreve başlamasından kısa süre sonra bütün devlet yapılanması üzerindeki hakimiyetini pekiştiren ve iktidarı boyunca gücün tek bir merkezden yönetilmesini sağlayan 1973 Anayasasını yürürlüğe koydu. Yasama, yürütme ve askeri alanda neredeyse sınırsız yetkiler sağlayan bu 'kişisel başkanlık sistemi' demokratik bir yönetim sistemine geçiş yapıldığı imajı oluştursa da aslında otoriter rejime geçiş yapılmasını sağladı. Başkanın devletin organlarından daha üstün görüldüğü bu anayasada, ordunun da başı olarak devlet başkanı işaret edilmişti. Esed ayrıca yetkisini genişletmek için Anayasa ve yasalarda net belirlenmeyen sınırlardan da faydalanmış ve iktidarını meşru göstermek amacıyla 7 yılda bir seçim düzenlemiştir (Ataman, 2012, s. 9).

Esed ülkedeki bütün ekonomik faaliyetlerin genişletilmesi aynı zamanda iktidar gücünün toplumun her kesiminde benimsenmesini sağlamak amacıyla ekonomide liberalleşme yönünde değişiklikler yapmıştır. Mısır ve Suriye'nin birleştiği dönemde uygulanan ekonomik politikaların getirdiği olumsuzlukların özel sermayenin teşvik edilmesi ile iyileştirilmesi amaçlanmıştır. Kamu sektörünün varlığı ve etkisi sarsılmadan özel sektörün gelişebileceği alanlar belirlenmiştir. Bu dönemde Liberalleşme çabaları sadece ekonomik alanla sınırlandırılmış siyasi alanda Esed iktidarının temel gücü olmayı sürdürmüştür. Bununla birlikte, Esed' e karşı muhalif gruptaki hareketlenmeler zamanla artmış ve 1970'lerin sonlarına doğru isyan hareketine dönüşmüştür. Bunların başlıcası Müslüman Kardeşler hareketidir. 1946'da kurulan hareket, orta sınıf Sünni Müslümanlardan meydana gelmiştir. Esed rejimine karşı gösteriler düzenleyen Müslüman Kardeşler, 1980'de Cısr El Şukur'da Baas Partisinin ve resmi kurumların binalarına eylem düzenlediler. Olayları bastırmak için bölgeye gönderilen askerlerin müdahalesi sonrası yaklaşık 200 kişi yaşamını yitirdi. 1982'ye gelindiğinde Müslüman Kardeşler öncülüğünde Hamada hükümete karşıtı

eylemler başladı. Eylemleri bastırmak için harekete geçen Rıfad Esed liderliğindeki ordu kentte yoğun saldırılar düzenledi. Ordunun olayları bastırma şekli kanlı oldu ve büyük yıkımların gerçekleştiği Hamada, on binlerce sivil öldürüldü. Olaylar sonrası hareketin üyeleri ve destekçileri yurt dışına gitmek zorunda kaldı (Şahin, 2016, s. 111).

Esed iktidarına son vermeye yönelik bir başka tehdit kardeşi Rıfad Esed'in hamleleri sonucu oluşmuştur. Hafız Esed 1983'te kalp rahatsızlığı sebebiyle bir süre ülke dışına çıkmak zorunda kalmış bu sürede yönetimin aksamaması için bir komite kurmuştur. Komitenin dışında kalan Rıfad Esed, bu süreçte iktidarı elde edebilmek için komutasındaki askerleri Şam ve çevresinde önemli noktalarda konuşlandırmıştır. Esed'e sadık olan generaller ise karşı hamle olarak birliklerini başkente göndermiştir. Bu süreçte Esed'in iyileşmesi ve krizi zamanında yönetmesiyle ordu'daki bölünme çatışmaya dönüşmeden önlenmiştir. Rıfad Esed ve destekçileri iktidar yapılanmasından uzaklaştırılarak Suriye'den gönderilmiştir (Cleveland, 2004, s. 451). Esed'in ülkedeki otoritesinin gücü bir kez daha kanıtlamış ve rejimin baskıları daha yoğun hissedilmeye başlanmıştır. Otoriter rejim Hafız Esed'in ölmesiyle iktidarın başına getirilen oğlu Beşar Esed tarafından da sürdürülmüştür.

4.1.3. Beşar Esed Dönemi

Hafız Esed⁶ rejiminin yıkılmasını önlemek ve kendisinden sonra oğulları ile devamlılığını sağlamak için uzun süre kapsamlı planlamalar yapmıştır. Rejimin başına en büyük oğlu Basil Esed'i geçirmeyi planlayan Esed, bu amaçla çalışmalara başlamış ancak Basil'in 1994 yılında ani ölümü ile ülke liderliğini kimin üstleneceği tekrar tartışılmıştır. O dönemde 28 yaşında olan ve İngilterede göz doktorluğu yapan Beşar Esed'in Suriye'ye geri dönmesi istenmiştir. Beşar, rejimin liderliğini üstlenebilmek için Hafız Esed'in öldüğü 2000 yılına kadar yoğun bir eğitim sürecinden geçmiştir. Beşar Esed'in yaşının genç olması ve devlet idaresini üstlenecek tecrübesinin bulunmaması meşruiyetine dair sorgulamaları beraberinde getireceğinden bu süreç halkın yeni liderlerine güvenmesi ve otoritesini benimsemesi için elzemdi (Şöhret, 2016, s. 70). Bununla birlikte Hafız Esed rejim yapısına kuvvetli bağı olan kişilerin en önemli görevlerde olduğu bir düzen bırakmıştır. Oğlu Beşar lider olduğunda devlet

⁶ Türk Dil Kurumu (TDK) Suriye Devlet Başkanı'nın isminin Esed olarak yazılması gerektiğini belirtmektedir.

kurumlarının ve yöneticilerinin ayrı hareket edemediği otokratik bir yönetimi devralmıştır.

Suriye anayasasının 83. maddesi cumhurbaşkanının en az 40 yaşında olması gerektiğini belirtmiştir. Fakat Hafız Esed kendinden sonra geçiş sürecinin sorunsuz ilerlemesi için hayattayken yasal zemini hazırlamış ve Beşar'ın iktidarı elde edebilmesi için yaş sınırı 34'e indirilmiştir. Bu durum otoritenin değiştirilmesinden önce askeri ve siyasi elitler arasında iktidarı kimin yöneteceği konusunda bir anlaşmaya varıldığını göstermektedir. Hafız Esed'in ülkenin anayasal kolundaki kişilerle özellikle halk meclisinden olan Abdülkadir Kadrah ile yaptığı görüşmelerinde devrin kolay olması için Beşar'ı yardımcı olarak ataması önerilmiştir. Fakat Hafız Esed hayattayken iktidarını oğluna bırakmayı istememiştir. Hafız Esed'in ölümünden sonra referandumun 2020'de yapılmasına karar verilmiş ve Beşar Esed oyların %97,92 sini alarak Suriye'nin yeni lideri olmuştur (Ziadeh, 2011, s. 45-47). İktidara gelişinin hemen sonrasında ekonomide modernleşmeyi, yolsuzlukların önlenmesini, dinamiklerine uygun demokratik işleyişi kurmayı ve ötesini kapsayan reformların hayata geçirileceğini belirtmiştir (BBC, 2020). Beşar'ın değişimi vurgulayan sözleri toplumun beklentilerini ve yeni dönemde reformlarla köklü değişikliklerin yapılacağı inancını artmıştır. Toplumun değişime pozitif olarak yaklaşmasında genç başkanın İngiltere'de okumuş olması ve söylemlerinde babasını takdir ederken ondan farklılaştığını belirtmesinin katkısı vardır.

Esed yeni dönemde yönetim kadrosunda genç nesilden kişileri görevlendirmiş, entelektüellerin belirli sınırlar çerçevesinde fikirlerini tartışabileceği bir zemin olan siyasi ve kültürel forumların düzenlenmesini desteklemiştir. Halk siyasete ilişkin tartışmaları daha rahat bir ortamda yapmaya başlamış ve sivil toplum desteklenmiştir. Yönetimin ilk döneminde siyaset ve ekonomi alanında atılmaya çalışılan adımları Suriye'de gözlemciler 'Şam Baharı' olarak adlandırmıştır (Zisser, 2003, s. 17). Atılan önemli adımlardan bir diğeri siyasi mahkumların kötü şartlar altında kaldığı Mezzeh Hapishanesini kapatmak olmuştur. İnsan Hakları İzleme Örgütü yaklaşık 4 bin siyasi mahkumun bulunduğu Suriyede bu rakamın binin altına çekildiğini belirtmiştir (Ulutaş, 2011, s. 89). Beşar Esed'in 2000 yılında iktidarının ilk döneminde uygulamaya çalıştığı reform girişimleri kısa sürede başarısızlıkla sonuçlanmıştır. Esed'in reformları gerçekleştirmesini kolaylaştıracak ekibi olmamakla birlikte bunun

nedeni yönetimde kritik görevlerde yer alan kadroların babası döneminde kurulmuş olmasıydı. Rejimin varlığını sürdürmesinde önemli olan bu kadrolar, reformist talepleri kendilerine karşı tehdit olarak görmüştür. Başlangıçta radikal değişikliklerin gerçekleştirileceği yeni bir iktidar dönemi imajı çizilmiş olsa da aydınların fikirleri yönetimde tepkiyle karşılanmıştır.

Rejimin içindeki eski dönem kadroları siyasi ve ekonomik forumların hızla genişleyerek baskı ortamı oluşturmamasından memnun değildi. İktidara ve orduya yönelik olumsuz söylemlerin sona ermesi amacıyla forumlara yönetim tarafından yasal çerçevede kısıtlamalar ve yasaklar getirilmiştir. Sonuçta siyasi reform hareketi etkisini kaybetmiş ve reformlarda aktif rol oynayan aydınların bazıları rejim tarafından tutuklanmıştır (Atlıoğlu, 2009, s. 77-82). Suriye, siyasi alandaki reformların yanı sıra ekonomik alandaki reformlardan da umduğunu bulamamıştır. Esed ekonomide liberalleşme adımları atarak bir reform programı ortaya koymuştur. Bu çerçevede Planlama Bakanlığına son vermiş, yeni yatırımlar için teşvikler oluşturulmuş ve kredi faizleri yüzde bir seviyesine indirilmiştir. Ayrıca yabancı sermayenin ülkeye gelmesi için planlamalar yapılmış ve kur politikası değiştirilmiştir. Reformlar ülke ekonomisinin gelişmesinde pek de etkili olmamıştır. Enflasyon oranı ve işsizlik sorunu artmaya devam etmiş, büyüme oranı beklentilerin altında kalmıştır (Acar, 2013, s. 131).

Yeni iktidarın ilk yıllarında ABD’de gerçekleşen ve Suriye’de uzun yıllar sürecek sıkıntılı bir sürece neden olan olayların başlangıcı 2001’de ABD’de Dünya Ticaret Merkezine yapılan saldırıdır. ABD Ulusal Güvenlik Kararları kapsamında terörü destekleyen ve kitle imha silahları olan ülkelere karşı saldırıda bulunacağını belirtmiş ve bu devletler içinde Afganistan, Irak ve Suriye yer almıştır. Açıklamalar sonrası 2003’te ABD Irak’ta askeri operasyon başlatmıştır. Operasyon karşıtı tavır sergileyen Suriye kimyasal silah ürettiği ve teröristleri desteklediği iddialarıyla suçlanmış ve 2004’te ABD’nin çoğunluğu ekonomik alanları içeren ambargosuna maruz kalmıştır (Aslan , 2006, s. 77).

Esed döneminde iç politikada yaşanan kırılmalar ve ikilemler kendini dış politikada da göstermeyi sürdürmüş ve iktidar üzerinde baskı oluşturan bir diğer önemli nokta Suriye Lübnan ilişkileri olmuştur. 2005’te öldürülen Lübnan eski Başbakanı Refik

Hariri, Suriye Lübnan ilişkilerinin değişmesine neden olmuştur. Haririnin Suriye'nin Lübnan üzerindeki baskın hakimiyet yapısına ve Suriye askerinin Lübnan'da konuşlanmasına olan muhalif tutumundan dolayı ölümü sonrası şüpheler Suriye üzerinde yoğunlaşmıştır. Suriye hükümeti suikastle hiçbir şekilde bağlantıları olmadığını göstermeye çabalamasına rağmen olay uluslararası arenada yankı uyandırmış, Esed ve iktidar üyeleri için zor bir süreç işlemiştir. Olayın aydınlatılması için kurulan Birleşmiş Milletler komisyonunun Suriye'yi işaret etmesi sonucu Suriye Lübnan'daki askeri birliklerini geri çağırması ve yıllardır yürüttüğü siyasi stratejisi ağır darbe almıştır (Mercan, 2010, s. 113). Suriye'nin uluslararası imajını kötü yönde etkileyen ve güç kaybetmesine neden olan bütün bu olumsuz gelişmeler dış baskıları artırmıştır. Suriye siyasetine dışarıdan gelen müdahalelerin etkisi ve ekonomik problemlerin bir türlü çözüme kavuşturulamamasıyla toplumun Esed iktidarına karşı memnuniyetsizliği daha hissedilir hale gelmiştir.

4.2. İç Savaşa Doğru Giden Süreç

Suriye'de halkın 2011'de Esed iktidarına karşı gösteriler düzenlemesiyle başlayan ve iç savaşa dönüşen olaylar, aynı dönemde bölge ülkelerinde meydana gelen halk hareketlerinden etkilenmiş olmakla birlikte sadece bu durumla açıklanamamaktadır. İç savaşa giden süreci, Suriye'nin tarihsel arka planına bakıldığında bölgelere ayrılarak yönetilmesinin, iç politikayı etkileyen toplumsal ve siyasal yapıların ve ülkeye dışarıdan gelen müdahalelerin bir birleşimi olarak çok yönlü değerlendirmek gerekmektedir.

Suriye'de kurulan otokratik yönetimler iktidarlarını baskı politikalarıyla garanti altına almaya çalışmışlardır. Hafız Esed dönemindeki kötü ekonomik koşullar, yolsuzluklar ve baskı ortamı muhalif grupların artarak daha güçlü hale gelmesine sebep olmuştur. Ancak muhalif grupların faaliyetleri şiddetle bastırılmış ve bir kısmı ülkeyi terk etmek zorunda bırakılmıştır (Babahanoğlu, 2023, s. 409). Beşar Esed dönemine bakıldığında Şam Baharı ile birlikte toplumun ileri gelenleri taleplerini ifade edebilmiş, örgütlenmiş ve yönetime karşı eleştiriler getirebilmişlerdir. Yayınlanan bildiriler ile basın özgürlüğü, yargının bağımsızlığı ve seçim yasalarının demokratikleşmesi talep edilmiştir. Reform talepleri başta olumlu karşılansa bile rejim, giderek büyüyen bu

talepleri kendi varlığına tehdit olarak görmüş ve Şam Baharı muhaliflerin tutuklanmasıyla sona ermiştir (Acar, 2013, s. 130).

2007 yılında yapılan referandumda Esed yüzde 97,62 oy almış ve yeniden devlet başkanı olmuştur. Rejimin siyasi ve ekonomik düzlemde yıllardır devam ettirdiği politikalar dönemin etkisiyle dönüşen toplumsal isteklere karşı yetersiz kalmış ve işlevini yitirmiştir. 2010 yılına gelindiğinde çevre ülkelerde baskıcı rejimlere karşı demokratik talepler yükselmeye başlamıştır. Halk gelir adaletsizliğine, hayat pahalılığına, yolsuzluklara, işsizliğe tepki göstererek demokratik dönüşüm için somut adımlar atılmasını istemiş ve birçok ülkede otoriter rejim karşıtı kitlesel gösteriler yapılmaya başlanmıştır. Rejim halk ayaklanmalarından kaygı duysa da kendi topraklarında olayların aynı şekilde gerçekleşmeyeceğini söylemiştir. Rejimin ülke içindeki baskı mekanizması ve dış dinamikler ile değişim rüzgarlarının Suriye üzerindeki tesirinin sınırlı kalacağı düşünülmüştür. Esed ekonomik sıkıntıların ve siyasi sorunların rejimine karşı sokak olaylarına dönüşebilecek ölçüde büyük olmadıklarını savunmuş ve halk ile devletin bu durum hakkında farklı düşünmediğini hatta aynı çizgide birleştiğini belirtmiştir (Şen, 2013, s. 57-59). Fakat değişim rüzgarları Esed'in düşündüğü sınırlar içinde kalmamış, 2011'de Suriye'nin Dera kentinde öğrencilerin duvarlara rejim karşıtı yazılar yazdıkları için tutuklanması sokak olaylarının başlangıcı olmuştur. Reform talebiyle gösterilere katılanların sayısı katlanarak artmış ve halk ayaklanması diğer şehirlere sıçramıştır. Gösterilerle hak arayışında olan sivillere karşı rejimin asker ile uyguladığı sert müdahale ve baskıcı tavır olayların iç savaşa dönüşmesine neden olmuştur.

4.2.1. Arap Baharı'nın Ortaya Çıkışı

2010 yılında Tunus'ta başlayan ve halkın mevcut sisteme karşı olan hoşnutsuzluklarını gösterdiği halk ayaklanmaları, birçok ülkeye yayılarak Ortadoğu ve Kuzey Afrikada yeni bir dönemin başlamasına neden olmuştur. Kitlesel gösteriler, uzun yıllardır otoriter rejimler tarafından yönetilen halkın sosyopolitik alanda çözümlenemeyen sıkıntılarının bir göstergesi niteliğindedir. Bu kapsamda Arap Baharı toplumsal eşitsizlikler, gelir adaletsizliği ve baskıcı yönetimler temelinde halkın sosyopolitik sorunlara gösterdiği bütünsel tepki şeklinde nitelendirilebilmektedir. Halk

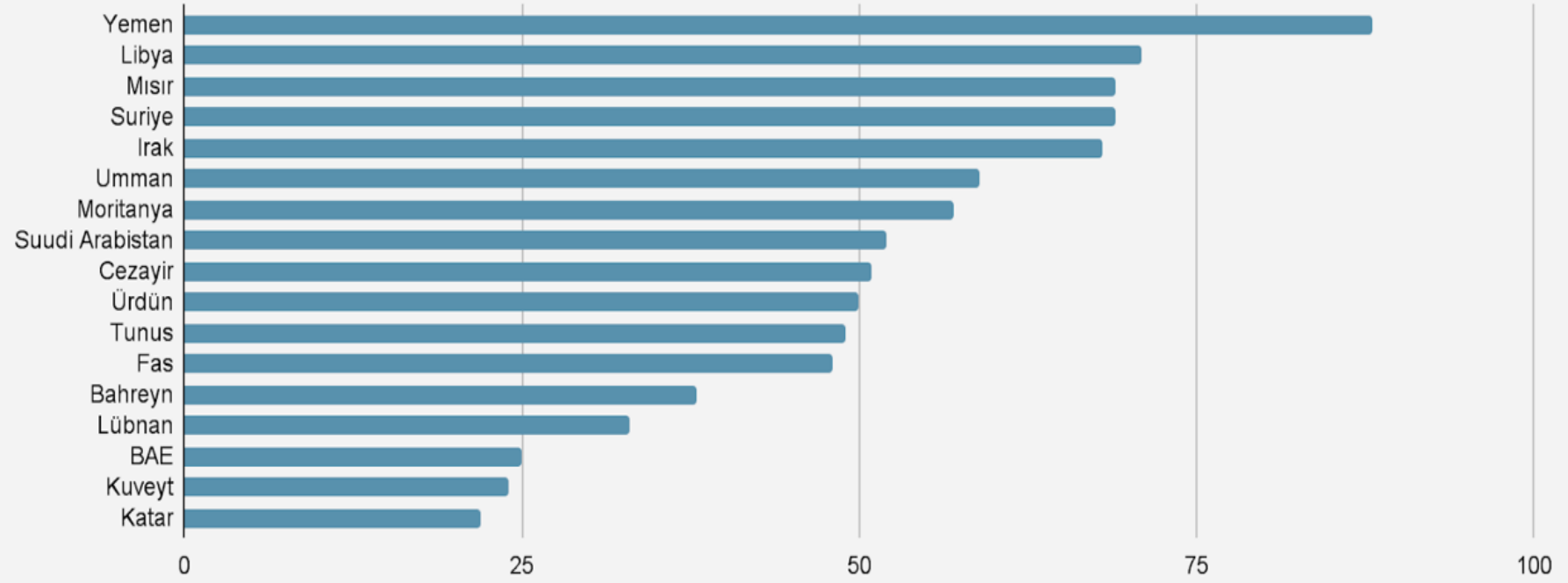
yönetimlerin meşruiyetini sorgulamaya başlamış ve ekonomik refahın dengeli biçimde toplumun her kesimine pay edilmesini istemiştir.

2010 yılındaki ekonomik veriler incelendiğinde Arap Baharını getiren süreç daha net anlaşılmaktadır. Ortadoğu coğrafyasında kentte yaşayanların gelir düzeyleri gittikçe azalmış ve bir yıl öncesine göre gıda fiyatlarında yüzde 32 ve işsizlik oranında yüzde 23 artış durumu daha kötü bir hale getirmiştir. Ülkelerin zenginleşmesine rağmen yoksulluk sorununun artarak devam etmesi öfkenin büyümesine neden olmuştur. Bölgede genç nüfus oranının çok yüksek olması işsizlik sorununun derinleşmesine katkı sağlamış ve toplumdaki huzursuzluk daha hissedilir hale gelmiştir (Goldstone, 8-16, s. 11-12). Uluslararası Çalışma Örgütünün 2010 yılı verilerine bakıldığında 15-25 yaş arası gençler arasında işsizliğin yüksek oranlarda olduğu görülmektedir. Genç işsizlerin oranı Tunus'ta 29,4, Mısır'da 24,8 ve Suriye'de 13,8 olarak hesaplanmıştır (Hakimian, 2011, s. 1).

Ekonomideki olumsuz havanın halkta oluşturduğu memnuniyetsizliğin yanı sıra uzun yıllar ülkedeki iktidarı elinde tutan tek adam rejimlerinin kurduğu baskı mekanizması öfkenin sokak olaylarına dönüşmesinde önemli bir etkidir. Bölgede siyasi ve ekonomik düzlemde istikrarın sağlanamadığı ülkeler huzursuzluk endeksinde üst sıralarda yer almaktadır. Bu ülkelerde halkın sorunlara karşı savunmasız hale gelmesiyle artan huzursuzluk ortamı halk ayaklanmalarının daha şiddetli bir biçimde gerçekleşmesine yol açmıştır.

Arap Ligi Huzursuzluk Endeksi

100=En huzursuz

Grafik 4.1. 2010 Arap Ligi Huzursuzluk Endeksi

Kaynak: The Economist, 2010

Bölge halkları otokratik rejimlerin yönetiminde uzun süre maruz kaldıkları sorunlara karşı tepkilerini 2010 yılının sonunda kitlesel gösteriler düzenleyerek göstermiş ve gösteriler çevre ülkelere de sıçrayarak geniş yankı uyandırmıştır. İlk olarak 2010'da Tunus'ta Muhammed Buazizi isimli bir gencin kötü ekonomik koşullar nedeniyle kendini yakması ülkede iktidar karşıtı gösterilerin fitilini ateşlemiştir. Bu gösteriler otoriter rejimlere ve ekonomik problemlere karşı özgürlük ve demokrasi arayışları ile başlayan Arap Baharı'nın Ortadoğu'ya yayılmasında doğrudan rol oynamıştır. Cumhurbaşkanı Zine Abidine'nin istifa edip ülkeden kaçması gösterilerin başarısı olarak değerlendirilmiş ve diğer halklara da umut ışığı olmuştur (Kırık, 2014, s. 90-91). Gösteriler sonrası Tunus, Libya, Mısır ve Yemen'de iktidarın sahipleri devrilmiştir. Bölgede Tunus'tan sonra Arap Baharının yansımaları ilk olarak 2011 yılında Mısır'da görülmeye başlanmıştır. 30 yıldır iktidarda olan Hüsnü Mübarek rejiminin halkın taleplerini karşılayamayacak noktaya gelmesi, muhalefete yönelik sınırlamalar ve baskı politikaları ve önüne geçilemeyen insana hakları ihlalleri Kahire sokaklarında protestolara dönüşmüştür. Meydanlardaki kalabalıkların artmasına paralel olarak protestocular ve güvenlik güçleri arasındaki çatışmaların da şiddeti artmıştır. Gösterilerin sonuç vermesiyle Mısır'da Hüsnü Mübarek dönemi sona ermiştir. Ülkede bir yıl sonra genel seçimlere gidilmiş ve Müslüman Kardeşler öncülüğünde Muhammed Mursi ilk seçilmiş Cumhurbaşkanı olmuştur. Ancak seçimlerden bir yıl sonra Abdul Fettah Es-Sisi tarafından yapılan darbe ile otoriter yönetim sistemine geri dönmüştür. Halkın darbeye karşı ayaklanması şiddet kullanılarak kanlı şekilde bastırılmıştır (Telci, 2013, s. 219).

Kırk iki yıl Muammer Kaddafi yönetiminde olan Libya ise olaylara karşı gösterilen tutum bakımında diğer ülkelerden farklılaşmaktadır. Bingazi'de yapılan protestolarla genişlediği görülen halk ayaklanmasının temelinde aşiretler ve Kaddafi arasında uzun süredir devam eden anlaşmazlıkların çatışmaya dönüşmesi yer almaktadır. Gösterilerin iç savaş görüntüsünde Kaddafi'ye bağlı askeri birlikler tarafından kanlı şekilde bastırılmak istenmesi uluslararası müdahaleyi beraberinde getirmiştir. Birleşmiş Milletler'in uluslararası müdahale kararı ile NATO tarafından Kaddafi'nin birliklerine saldırı düzenlenmiştir. Kaddafi'nin linç edilerek öldürülmesiyle sona eren dönem yerini istikrarsızlık ortamına bırakmıştır (Erdurmaz, 2013, s. 49). Arap coğrafyasında gösterilerin başlamasına neden olan etmenler Beşar Esed iktidarındaki Suriye halkının hoşnutsuzluk nedenleri ile örtüşmektedir. Halkın tepkisinin temelinde

iktisadi problemler olmasının yanı sıra siyasi özgürlük ve uzun yıllardır sürdürülen olağanüstü hal yönetiminin oluşturduğu hak ihlalleri yer almaktadır. Halkın ayaklanmasının kökenlerinin Şam Baharı dönemine dayandığını ve o dönemde etkin olan aydınların gösterilerin yönünü tayin etmede öne çıktığını söylemek mümkündür (Çakmak, Yetim, & Çolak, 2014, s. 136).

Tunus'ta başlayan Arap Baharı süreci, toplumların mevcut yönetimler nedeniyle yaşadıkları sorunların ve memnuniyetsizliklerin görünür hale gelmesini sağlamakla birlikte bireylerin kendileri ile aynı sıkıntıları paylaşan bir kitlenin varlığından haberdar olmasını ve dolayısıyla bir farkındalık oluşmasını sağlamıştır. Meydanlarda toplanan halk, ülkedeki siyasi ve sosyal hayat üzerinde kurulan baskılara ve adaletsizliklere karşı tepki göstermiş ve bu durumun düzeltilip kendilerine bir çözüm sunulması için sesini yükseltmiştir.

4.3. Suriye’de Olayların Başlaması ve Gelişimi

Arap coğrafyasında halklar yönetim karşıtı gösterilere başladığında Esed uluslararası basına verdiği röportajlarında ülke liderlerinin reformlar yaparak talepleri yerine getirmesi gerekliliğinden bahsetmiş fakat bu reformların Suriye’de yapılmasının gerekli olduğunu düşünmemiştir. Suriye'nin Filistin konusunda belirgin biçimde İsrail ve Amerika karşıtı politika izlemesi ve iktidarı sorgulayacak güçlü muhalefet yapılanmasının bulunmaması ayaklanmaların yaşandığı diğer ülkelerden farklılaştığı noktalar. Esed'in ülkesinde karışıklık çıkmayacağını savunmasının temelinde bu iki husus yatmaktadır. Dış politikada yürüttüğü stratejinin halk tarafından benimsendiğini ve iktidarına meşruiyet kazandırdığını belirtmiştir (Ulutaş, 2011, s. 88). Esed, gerçekleştirdiği reformların etkisiyle Suriye’de diğer Arap ülkelerindeki gibi halk ayaklanmalarının yaşanmayacağını ifade etsede beklentilerinin aksine çok geçmeden Suriye halkı rejime olan memnuniyetsizliğini protestolar düzenleyerek görülür hale getirmeye başlamıştır.

Arap Baharının Suriye'deki yansımaları 2011 yılında Dera kentinde başlayan olaylar ile kendisini göstermeye başlamıştır. Okul duvarlarına rejimin yıkılmasına yönelik yazılan yazılardan sorumlu tutulan gençler polis tarafından yakalanmış ve tutuklu kaldıkları süre içinde işkenceye maruz bırakılmışlardır. Gençlerin ailelerinin duruma

protesto ile tepki göstermesi ülkede küçük çapta yapılan gösterilerin kitlesel halde birçok şehire yayılmasında önemli rol oynamıştır. Arap Baharının yaşandığı diğer ülkelerdeki gelişmeler rejimin devrilebileceği inancını artırarak gösterilerin büyümesini sağlamıştır. 18 Mart günü büyük şehirlerde toplanan halka aşırı şiddet kullanılarak müdahale edilmesi birçok kişinin yaşamını yitirmesine neden olmuştur. Olayların büyüklüğünü dikkate almayan Esed rejimi göstericileri “Emperyalist güçlerin kuklası teröristler” şeklinde tanımlamıştır (Gökçe, 2021, s. 38). Suriye’deki değişim rüzgarı ile halk gösterilere yoğun katılım sağlamıştır. Gösterilerin başladığı dönemde toplumun bir kısmı ekonomik ve siyasi zeminde iyileştirmelerin yapıldığı reformlar talep etmiş, diğer kesim ise Esed rejiminin halkına yönelik saldırıları sonrası artık meşruiyetinin olmadığını dolayısıyla yıkılması gerektiğini belirtmiştir.

Suriye’de sürecin yönünü belirlemede sosyoekonomik bozulmanın öne çıktığı iç faktörlerin yanı sıra dış faktörlerde oldukça etkili olmuştur. Sürece müdahil olan ABD rejimin göstericilere karşı şiddet kullanmayı bırakmasını ve Esed’in görevinden istifa etmesini istemiştir. Avrupa Birliği ülkeleri Esed’in muhalefet ile görüşmeler yaparak ilerlemesi gerektiğini ve toplumun reform taleplerinin dikkate alınmasının önemli olduğunu açıklamıştır. Gösterilerin geniş çapta ilerlemesi gelişmelerin uluslararası arenada yakından takip edilmesini ve sonuçta basının ilgisini çekmiştir. Uluslararası medyanın yayınlarından rahatsız olan rejim medya çalışanlarına kısıtlamalar getirmiştir (Danış, 2021, s. 37).

Esed olayların büyümesi üzerine gösterilerin şiddetini hafifletmek için bazı reformlar yapmıştır. Dera’da yaşananlardan sorumlu tutulan valinin görevine son verilmiş ve yönetimde yer alan bazı kişilerin görevlerinin değiştirileceği belirtilmiştir. Ayrıca ülkedeki birçok sorunun temeli olan olağanüstü hal yasasının kaldırılıp yerine yeni anayasa düzenlemesinin getirileceği ve muhaliflerin tepkisini dindirmek için siyasi partilere ilişkin yeni yasa düzenlemesi yapılacağı kararları alınmıştır. Esed’in uyguladığı değişiklikler ve reform vaatlerinin muhalifleri protestolardan vazgeçirmeye ikna edememesi üzerine rejim olaylarda şiddet yanlısı tavır göstermeye devam etmiş ve protestoculara daha çok baskı uygulamıştır. Protestolarda güvenlik birimlerinin uyguladığı orantısız şiddet sonucu hayatını kaybedenlerin sayısındaki artış halkın öfkesini beslemiş ve kalabalıklar gittikçe büyüyerek daha çok direnç göstermeye başlamıştır. Yapılan kanlı müdahaleler uluslararası kamuoyunda tartışmaları

beraberinde getirmiş ve gelen tepkileri dikkate almayan Esed rejimi binlerce kişinin ölümünden sorumlu tutulmuştur. Ülkedeki çatışma ve istikrarsızlık ortamının toplumun büyük kesiminin güvenliğini tehdit edecek düzeye ulaşmasıyla milyonlarca kişi yaşadığı toprakları bırakarak çevre ülkelere sığınmıştır (Polat, 2016, s. 142).

İç savaşın patlak vermesinden sonra ilk kez basının karşısına geçtiğinde Esed, olayları kontrol altına almak için kullandığı askeri gücü sona erdirdiğini açıklamıştır. Ayrıca, 2012 yılında yapılacak olan seçimler öncesi anayasa düzenlemesi yapılarak çok partili sisteme geçiş yapılacağını sözünü vermiştir. Esed protestoların kendini endişelendirmediğini ancak ülkeye dışarıdan olası müdahale durumunda büyük sonuçlarla karşılaşacağını belirtmiştir (Hürriyet, 2011). Ülke dışından gelen ekonomik yaptırım tehditlerine rağmen Esed, Arap Baharını yaşayan diğer liderlerden farklı olarak görevini bırakacağına dair hiçbir açıklamada bulunmamış aksine iktidarına daha fazla güç kazandıracağını düşündüğü hamleler yapmıştır. Askeri operasyonların sonlanacağını söylenmesine rağmen rejim güçlerinin halka karşı şiddet uygulamaya devam etmesi protestoları azaltırken muhalifler sivil ve askeri gruplar şeklinde hareket etmeye başlamıştır. Muhalefetin tek bir çatı altında birleşememesi ve farklı amaçlar ekseninde ilerleyen birçok silahlı grubun ortaya çıkması iç savaşın varlığını sürdürmesinde ve giderek karmaşık bir hal almasında önemli etkenlerdendir.

Esed'in muhaliflerin gücünü kırmak ve toplumun desteğini azaltmaya yönelik adımlarından birisi de savaşın başlangıcından itibaren halkına karşı kimyasal silah kullanmak olmuştur. İlk kez 2013'te Doğu Guta kentinde gerçekleştirilen saldırıda 1.400'den fazla kişi ölmüştür. Uluslararası arenadan gelen tepkiler sonrası Kimyasal Silahların Yasaklanması Örgütü rejimin elindeki silah stokunun yok edilmesi için çağrıda bulunmuş ve bir sene sonra yok etme sürecinin bittiğini açıklamıştır. Ancak bölgeden gelen haberler Suriye'de hala kimyasal silahların kullanımına devam edildiği yönünde olmuş ve 2017'de Han Şeyhun'da gerçekleştirilen ve 100'den fazla kişinin ölmesine yol açan saldırı iddiaları doğru çıkarmıştır. Sivillere yönelik bu saldırılara uluslararası güçler karşı çıksa da gerekli önlemler alınmamış ve Esed rejimi kontrolsüzce kimyasal silah kullanımına devam etmiştir (Temizer, 2019). Muhalif gruplar ülkedeki hakimiyet alanlarını genişletmesine ve güçlerini arttırmasına rağmen rejimi devirme amaçlarına ulaşamamışlardır. Bu durumda uzun süredir Suriye'nin kaderini belirlemede önemli rol oynayan küresel aktörlerin iç savaşın getirdiği

belirsizlik ortamından faydalanarak ülkenin geleceğini dizayn etmede daha çok söz sahibi olmasının büyük etkisi bulunduğu düşünülmektedir.

Güçlü bir küresel aktör olan Rusya ve bölgede ön plana çıkan İran özellikle askeri alanda olmak üzere pek çok konuda destekledikleri Esed rejiminin günümüze kadar varlığını sürdürmesinde en etkili güçlerden olmuştur. İç savaşın başladığı dönemden itibaren İran rejim yanlısı politikalar sergilemiştir. İran Suriye'ye silah göndererek ordunun direncini sağlamlaştırmasının yanı sıra askeri personel takviyesi de yapmıştır. Yedi binden fazla askerinin sahada görev yaptığı tahmin edilen İran, muhalifler karşısında güç kaybeden rejime nefes olmuştur. Suriye'de yeniden istikrarın sağlanacağı olası bir senaryoda iktidarın başında Esed rejiminin bulunması gerektiğini savunan İran, Esed iktidarının meşruiyetini vurgulamıştır. İç savaşla birlikte ekonomisi çökme noktasında gelen Suriye'yi ayağa kaldırmak için finansal olarak da destekleyen Tahran yönetimi, savaşın yıktığı şehirleri yeniden inşa etmek için yatırımlar yapmış ve mali açıdan rejimin önemli bir kaynağı olmuştur. Suriye'deki rejimin ülke yönetiminde kalması için yıllık yaklaşık 15 milyar dolar harcama yapılmış, inşaat ve enerji sektörü başta olmak üzere farklı alanlardaki yatırımlarla mali harcamalar desteklenmiştir (Okalan & İşyar, 2023, s. 14-17).

İran Suriye'de gösterdiği tüm faaliyetlere rağmen rejimin tekrar gücü tek elde toplamasını ve ilerlemesini sağlayamamıştır. Rusya'nın henüz tam olarak savaşa dahil olmadığı ve İran'ın askeri operasyonlara yön verdiği dönemde rejim kontrolü kaybetmeye başlamış ve yönetim alanı daralmıştır. Savaşta dengeleri bozan ve gidişatı Esed rejimi lehine çeviren ise Rusya'nın müdahalesi olmuştur. Rusya'nın Suriye'deki varlığı rejimi sıkıştığı alandan çıkararak askeri birliklerin sahadaki kontrolü ele almalarına doğrudan katkıda bulunmuştur. Rusya bölgedeki çıkar politikaları nedeniyle rejimin devrilmesi ve bölgenin belirsizliğe sürüklenmesine karşı hamleler yapmıştır. Moskova yönetiminin Suriye açıklarında yer alan ve bölgedeki faaliyetlerini sağlamlaştıran askeri üssü Suriye siyasetini önemsemesinin nedenlerindendir. Suriye'de yönetim değişikliği ihtimali Rusya'nın politikalarının ve egemen devlet görüntüsünün zarar görmesi riskini barındırdığından bu durum engellenmek istenmiştir. Suriye'deki askeri varlığını hava üssünü kullanarak büyük ölçüde artıran Rusya hava savunma sisteminin yanı sıra çok sayıda uçak, tank ve zırhlı araç bulundurmaktadır. İç savaşın ilk üç yılında askeri birliklerin yeterli donanım

sahip olmaması ve sayılarının yarı yarıya düşmesi rejimi Rusya'nın desteğini almaya itmiştir. Rusya'nın askeri ve siyasi alanda aktif şekilde hareket etmesi ve özellikle hava saldırılarıyla kontrol sağlamasıyla rejim devam edebilmiştir (Muslu, 2018, s. 15-17). Suriye'de on dört yılın geride kaldığı iç savaş ortamında bugün hala toplumsal ve siyasal parçalanmalar, yaşam koşullarını kötüleştiren ekonomik krizler ve güvenlik nedeniyle göçe zorlanmış milyonların yaşadığı insani kriz çözüme ulaşmış değildir. Bölgesel ve küresel aktörlerin çıkar çatışmalarına sahne olan ülkede halkın huzur ve siyasi istikrar talepleri sonuçsuz kalmıştır. Suriye tek adamlı yönetimler, etnik ve dini ayrışmalar ve ekonomik problemlerle mücadele ettiği tarihsel geçmişinin günümüze ulaşan etkilerini iç savaş olarak deneyimlemektedir.

4.4. Suriye'den Türkiye'ye Yönelen Göç

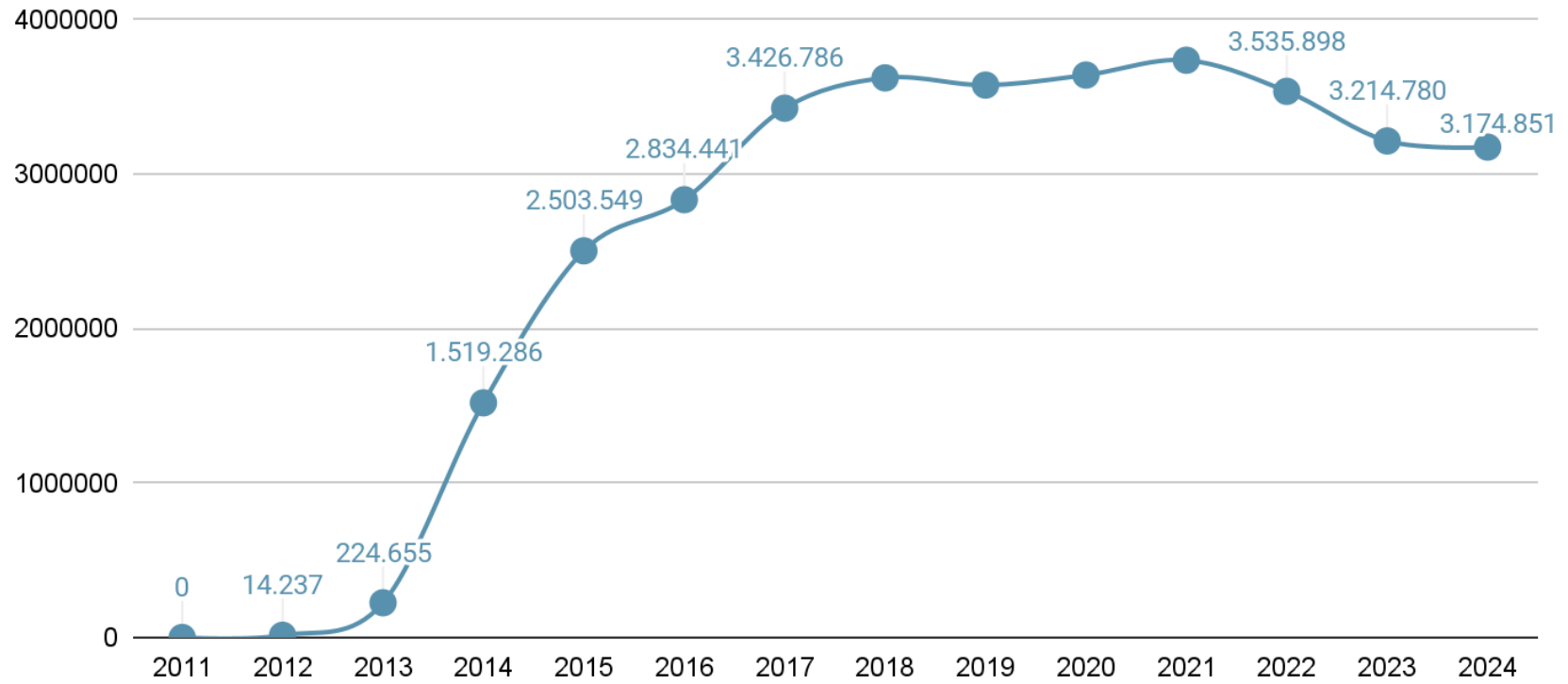
Arap Baharının yaşandığı ülkelerdeki çatışma ortamları ve derinleşen krizler milyonlarca kişinin ülkesini terk etmek zorunda kalmasına sebep olmuş ve sonuçta sadece Ortadoğu'yu değil tüm dünyayı etkileyen bir göç hareketi başlatmıştır. Suriye'ye ulaşan bu değişim hareketi ile toplumdaki huzursuzluklar daha görünür hale gelmiş ve halk kamu politikalarında yenilikler talep ederek mevcut iktidarın devrilmesini istemiştir. Yönetimi bırakmak istemeyen rejim ile muhalifler arasında yaşanan çatışmalara dış aktörlerin dahil olmasıyla Suriye'de olayların sonu gelmeyen iç savaşa sürüklenmesi, geniş bir coğrafyayı etkileyen insani kriz ortaya çıkarmıştır. Binlerce kişinin öldüğü kanlı savaşta siviller güvenlik endişeleriyle ülkelerinden ayrılmaya başlamış ve başta Türkiye olmak üzere komşu ülkelere sığınmışlardır.

Savaşın yıkıcı atmosferinden hayatta kalma umuduyla kaçan sivililerin sınır bölgesinde hareketlilik oluşturmalarıyla Suriye'den Türkiye'ye olan kitlesel göç hareketinin ilk aşaması 29 Nisan 2011'de gerçekleşmiştir. Hatay sınırına ulaşan 252 Suriye vatandaşının kayıt işlemleri tamamlanarak Türkiye sınırından içeri alınmasına izin verilmiştir (Göç İdaresi Başkanlığı, 2019). İlk kafilenin sınırdan girişinin ardından Türkiye "açık kapı politikası" yürüteceğini açıklamış ve 100 bin kişiye ulaşılmasının kritik seviyeler olduğunu belirtmiş ancak Suriye'de meydana gelen gelişmeler beklentilerin aşılmasına neden olmuştur. Suriye'den Türkiye'ye yönelen kitlesel göç, yakın tarihteki en büyük göç dalgası olarak kabul edilmektedir. İçişleri Bakanlığı Suriyeli sığınmacıların hukuki statüsüne yönelik düzenleme yapmış ve Türkiye'de

kaydını tamamlayanlara “geçici koruma statüsü” verilmiştir. Böylelikle sınırsız süreyle ülkede kalma, zorunlu geri dönüşün önüne geçme ve acil ihtiyaçları karşılayan kabul, düzenlemeleri kapsayan yardım ve koruma verilmiştir (Orhan & Gündoğar, 2015, s. 12-13). Türkiye göçün ilk dönemlerinden itibaren durumun insani boyutuna önem vererek gelenlerin temel ihtiyaçlarını karşılamak ve göç hareketinin kontrolünü belirli bir düzen içerisinde sağlamak için AFAD ve Kızılay iş birliğinde kamplar kurmuştur. 2011’den itibaren Suriye’den gelenler kamplara yerleştirilmiş ve sağlık, eğitim ve sosyal hizmetler gibi birçok olanak sağlamıştır. İlk yıllarda kamplarda ve sınırdaki şehirlerde yaşayanlar iç savaşın uzun süre çözüme ulaşmaması ve kampların kalabalıklaşmasıyla ülkenin farklı şehirlerine dağılmışlardır.

İç savaşın başlattığı göç hareketinden en fazla etkilenen ve en çok Suriyeli sığınmacıyı ağırlayan ülke Türkiye’dir. İçişleri Bakanlığı Göç İdaresinin verilerine göre 4 Ocak 2024 itibari ile Türkiye’de geçici koruma kapsamında 3.206.696 Suriyeli ikamet etmektedir. Grafik iki ’ye göre Suriye’deki savaşın ilk dönemleri olan 2012 yılında Türkiye’de 14.237 olan Suriyeli sayısı 2021 yılında büyük artışla 3.737.369’a çıkarak en yüksek seviyeye ulaşmıştır. Bugüne kadarki en yüksek seviyeye ulaşılan 2021 yılı sonrasında geçici koruma kapsamındaki Suriyelilerin sayısında azalma görülmektedir (Göç İdaresi Başkanlığı, 2024).

Yıllara Göre Geçici Koruma Kapsamındaki Suriyeliler

Grafik 4.2. Yıllara Göre Geçici Koruma Kapsamındaki Suriyeliler

Kaynak: Göç İdaresi Başkanlığı, 2024

BÖLÜM V

ARAŞTIRMANIN YÖNTEMİ

5.1. Araştırmanın Amacı ve Kapsamı

Medya, tasarladığı söylem ve temsil biçimleriyle bilginin yeniden üretimi, kalıplaşmış yargıların oluşumu ve toplumsal gerçekliğin şekillenmesinde etkili olmaktadır. Günümüzde Türkiye'nin en çok sığınmacı ağırlayan ülkelerden biri olduğu dikkate alındığında, bu dezavantajlı grupların medyada yer alan sunum yöntemleri toplumun algısının şekillenmesinde ve siyasi politikaların yönlendirilmesinde önemli rol oynamaktadır. Araştırmanın amacı Türkiye'nin sınır bölgesinde bulunan Suriye'de iç savaş sonucu ortaya çıkan ve başta Türkiye olmak üzere bölgedeki birçok ülkeyi etkileyen sığınmacı krizinin Türkiye'de dijital gazeteciliğe dayalı medya kuruluşlarında nasıl çerçevelendiğini ortaya koymaktır.

Araştırmanın kapsamı, sığınmacı krizinin dünyanın farklı noktalarındaki ülkeleri etkileyecek kadar geniş bir ölçekte yayılarak birçok haber kuruluşunun yayınlarında öne çıkması dikkate alınarak Türkiye'de yer alan medya kuruluşları ile sınırlandırılmıştır. Suriye savaşı ve siyaseti konuları çerçevesinde Suriyeli sığınmacıların temsillerinin gerçekleşmediği haberler kapsam dışı bırakılmıştır. Araştırmanın verileri belirlenen haber sitelerinin detaylı arama özelliklerinden yararlanılarak ve belirli tarih aralıkları ile sınırlı tutularak elde edilmiştir. Bu sınırlandırmaların ölçütü sığınmacıları kapsayan haber içeriklerinin sayısı ile sığınmacıların Türkiye'ye gelişinden günümüze kadar olan süreç göz önüne alınarak belirlenmiştir.

Çevrimiçi haber sitelerinde yer alan haber akışı, medya kuruluşlarının platforma özgü ürettiği içerikler ve haber ajanslarından elde edilen haberler kapsamında düzenlenmektedir. Medya kuruluşları ürettikleri haberlerin yanı sıra ajanslardan gelen haberleri de kendi yayın politikaları ile uyumlu olacak şekilde düzenlemekte ve

editorial süzgece tabi tutulan bu haberlerde kendi yayın dilleriyle uyumsuzluk gösteren ifadelerden kaçınma eğilimi göstermektedir. Bu anlamda araştırma kapsamında incelenen haberler kaynak bakımından medya kuruluşlarının özel haber içerikleri ve ajans haberleri arasında ayırım yapılmaksızın birlikte ele alınmıştır.

5.2. Araştırmanın Sorunsalı

Araştırmanın temel sorunsalı, medya kuruluşlarının Suriyeli sığınmacılara dair haber çerçevelerinde nesnel bir bakış açısı ve tutarlı bir haber yazım dili sergileyip sergileyemediklerini ortaya koymak üzerine kurulmuştur. Buradan hareketle “Medya kuruluşları, Suriyeli sığınmacıların haberlerde çerçevelenmesinde nasıl ve ne yönde bir bakış açısı ve haber yazım dili sergilemektedir?” sorunsalı araştırmanın temelini oluşturmaktadır.

Araştırma sorunsalını incelemek amacıyla şu araştırma sorularına yanıt aranmıştır:

- Kelime kalıpları: Medya kuruluşları sığınmacılara yönelik pozitif ya da negatif anlamlar çağrıştıracak kelime kalıplarını kullanmış mıdır?
- İnsan Hakları ve Toplumsal Entegrasyon: Medya kuruluşları sığınmacılara yönelik haberlerde konuyu insan hakları bakımından ele almış ve toplumsal entegrasyona katkıda bulunacak bir dil kullanmış mıdır?
- Söylem Kategorileri: Medya kuruluşları sığınmacılara yönelik belirli kalıplaşmış yargılar kullanarak pozitif ya da negatif anlam çağrıştıran söylem kategorileri oluşturmuş mudur?
- 5N1K Kuralı: Medya kuruluşlarının sığınmacılar hakkındaki haberlerde kullandığı haber yazım düzeni 5N1K kuralına uyan bir nitelik göstermekte midir?

5.3. Araştırmanın Metodolojisi

Araştırma sorununun incelenmesi, Robert Entman’ın “Çerçeveleme: Parçalanmış Bir Paradigmanın Açıklığa Kavuşturulmasına Doğru” adlı makalesinde nitel bir araştırma yöntemi olarak detaylandığı ve olayların medyada sunuluş yöntemlerinin toplumun

algısını nasıl biçimlendirdiğini analiz etmeye ve haberlerde yer alan çerçevelerin belirlenmesine olanak sağlayan çerçeveleme analizi kullanılarak yapılmıştır.

Entman, (1993, s. 52-53) çerçeveleme tanımında seçme ve öne çıkarma süreçlerine vurgu yapmakta ve şu şekilde açıklamaktadır: “Çerçeveleme, algılanan bir gerçekliğin bazı yönlerinin seçmek ve bunları iletişimsel bir metinde daha belirgin bir hale getirmektir.” Belirgin kelimesi ile kastedilen önemli olduğu vurgulanan bir bilgiyi bireyler için daha hızlı fark edilebilir, anlaşılabilir ya da hafızasında daha uzun süre koruyabildiği bir duruma getirmektedir. Aktarılan bilginin bireyler tarafından fark edilebilirliğinin artması, bireylerin bilgiyi algılaması, anlamını belirlemesi ve zihninde kalıcı bir hale getirmesi olasılığını artırmaktadır. Seçme ve öne çıkarma süreçleri sadece vurgulanmak istenen parçanın değil, dahil edilmeyerek dışarıda bırakılan bölümünde çerçevelemenin kapsamında olduğunu göstermektedir.

Entman’ a (1991, s. 7) göre haber çerçeveleri, bir haber hikayesinde öne çıkarılarak kullanılan “anahtar kelimeler, metaforlar, kavramlar, semboller ve görselden” oluşmakta ve bunlar aracılığıyla varlığını somutlaştırmaktadır. Haber metninde seçilen ve öne çıkarılan öğelerin sıkça yeniden kullanılması ile belirli bilgiler vurgulanmakta ve oluşturulan çerçeveler bireyler tarafından bu bilginin dikkat çekici olmasını sağlamaktadır. Entman, haberlerde uygulanan çerçevelemeleri ABD’de medyasında soğuk savaş ile ilgili yayınlanan haberler üzerinden örnek vererek açıklamaktadır. Uyguladığı çözümlemeyle, soğuk savaş çerçevesinin ABD dışındaki ülkelerdeki savaşları bir “sorun” olarak öne çıkardığı, bu duruma “kaynak” olarak komünist isyancıları gösterdiği, “ahlaki değerlendirmeleri” ateist saldırganlık biçiminde sunduğu ve ABD’nin diğer ülkelere desteğini bir “çözüm” önerisi olarak sunduğunu belirtmektedir. Böylelikle Entman, (1993, s. 52) çerçeveleme kuramını “sorunların tanımı, sorunların nedenlerinin belirlenmesi, ahlaki değerlendirme ve eğer varsa çözüm önerisi” şeklinde dört işlev ile formüle etmiştir.

Araştırmanın örneklemini oluşturan haberlerde vurgulanan konular belirlenerek bu haberler için bir sınıflandırma oluşturulacaktır. Yapılan sınıflandırma kapsamında haberde yer alan kişi, grup, durum ya da olaylara ilişkin haber anlatıları, Robert Entman’ın formüle ettiği çerçevenin dört işlevinden faydalanılarak analiz edilecektir.

Araştırmada haber içeriklerinin analiz edilmesinde kullanılacak dört işlev şu şekildedir:

Tablo 5.1. Entman’a Göre Çerçevenin Dört İşlevi

Sorunları Tanımlar	Nedensel bir failin, genellikle ortak kültürel değerlerle ölçülen, hangi maliyet ve faydalarla ne yaptığını belirler.
Nedenleri Belirler	Sorunları ortaya çıkaran nedenleri tanımlar.
Ahlaki Değerlendirmelerde Bulunur	Nedensel etkenleri ve bunların etkilerini değerlendirir.
Çözüm Önerir	Eğer varsa sorunlar için çözüm önerileri sunar, gerekçelendirir ve bunların olası etkilerini tahmin eder.

Kaynak: Entman, 1993

Örnekleme oluşturan haber sitelerinde ortaya konulan sınıflandırma kapsamında çerçevelenmenin ilk işlevi olarak haberde tanımlanan sorunların ne olduğu belirlenecektir. İkinci olarak, tanımlanan sorunların nedenlerinin neler olduğu saptanacak ve daha sonra haber içeriklerindeki ahlaki değerlendirmelerin ne olduğu ortaya konulacaktır. Son olarak ise, haberde eğer çözüm önerileri sunulmuş ise bunlar analiz edilecektir. Çerçevenin dört işlevi kullanılarak yapılacak olan analiz ile farklı haber sitelerinin sığınmacı konusunu ele alma biçiminin saptanması beklenmektedir.

5.4. Araştırmanın Evreni ve Örnekleme

Araştırmanın evrenini Türkiye’de dijital gazeteciliğe dayalı yayın yapan medya kuruluşları oluşturmaktadır. Suriyeli sığınmacılara ilişkin haberlerin tespit edildiği

haber siteleri, ana akım ve muhalif medya olarak farklı yayın politikaları temelinde seçilmiştir. Bu kapsamda araştırmada örneklem olarak hükümet politikaları ile uyumluluk gösteren bir yayın düzenine sahip olan Hürriyet haber sitesi, ana akım medya kuruluşu olarak ele alınmış; hükümet politikalarına karşı eleştirel ve muhalif bir görüşü benimseyen Sözcü haber sitesi, muhalif medya olarak incelenmiştir.

Araştırmada 1 Eylül 2015 ve 1 Eylül 2016 tarihleri arasında Hürriyet (www.hurriyet.com.tr) ve Sözcü (www.sozcu.com.tr) haber sitelerinde yer alan Suriyeli sığınmacılara ilişkin haberler incelenmiştir. Araştırmanın başlangıç tarihi, üç yaşındaki Suriyeli sığınmacı Aylan Kurdi'nin Türkiye'den Yunanistan'a giderken bulunduğu botun batması sonucu cansız bedeninin kıyıya vurması olayının Türkiye ve dünya basınında uzun süre yer alarak Suriyeli sığınmacılar konusunu yeniden gündeme getirmesi nedeniyle belirlenmiş ve bir yıllık zaman dilimi içerisindeki haberler analiz edilmiştir. Türkiye'de medyanın ilgisini Suriyeli sığınmacıların durumu üzerine yönlendiren bu olayın meydana geldiği dönemden itibaren bir yıl içerisinde belirlenen haber sitelerinde toplamda 96 haber yayınlanmıştır.

Belirlenen tarih aralığında Hürriyet ve Sözcü haber sitelerinde yer alan haber sayıları tabloda verilmiştir.

Tablo 5.2. Haber Sitelerinde Suriyeli Sığınmacılar Hakkındaki Haber Sayısı

Haber Sitesi	İncelenen Haber Sayısı
https://www.hurriyet.com.tr	50
https://www.sozcu.com.tr/	46

5.5. Bulgular

Araştırma 'da Türkiye'de dijital gazeteciliğe dayalı yayın yapan Hürriyet ve Sözcü haber sitelerinde Suriyeli sığınmacılar konu alan haberler incelenmiş ve dört söylem kategorisi belirlenmiştir. Bu kategoriler: Entegrasyon, empati ve anlayış, kapasite, sorunsallaştırmak. Her bir kategori başlığı altındaki haberler çerçevelemenin dört işlevi kullanılarak analiz edilmiş ve elde edilen bulgular tablolar üzerinden açıklanmıştır. Her iki haber sitesinde Suriyeli sığınmacıları konu alan haberlerin

eğitim, sağlık, gündem, ekonomi ve spor gibi farklı haber kategorileri altında yayınlandığı görülmüştür. Ele alınan haber siteleri farklı yayın politikalarına sahip olmaları ve farklı politik görüşleri temsil etmeleri nedeniyle tercih edilmiştir. Bununla amaçlanan, aynı sığınmacı grubu hakkında haber yapan ancak yayın politikası kapsamında farklılaşan bu mecraların haberlerini çerçevelemede farklı yaklaşımlar ortaya koyup koymadıklarının belirlenmesidir.

5.5.1. Hürriyet

1948 yılında yayın hayatına başlayan Hürriyet, 2018 yılı itibarıyla Demirören holding tarafından yönetilmektedir. Hem basılı olarak hem de dijital ortamda yayın yapan Hürriyet gazetesi, Türkçe yayınlarının yanında İngilizce olarak da yayınlanmaktadır. *Hurriyet Daily News* isimli internet sitesi ile uluslararası alandaki okuyucularına İngilizce olarak hizmet vermektedir.

“Tarafsız ve kaynağından doğru haber” ilkesi ekseninde yayın hayatını sürdürdüğünü belirten Hürriyet, sosyal medya platformlarında da aktif bir şekilde gazetecilik faaliyetlerini sürdürmektedir (Hürriyet, 2024). Gazete X, Instagram, Youtube, Facebook üzerinden dijital alana özgü içerikler üretmekte ve X hesabı 4,3 milyon takipçi sayısı ile diğer sosyal medya hesapları arasında ön plana çıkmaktadır.

Araştırmanın bu bölümünde Hürriyet haber sitesinde yer alan Suriyeli sığınmacılara yönelik haberler incelenmiştir. Bu haberlerin hangi çerçeveler içerisinde kamuya aktarıldığının tespiti Robert Entman’ın çerçeveleme analizi kullanarak gerçekleştirilmiştir.

5.5.1.1. Hürriyet Suriyeli Sığınmacı Haberleri

Hürriyet haber sitesinde 1 Eylül 2015 ve 1 Eylül 2016 tarihleri arasında Suriyeli sığınmacılar hakkında paylaşılan 50 haber incelenmiştir. İlk olarak Suriyeli sığınmacılara ilişkin haberlerde yoğun olarak kullanılan dört sınıflandırma olduğu belirlenmiştir. Bu sınıflandırmalar entegrasyon, empati ve anlayış, kapasite ve sorunsallaştırma’dan oluşmaktadır. Ardından haberler belirlenen sınıflandırmalar başlığı içinde ele alınmış ve çerçeveleme analizi ile çözümlenmiştir.

5.5.1.1.1. Entegrasyon I

Suriyeli sığınmacıların entegrasyonu; öğrencilerin kesintiye uğramadan eğitim faaliyetlerine devam etmesi, resmî kurumlarla iş birliği kapsamında meslek edinme kursları ile yeni iş imkanlarının oluşturularak çalışan kişi sayısında gelişme sağlanması, sığınmacıların ev sahibi ülkede karşılıklı anlayış ve hoşgörü çatısı altında yaşaması ve güvenlik çerçevesinde işlenmiş ve çoğunlukla insan hikayeleri üzerinden haberde anlatılmıştır.

Türkiye, Suriye'de iç savaştan kaçan sivillere yönelik diğer ülkelerden ayrı bir politika sürdürmüştür. İlk olarak Suriyeli sığınmacıların ülkeye giriş yapmaya başladığı 2011 yılında açık kapı politikasını başlatmış ve ardından sığınmacıların zorunlu olarak geri döndürülmemesi ve temel insan haklarına sahip olabilmesi için adımlar atmıştır. Avrupa Birliği ile yapılan anlaşma sonucu sığınmacıların entegrasyon sürecinin hızlı ilerlemesi için eğitim, sağlık, istihdam alanlarında politikalar uygulanmıştır. Bu politikaların içinde AB'nin fon sağladığı uygulamaların yanı sıra sivil toplum kuruluşlarının yürüttüğü projeler de yer almaktadır.

Uygulanan projelere Hürriyetin olumlu bir bakış açısı ile yaklaştığı ve resmi kaynaklara dayandığı haberleriyle sığınmacılara yönelik politikalara destekleyici bir görünüm sergilediği görülmektedir. Örnek olarak, “İstanbul Aydın Üniversitesinden Suriyeli Sığınmacılara Büyük Destek” başlıklı haber ile üniversite, valilik ve göç idaresinin ortaklaşa yürüttüğü proje kapsamında gerçekleştirilecek olan meslek edinme kursları ile sığınmacıların iş bulmasının kolaylaşacağı ve yardıma muhtaç konumundan kendi yaşam masraflarını karşılayabildiği ve mesleki beceri elde ettiği bir konuma ulaşacakları aktarılmıştır. Haberde “Proje kapsamında İstanbul Aydın Üniversitesi öğretim görevlileri gönüllü olarak mesleki eğitimler verecek” ifadesiyle sığınmacıların toplumsal uyumunu kolaylaştıracak adımların atılmasında gönüllülük esasına dayalı karşılıklı anlayış kültürü tekrar hatırlatılmıştır. Bununla birlikte “Suriyeli kadınlar da aile ekonomisine katkı sağlayabilsinler” alt başlığı dahilinde kadınların eğitim ve çalışma hayatındaki yerinin iyileştirilerek yetişmiş insan gücü oluşturulmasını gerektiği ve başlatılan eğitim seferberliği sayesinde binlerce sığınmacının eğitim fırsatı yakalayacağı yorumu aktarılmıştır. Haberde ifade edildiği üzere, sığınmacıların eğitim ve işsizlik sorununun yapılan destekler ile

azaltılacağına vurgu yapılmış ve sorunun çözümü projelerle bağdaştırılmıştır (Hürriyet, 2016).

Tablo 5.3. Robert Entman’ın Çerçeveleme Analizine Göre “İstanbul Aydın Üniversitesi’nden Suriyeli Sığınmacılara Büyük Destek” Başlıklı Haberin İncelenmesi

Haber Sitesi	https://www.hurriyet.com.tr
Haber Yayın Tarihi	26.08.2016
Haber Başlığı	İstanbul Aydın Üniversitesi’nden sığınmacılara büyük destek
Haber Kategorisi	Kampüs Haberleri
Robert Entman’a Göre Çerçevelemenin Dört İşlevi	
Sorunun Tanımı	Sığınmacılar iş sahibi değil.
Sorunun Nedenleri	Sığınmacılar eğitim hizmetlerine erişemiyor.
Ahlaki Değerlendirmeler	Eğitim seferberliği başlatılmalı.
Çözüm Önerileri	Meslek edindirme kursları ile iş imkânı sağlanmalı.

Siyasi parti liderlerinin görüşlerinin paylaşıldığı bir diğer haberde Suriyelilerin mülteci statüsü kazanması gerektiği ve uygun koşullara sahip olanların Türk vatandaşlığına kabul edilmesinde bir sakınca olmadığına ilişkin açıklamalara yer verilmiştir. Muhalefet partisinin “Öncelikle Suriye’den gelen insanlara mülteci hakkını vermemiz lazım” açıklamasının aktarıldığı haberde Suriyelilerin iş hayatında yer almalarının zorluğu, eğitim ve sağlık gibi haklarının yeterli olmaması entegrasyon sorunu olarak değerlendirilmiştir. Haberin devamında sorunun çözümü için Suriyelilerin Türk vatandaşlığına kabul edilmesi görüşü sunulmuştur. Sığınmacıların Türkiye’ye girişlerinde eğitilmiş olanların alınması ve kalanların dışarıda bırakılarak kaderine terk edilmesinin yanlış olduğuna dair yapılan açıklamalar “Sığınmacılar geçici misafir değil, beraber yaşayacağımız kardeşlerimiz” yorumu ile desteklenerek Suriyeli sığınmacıların toplumdaki kabulüne ilişkin vurgu yapılmıştır (Hürriyet, 2016).

Tablo 5.4. Robert Entman’ın Çerçeveleme Analizine Göre “Demirtaş’tan Suriyelilere vatandaşlık açıklaması” Başlıklı Haberin İncelenmesi

Haber Sitesi	https://www.hurriyet.com.tr
Haber Yayın Tarihi	13.07.2016
Haber Başlığı	Demirtaş’tan Suriyelilere vatandaşlık açıklaması
Haber Kategorisi	Gündem
Robert Entman’a Göre Çerçevelemenin Dört İşlevi	
Sorunun Tanımı	Sığınmacıların temel haklarına erişimi kısıtlı.
Sorunun Nedenleri	Sığınmacıların hukuki statüsü belirsiz.
Ahlaki Değerlendirmeler	Vatandaşlık için gerekli düzenlemeler yapılmalı.
Çözüm Önerileri	Vatandaşlık hakkı tanınmalı.

Cumhurbaşkanı Recep Tayyip Erdoğan’ın Suriyelilere vatandaşlık hakkı tanınmasının gündemde olduğuna dair açıklama yapmasının ardından Hürriyet, Suriyeli sığınmacılar ile röportaj yaparak konuya ilişkin fikirlerini sormuştur. “Çaresizlikten buradayız ülkemize geri döneceğiz” başlığı ile paylaşılan haberde Khalid Eid isimli Suriyeli sığınmacının “Erdoğan’ın sınır kapılarını açması tabii ki iyi bir şey. İnsani olan Türk hükümetinin yaptığı. Sonraki sürecin ne kadar iyi yönetildiği tartışılır. Doğru düzgün ne çalışabiliyoruz ne hayata dair plan yapabiliyoruz. Vatandaşlık verilirse çaresizlikten isterim” ifadelerine haberde yer verilmiştir. Sığınmacıların çaresiz kaldıkları için Türkiye’ye geldikleri vurgulanarak krizin sebebi olarak sığınmacılar değil, Suriye’deki savaş ortamı gösterilmiştir. Haberde sığınmacıların yaşam koşulları hakkındaki görüşleri yorum yapılmadan doğrudan aktarılmış ve değerlendirme okuyucuya bırakılmıştır (Hürriyet, 2016).

Tablo 5.5. Robert Entman’ın Çerçeveleme Analizine Göre “Çaresizlikten buradayız ülkemize geri döneceğiz” Başlıklı Haberin İncelenmesi

Haber Sitesi	https://www.hurriyet.com.tr
Haber Yayın Tarihi	09.07.2016
Haber Başlığı	Çaresizlikten buradayız ülkemize geri döneceğiz
Haber Kategorisi	Hayat
Robert Entman’a Göre Çerçevelemenin Dört İşlevi	
Sorunun Tanımı	Sığınmacıların yaşam koşulları zorluklarla dolu.
Sorunun Nedenleri	Sığınmacı krizi doğru yönetilmiyor.
Ahlaki Değerlendirmeler	Sığınmacıların görüşleri dikkate alınmalı.
Çözüm Önerileri	Vatandaşlık hakkı tartışılmalı.

Vatandaşlık hakkı tanınmasına ilişkin bir diğer haber vatandaşlık almak için yerine getirilmesi gereken koşulların açıklandığı “Suriyelilere vatandaşlıkta ilk şart uyum” başlığı ile verilmiştir. Suriyeli sığınmacıların vatandaşlık alması için gerekli koşullarda “esneklik” yapılacağı belirtilmiş sürecin hızlı ilerlemesinin toplumsal uyum şartlarının sağlanması ile mümkün olduğu uyarısı yapılmıştır. Haberde “8 alanda entegrasyon” alt başlığında Suriyeli sığınmacıların entegrasyonunun “Sığınma, eğitim, sağlık, ekonomi ve çalışma hayatı, sosyal uyum, yerel yönetimler, güvenlik, sivil toplum” alanında gerçekleştirilecek olan eğitim çalışmaları ile sürdürüleceği aktarılmıştır. Sığınmacıların sahip oldukları ve vatandaşlığı geçiş sonrası elde ettikleri haklar, insan hakları çerçevesinde yaşamlarına olan olumlu etkileri bakımından karşılaştırmalı olarak yer almıştır (Hürriyet, 2016).

Tablo 5.6. Robert Entman’ın Çerçeveleme Analizine Göre “Suriyelilere vatandaşlıkta ilk şart uyum” Başlıklı Haberin İncelenmesi

Haber Sitesi	https://www.hurriyet.com.tr
Haber Yayın Tarihi	04.07.2016
Haber Başlığı	Suriyelilere vatandaşlıkta ilk şart uyum
Haber Kategorisi	Gündem
Robert Entman’a Göre Çerçevelemenin Dört İşlevi	
Sorunun Tanımı	Sığınmacılar vatandaşlık için tüm şartları sağlamalı.
Sorunun Nedenleri	Her alanda entegrasyon gerekli.
Ahlaki Değerlendirmeler	Entegrasyon eğitiminin verilmesi önemlidir.
Çözüm Önerileri	Haberde çözüm önerisi bulunmamaktadır.

Sığınmacıların entegrasyon sürecinin hızlı ilerleyebilmesini sürdürülebilir bir eğitim sisteminin düzenlenmesi konusu üzerinden sıkça ele alan Hürriyet, “Suriyeli çocuklar kayıp nesil mi olacak?” başlıklı haberinde önce Suriyeli çocukların eğitimlerine devam etmelerinde yaşadıkları güç koşulları belirten bir raporun sonuçları ardından çocukların sığınma hikayeleri anlatılmıştır. Suriyeli sığınmacı çocukların eğitim almalarının önündeki sorun ekonomik yetersizlikler ve dil bariyeri olarak sunulmuştur. “Türkiye’de hangi okullarda okuyorlar?” alt başlığında çocukların büyük çoğunluğunun geçici eğitim merkezlerinde Suriye müfredatına dayalı okullarda eğitim aldığı ancak eğitim için gerekli materyallerin sağlanmadığı, okul binalarının yeterli olmadığını ve iki dilli eğitimin başarılı şekilde verilmediğine dikkat çekilmiştir. Haberde Suriyeli çocuklar “en acı tabirle savaşın çocukları” biçiminde temsil edilirken bu çocukların savaş döneminde büyüdüğü, patlamalar ve göçlere sahne olan kısa hayatlarında birçok kez ölüm tehlikesi yaşadıkları yorumu yapılarak sığınmacılarla empati kurmaya teşvik edici bir dil kullanılmıştır. Röportaj yapılan Suriyeli çocuğun görüşleri “Benim her gün okula gitmem gerek ama hep sokaktayım” alt başlığı ile aktarılmıştır. Böylelikle sığınmacılara kendileriyle ilgili konularda

doğrudan söz hakkı verilerek haberde aktif bir konuma yerleştirilmiş ve temel sorunlarını doğrudan anlatmaları sağlanmıştır (Hürriyet, 2016).

Tablo 5.7. Robert Entman’ın Çerçeveleme Analizine Göre “Suriyeli çocuklar kayıp nesil mi olacak?” Başlıklı Haberin İncelenmesi

Haber Sitesi	https://www.hurriyet.com.tr
Haber Yayın Tarihi	28.06.2016
Haber Başlığı	Suriyeli çocuklar kayıp nesil mi olacak?
Haber Kategorisi	Hayat
Robert Entman’a Göre Çerçevelemenin Dört İşlevi	
Sorunun Tanımı	Sığınmacılar yeterli eğitim almıyor.
Sorunun Nedenleri	Ekonomik yetersizlikler, dil bariyeri ve yetersiz okul sayısı.
Ahlaki Değerlendirmeler	Eğitime erişim koşulları düzenlenmeli.
Çözüm Önerileri	Eğitim projelerine bütçe desteği sağlanmalı.

Eğitimin entegrasyon sürecindeki öneminin ön plana çıkarıldığı bir başka haberde İstanbul İl Milli Eğitim Müdürünün “Suriye’den gelen sığınmacıların birçok ihtiyaçları var özellikle çocuklar için eğitim ihtiyacı ortaya çıktı” sözlerine yer verilmiş ve sığınmacıların yardıma muhtaç konumları pekiştirilmiştir. Haberin devamında devletin ve sivil toplum kuruluşlarının da desteği ile her geçen yıl daha fazla öğrencinin eğitim sistemine dahil olduğu fikri desteklenmiştir. Eğitim faaliyetlerinin aksamasının nedeni olarak İstanbul’daki okulların öğretmen eksiklikleri ve kapasite yetersizliği gösterilmiştir. Haberde son olarak İstanbul’da bir okulda görev alan Suriyeli sığınmacının “Suriyeli daha çok çocuğa eğitim ve hizmet vermek istiyoruz. Türkiye bizi iki defa kurtardı. Hem ölümden hem de cehaletten kurtarmış oldu” cümlelerine yer verilerek sorunun çözümüne ilişkin yönlendirme yapılırken Türkiye’nin sığınmacı konusundaki çabaları insani bir gereklilik olarak yansıtılmıştır (Hürriyet, 2016).

Tablo 5.8. Robert Entman’ın Çerçeveleme Analizine Göre “Suriyeli öğrenciler GEM’de hayata hazırlanıyor” Başlıklı Haberin İncelenmesi

Haber Sitesi	https://www.hurriyet.com.tr
Haber Yayın Tarihi	11.04.2016
Haber Başlığı	Suriyeli öğrenciler GEM’de hayata hazırlanıyor
Haber Kategorisi	Eğitim
Robert Entman’a Göre Çerçevelemenin Dört İşlevi	
Sorunun Tanımı	Suriyeli öğrencilerin eğitime erişimi sınırlı.
Sorunun Nedenleri	Öğretmen eksikliği, dil bariyeri ve okulların kapasite yetersizliği.
Ahlaki Değerlendirmeler	Türkiye sığınmacılar için insani bir çaba gösteriyor.
Çözüm Önerileri	Eğitim merkezleri geliştirilmeli.

“MEB’den Suriyeli çocukların eğitimi için yol haritası” başlıklı haberde Suriyeli çocukların eğitimlerini “sağlıklı” bir şekilde sürdürmesini sağlamak amacıyla uygulanan politikalar paylaşılmıştır. Haberin odak noktasında yer alan Suriyeli çocukların göçmenlik statüsüne bakılmaksızın eğitim hakkına erişmesi gerektiği ve Türkçe öğreniminin önemli olduğu bilgeleri entegrasyon sürecinin kolay geçmesini sağlayan unsurlar olarak sunulmuştur. Suriyeli çocukların suçlama, dışlama ve ayrımcılıkla karşı karşıya kalmamaları için okullarda psikolojik destek sağlanacağı bilgisi aktarılmış ve haber metni çocuk haklarını ön plana çıkaracak şekilde kurgulanmıştır (Hürriyet, 2016).

Tablo 5.9. Robert Entman’ın Çerçeveleme Analizine Göre “MEB’den Suriyeli çocukların eğitimi için yol haritası” Başlıklı Haberin İncelenmesi

Haber Sitesi	https://www.hurriyet.com.tr
Haber Yayın Tarihi	22.08.2016
Haber Başlığı	MEB’den Suriyeli çocukların eğitimi için yol haritası
Haber Kategorisi	Eğitim
Robert Entman’a Göre Çerçevelemenin Dört İşlevi	
Sorunun Tanımı	Suriyeli çocukların entegrasyonunu kolaylaştıracak nitelikli eğitim gerekli.
Sorunun Nedenleri	Çocukların eğitimlerinin savaş nedeniyle uzun süre kesintiye uğraması.
Ahlaki Değerlendirmeler	Gerekli sosyal uyum süreci dikkate alınmalı.
Çözüm Önerileri	Geçici eğitim merkezleri ve okullarda yeni sınıflar oluşturulmalı.

Suriyeli sığınmacı çocukların eğitimlerinin öneminin vurgulandığı bir başka haberde ülke genelindeki Suriyeli çocukların eğitim hayatı istatistiksel veriler ön plana çıkarılarak anlatılmıştır. Suriyeli gönüllü öğretmenlerin de katkı sağladıkları ve çocuklara umut ışığı olduğu değerlendirilmesiyse eğitimin sığınmacıları toplumun üretken bir parçası haline dönüştürmede etkin olduğu gösterilmiştir. Bir okul müdürünün Suriyeli ve Türk öğrenciler arasında uyum problemi olmadığı yorumunun yer aldığı haberde eğitimin uyum sürecine olan olumlu etkisi vurgulanmıştır (Hürriyet, 2015).

Tablo 5.10. Robert Entman’ın Çerçeveleme Analizine Göre “230 bin Suriyeli öğrenci ders başı yaptı” Başlıklı Haberin İncelenmesi

Haber Sitesi	https://www.hurriyet.com.tr
Haber Yayın Tarihi	28.09.2015
Haber Başlığı	230 bin Suriyeli öğrenci ders başı yaptı
Haber Kategorisi	Eğitim
Robert Entman’a Göre Çerçevelemenin Dört İşlevi	
Sorunun Tanımı	Sığınmacılar için eğitim fırsatları yeterli değil.
Sorunun Nedenleri	Suriyeli öğrencilerin eğitim planlamaları devam ediyor.
Ahlaki Değerlendirmeler	Suriyeli öğrenciler ve Türk öğrenciler arasında uyum sorunu bulunmuyor.
Çözüm Önerileri	Yeni eğitim merkezleri kurulmalı.

Hürriyet, savaştan kaçarak Kanada’ya sığınan Suriyelilere karşı Kanada hükümetinin uyguladığı politikaları eleştiren bir haber paylaşmıştır. “Kanada’da Suriyeli mültecilere kredi şoku” başlıklı haberde Kanada’nın ülkeye kabul ettiği Suriyelilerden uçak masrafları kredisi talebi sığınmacıları “zor durumda” bırakan bir uygulama olarak değerlendirilmiştir. İsmi açıklanmayan uzman ve hukukçuların görüşlerine dayandırılan haberde sığınmacıların içinde bulunduğu “zor durum” adaptasyon döneminde olan ve çalışmaya başlamayan Suriyelilerden kredi masraflarının talep edilmesi olarak tanımlanmıştır. Ardından Suriyeliler üzerinde “olumsuz bir etki” oluşturan bu kararın “onların birçok hizmetten mahrum kalmasına yol açacağı” eleştirisi yapılmıştır. Haberde sorunun nedeni olarak Suriyelilerden kredi ödemelerinin istenmesi gösterilmiş ve mülteciler mağdur çerçevesinde sunulmuştur. Kanada Göçmenlik Bakanı John McCallum’un faizi ile birlikte geri ödemesi talep edilen kredileri almama ihtimallerinin olduğunu ve yakın dönemde konunun sonuca ulaşacağı sözleri sorunun olası çözümü olarak yansıtılmıştır (Hürriyet, 2016).

Tablo 5.11. Robert Entman’ın Çerçeveleme Analizine Göre “Kanada’da Suriyeli mültecilere kredi şoku” Başlıklı Haberin İncelenmesi

Haber Sitesi	https://www.hurriyet.com.tr
Haber Yayın Tarihi	21.01.2016
Haber Başlığı	Kanada’da Suriyeli mültecilere kredi şoku
Haber Kategorisi	Dünya
Robert Entman’a Göre Çerçevelemenin Dört İşlevi	
Sorunun Tanımı	Suriyeli sığınmacıların Kanada’ya kredi borcu var.
Sorunun Nedenleri	Kanada, sığınmacılar için yapılan harcamaları geri istiyor.
Ahlaki Değerlendirmeler	Kredi ödemesi sığınmacıların uyum sürecinde olumsuzluk oluşturur.
Çözüm Önerileri	Haberde çözüm önerisi bulunmamaktadır.

Suriyeli sığınmacıların kendi kültürlerine özgü değerleri yaşatma yolları ve iki toplumun uyum süreci “İstanbul’da kültürüyle, sanatıyla ve restoranıyla Suriye mahallesi” başlıklı haberde hikaye tarzında anlatılmıştır. Sığınmacıların bulunduğu mahallelerdeki yaşam hakkındaki haberde, “Fatih ilçesinde, İngiltere’nin başkenti Londra’daki Çin Mahallesi’ne benzer bir Suriyeli Mahallesi var. Halepli tatlıcı, Şamlı dönerci, Lazkiyeli kahveci” yorumunda bulunulmuş, farklı toplumların ve kültürlerin iç içe yaşama deneyimleri bir mahalle özelinde anlatılmıştır. “Kitabevinden sokağa taşan caz tınları” alt başlığında sığınmacıların müzik ve kitap okuma dinletileri gerçekleştirdikleri kitapçı ve kafeler “Sığınmacıların kent kültürüne yaptıkları en büyük katkılardan biri” olarak yorumlanarak Suriyeli sığınmacıların toplumda kültürel zenginleşmeyi artırdığı ve kabul görüldüğü görüşü öne çıkarılmıştır. Haberin devamında “Sofrada yeni yaşam konuşuluyor” alt başlığı içerisinde Suriyeli sığınmacıların Türkiye’deki yaşam deneyimi “güzel bir rüya gibi” benzetmesi üzerinden sığınmacıların kendi ifadesi ile doğrudan aktarılmıştır. Haberde son olarak

Suriye'deki iç savaşın ulaştığı durum felaket söylemi kullanılarak paylaşılmış ve sorunun nedeni olarak Esed rejimi gösterilmiştir (Hürriyet, 2015).

Tablo 5.12. Robert Entman’ın Çerçeveleme Analizine Göre “İstanbul’da kültürüyle, sanatıyla ve restoranıyla Suriye mahallesi” Başlıklı Haberin İncelenmesi

Haber Sitesi	https://www.hurriyet.com.tr
Haber Yayın Tarihi	13.12.2015
Haber Başlığı	İstanbul’da kültürüyle, sanatıyla ve restoranıyla Suriye mahallesi
Haber Kategorisi	Gündem
Robert Entman’a Göre Çerçevelemenin Dört İşlevi	
Sorunun Tanımı	Sığınmacılar uyum sürecinde kendi kültürlerini de yaşatmaya çalışıyor.
Sorunun Nedenleri	Ülkelerine geri dönme süreçleri hala belirsiz.
Ahlaki Değerlendirmeler	Toplumdaki kültürel zenginleşme artırıyor.
Çözüm Önerileri	Haberde çözüm önerisi bulunmamaktadır.

Hürriyette entegrasyon kategorisi altında sıkça işlenen ve sığınmacı çocukların eğitimi, yeni bir kültürle uyum içinde yaşamını konu alan haberlerden birisi de “Suriyeli çocuklar Mask Müzesi’nde” başlığı ile paylaşılmıştır. Suriyeli çocuklar savaştan zorunlu olarak kaçan ve yardıma muhtaç olan çerçeveleri kullanılarak tanımlanmış ve kendilerine dair temsillerin oluşturulmasında söz hakkı verilmeyerek pasif bir konuma yerleştirilmiştir. Savaşın sığınmacı çocukların üzerindeki etkisi “çocuklar birkaç saat bile olsa yaşadıklarını unutarak keyifli zaman geçirdi” ifadesi ile duyguları harekete geçirici bir haber dili kullanılarak paylaşılmıştır. Çocuklarla iletişim kurulabilmesi için çevirmene ihtiyaç duyulduğu vurgulanan haberde entegrasyon sürecinde sıkça karşılaşılan sorunlardan biri olarak dil bariyeri gösterilmiştir (Hürriyet, 2016).

Tablo 5.13. Robert Entman’ın Çerçeveleme Analizine Göre “Suriyeli çocuklar Mask Müzesi’nde” Başlıklı Haberin İncelenmesi

Haber Sitesi	https://www.hurriyet.com.tr
Haber Yayın Tarihi	14.08.2016
Haber Başlığı	Suriyeli çocuklar Mask Müzesi’nde
Haber Kategorisi	Yerel Haberler
Robert Entman’a Göre Çerçevelemenin Dört İşlevi	
Sorunun Tanımı	Çocuklar savaşın etkilerini hala hissediyor.
Sorunun Nedenleri	Çocuklar savaş ortamında büyüdü.
Ahlaki Değerlendirmeler	Çocuklar yaşadıklarını kısa sürelide olsa unutabildi.
Çözüm Önerileri	Haberde çözüm önerisi bulunmamaktadır.

Türkiye’nin Suriye’ye sınır olan illerinden birisi olan Kilis, oransal olarak Suriyeli sığınmacıların en yoğun olarak yaşadığı şehirdir. “‘Nobel’lik ensar muhacir kenti: Kilis” başlıklı haberde Kilis’e sığınmacıların yerleşmesinden sonra meydana gelen değişimler ve iki farklı toplumun birlikte yaşam deneyimi aktarılmıştır. Diğer illerin aksine Kilis’te yerel halk ve sığınmacılar arasında olan çatışma haberlerinin olmadığı bilgisi ile karşılıklı anlayış ortamının farklı toplumların uyum içinde yaşam deneyimlerini desteklediği gösterilmiştir. “‘Mekke-Medine örneği’ ’alt başlığında kentteki bir esnafın “‘Yabancılarımız değiller. Hem ensar-muhacir zihniyetimiz de var” ifadeleriyle sığınmacılar hakkındaki görüşü yansıtılmış ve bu görüşü destekleyen birçok kişinin olduğu bilgisi eklenmiştir (Hürriyet, 2016).

Tablo 5.14. Robert Entman’ın Çerçeveleme Analizine Göre “Nobel’lik ensar muhacir kenti: Kilis” Başlıklı Haberin İncelenmesi

Haber Sitesi	https://www.hurriyet.com.tr
Haber Yayın Tarihi	15.02.2016
Haber Başlığı	Nobel’lik ensar muhacir kenti: Kilis
Haber Kategorisi	Gündem
Robert Entman’a Göre Çerçevelemenin Dört İşlevi	
Sorunun Tanımı	Sığınmacıların Kilise yerleşmesiyle nüfus artış gösterdi.
Sorunun Nedenleri	Kilis Suriye sınırında yer alıyor.
Ahlaki Değerlendirmeler	Eşi benzeri görülmemiş bir yardımlaşma var.
Çözüm Önerileri	Sığınmacılar hoşgörü ile karşılanmalı.

Hükümet yetkililerinin Suriyeli sığınmacılara vatandaşlık verebileceği açıklamasının haberleştirildiği bir diğer örnekte Hürriyet, konuyu Ankara özelinde ele almıştır. Ankara’da yaşayan yaklaşık 350 bin sığınmacıdan yalnızca 5 ya da 6 bin kişinin bu hakkı alacağı ve bu hakkı kazanmak için gerekli koşulların bilgisi verilmiştir. “Bu hak bana veriliyor mu heyecanı” alt başlığında bir dernek başkanının “Suriyelilerden korkmayın. Çünkü eğitilmiş olanları ekonomiye katkıda bulunmak için burada. Yardım etmek istiyoruz.” sözleri aktarılmıştır. Sığınmacıların devlete olan katkılarının iki toplum açısından olumlu sonuçlar verebileceğine dikkat çekilmiştir (Hürriyet, 2016).

Tablo 5.15. Robert Entman’ın Çerçeveleme Analizine Göre “350 bin Suriyeliden 5-6 bin vatandaş” Başlıklı Haberin İncelenmesi

Haber Sitesi	https://www.hurriyet.com.tr
Haber Yayın Tarihi	04.07.2016
Haber Başlığı	350 bin Suriyeliden 5-6 bin vatandaş
Haber Kategorisi	Yerel Haberler
Robert Entman’a Göre Çerçevelemenin Dört İşlevi	
Sorunun Tanımı	Sığınmacılar vatandaşlık için bir alanda uzman olmalı.
Sorunun Nedenleri	Sığınmacıların bir kısmına vatandaşlık hakkı tanınacak.
Ahlaki Değerlendirmeler	Sığınmacılar heyecanlı.
Çözüm Önerileri	Haberde çözüm önerisi bulunmamaktadır.

2015 yılında ailesi ile birlikte Türkiye’den Avrupa’ya doğru yola çıkan ve içinde bulunduğu botun batması sonucu hayatını kaybeden 3 yaşındaki Aylan Kurdi’nin hikayesi Türkiyede toplumun dikkatini Suriyeli sığınmacı konusu üzerine toplamış ve farkındalık oluşmasına katkı sağlamıştır. Bu durumun bir örneği olarak İş adamı Hamdi Akın’ın evlerini Suriyeli sığınmacılar ile paylaşarak yardımcı olması haberleştirilmiş ve “Aylan bebeğin sahile vuran minik bedeninin fotoğrafı” bu kararın alınmasını tetikleyen neden olarak gösterilmiştir. Haberde sığınmacıların sokaklarda yaşaması ve topluma entegre edilmemesi sorun olarak tanımlanmıştır. Belirlenen evlerden birine yerleşen Suriyeli sığınmacının “Türkiye’ye çok teşekkür ediyorum bizim için elinden geleni yaptı” sözleri aktarılmış ve entegrasyon sürecinin sürdürülebilirliği hoşgörü ortamının varlığı ile bağdaştırılmıştır. Haberde son olarak “Siz de evinizi açmak isterseniz ne yapmalısınız?” alt başlığında Suriyeli sığınmacılara evlerini açmak isteyen kişilerin takip etmesi gereken resmi gereklilikler açıklanarak sorunun çözümüne ilişkin okuyucu için yönlendirme yapılmıştır (Hürriyet, 2015).

Tablo 5.16. Robert Entman’ın Çerçeveleme Analizine Göre “Akfen Holding Yönetim Kurulu Başkanı Hamdi Akın evini mültecilere açtı” Başlıklı Haberin İncelenmesi

Haber Sitesi	https://www.hurriyet.com.tr
Haber Yayın Tarihi	19.12.2024
Haber Başlığı	Akfen Holding Yönetim Kurulu Başkanı Hamdi Akın evini mültecilere açtı
Haber Kategorisi	Hayat
Robert Entman’a Göre Çerçevelemenin Dört İşlevi	
Sorunun Tanımı	Sığınmacılar sokaklarda yaşıyor ve toplumsal uyum süreci sorunlu ilerliyor.
Sorunun Nedenleri	Sığınmacılar yeterli destek almıyor.
Ahlaki Değerlendirmeler	Sığınmacılar sevinçli ve heyecanlı.
Çözüm Önerileri	Herkes sığınmacıların barınma ihtiyacı için yardım etmeli.

5.5.1.1.2. Empati ve Anlayış I

Suriyeli sığınmacılar hakkındaki haberlerde sıkça tercih edilen bir diğer söylem alanı empati ve anlayış olmuştur. Suriyeli sığınmacıların maruz kaldıkları olayların ve içinde bulundukları durumun anlaşılmasına, onlara karşı duyarlılık ve anlayış geliştirmeye yönelik haber içerikleri empati ve anlayış odaklı bir söylem kullanıldığını göstermektedir. Suriyeli sığınmacıların yaşamları birçok haberde hikayeleştirilerek aktarılmıştır. Hürriyette “Suriyeli sığınmacı Pokemon’la savaşı anlatıyor” başlıklı haber empati ve anlayış söyleminin yer aldığı örneklerden birisidir. Suriye’deki iç savaş hakkında küresel ölçekte bir kamuoyu oluşturmak isteyen Suriyeli sığınmacının iç savaş anlatan fotoğrafların içine yerleştirdiği Pokemon figürleri ile ortaya koyduğu eserler haberde “Suriye’deki savaş, şiddet ve acıyı yansıtan fotoğraflar” yorumu ile paylaşılmıştır. Suriyeli sığınmacının haberdeki “Suriye’de olanlara Pokemon’u kullanarak ışık tutabilirim diye düşündüm. Vermek istediğim mesaj, insanların sadece okumak yerine bakıp görerek duygularımı anlamaları” ifadeleri sığınmacılar ile

empati kurmaya teşvik etmekte ve onların içinde bulundukları durumu anlamaya yönlendirmektedir. Sorunun nedeni olarak tanımlanan iş savaşının kısa sürede bitmesinin umut edildiği haberde çözüm önerisi olarak dünyanın yardım etmesi gösterilmiştir (Hürriyet, 2016).

Tablo 5.17. Robert Entman’ın Çerçeveleme Analizine Göre “Suriyeli sığınmacı Pokemon’la savaşı anlatıyor” Başlıklı Haberin İncelenmesi

Haber Sitesi	https://www.hurriyet.com.tr
Haber Yayın Tarihi	06.08.2016
Haber Başlığı	Suriyeli sığınmacı Pokemon’la savaşı anlatıyor
Haber Kategorisi	Dünya
Robert Entman’a Göre Çerçevelemenin Dört İşlevi	
Sorunun Tanımı	Sığınmacıların hayatı gittikçe zorlaşıyor.
Sorunun Nedenleri	Savaş uzun süredir devam ediyor.
Ahlaki Değerlendirmeler	Fotoğraflar Suriye’deki savaş ve acıyı yansıtıyor.
Çözüm Önerileri	Dünya’nın yardımı savaşın uzamasını engelleyebilir.

Suriyeli sığınmacıların, zorlu yaşam koşullarını başarı hikayasına dönüştürmelerini anlatan haber içeriklerine Hürriyette sıkça rastlanmaktadır. Suriyeli bir sığınmacının Türkiye’den Yunanistan’a kaçarken içinde bulunduğu botun su alması nedeniyle botu yüzerek kıyıya ulaştırması ve ardından mülteci kampında devam eden hayatının Olimpiyat Oyunlarına katılmasıyla değişimini konu alan haberde sığınmacı “cesur” ve “çaresiz” olarak temsil edilmiştir. Sığınmacının “Savaşla birlikte hayallerinin de yıkıldığı” değerlendirmesi ile sorunun sebebine işaret edilmiş ve savaştan korktuğu için çıktığı deniz yolculuğunda botun bozulması anı “o an etrafı ölüm sessizliği kapladı” yorumu ile paylaşılmıştır. Suriyeli yüzücünün “‘Herkes acıdan, fırtınadan sonra sakin, güzel günlerin gelebileceğini göstermek istiyorum” ifadesiyle “‘mucizevi” şekilde hayatta kalması sonrasında olimpiyatlarda yer almasına ilişkin duyguları yansıtılmıştır. Suriyeli sığınmacının yaşadığı zor deneyimlerin, yaşam

hikayesinin ve hissettiği duyguların haberde yer alması okuyucunun konuya empati yaparak bakmasını kolaylaştırmaktadır (Hürriyet, 2016).

Tablo 5.18. Robert Entman’ın Çerçeveleme Analizine Göre “Ege’de ölümden döndü şimdi gözü madalyada” Başlıklı Haberin İncelenmesi

Haber Sitesi	https://www.hurriyet.com.tr
Haber Yayın Tarihi	19.05.2016
Haber Başlığı	Ege’de ölümden döndü şimdi gözü madalyada
Haber Kategorisi	Spor
Robert Entman’a Göre Çerçevelemenin Dört İşlevi	
Sorunun Tanımı	Sığınmacıların yaşamları ve hayalleri parçalandı.
Sorunun Nedenleri	Savaş, halkı ülkeden ayrılmaya zorluyor.
Ahlaki Değerlendirmeler	Sığınmacıların savaşla birlikte hayalleri de yıkıldı.
Çözüm Önerileri	Haberde çözüm önerisi bulunmamaktadır.

Hürriyette Suriyeli sığınmacıların devlet ve toplum bazında kabul gördüğüne yönelik haberler yer almaktadır. Örnek olarak uluslararası toplumun Suriye'deki savaş konusunda yeterince duyarlı olmadığı vurgulanan haberde Türkiye’nin bu konuya ilişkin tutumu hükümet yetkililerinin “İkinci dünya savaşından bu yana insanlık bu kadar zulüm ve acıya şahit olmadı” açıklaması ile yaşanan insani zorluklar öne çıkarılarak aktarılmıştır. Haberde Suriyeli sığınmacılar “Mazlum ve masum” biçiminde temsil edilmiş ve binlerce kişinin zor şartlar altında hayatta kalma mücadelesi verdiği belirtilmiştir. “Türkiye tüm mazlumlara kapısını, gönlünü, sofrasını, yüreğini açmıştır. Bu gönül zenginliği dolayısıyla milletimizle gurur duyuyoruz” açıklamalarına yer verilmiş ve toplumun Suriyeli sığınmacıları siyasi değil insani değer odaklı bir zeminde anlamlandırdığı hatırlatılarak insani krize çözüme üretilmesinde toplumun oluşturduğu hoşgörü ortamının sunduğu çaba takdir edilmiştir (Hürriyet, 2016).

Tablo 5.19. Robert Entman’ın Çerçeveleme Analizine Göre “Başbakan Davutoğlu: Tek tek elimizde Rusya’nın attığı her bombanın nereye düştüğünün bilgisi var” Başlıklı Haberin İncelenmesi

Haber Sitesi	https://www.hurriyet.com.tr
Haber Yayın Tarihi	09.02.2016
Haber Başlığı	Başbakan Davutoğlu: Tek tek elimizde Rusya’nın attığı her bombanın nereye düştüğünün bilgisi var
Haber Kategorisi	Gündem
Robert Entman’a Göre Çerçevelemenin Dört İşlevi	
Sorunun Tanımı	Sığınmacılar insani zorluklarla karşılaşılıyor.
Sorunun Nedenleri	Her ülke yeterince destek sağlamıyor.
Ahlaki Değerlendirmeler	Türkiye sığınmacılara her zaman kapılarını açtı.
Çözüm Önerileri	Savaşın bitmesi için uluslararası ölçüde çaba gösterilmeli.

Hükümet yetkililerinin açıklamalarına dayandırılan bir başka haberde Türkiye’nin yüksek oranda Suriyeli sığınmacıya ev sahipliği yapmasının vicdani bir duruş olduğu ve Türkiye’nin bu politikasıyla “insaniyetin ölmediğini tüm dünyaya göstererek tarihe geçtiği” yorumu yer almıştır. Suriye’deki savaş ortamı insani kriz olarak görülmüş ve Suriye’ye dışarıdan müdahale eden ülkelerin politikaları eleştirilerek bu kriz ile ilişkilendirilmiştir. Haberin devamında Türkiye’nin insani krizdeki konumu “Biz yaşatmanın, yaraları sarmanın, kucaklamanın tarafında olmayı sürdüreceğiz” cümlesi ile pekiştirilerek sığınmacılara yönelik duyarlılık ve yardım etme hissini harekete geçirmeye yönelik bir haber dili kullanılmıştır (Hürriyet, 2016).

Tablo 5.20. Robert Entman’ın Çerçeveleme Analizine Göre “Yalçın Akdoğan Suriyeli göçmen sayısını açıkladı” Başlıklı Haberin İncelenmesi

Haber Sitesi	https://www.hurriyet.com.tr
Haber Yayın Tarihi	10.03.2016
Haber Başlığı	Yalçın Akdoğan Suriyeli göçmen sayısını açıkladı
Haber Kategorisi	Gündem
Robert Entman’a Göre Çerçevelemenin Dört İşlevi	
Sorunun Tanımı	Binlerce kişi zor şartlar altından hayatta kalmaya çalışıyor.
Sorunun Nedenleri	Suriye’deki savaşa farklı ülkeler de dahil oldu.
Ahlaki Değerlendirmeler	Uluslararası toplum savaşa tepki göstermeli.
Çözüm Önerileri	Sığınmacılar hoş karşılanmalı.

Hürriyette empati ve anlayış odaklı haberler yer almasının yanı sıra bu durumun tersi olarak empatiden uzaklaşan haber içeriği de yer almaktadır. Bunun bir örneği olarak Suriyeli sığınmacıların Türkiye ve Almanya arasında yapılan anlaşmanın sonucu olarak Türkiye’den Almanya’ya gönderilmesini konu alan haberde sığınmacıların doğrudan rakamlara indirgenerek sorun olarak tanımlanması gösterilebilir. Haberde “Gelen Suriyeli mülteciler protesto edildi” alt başlığında Suriyelilerin Almanya’da “Mülteciler hoş gelmediniz” afişleri ile karşılandığı aktarılmış, sığınmacıları göçe zorlayan nedenlere ya da sorumlulara işaret edilmemiştir. Haberin odak noktasının Almanya’ya ulaşan Suriyeli sayısı üzerine kurularak sığınmacıların hikayelerinin anlatılmaması ve temsillerinin rakamlar üzerinden gerçekleştirilmesiyle empati ve anlayış söylem alanından uzaklaşıldığı söylenebilir (Hürriyet, 2016).

Tablo 5.21. Robert Entman’ın Çerçeveleme Analizine Göre “Türkiye’den gönderilen Suriyeli mülteciler Almanya’da” Başlıklı Haberin İncelenmesi

Haber Sitesi	https://www.hurriyet.com.tr
Haber Yayın Tarihi	04.04.2016
Haber Başlığı	Türkiye’den gönderilen Suriyeli mülteciler Almanya’da
Haber Kategorisi	Avrupa Haberleri
Robert Entman’a Göre Çerçevelemenin Dört İşlevi	
Sorunun Tanımı	Sığınmacılar Almanya’da hoş karşılanmadı.
Sorunun Nedenleri	Almanya Türkiye’den sığınmacı kabulüne başladı.
Ahlaki Değerlendirmeler	Kabul anlaşması uygulanmaya devam etmeli.
Çözüm Önerileri	Haberde çözüm önerisi bulunmamaktadır.

Türkiye’de yaşayan Suriyeli sığınmacıların büyük bir kısmı şehirlere yerleşirken geçici barınma merkezlerinde ve kamplarda yaşamaya devam eden sığınmacılar da bulunmaktadır. Hürriyet, kamplarda bulunan konteyner ve çadırlarda yaşayan Suriyelilerin yaşam şartlarını ve hikayelerini haberleştirmiştir. Haberde sığınmacıların savaş ortamındaki durumu “evinizin ortasında bombalar patladığını ve can havliyle yürüyerek evinizi, mahallenizi, akrabalarınızı bırakıp dilini bilmediğiniz bir memlekete sığındığınızı düşünün” yorumuyla paylaşılmıştır. Haber dili okuyucuyu sığınmacıların deneyimledikleri durumları somutlaştırarak doğrudan empati yapmaya teşvik edici niteliktedir. Haberin devamında sığınmacılarla yapılan röportaj paylaşılarak sığınmacılara kendilerine dair temsillerin oluşturulmasında ve hikayelerini anlatmalarında aktif bir rol verilmiştir (Hürriyet, 2016).

Tablo 5.22. Robert Entman’ın Çerçeveleme Analizine Göre “Gülben Ergen mülteci kampını ziyaret etti” Başlıklı Haberin İncelenmesi

Haber Sitesi	https://www.hurriyet.com.tr
Haber Yayın Tarihi	22.04.2016
Haber Başlığı	Gülben Ergen mülteci kampını ziyaret etti.
Haber Kategorisi	Magazin
Robert Entman’a Göre Çerçevelemenin Dört İşlevi	
Sorunun Tanımı	Savaşta kaçan Sığınmacılar endişeliler.
Sorunun Nedenleri	Sığınmacıların kamplardaki belirsiz yaşamı.
Ahlaki Değerlendirmeler	Sığınmacılar insanlığın sınavı.
Çözüm Önerileri	Sığınmacılara destek sağlanmalı.

Suriyeli sığınmacıların savaş öncesi ve sonrası yaşam koşullarını anlatan bir başka haber örneğinde Suriyeli bir astronotun savaşta sonra Türkiye’de “zor koşullarda yaşayan” bir sığınmacı olma hikayesi anlatılmıştır. Haberde Suriyeli sığınmacının uzay uçuş programındaki başarıları aktarılmış ve sığınmacının temsilinde “O, Suriye’nin Neil Armstrong’u” ifadesi kullanılmıştır. Gerçekleştirdiği uzay görevi için ise “kahramanlık” yorumu yapılmıştır. “Suriyeli dilenci değildir” alt başlığında haberde öncelikle Suriyeli sığınmacının Türk halkına yaptığı ev sahipliğinden dolayı şükran duyduğu aktarılmış ardından Suriyeli sığınmacıların medyada dilenci şeklinde konumlandırılmasına karşı eleştirisi yer almıştır (Hürriyet, 2016)

Tablo 5.23. Robert Entman’ın Çerçeveleme Analizine Göre “Mülteci Astronot Muhammed Faris: Keşke bütün kötöleri uzaya gönderseler” Başlıklı Haberin İncelenmesi

Haber Sitesi	https://www.hurriyet.com.tr
Haber Yayın Tarihi	06.04.2016
Haber Başlığı	Mülteci Astronot Muhammed Faris: Keşke bütün kötöleri uzaya gönderseler
Haber Kategorisi	Hayat
Robert Entman’a Göre Çerçevelemenin Dört İşlevi	
Sorunun Tanımı	Suriyeli astronot artık sığınmacı.
Sorunun Nedenleri	Savaş sığınmacıların yaşamlarını tümüyle değıştirdi.
Ahlaki Değerlendirmeler	Sığınmacı ülkesinde bir kahramandı.
Çözüm Önerileri	Meslek sahibi sığınmacılar iş gücüne katkı sağlayabilir.

“Obama’dan Suriyeli bilim insanı Hamo’ya özel davet” başlıklı haberde savaşta ailesini kaybeden ve Türkiye’ye gelen Suriyeli bilim insanını anlatan bir yazının dünyanın ilgisini sığınmacı konusu üzerine yönlendirdiği paylaşılmıştır. Haberde sığınmacının hikayesi “Mide kanseri olan Hamo’nun Suriye’deki iç savaş sırasında evi bombalandı; eşi, kızlarından biri ve beş yakını hayatını kaybetti” cümleleriyle aktarılarak Suriyeli sığınmacılara yönelik empati çatısı altında sunulmuştur. Eski ABD Başkanı Barack Obama’nın sığınmacıyı “ilham kaynağı” olarak nitelendirdiğine yer verilmiş ve sığınmacıların toplum bazındaki olumlu temsili pekiştirilmiştir(Hürriyet,2016).

Tablo 5.24. Robert Entman’ın Çerçeveleme Analizine Göre “Obama’dan Suriyeli bilim insanı Hamo’ya özel davet” Başlıklı Haberin İncelenmesi

Haber Sitesi	https://www.hurriyet.com.tr
Haber Yayın Tarihi	11.01.2016
Haber Başlığı	Obama’dan Suriyeli bilim insanı Hamo’ya özel davet
Haber Kategorisi	Dünya
Robert Entman’a Göre Çerçevelemenin Dört İşlevi	
Sorunun Tanımı	Suriyeli bilim insanı çaresizlik içinde.
Sorunun Nedenleri	Suriyeli sığınmacının mesleğini yapamaması ve sağlıksız yaşam koşulları.
Ahlaki Değerlendirmeler	Sığınmacının hikayesi büyük yankı uyandırdı.
Çözüm Önerileri	Haberde çözüm önerisi bulunmamaktadır.

Suriyeli bilim insanının hikayesi bir başka haberde bu kez ünlü bir aktörün görüşleri üzerinden aktarılmıştır. Aktörün Suriyeli sığınmacının hikayesini öğrendikten sonra “gözyaşlarına boğularak hemen bir yardım kampanyası” başlattığı aktarılmış ve sığınmacının hayatı “yürek burkan” olarak yorumlanarak sığınmacılar zorluklarla mücadele eden kurbanlar olarak temsil edilmiştir. Haberde “İnsanlık dışı sesleri reddedelim” alt başlığında ünlü aktörün “Böyle insanların toplumumuza dahil olmasını hoş karşılamaz ve hayatıyla bir etki yaratma rüyasına destek vermezsek, işte o zaman kendimize anlattığımız toplum olamayız” değerlendirmesine yer verilerek sığınmacıların kabulü teşvik edilmiştir (Hürriyet, 2015).

Tablo 5.25. Robert Entman’ın Çerçeveleme Analizine Göre “ABD’li ünlü aktör Edward Norton’dan Suriyeli bilim adamı için yardım kampanyası” Başlıklı Haberin İncelenmesi

Haber Sitesi	https://www.hurriyet.com.tr
Haber Yayın Tarihi	16.12.2015
Haber Başlığı	ABD’li ünlü aktör Edward Norton’dan Suriyeli bilim adamı için yardım kampanyası
Haber Kategorisi	Dünya
Robert Entman’a Göre Çerçevelemenin Dört İşlevi	
Sorunun Tanımı	Suriyeli bilim insanının hikayesi duygulandırıyor.
Sorunun Nedenleri	Savaş nedeniyle ailesini kaybeden sığınmacı, sağlık sorunları yaşıyor.
Ahlaki Değerlendirmeler	Suriyeli bilim insanının hikayesi trajik.
Çözüm Önerileri	ABD daha iyi bir yaşam için Suriyeli bilim insanını kabul edebilir.

“Charlie Hebdo’dan tepki çeken Aylan Kurdi karikatürü” başlıklı haberde 3 yaşındaki Aylan Kurdi’nin cansız bedeninin denize vurduğu anın fotoğrafının Charlie Hebdo dergisinde “Almanya’da tacizci” yorumuyla karikatürleştirilmesi eleştirilmektedir. Karikatürdeki ‘Küçük Aylan büyüyünce ne olurdu?’ sorusunun tacizci yanıtı ile yer almasının toplumda tepkiye neden olduğu belirtilmiş ve olay ırkçılık olarak tanımlanmıştır. Dergide bulunan karikatürler “provokatif” olarak değerlendirilmiş ve bu görüş sosyal medya kullanıcılarının bu konuyu “iğrenç” ve “islamofobik” sözleriyle eleştirdiği belirtilerek desteklenmiştir (Hürriyet, 2016).

Tablo 5.26. Robert Entman’ın Çerçeveleme Analizine Göre “Charlie Hebdo’dan tepki çeken Aylan Kurdi karikatürü” Başlıklı Haberin İncelenmesi

Haber Sitesi	https://www.hurriyet.com.tr
Haber Yayın Tarihi	14.01.2016
Haber Başlığı	Charlie Hebdo’dan tepki çeken Aylan Kurdi karikatürü
Haber Kategorisi	Dünya
Robert Entman’a Göre Çerçevelemenin Dört İşlevi	
Sorunun Tanımı	Suriyeli Aylan karikatürde ırkçı bir yorumla çizildi.
Sorunun Nedenleri	Dergi Suriyeli sığınmacıları tacizci olarak tanımlıyor.
Ahlaki Değerlendirmeler	Dergi sığınmacılar hakkında provokatif yorumda bulundu.
Çözüm Önerileri	Haberde çözüm önerisi bulunmamaktadır.

“10 yaşındaki Suriyeli Ayşe yardım bekliyor” başlıklı haberde Suriyeli sığınmacı çocuğun “yürek burkan” hastalığına çözüm bulmak için Türk devletinden yardım talep edildiği aktarılmış ve sığınmacı yardıma muhtaç konumunda sunulmuştur. Haberin devamında Suriyeli sığınmacı ailenin “Türk devletinin kendilerine kucak açtığı gibi kızlarının sağlık sorununa da çare olacağı” ifadesi paylaşılmış ve sığınmacıların sağlık hizmetlerinden yararlanması gerektiği vurgulanarak haber insan hakları odaklı bir çerçevede sunulmuştur (Hürriyet, 2016).

Tablo 5.27. Robert Entman’ın Çerçeveleme Analizine Göre “10 yaşındaki Suriyeli Ayşe yardım bekliyor” Başlıklı Haberin İncelenmesi

Haber Sitesi	https://www.hurriyet.com.tr
Haber Yayın Tarihi	11.04.2016
Haber Başlığı	10 yaşındaki Suriyeli Ayşe yardım bekliyor
Haber Kategorisi	Gündem
Robert Entman’a Göre Çerçevelemenin Dört İşlevi	
Sorunun Tanımı	Suriyeli çocuğun hastalığı yürek burkuyor.
Sorunun Nedenleri	Sığınmacıların savaş sonrası sağlık hizmetlerine erişimde aksamalar oldu.
Ahlaki Değerlendirmeler	Sığınmacı aile Türkiye’de çare arıyor.
Çözüm Önerileri	Sığınmacının tedavisi sürdürülmeli.

Türk Tabipler Birliği’nin (TTB) Suriyeli sığınmacıların yaşam koşulları ve maruz kaldıkları durumları açıklayan raporunun yer aldığı haber birçok “çarpıcı” sonucu ortaya koymuştur. Sığınmacıların beslenme, barınma koşullarının yetersiz ve çalışma şartlarının kötü olması nedeniyle ölümlerin gerçekleştiği bilgisi aktarılmıştır. “Önümüzdeki 7 gün yeterli yiyeceğe sahip misiniz?” sorusunun “acı” cevabının hayır olduğu belirtilerek sığınmacıların yaşam koşullarına ışık tutulmuştur. “Kadınların ve kız çocuklarının korumaya daha çok ihtiyacı var” alt başlığında Suriyeli kızların genç yaşta evlendirildiği ve internette pazarlandığı bilgileri paylaşılmış ve yaşanan durum insanlık suçu olarak tanımlanarak insan haklarının görmezden gelinmesi eleştirilmiştir (Hürriyet, 2016).

Tablo 5.28. Robert Entman’ın Çerçeveleme Analizine Göre “Suriyeli mültecilerle ilgili çarpıcı rapor” Başlıklı Haberin İncelenmesi

Haber Sitesi	https://www.hurriyet.com.tr
Haber Yayın Tarihi	08.04.10.2016
Haber Başlığı	Suriyeli mültecilerle ilgili çarpıcı rapor
Haber Kategorisi	Sağlık
Robert Entman’a Göre Çerçevelemenin Dört İşlevi	
Sorunun Tanımı	Sığınmacıların beslenme, barınma ve çalışma şartları kötü durumda.
Sorunun Nedenleri	Sığınmacılar için yeterli entegrasyon ve yardım desteği sağlanmıyor.
Ahlaki Değerlendirmeler	Sığınmacılar insan hakları ihlaline maruz kalmaktadır.
Çözüm Önerileri	Haberde çözüm önerisi bulunmamaktadır.

Hürriyet, Japon sanatçının çizdiği bir resmi üzerinde “Ben güvenli ve temiz bir hayat yaşamak, gurme yemekler yemek, güzel giysiler giymek ve lüks içinde bir yaşam istiyorum. Tüm masraflar başkasına ait olmak koşuluyla. Aklıma bir fikir geldi. Mülteci olacağım” metni ile yayınlamasını konu alan haberini eleştirel bir dille inşa ederek kamuoyuna sunmuştur. Sosyal medyada yayınlanan resmin kaldırılmasını isteyen binlerce kişi olduğu ve bu konu hakkında yürütülen kampanyaların ortak fikrinin resmin “Suriyeli mültecilere yönelik bir ırkçılık” olduğu bilgisine yer verilmiştir. Haberde Suriyelilerin ülkelerindeki savaş nedeniyle zorunlu olarak yer değiştirdiği vurgulanmış ve ardından Japon hükümetinin Suriyelileri ülkesine almayı reddettiği aktarılarak Japonya’nın mülteci konusundaki tutumu ile tartışma konusu olan eser bağdaştırılmıştır. Haberde son olarak Japon sanatçının resmini sosyal medyadan kaldırdığı ancak özür dilemesi gerektiği belirtilmiştir. Suriyeliler mağdur pozisyonunda konumlandırırken sorunun nedeni olarak sanatçının eseri gösterilmiştir (Hürriyet, 2015).

Tablo 5.29. Robert Entman’ın Çerçeveleme Analizine Göre “Suriyeli kız resmi ırkçılık tartışması başlattı” Başlıklı Haberin İncelenmesi

Haber Sitesi	https://www.hurriyet.com.tr
Haber Yayın Tarihi	09.10.2015
Haber Başlığı	Suriyeli kız resmi ırkçılık tartışması başlattı.
Haber Kategorisi	Dünya
Robert Entman’a Göre Çerçevelemenin Dört İşlevi	
Sorunun Tanımı	Sığınmacılar ayrıştırıcı söylemlerle karşılaşılıyor.
Sorunun Nedenleri	Suriyeli kızın resmedildiği eser ırkçılık barındırıyor.
Ahlaki Değerlendirmeler	Eser yayından kaldırılmalı.
Çözüm Önerileri	Eserin sahibi özür dilemeli.

Macaristanlı bir kameramanın Sırbistan-Macaristan sınırını görüntülediği sırada sınırı çocuğuyla birlikte geçen bir Suriyeli sığınmacıya çelme takması ve küçük bir çocuğu tekmelemesi olayı kamuoyunun geniş ölçüde tepkisini çekmiş ve dünya basının ilgisini bu yöne doğru çekmiştir. Hürriyet, yaşanan bu olaya ait görüntüleri “‘çirkin görüntüler anı anına görüntülendi” cümlesiyle aktarmış ve haberde sığınmacıların savunmasız konumu öne çıkarılmıştır. Olayın büyük tepki çekmesiyle kameramanın kovulduğu ve çalıştığı kurumun olayı “‘kabul edilemez bir davranış” olarak kabul ettiği bilgisi verilen haberde sorun olarak kameramanın “‘çirkin” davranışına işaret edilmiştir (Hürriyet, 2015).

Tablo 5.30. Robert Entman’ın Çerçeveleme Analizine Göre “Macar kameramandan mülteciye tekme” Başlıklı Haberin İncelenmesi

Haber Sitesi	https://www.hurriyet.com.tr
Haber Yayın Tarihi	09.09.2015
Haber Başlığı	Macar kameramandan mülteciye tekme
Haber Kategorisi	Dünya
Robert Entman’a Göre Çerçevelemenin Dört İşlevi	
Sorunun Tanımı	Kameraman Suriyeli sığınmacılara tekme attı.
Sorunun Nedenleri	Sığınmacılar Macaristan sınırı geçmeye çalışıyor.
Ahlaki Değerlendirmeler	Kameramanın hareketi çirkin.
Çözüm Önerileri	Haberde çözüm önerisi bulunmamaktadır.

Hürriyet aynı olayı “Macar kameramanın çelme taktığı mülteci Suriyeli teknik direktörmüş” başlığı ile meslek vurgusu üzerinden yeniden haberleştirmiştir. Macar kameramanın yaşananlar nedeniyle özür dilediği bilgisinin hemen ardından olaya maruz kalan sığınmacı çocuğun “Onlar benim yaşadığım acıyı hayal bile edemezler” yorumu aktarılmıştır. Haberde son olarak savaşın gölgesinde yaşamının zor olduğu ve birçok temel insani ihtiyaca erişimde sorunların yaşandığı değerlendirilmesiyle sığınmacıların ülkelerini bırakarak başka bir ülkeye gidiş nedenleri vurgulanmış ve karşılıklı anlayış ortamı teşvik edilmiştir (Hürriyet, 2015).

Tablo 5.31. Robert Entman’ın Çerçeveleme Analizine Göre “Macar kameramanın çelme taktığı mülteci Suriyeli teknik direktörmüş” Başlıklı Haberin İncelenmesi

Haber Sitesi	https://www.hurriyet.com.tr
Haber Yayın Tarihi	12.09.2015
Haber Başlığı	Macar kameramanın çelme taktığı mülteci Suriyeli teknik direktörmüş
Haber Kategorisi	Futbol
Robert Entman’a Göre Çerçevelemenin Dört İşlevi	
Sorunun Tanımı	Kameramanın tekme attığı Suriyeli teknik direktör Almanya’ya ulaşmaya çalışıyor.
Sorunun Nedenleri	Savaşın gölgesinde yaşam zor.
Ahlaki Değerlendirmeler	Olay tüm dünyada yankı uyandırdı.
Çözüm Önerileri	Haberde çözüm önerisi bulunmamaktadır.

Suriyeli sığınmacıların hikayesinin anlatıldığı bir başka haberde sığınmacıların Türkiye’den Almanya’ya gidiş yolculuklarında karşılaştıkları güçlükler paylaşılmış ve haber dili izleyicinin duygularını harekete geçirecek şekilde düzenlenmiştir. Haberdeki “‘Bir göçmen Suriye’de ölmemeyi, Ege’de boğulmamayı, Macaristan sınırında faşist bir kadından tekme yememeyi başarıp Almanya’ya gelirse burada kalıyor” cümlesi bu anlatımın bir örneği olarak gösterilebilir. Haberin devamında ise Almanya’ya ulaşabilenlerin belirsiz bir süre boyunca çadırda yaşamak zorunda kaldığı, çadırların düzenli ve temiz olduğu ancak şartların her zaman olumlu olmadığı ve çadırlara yönelik kundaklama girişimlerinin görüldüğü belirtilerek yaşam koşullarına ışık tutulmuştur (Hürriyet, 2015).

Tablo 5.32. Robert Entman’ın Çerçeveleme Analizine Göre “Suriyeli mültecilerin son durağı Almanya” Başlıklı Haberin İncelenmesi

Haber Sitesi	https://www.hurriyet.com.tr
Haber Yayın Tarihi	12.09.2015
Haber Başlığı	Suriyeli mültecilerin son durağı Almanya
Haber Kategorisi	Hayat
Robert Entman’a Göre Çerçevelemenin Dört İşlevi	
Sorunun Tanımı	Sığınmacılar Almanya’ya ulaşana kadar hayatta kalma mücadelesi veriyor.
Sorunun Nedenleri	Sığınmacılar göç rotaları birçok noktada ölüm riski barındırıyor.
Ahlaki Değerlendirmeler	Almanya umuda yolculuğun varış noktası.
Çözüm Önerileri	Savaştan kaçan sığınmacıların yaşam koşulları iyileştirilmeli.

2015 yılında Suriye'deki savaş nedeniyle Türkiye'den ailesi ile birlikte deniz yoluyla Yunanistan'a geçmeye çalışırken ölen Suriyeli çocuk Aylan Kurdi'nin cansız bedeninin kıyıda bulunması tüm dünyada geniş yankı uyandırdı. Hürriyet, “Büyük dramın sembolü Aylan ve Galip” başlıklı haberinde yaşanan olayı dehşet olarak tanımlamış ve Aylan’ın babasının “Bot alabora oldu. Çocuklarım ellerimin arasından kaydı” sözleri üzerinden paylaşmıştır. Aylan’ın tüm dünya basınında ve sosyal medya’da uzun süre yayınlanan fotoğrafı toplumun dikkatini çekmiş, konu ile ilgili tartışmaları yeniden gündeme taşımış ve geniş kitlelerde insan hakları hassasiyetini tetikleyerek Suriyelilerin içinde bulunduğu duruma ilişkin daha yumuşak bir tavır sergilenmesini sağlamıştır. Bu durum Kanada’nın ailenin iltica başvurusunu önce reddettiğini bildirmesi olaydan sonra ise Kanada hükümetinin aileyi kabul ettiklerini duyurmasında görülebilmektedir. Haberin devamında Aylan’ın cansız bedenini taşıyan askerin görüntüsü “Dünyanın taşıyamadığı insanlık yükü şimdi onun kucağında” yorumu ile yer almıştır. Haberde söz konusu fotoğrafın krizin büyüklüğünü göstermesi açısından önemli olduğu görüşü yer almıştır. Bu ifade “Fotoğraf Avrupa’yı değiştirir mi?” alt başlığında La Repubblica isimli gazetenin

“Bir fotoğraf Avrupa’nın göçmenlere ilişkin politikasını değiştirebilir mi? Belki evet. Bodrum kıyılarına vurmuş olan yaklaşık 2 yaşındaki çocuğa ait ceset fotoğrafları, deprem etkisi yarattı.” değerlendirmesi ile desteklenmiştir. Haber Suriyeli sığınmacılar ve insani krizler konusunda toplumsal duyarlılığı artırmaya yönlendiren söylemler üzerine inşa edilmiştir (Hürriyet, 2015).

Tablo 5.33. Robert Entman’ın Çerçeveleme Analizine Göre “Büyük dramın sembolü Aylan ve Galip” Başlıklı Haberin İncelenmesi

Haber Sitesi	https://www.hurriyet.com.tr
Haber Yayın Tarihi	03.09.2015
Haber Başlığı	Büyük dramın sembolü Aylan ve Galip
Haber Kategorisi	Dünya
Robert Entman’a Göre Çerçevelemenin Dört İşlevi	
Sorunun Tanımı	Sığınmacı ailenin ölümü tüm dünyayı sarstı.
Sorunun Nedenleri	Sığınmacıların iltica etmek için kullandıkları yollar tehlikeli.
Ahlaki Değerlendirmeler	Yaşanan olay dehşet verici.
Çözüm Önerileri	İnsani krizin büyüklüğü dünyaya anlatılmalı.

Hürriyet Aylan Kurdi’nin ölümünü konu alan bir başka haberinde uluslararası medya kuruluşlarının olayı nasıl ele aldığını yansıtmıştır. Dünya genelindeki bazı medya kuruluşları Aylan’ın cansız bedeninin görüldüğü fotoğrafın yayınlanmasının doğru olmadığını belirtirken bu fotoğrafa manşetinde yer verenler de olmuştur. Fotoğrafı yayınlayan kuruluşlardan biri olan Hürriyet bu kararını Avrupa İnsan Hakları Mahkemesinin (AİHM) “ifade özgürlüğü yalnızca hükümetleri değil, toplumu da rahatsız edici, şoke edici, incitici haberlerin verilmesini kapsar” değerlendirmesi ile ilişkilendirmiştir. Fotoğraf dünya genelinde oluşturduğu etki bakımından ele alındığında sığınmacılar hakkında empati ve anlayışa yönlendirici gücü ve oluşturduğu farkındalık ortamıyla hem toplumların hem de devletlerin kararlarının dönüşümünde önemli rol oynamıştır (Hürriyet, 2015).

Tablo 5.34. Robert Entman’ın Çerçeveleme Analizine Göre “Dünyayı sarsan o fotoğraf gazetelerin manşetlerinde” Başlıklı Haberin İncelenmesi

Haber Sitesi	https://www.hurriyet.com.tr
Haber Yayın Tarihi	03.09.2015
Haber Başlığı	Dünyayı sarsan o fotoğraf gazetelerin manşetlerinde
Haber Kategorisi	Dünya
Robert Entman’a Göre Çerçevelemenin Dört İşlevi	
Sorunun Tanımı	Aylan Kurdi’nin cansız bedeninin fotoğrafı dünyayı sarstı.
Sorunun Nedenleri	İnsani krizi engellemek için önlem alınmıyor.
Ahlaki Değerlendirmeler	Çözümünden gittikçe uzaklaşıyor.
Çözüm Önerileri	Dünyanın görmezden geldiği drama dikkat çekilmeli.

Hürriyet haberinde Aylan Kurdi ve ailesinin ölümünün ardından bazı Avrupa ülkelerinde medya ve kamuoyunun Suriyeli sığınmacıları ülkelerinde istemeyen hükümetlere karşı sert bir tavır içinde olduğunu belirtmiş ayrıca zengin Arap ülkelerinde neden çok az Suriyeli olduğunu tartışmıştır. “Yalnız bırakıyoruz” alt başlığında Türkiye’nin Suriyeli sığınmacılar için insani görevini yaptığı ancak yalnız bırakıldığı eleştirisi yer almaktadır. Savaşta kaçan Suriyelilerin Arap ülkelere kabul şartlarının ve kabul edilseler dahi oradaki yaşam koşullarının çok zor olduğu belirtilmiş ve Suriye’deki “korkunç savaş” bitmeden Suriyeli sığınmacı krizinin çözülemeyeceği tahmini yapılmıştır. Haberde Suriyeli sığınmacılar mağdur ve yardıma muhtaç konumlarında temsil edilmiş ve Suriyeli sığınmacı krizinin büyümesinin nedeni olarak birçok ülkenin sorumluluklarını yerine getirmemesi gösterilmiştir (Hürriyet, 2015).

Tablo 5.35. Robert Entman’ın Çerçeveleme Analizine Göre “Suriyeli sığınmacılar neden körfez ülkelerine gitmiyor” Başlıklı Haberin İncelenmesi

Haber Sitesi	https://www.hurriyet.com.tr
Haber Yayın Tarihi	04.09.2015
Haber Başlığı	Suriyeli sığınmacılar neden körfez ülkelerine gitmiyor
Haber Kategorisi	Dünya
Robert Entman’a Göre Çerçevelemenin Dört İşlevi	
Sorunun Tanımı	Türkiye sığınmacı krizinde yalnız bırakılıyor.
Sorunun Nedenleri	Uluslararası sistem iyi çalışmıyor.
Ahlaki Değerlendirmeler	İnsanların yaralarını sarmak için çaba gösterilmeli.
Çözüm Önerileri	Batı ve Körfez ülkeleri de sorumluluk almalı.

Suriyeli sığınmacıların yasa dışı yollarla Avrupa’ya geçiş hikayelerinin ölümle sonuçlandığını aktaran birçok haber bulunmaktadır. Bu haber örneklerinden birisi de 31 kişinin cansız bedeninin sahile vurmuş şekilde İzmir’de asker tarafından bulunduğunu anlatmaktadır. Haberde ölenler arasında yer alan Suriyeli bir kadına ait olan günlüğün sığınmacıların içinde bulundukları drama ışık olduğu belirtilmiştir. Suriyeli kadının iç savaş başladıktan sonraki yaşam hikayesinin anlatıldığı satırlar yürek burkucu olarak yorumlanmış ve sığınmacıların rakamdan ibaret olarak ele alınması eleştirilmiştir. Sığınmacıların “‘Umutları, acıları, hayal kırıklıkları ve aşklarıyla’’ bir insan olduğu hatırlatılmıştır (Hürriyet, 2016).

Tablo 5.36. Robert Entman’ın Çerçeveleme Analizine Göre “Suriyeli sığınmacıların ardından geriye hüznü bir aşk hikayesi kaldı” Başlıklı Haberin İncelenmesi

Haber Sitesi	https://www.hurriyet.com.tr
Haber Yayın Tarihi	19.01.2016
Haber Başlığı	Suriyeli sığınmacıların ardından geriye hüznü bir aşk hikayesi kaldı.
Haber Kategorisi	Gündem
Robert Entman’a Göre Çerçevelemenin Dört İşlevi	
Sorunun Tanımı	Sığınmacıların hikayesi yürek burkucu.
Sorunun Nedenleri	Ege denizi’nde büyük sığınmacı faciası gerçekleşti.
Ahlaki Değerlendirmeler	Sığınmacıların insan olduğu hatırlanmalı.
Çözüm Önerileri	Sığınmacılar yalnızca rakam olarak görülmemeli.

5.5.1.1.3. Kapasite I

Hürriyet’te Suriyeli sığınmacıları konu alan haberlerde ön planda olan bir diğer söylem alanı kapasite olmuştur. Bu kapsamda ülkenin sığınmacıları ağırlama kapasitesinin zorlandığı, sığınmacıların sayısının yeterince fazla olduğu ve şehirlere göre dağılım oranlarının dengeli olmaması çerçevesindeki haberler bu sınıflandırma altında yer almaktadır.

“Suriyelilerin tercihi Fatih” başlıklı haberde Suriyeli sığınmacı sayısının İstanbul’daki ilçelere göre dağılım oranları yer almıştır. İstanbul hakkındaki gündemi belirleyen konuların bulunduğu yıllık bir yayının sonuçlarına dayandırılan haberde sığınmacılar tarafından en çok tercih edilen ilçe olarak Fatih belirtilmiş ve ilçedeki 100 kişiden 6’sının Suriyeli sığınmacı olduğu ancak kayıt dışı olanlarla birlikte oranların artış göstereceği endişesi paylaşılmıştır. Haberde sığınmacılar yalnızca yaşadıkları ilçeler bazında rakamlara indirgenerek temsil edilmiştir (Hürriyet, 2016).

Tablo 5.37. Robert Entman’ın Çerçeveleme Analizine Göre “Suriyelilerin tercihi Fatih” Başlıklı Haberin İncelenmesi

Haber Sitesi	https://www.hurriyet.com.tr
Haber Yayın Tarihi	26.05.2016
Haber Başlığı	Suriyelilerin tercihi Fatih
Haber Kategorisi	Gündem
Robert Entman’a Göre Çerçevelemenin Dört İşlevi	
Sorunun Tanımı	Kentlerdeki sığınmacı sayısı yüksek.
Sorunun Nedenleri	Kayıt dışı olan sığınmacılar yoğunluğu artırıyor.
Ahlaki Değerlendirmeler	Kent gündeminde Suriyeli sığınmacılar var.
Çözüm Önerileri	Haberde çözüm önerisi bulunmamaktadır.

Suriyeli sığınmacılar için kurulması planlanan kamplara o bölgede yaşayanların karşı çıkmasını konu alan haberde Hürriyet bölge sakinlerinin “Esas kamp bizim köyler olur” sözlerini manşetine taşımıştır. Haberde eğer kamplar kurulursa bölge sakinlerinin toplam nüfusunun sığınmacılara göre alt seviyelerde kalacağı ve bölgenin yapısının buna uygun olmadığı yorumları yer almış ve kapasite yetersizliği sorunun nedeni olarak gösterilmiştir. Bölge sakinlerinin kamp ile ilgili endişeleri ve eleştirileri “Ya Işid yerleşirse?”, Ucuz iş gücü için kamp”, “Barış içindeyiz”, “Meralarımız yok olacak” alt başlıkları kullanılarak aktarılmıştır. Haberde kamp kurulursa tarlaların zara göreceği ve ekonomik problemlerin ortaya çıkacağı değerlendirmesi yer almış ve Suriyeli sığınmacılar sorun olarak tanımlanarak huzur kaçıranlar biçiminde temsil edilmiştir. Sığınmacıların zorunlu olarak kamplarda yaşamasına neden olan süreçler aktarılmadan konu istatistiksel veriler çerçevesinde değerlendirilmiştir (Hürriyet, 2016).

Tablo 5.38. Robert Entman’ın Çerçeveleme Analizine Göre “Esas kamp bizim köyler olur” Başlıklı Haberin İncelenmesi

Haber Sitesi	https://www.hurriyet.com.tr
Haber Yayın Tarihi	06.04.2016
Haber Başlığı	Esas kamp bizim köyler olur
Haber Kategorisi	Gündem
Robert Entman’a Göre Çerçevelemenin Dört İşlevi	
Sorunun Tanımı	Sığınmacı kampları ekonomik ve sosyal yönden sorunlara neden oluyor.
Sorunun Nedenleri	Sığınmacıların sayısı bölge halkının nüfusundan fazla.
Ahlaki Değerlendirmeler	Sığınmacı kampları bölge sakinlerinin huzurunu kaçırıyor.
Çözüm Önerileri	Kamplar kısıtlanmalı.

Hürriyet, Suriyeli sığınmacıların Kilis’teki varlığını ele aldığı haberinde sığınmacıların yaşamını “ötelenmemiş, kendi kabuklarına çekilmemişler” yorumuyla aktarmış ardından belediye başkanının sığınmacıların gelmesi sonrasında kentte suç oranlarının artmasını beklediklerini ancak oranların Türkiye ortalamasının altında kaldığına ilişkin değerlendirmesi paylaşılmıştır. “Herkül olsa yükü kaldırmaz” alt başlığında belediye başkanının “Bir Suriyeli aile, Türk ailenin üç katı çöp çıkarıyor, su tüketiyor. Avrupa’nın sırtımızda taşıdığımız bu yüke destek olması lazım” ifadesine yer verilmiş ve sorunun nedeni olarak sığınmacılar işaret edilmiştir. Şehrin kapasitesinin yeterince dolu olduğu vurgulanarak sığınmacılar ekonomik yük olarak temsil edilmiştir. Haberin devamında Suriyeli kız çocuklarının evlendirilmesinin ve sığınmacı çocukların eğitime devam etmemesinin neden olduğu sorunlar aktarılmıştır (Hürriyet, 2016).

Tablo 5.39. Robert Entman’ın Çerçeveleme Analizine Göre “Kilis’teki kadınlarda kuma korkusu” Başlıklı Haberin İncelenmesi

Haber Sitesi	https://www.hurriyet.com.tr
Haber Yayın Tarihi	16.02.2016
Haber Başlığı	Kilis’teki kadınlarda kuma korkusu
Haber Kategorisi	Gündem
Robert Entman’a Göre Çerçevelemenin Dört İşlevi	
Sorunun Tanımı	Kent, yoğun sığınmacı nüfusunu kaldıramıyor.
Sorunun Nedenleri	Sığınmacılar kentin altyapı ve ekonomik durumunu zorluyor.
Ahlaki Değerlendirmeler	Kentte büyük sıkıntılar var.
Çözüm Önerileri	Sığınmacıların kabulünde diğer ülkeler destek olmalı.

Kapasite söylem alanındaki bir başka haberde İngiltere merkezli bir yardım kuruluşunun verileri temel alınarak Suriye’deki savaştan kaçanların dünyanın zengin ülkeleri tarafından kabul edilme oranları tartışılmıştır. “4,8 milyon mültecinin en az yüzde 10’unun zengin ülkeler” tarafından ağırlanması gerektiği ve ülkelerin politikalarının yetersiz olduğu belirtilmiştir. Suriyelilerin komşu ülkelere sığınma oranlarının paylaşıldığı haberde Türkiye’nin en üst sırada yer aldığı bilgisi “İkinci Dünya Savaşından bu yana görülmüş en büyük göç krizi” yorumu ile paylaşılmış ve diğer ülkelerin destek olması gerekliliği vurgulanmıştır (Hürriyet, 2016).

Tablo 5.40. Robert Entman’ın Çerçeveleme Analizine Göre “Zengin ülkeler Suriyeli mültecilerin sadece yüzde 1,4’ünü kabul etti” Başlıklı Haberin İncelenmesi

Haber Sitesi	https://www.hurriyet.com.tr
Haber Yayın Tarihi	29.04.2016
Haber Başlığı	Zengin ülkeler Suriyeli mültecilerin sadece yüzde 1,4’ünü kabul etti
Haber Kategorisi	Dünya
Robert Entman’a Göre Çerçevelemenin Dört İşlevi	
Sorunun Tanımı	En fazla Suriyeli sığınmacı ağırlayan ülke Türkiye.
Sorunun Nedenleri	Zengin ülkeler sığınmacıların kabulüne olumlu yaklaşmıyor.
Ahlaki Değerlendirmeler	Suriyeli sığınmacı krizi en büyük göç krizlerinden birisi.
Çözüm Önerileri	Dünya ülkeleri dayanışma ile daha fazla sığınmacı kabul etmeli.

Benzer şekilde Türkiye’deki toplam Suriyeli sığınmacı sayısının değerlendirildiği bir diğer haberde Türkiye’nin ev sahipliği yaptığı Suriyeli sığınmacı sayısının artmaması için Avrupa Birliği ile yapılan anlaşma ele alınmıştır. Anlaşma ile deniz yoluyla Avrupa’ya geçmek isteyen Suriyeli sığınmacıların Türkiye’deki kamplara yerleştirileceği ve kamplara gönderilecek kişi sayısı kadar Avrupa’nın kabul gerçekleştireceği belirtilmiştir. Ardından haberde sığınmacıların Türkiye için artık ağır yük olduğu yorumuna yer verilmiş ve sığınmacılar istenmeyenler olarak temsil edilmiştir(Hürriyet,2016).

Tablo 5.41. Robert Entman’ın Çerçeveleme Analizine Göre “Davutoğlu AB ile Kayserili pazarlığı yaptık” Başlıklı Haberin İncelenmesi

Haber Sitesi	https://www.hurriyet.com.tr
Haber Yayın Tarihi	08.04.2016
Haber Başlığı	Davutoğlu AB ile Kayserili pazarlığı yaptık
Haber Kategorisi	Dünya
Robert Entman’a Göre Çerçevelemenin Dört İşlevi	
Sorunun Tanımı	Sığınmacı sayısı ülke kapasitesini zorluyor.
Sorunun Nedenleri	Göç hareketliliği en çok Türkiye’yi etkiliyor.
Ahlaki Değerlendirmeler	Sığınmacıların güç durumları düzeltilmeli.
Çözüm Önerileri	Avrupa ülkelerinin kabul sürecinde sorumluluğu devam etmeli.

“İzmir’de ayda 250 Suriyeli bebek doğuyor” başlıklı haberin girişinde binlerce sığınmacı çocuğun yaşamak için Suriye’den ayrıldığı ve vatanlarından uzakta sığınmacı olarak yaşamlarına devam ettiği değerlendirilmiştir ve empatiyi teşvik eden bir anlatım dili kullanılmıştır. Ardından ise Türkiye’de doğan Suriyeli çocuk sayısına dair istatistiksel bilgiler verilmiştir. Kamplarda ve kayıt altında doğan toplam Suriyeli bebek sayısının kayıt dışı olanlarla birlikte neredeyse yarı yarıya arttığı belirtilmiştir. “İzmir’de ise oran yüksek” alt başlığında İzmir’de doğan Suriyeli bebek sayısında yüksek artış görüldüğü ve Türkiye’deki diğer iller ile kıyas yapıldığında bu rakamın fazla olduğu endişesi paylaşılmıştır (Hürriyet, 2015).

Tablo 5.42. Robert Entman’ın Çerçeveleme Analizine Göre “İzmir’de ayda 250 Suriyeli bebek doğuyor” Başlıklı Haberin İncelenmesi

Haber Sitesi	https://www.hurriyet.com.tr
Haber Yayın Tarihi	20.12.2015
Haber Başlığı	İzmir’de ayda 250 Suriyeli bebek doğuyor
Haber Kategorisi	Ege Haberleri
Robert Entman’a Göre Çerçevelemenin Dört İşlevi	
Sorunun Tanımı	İllere göre Suriyeli bebek sayısı dengeli değil.
Sorunun Nedenleri	Doğum oranları yüksek.
Ahlaki Değerlendirmeler	Sığınmacı çocuklar vatanlarından uzak büyüyor.
Çözüm Önerileri	Haberde çözüm önerisi bulunmamaktadır.

5.5.1.1.4. Sorunsallaştırma I

Hürriyette son söylem alanında yer alan haberlerde Suriyeli sığınmacılar ekonomik yük, güvenlik sorunu, istenmeyen, huzur kaçıran ve toplum sağlığı kapsamında sorunlaştırılmaktadır. Bu haberlerden biri de “Dikili’deki sığınmacılar spor salonunu ateşe verdi” başlığı ile yayınlanmıştır. Haberde Avrupa’ya deniz yoluyla geçmek isterken yakalanan Suriyeli sığınmacıların tutuldukları spor salonuna zarar verdikleri ve kendilerine yardım amaçlı dağıtılan battaniyeleri yangın çıkarmak için kullandıkları aktarılmıştır. Sığınmacıların neden olduğu olay “isyan” olarak değerlendirilmiş ve yaşanan güvenlik sorununun polisler sayesinde çözüldüğü belirtilmiştir. Haberde ayrıca, yangında yaralanan sığınmacılara yine polisin yardım ettiği ve insani yardım yapıldığı bilgisine yer verilmiştir (Hürriyet, 2016).

Tablo 5.43. Robert Entman’ın Çerçeveleme Analizine Göre “Dikili’deki sığınmacılar spor salonunu ateşe verdi” Başlıklı Haberin İncelenmesi

Haber Sitesi	https://www.hurriyet.com.tr
Haber Yayın Tarihi	13.04.2016
Haber Başlığı	Dikili’deki sığınmacılar spor salonunu ateşe verdi
Haber Kategorisi	Gündem
Robert Entman’a Göre Çerçevelemenin Dört İşlevi	
Sorunun Tanımı	Sığınmacılar içinde bulundukları spor salonunu yaktı.
Sorunun Nedenleri	Sığınmacılar spor salonunda denetim altında tutuldu.
Ahlaki Değerlendirmeler	Sığınmacılar isyan çıkardı.
Çözüm Önerileri	Haberde çözüm önerisi bulunmamaktadır.

“‘Suriyeliler Avrupa’ya gitmek için Edirne’ye akın etti’” başlıklı haberde Avrupa’ya gitmek isteyen Suriyeli sığınmacıların Edirne’de polisler tarafından engellendiği paylaşılmıştır. Yaşadıkları şehirlere geri gönderilmek istenen sığınmacıların oturma eylemi başlattığı bilgisi verilmiş ve sığınmacılar kaçak olarak temsil edilmiştir. “‘Suriyeli kaçaklar yollarda’” alt başlığında sığınmacıların kaçak olarak Edirne’ye giriş yaptığı belirtilmiş ve sığınmacılar güvenlik sorunu olarak sorunsallaştırılmıştır. Haberde son olarak bir dernek yetkilisinin Suriyeli sığınmacıların durumunun kontrol edilebilecek bir sorun olmanın çok ötesinde olduğu yorumuna yer verilmiştir (Hürriyet, 2015).

Tablo 5.44. Robert Entman’ın Çerçeveleme Analizine Göre “Suriyeliler Avrupa’ya gitmek için Edirne’ye akın etti” Başlıklı Haberin İncelenmesi

Haber Sitesi	https://www.hurriyet.com.tr
Haber Yayın Tarihi	15.09.2015
Haber Başlığı	Suriyeliler Avrupa’ya gitmek için Edirne’ye akın etti
Haber Kategorisi	Gündem
Robert Entman’a Göre Çerçevelemenin Dört İşlevi	
Sorunun Tanımı	Sığınmacılar otoyolu kapattı.
Sorunun Nedenleri	Sığınmacılar kaçak yollardan Yunanistan’a geçiş yapmak istiyor.
Ahlaki Değerlendirmeler	Suriyeli kaçaklar yola çıktı.
Çözüm Önerileri	Sığınmacıların Avrupa’ya geçişlerini önlemek için yeni imkanlar verilmeli.

Hürriyet’te yer alan “‘Basmene’de mülteci-kuyumcu-dövizci üçgeni” başlıklı haberde Suriyeli sığınmacıların yasal olmayan işler yapması kapsamında güvenlik sorunu olarak sorunsallaştırıldığı görülmektedir. Haberde yasal olmamasına rağmen İzmir Basmene’de bazı dükkanların Suriye altını sattığı belirtilmiş ve şehrin kaçakçılığın merkezi konumuna gelmesi eleştirilmiştir. Semtin küçük bir Suriye haline geldiği ve Suriyeli sığınmacıların ülkelerinden getirdikleri altınları Avrupa’ya gitmek için Suriyeli dükkan sahipleri aracılığıyla kaçak olarak paraya dönüştürdüğü aktarılmıştır (Hürriyet, 2016).

Tablo 5.45. Robert Entman’ın Çerçeveleme Analizine Göre “Basmene’de mülteci-kuyumcu-dövizci üçgeni” Başlıklı Haberin İncelenmesi

Haber Sitesi	https://www.hurriyet.com.tr
Haber Yayın Tarihi	23.01.2016
Haber Başlığı	Basmene’de mülteci-kuyumcu-dövizci üçgeni
Haber Kategorisi	Ekonomi
Robert Entman’a Göre Çerçevelemenin Dört İşlevi	
Sorunun Tanımı	Sığınmacılar ilçeyi kaçakçılığın merkezi haline getirdi.
Sorunun Nedenleri	Dükkanlarda yasal olmayan satışlar gerçekleştiriliyor.
Ahlaki Değerlendirmeler	Yaşananların daha önce eşi benzeri görülmedi.
Çözüm Önerileri	Devlet durumu düzeltmeli.

Bir başka haberde Türkiye İstatistik Kurumu (TÜİK) verileri temel alınarak kayıt dışı çalışan sığınmacıların işsizliği artırdığı belirtilmiş ve Suriyeli sığınmacılar istenmeyenler şeklinde sorunsallaştırılmıştır. “Suriyeliler etkili” alt başlığında bir ekonomistin “Türkiye’de yaşayan yaklaşık 2 milyon Suriyelinin işsizlik rakamlarındaki artışta etkili” olduğu yorumuna yer verilmiş ve sorunun nedeni olarak sığınmacıların ucuz iş gücü olması gösterilmiştir. Haberde ekonomideki yavaşlamaya işaret edilerek Suriyeli sığınmacıların işsizliğin artmasındaki etkisi pekiştirilmiştir (Hürriyet, 2015).

Tablo 5.46. Robert Entman’ın Çerçeveleme Analizine Göre “Kayıt dışı Suriyeli çalışanlar işsizliği çift haneye taşıdı” Başlıklı Haberin İncelenmesi

Haber Sitesi	https://www.hurriyet.com.tr
Haber Yayın Tarihi	16.11.2015
Haber Başlığı	Kayıt dışı Suriyeli çalışanlar işsizliği çift haneye taşıdı.
Haber Kategorisi	Ekonomi
Robert Entman’a Göre Çerçevelemenin Dört İşlevi	
Sorunun Tanımı	Sığınmacılar işsizlik rakamlarını artırıyor.
Sorunun Nedenleri	Sığınmacılar kayıt dışı çalışıyor ve ucuz işgücü ortaya çıkarıyor.
Ahlaki Değerlendirmeler	Oranların yükselişinde sığınmacıların etkisi büyük.
Çözüm Önerileri	Haberde çözüm önerisi bulunmamaktadır.

Bir başka haberde Türkiye’den deniz yoluyla Yunanistan’a geçmek için yola çıkan Suriyeli sığınmacıların içinde bulunduğu botun Yunanistan Sahil Güvenlik tarafından batırılması konusu yer almaktadır. Haberde sığınmacılar yasa dışı yollardan başka bir ülkeye gitmeye çalışmaları çerçevesinde güvenlik sorunu olarak sorunsallaştırılmıştır. Haberin devamında Sığınmacıların batan batmaya başlayan botunun Türk Sahil güvenlik ekipleri tarafından fark edilmesiyle 58 Suriyeli sığınmacının hayatının kurtarıldığı bilgisi verilmiştir (Hürriyet, 2015).

Tablo 5.47. Robert Entman’ın Çerçeveleme Analizine Göre “Yunan sahil güvenlik mülteci botunu böyle patlattı” Başlıklı Haberin İncelenmesi

Haber Sitesi	https://www.hurriyet.com.tr
Haber Yayın Tarihi	20.11.2015
Haber Başlığı	Yunan sahil güvenlik mülteci botunu böyle patlattı
Haber Kategorisi	Gündem
Robert Entman’a Göre Çerçevelemenin Dört İşlevi	
Sorunun Tanımı	Yunanistan’a geçmek isteyen Sığınmacılar ölüm tehlikesi atlattı.
Sorunun Nedenleri	Yunan sahil güvenlik sığınmacıların botunu patlattı.
Ahlaki Değerlendirmeler	Sığınmacıların tehlikeli yolculukları önlenmeli.
Çözüm Önerileri	Yunanistan sığınmacılara zarar verme tavrından kaçınmalı.

“Suriyeli dilenci çocuklar kamplara gönderildi” başlıklı haberde Suriyeli sığınmacı çocukların Adana’nın kalabalık olan bölgelerinde ve parklarda dilencilik yaptıkları, bazı davranışlarıyla vatandaşları rahatsız ettikleri aktarılmış ve sığınmacılar huzur kaçıranlar biçiminde sorunsallaştırılmıştır. Emniyet Genel Müdürlüğü’nün, Suriyeli sığınmacıların Adana’ya yerleşmeye başlamasından sonrasında şehirde dilencilik yapanların sayısının arttığı açıklaması ile haber desteklenmiştir (Hürriyet, 2016).

Tablo 5.48. Robert Entman’ın Çerçeveleme Analizine Göre “Suriyeli dilenci çocuklar kamplara gönderildi” Başlıklı Haberin İncelenmesi

Haber Sitesi	https://www.hurriyet.com.tr
Haber Yayın Tarihi	24.02.2016
Haber Başlığı	Suriyeli dilenci çocuklar kamplara gönderildi
Haber Kategorisi	Çukurova Haberleri
Robert Entman’a Göre Çerçevelemenin Dört İşlevi	
Sorunun Tanımı	Sığınmacılar vatandaşları rahatsız ediyor.
Sorunun Nedenleri	Sığınmacı çocuklar kentte dilencilik yapıyor.
Ahlaki Değerlendirmeler	Dilencilik oranlarını sığınmacılar etkiliyor.
Çözüm Önerileri	Sığınmacı çocuklar korumaya alınmalı.

Suriyeli sığınmacıların Türkiye’den Yunanistan’a yasa dışı yollarla geçiş yapma oranlarının arttığı dönemde sığınmacıların güvenlik sorunu kapsamında sorunsallaştırıldığı haberlerde artış görülmüştür. Bu haber örneklerinde birinde Türkiye’den Avrupa’ya geçiş yapan Suriyeli sığınmacıların Avrupa’daki durumu daha fazla kötüleştirdiği bilgisi aktarılmıştır. Sığınmacıların bu yolculuk ile hayatlarını riskle attıkları değerlendirmesinin ardından Aylan ve ailesinin yaşadığı “dehşet” hatırlatılmıştır. Yunanistan’a geçen Suriyeli sığınmacılar ile polis arasında çatışmalar yaşandığı ve sığınmacıların Yunanistan’daki varış noktası olan Midilli Adası’nın patlamak üzere olan bir bomba olduğuna dikkat çekilmiştir. Haberde son olarak Adanın belediye başkanının gelenlerin başkente gönderilmesi için gemi değil filo’nun gerekli olduğu yorumu aktarılarak var olan krizin büyüklüğü vurgulanmıştır (Hürriyet, 2015).

Tablo 5.49. Robert Entman’ın Çerçeveleme Analizine Göre “Suriyeli mülteciler sahile varır varmaz selfie çekti” Başlıklı Haberin İncelenmesi

Haber Sitesi	https://www.hurriyet.com.tr
Haber Yayın Tarihi	07.09.2015
Haber Başlığı	Suriyeli mülteciler sahile varır varmaz selfie çekti
Haber Kategorisi	Kelebek
Robert Entman’a Göre Çerçevelemenin Dört İşlevi	
Sorunun Tanımı	Suriyeli sığınmacılar midilli adasında kriz çıkıyor.
Sorunun Nedenleri	Türkiye’den Avrupa’ya geçmeye çalışan sığınmacıların yoğunluğu durumu kötüleştiriyor.
Ahlaki Değerlendirmeler	Sığınmacılar hayatları pahasına yolculuğa çıkıyor.
Çözüm Önerileri	Yunanistan hükümeti yardım etmeli.

“‘Mersin sahilleri Suriyelilerle doldu’” başlıklı haberde hava sıcaklıklarının artması nedeniyle Suriyelilerin plajları doldurduğu bilgisi sığınmacıların haşema ve kıyafetleriyle plaja geldikleri vurgulanarak sunulmuştur. Sığınmacıların giyim tercihlerini sorgulayan bir haber dilinin kullanılması basın etik değerleri çerçevesinde sorunlu bir yaklaşım sunmaktadır. Plajda bulunan Suriyeli sığınmacı sayısının fazla olduğu ve Türklerin yabancı gibi hissettiği değerlendirme yapılmıştır. Haberin devamında Suriyeli sığınmacıların sayılarının fazla olduğu tekrar vurgulanarak bazı bölgelerin “‘Suriye mahallesi’” haline geldiği belirtilmiş ve sığınmacılar istenmeyenler olarak sorunsallaştırılmıştır (Hürriyet, 2016).

Tablo 5.50. Robert Entman’ın Çerçeveleme Analizine Göre “Mersin sahilleri Suriyelilerle doldu” Başlıklı Haberin İncelenmesi

Haber Sitesi	https://www.hurriyet.com.tr
Haber Yayın Tarihi	26.07.2016
Haber Başlığı	Mersin sahilleri Suriyelilerle doldu
Haber Kategorisi	Çukurova Haberleri
Robert Entman’a Göre Çerçevelemenin Dört İşlevi	
Sorunun Tanımı	Sahillerde Türkler kendilerini yabancı hissediyor.
Sorunun Nedenleri	Sahillerdeki Suriyeli sığınmacı sayısı çok fazla.
Ahlaki Değerlendirmeler	Sığınmacılar ortak yaşam alanlarında görülebilir durumda.
Çözüm Önerileri	Haberde çözüm önerisi bulunmamaktadır.

Hürriyet, sorunsallaştırma kategorisindeki haber örneklerinden bir diğerinde Türkiye’nin Suriyeli sığınmacılar için harcadığı parayı ülkedeki bakanlıkların bütçeleri ile karşılaştırmıştır. Türkiye’nin 2011’den itibaren Suriyeli sığınmacılar için yaptığı harcamaların toplamının 8 milyar doları geçtiği ve bu rakamın İçişleri Bakanlığının bile bütçesinin üzerinde olduğu vurgulanmış ve sığınmacılar ekonomik yük biçiminde sorunsallaştırılmıştır. Harcanan bütçelerin Türkiye ekonomisindeki yeri dikkate alındığında yüksek rakamlar olduğu bununla birlikte uluslararası kuruluşların katkısının ise yalnızca 418 milyon dolar seviyesinde kaldığı vurgulanmıştır (Hürriyet, 2015).

Tablo 5.51. Robert Entman’ın Çerçeveleme Analizine Göre “Türkiye 2011’den bu yana Suriyeli mülteciye 8 milyar dolar harcadı” Başlıklı Haberin İncelenmesi

Haber Sitesi	https://www.hurriyet.com.tr
Haber Yayın Tarihi	29.10.2015
Haber Başlığı	Türkiye 2011’den bu yana Suriyeli mülteciye 8 milyar dolar harcadı
Haber Kategorisi	Ekonomi
Robert Entman’a Göre Çerçevelemenin Dört İşlevi	
Sorunun Tanımı	Sığınmacılar için harcanan rakam bakanlık bütçelerinden bile daha fazla.
Sorunun Nedenleri	En fazla Suriyeli sığınmacı ağırlayan ülke Türkiye.
Ahlaki Değerlendirmeler	Harcanan bütçenin ekonomideki yeri dikkate alınmalı.
Çözüm Önerileri	Avrupa ülkeleri daha fazla sığınmacı kabul etmeli.

Suriyeli sığınmacıların Elazığ’da yaşadıkları mahalledeki yaşam koşulları ve uyum süreci “‘Elazığ’da Suriyelilerin odun kapma izdihamı” başlıklı haberde anlatılmıştır. Sığınmacılara her gün ismini açıklamak istemeyen birinin odun yardımı yaptığı ancak yardım sırasında oluşan kargaşadan dolayı polisin müdahale ettiği aktarılmıştır. Ardından mahalle muhtarının sığınmacıların çoğunda bit ve hastalık olduğuna yönelik görüşlerine yer verilmiştir. Sağlık bakımından mahallenin tehlike arz ettiği ve Sağlık Müdürlüğü’nün müdahale etmesi gerektiği yorumu yapılarak sığınmacılar toplum sağlığı çerçevesinde sorunsallaştırılmıştır (Hürriyet, 2016).

Tablo 5.52. Robert Entman’ın Çerçeveleme Analizine Göre “Elazığ’da Suriyelilerin odun kapma izdihamı” Başlıklı Haberin İncelenmesi

Haber Sitesi	https://www.hurriyet.com.tr
Haber Yayın Tarihi	14.01.2016
Haber Başlığı	Elazığ’da Suriyelilerin odun kapma izdihamı
Haber Kategorisi	Gündem
Robert Entman’a Göre Çerçevelemenin Dört İşlevi	
Sorunun Tanımı	Sığınmacılar toplum sağlığını tehdit ediyor.
Sorunun Nedenleri	Sığınmacıların çoğu hastalıklı.
Ahlaki Değerlendirmeler	Sığınmacılar bakımsız durumda.
Çözüm Önerileri	Sağlık Bakanlığı düzenleme yapmalı.

5.5.2. Sözcü

2007 yılında yayın hayatına başlayan Sözcü gazetesi Mega Ajans ve Reklamcılık Şirketi tarafından kurulmuştur. İlk dönemlerde yalnızca basılı olarak yayınlanmaya başlayan gazete daha sonra dijital platformlardaki yerini almış ve haber sitesi ve sosyal medya araçlarının yanı sıra televizyon yayınları aracılığı ile haber üretimine devam etmiştir. “Sözümüz Namusumuzdur” sloganıyla yayınlanan Sözcü, 3,9 milyon ile en fazla X, platformunda takipçi sayısına sahip olmakla birlikte Instagram, Youtube ve Facebook mecralarında da günlük yayın akışını sürdürmektedir.

Gazete yayıncılık faaliyetlerini 2023 yılında genişleterek Sözcü Televizyonu ismiyle televizyon yayınlarına başlamıştır. Aynı dönemde televizyon yayınlarını Youtube platformu ile uyumlu hale getirerek bu platform üzerinden canlı yayınlar, Podcastler ve videolar ile habere erişim sağlamaktadır (Sözcü, 2024).

Araştırmanın bu bölümünde Sözcü haber sitesinde yer alan Suriyeli sığınmacılara yönelik haberler incelenmiştir. Bu haberlerin kamu ile paylaşımında tercih edilen

çerçevelemelerin saptanması Robert Entman'ın çerçeveleme analizi kullanarak gerçekleştirilmiştir.

5.5.2.1. Sözcü Suriyeli Sığınmacı Haberleri

Sözcü haber sitesinde 1 Eylül 2015 ve 1 Eylül 2016 tarihleri arasında Suriyeli sığınmacılar üzerine yayınlanan 46 haber incelenmiştir. İlk olarak haberlerde Suriyeli sığınmacılar hakkında yaygın olarak kullanılan 4 temsil kategorisi tespit edilmiştir: Entegrasyon, sorunsallaştırma, kapasite, empati ve anlayış. Ardından incelenen haberler bu kategori başlıkları içinde ele alınmış ve çerçeveleme analizi ile çözümlenmiştir.

5.5.2.1.1. Entegrasyon II

Suriyeli sığınmacıların entegrasyon süreci; sığınmacıların ekonomiye olan katkısı, ev sahibi ülkenin süreci sürdürülebilirliği, eğitim merkezleri ile toplumsal uyumun hızlandırılması ve ülkenin sığınmacı ağırlama kapasitesi çerçevesinde ele alınmış ve genellikle resmi kurumların ve görevlilerin görüşleri üzerinden haberleştirilmiştir. Suriyeli sığınmacıların entegrasyonunu Türkiye'nin ekonomisine olan katkıları ya da zararları üzerinden değerlendirilen haber örneğinde Türkiye'nin sığınmacı krizi sürecini kazançlı bir şekilde yürütebileceği belirtilmiştir. Haberde Suriyeli sığınmacılar konusunun ülke gündeminde geçici değil kalıcı olarak yer alacağı ve bu nedenle entegrasyonun önemsendiği kapsamlı ve dinamik bir planın uygulanması gerektiği aktarılmıştır. Bu sürecin iyi değerlendirilmesi “işgücü ve sermaye akışıyla katkı sağlayabilir, kriz fırsata dönüşebilir” şeklinde yorumlanmış ve sonuç olarak Türkiye'nin kazançlı çıkacağı vurgulanmıştır. Haberde ayrıca Suriyeli sığınmacılara olan bakış açısının incelendiği bir araştırmanın sonuçları yayınlanmıştır. “Ölüm korkusu korkusu nedeniyle ülkesinden kaçan Suriyelileri korumak Türkiye'nin insanlık borcu mudur?” sorusuna en fazla yanıt “Evet, kendimizi onların yerine koyarak empati yapmalıyız, onları korumakla yükümlüyüz” olmuş ve araştırmanın Anadolu hoşgörüsünü ortaya çıkardığı yorumu yer almıştır. Haberde ayrıca araştırmaya katılanların büyük bir kısmının sığınmacıların gelmesi ile birlikte “hırsızlığın, dilenciliğin ve işsizliğin” artış gösterdiğini düşündükleri bilgisi

de paylaşılarak sığınmacılara ilişkin karşıt bakış açılarına da yer verilmiştir (Sözcü, 2016).

Tablo 5.53. Robert Entman’ın Çerçeveleme Analizine Göre “Üniversitenin Suriyeli araştırmasından Anadolu hoşgörüsü çıktı” Başlıklı Haberin İncelenmesi

Haber Sitesi	https://www.sozcu.com.tr/
Haber Yayın Tarihi	10.04.2016
Haber Başlığı	Üniversitenin Suriyeli araştırmasından Anadolu hoşgörüsü çıktı
Haber Kategorisi	Eğitim
Robert Entman’a Göre Çerçevelemenin Dört İşlevi	
Sorunun Tanımı	Sermaye akışı sığınmacı krizini fırsata dönüştürür.
Sorunun Nedenleri	Yoğun kitlesel göç krizi tetikliyor.
Ahlaki Değerlendirmeler	Kapsamlı göç sistemi uygulanmalı.
Çözüm Önerileri	Süreç iyi yönetilirse Türkiye krizden kazançlı çıkabilir.

Suriyeli sığınmacıların entegrasyon sürecinde eğitimin önemli bir rol üstlendiğini konu alan haberlerden birisi de “Atatürk Ortaokulu’nda Suriyeli çocukların karne töreni” başlığı ile paylaşılmıştır. Savaşta kaçan sığınmacı çocukların eğitimlerini tamamlaması amacıyla başlatılan proje kapsamında okulun bir kısmının “Suriyeli miniklere” ayrıldığı bilgisine yer verilmiştir. Entegrasyon sürecini zorlu hale getiren dil bariyerinin aşılması için sığınmacı çocukların Türkçe öğrendiği aktarılmış ve ardından ilçe kaymakamının “Ülkemize sığınan Suriyeli kardeşlerimize devletin şefkatini, her türlü hizmetini gösteriyoruz” ifadeleriyle sığınmacıların entegrasyon sürecinin sorunsuz bir zeminde ilerlemesinde dayanışmanın gerekliliği gösterilmiştir (Sözcü, 2016).

Tablo 5.54. Robert Entman’ın Çerçeveleme Analizine Göre “Atatürk Ortaokulu’nda Suriyeli çocukların karne töreni” Başlıklı Haberin İncelenmesi

Haber Sitesi	https://www.sozcu.com.tr/
Haber Yayın Tarihi	18.06.2016
Haber Başlığı	Atatürk Ortaokulu’nda Suriyeli çocukların karne töreni
Haber Kategorisi	Gündem
Robert Entman’a Göre Çerçevelemenin Dört İşlevi	
Sorunun Tanımı	Sığınmacıların entegrasyonu için eğitim gerekli
Sorunun Nedenleri	Sığınmacılar dil bariyerine takılıyor
Ahlaki Değerlendirmeler	Sığınmacılara her türlü hizmet veriliyor.
Çözüm Önerileri	Sığınmacılar için eğitim hizmeti devam etmeli.

Sığınmacıların entegrasyonunda eğitimin vurgulandığı bir diğer haber örneğinde ünlü bir sanatçının Suriyeli sığınmacıların eğitim aldığı merkezi ziyaret etmesi konu alınmıştır. “Savaş mağduru binlerce Suriyeliye kucak açarak sosyal ve kültürel yaşama entegre olmaları” amacıyla kurulan merkezde binlerce sığınmacının Türkçe öğrendiği bilgisi verilmiştir. Eğitim merkezinin yetim kalan Suriyeli çocukların sosyal yaşama uyum sağlamaları ve savaş travmalarının üstesinden gelme hedefi taşıdığı vurgulanarak toplumsal uyumun kolaylaşması eğitim fırsatları ile ilişkilendirilmiştir. Haberde son olarak alanında uzman kişilerin sunduğu eğitimin yanı sıra meslek edindirme kurslarının da hizmete sunulduğu belirtilerek entegrasyonun inşasındaki çaba gösterilmiştir (Sözcü, 2016).

Tablo 5.55. Robert Entman’ın Çerçeveleme Analizine Göre “Yusuf İslam ve Sefure Davutoğlu Suriyelileri ziyaret etti” Başlıklı Haberin İncelenmesi

Haber Sitesi	https://www.sozcu.com.tr/
Haber Yayın Tarihi	25.04.2016
Haber Başlığı	Yusuf İslam ve Sefure Davutoğlu Suriyelileri ziyaret etti.
Haber Kategorisi	Gündem
Robert Entman’a Göre Çerçevelemenin Dört İşlevi	
Sorunun Tanımı	Sığınmacıların sosyal yaşama uyumu gerekli.
Sorunun Nedenleri	Sığınmacılar savaş travması yaşıyor.
Ahlaki Değerlendirmeler	Sığınmacılar göç mağduru.
Çözüm Önerileri	Eğitim merkezleri ve meslek edindirme kurslarından yararlanılmalı.

“Suriyelilere seçme ve seçilme hakkı” başlıklı haberde hükümetin Suriyeli sığınmacıların Türkiye vatandaşı olabilmesini kolaylaştıran uygulaması eleştirel bir dil kullanılarak ele alınmıştır. Muhalefet partisi yetkililerinin görüşlerine dayandırılan haberde Suriyeli sığınmacıların vatandaş olabileceği “hatta bunlar arasından milletvekili bile” seçilebileceği konusu olumsuz bakış açısı ile yaklaşılan bir haber metni kurgusu üzerinden sunulmuştur. Bu durumun bir örneği olarak haberde sığınmacılara vatandaşlık verilmesi ile demografik yapının etkileneceği ve siyasi dengelerin değiştirilmek istendiği yorumlarına yer verilmiştir. Haberin devamında verilen karara ilişkin endişeler “152 bin çocuk da vatandaş”, “4 milyon artabiliriz”, “Bir milyon yeni oy” ve “TBMM’de Suriyeli vekil” alt başlıkları ile paylaşılmıştır (Sözcü, 2016).

Tablo 5.56. Robert Entman’ın Çerçeveleme Analizine Göre “Suriyelilere seçme ve seçilme hakkı” Başlıklı Haberin İncelenmesi

Haber Sitesi	https://www.sozcu.com.tr/
Haber Yayın Tarihi	26.04.2016
Haber Başlığı	Suriyelilere seçme ve seçilme hakkı
Haber Kategorisi	Gündem
Robert Entman’a Göre Çerçevelemenin Dört İşlevi	
Sorunun Tanımı	Sığınmacılar demografik yapıya ve siyasi dengeye zarar veriyor.
Sorunun Nedenleri	Sığınmacılara vatandaşlık verildi.
Ahlaki Değerlendirmeler	Sığınmacılar milletvekili bile olabilir.
Çözüm Önerileri	Haberde çözüm önerisi bulunmamaktadır.

Suriyeli sığınmacılara vatandaşlık verilmesine yönelik uygulanan politikalar medya da uzun süre gündemde kalmıştır. Bu konunun yer aldığı bir diğer haberde Sözcü öncelikle hükümet yetkililerinin açıklamalarını ardından muhalefet partisinin görüşlerini yansıtmıştır. İçişleri bakanının sığınmacılardan sakınca görülme ve ülkeye yarar sağlayabilecek olanların vatandaşlığa kabul edileceği ve yürütülen politikadan onur duyulduğu görüşleri paylaşılmıştır. Haberde ayrıca Suriyeli sığınmacılar için 11 milyar dolar harcandığı ancak sığınmacı krizinin sorumluluğunu alması gereken diğer ülkelerden sadece 500 bin dolar destek geldiğine ilişkin eleştiri yer almaktadır. “Külliyen yalan” alt başlığında muhalefet partisi temsilcisinin hükümetin verdiği bilgilerin yalan olduğu ve sığınmacıların kaydının bulunmadığı yorumu aktarılmış ve haberde iki farklı görüş sunularak değerlendirme okuyucuya bırakılmıştır (Sözcü, 2016).

Tablo 5.57. Robert Entman’ın Çerçeveleme Analizine Göre “Suriyelilere vatandaşlık açıklaması” Başlıklı Haberin İncelenmesi

Haber Sitesi	https://www.sozcu.com.tr/
Haber Yayın Tarihi	12.07.2016
Haber Başlığı	Suriyelilere vatandaşlık açıklaması
Haber Kategorisi	Gündem
Robert Entman’a Göre Çerçevelemenin Dört İşlevi	
Sorunun Tanımı	Sığınmacılara vatandaşlık hakkı tanındı.
Sorunun Nedenleri	Çifte vatandaşlık politikalarında değişiklik yapıldı.
Ahlaki Değerlendirmeler	Sığınmacılar için yeterli destek gelmedi.
Çözüm Önerileri	Haberde çözüm önerisi bulunmamaktadır.

“‘Suriyeli çocuklar dünyayı ağlatan acılarını renklere döktü’” başlıklı haberde Suriye savaşının çocukların üzerindeki etkisini azaltma ve onların sosyal yaşama uyumunu hedefleyen bir üniversite projesi konu alınmıştır. Haberde kamplarda yaşayan ve savaş ortamına maruz kalan sığınmacı çocukların yaptığı resimlerin dünyayı ağlatan acılarını yansıttığı ve bu resimlerle sergi düzenlendiği belirtilmiş, sığınmacılar mağdur konumunda temsil edilmiştir. Haberde son olarak proje yöneticisinin “‘Ne acılarını ne de dillerini anlayabildiğimiz bu çocuklarla yapabileceğimiz en iyi şeydi resim yapmak’” yorumu yer almıştır (Sözcü, 2015).

Tablo 5.58. Robert Entman’ın Çerçeveleme Analizine Göre “Suriyeli çocuklar dünyayı ağlatan acılarını renklere döktü” Başlıklı Haberin İncelenmesi

Haber Sitesi	https://www.sozcu.com.tr/
Haber Yayın Tarihi	25.11.2015
Haber Başlığı	Suriyeli çocuklar dünyayı ağlatan acılarını renklere döktü
Haber Kategorisi	Eğitim
Robert Entman’a Göre Çerçevelemenin Dört İşlevi	
Sorunun Tanımı	Sığınmacı çocuklar savaşın etkilerini hala hissediyor.
Sorunun Nedenleri	Sığınmacılar savaş ortamında büyüdü.
Ahlaki Değerlendirmeler	Savaşın izlerinin silinmesi için yardım edilmeli.
Çözüm Önerileri	Çocukların durumu kendi bakış açılarından aktarılmalı.

“Suriyeliler kepenk indirdi” başlıklı haberde İzmir’de yaşayan Suriyeli sığınmacıların işyerleri açmaya başladığı ancak bu girişimin başarısızlıkla sonuçlandığı aktarılmaktadır. Sığınmacıların savaş sonrasında ellerinde kalan son para ile işyeri açarak Türkiye’deki yaşama uyum sağlamaya çalıştığı ancak AB ve Türkiye arasındaki geri kabul anlaşması sonucu bölgedeki Suriyeli sığınmacı sayısının azalmasıyla işyerlerini kapatmak zorunda kaldıkları değerlendirilmiştir. Anlaşma öncesinde sığınmacıların Avrupa’ya geçmek için “üs merkezi” gibi kullandığı kentin artık terk edildiği bilgisi verilmiştir (Sözcü, 2016).

Tablo 5.59. Robert Entman’ın Çerçeveleme Analizine Göre “Suriyeliler kepenk indirdi” Başlıklı Haberin İncelenmesi

Haber Sitesi	https://www.sozcu.com.tr/
Haber Yayın Tarihi	13.06.2016
Haber Başlığı	Suriyeliler kepenk indirdi
Haber Kategorisi	Ekonomi
Robert Entman’a Göre Çerçevelemenin Dört İşlevi	
Sorunun Tanımı	Sığınmacılar dükkanlarını kapatmak zorunda kaldı.
Sorunun Nedenleri	AB ile yapılan anlaşma sonrası kentteki sığınmacı nüfusu azaldı.
Ahlaki Değerlendirmeler	Sığınmacılar çaresiz durumda.
Çözüm Önerileri	Haberde çözüm önerisi bulunmamaktadır.

Sözcü, İzlanda’nın savaş nedeniyle ülkelerinden ayrılmak zorunda kalan Suriye halkından yalnızca 50 kişiyi kabul edeceklerini açıklamasına gelen tepkileri haberine taşımıştır. Haberde İzlanda hükümetinin kararını açıklamasından sonra halkın büyük tepki gösterdiği ve binlerce kişinin ülkelerine gelen Suriyelileri evlerinde misafir etmek istediği belirtilmiştir. İzlanda halkının bu davranışı yaşanan krize en güzel yanıt olarak yorumlanarak sorunun çözümünü ile ilişkilendirilmiştir. İzlandalı bir yazarın sosyal medya üzerinden hükümetin kararını değiştirmesine yönelik halkın seslerini yükseltmesi gerektiğini açıklamasının ardından binlerce kişinin destek olduğu belirtilmiş ve ardından hükümetin kapasiteyi artırmak için çabaladığı bilgisine yer verilmiştir (Sözcü, 2015).

Tablo 5.60. Robert Entman’ın Çerçeveleme Analizine Göre “İzlanda’nın 50 mülteci alabiliriz açıklamasına halktan tepki” Başlıklı Haberin İncelenmesi

Haber Sitesi	https://www.sozcu.com.tr/
Haber Yayın Tarihi	01.09.2015
Haber Başlığı	İzlanda’nın 50 mülteci alabiliriz açıklamasına halktan tepki
Haber Kategorisi	Dünya
Robert Entman’a Göre Çerçevelemenin Dört İşlevi	
Sorunun Tanımı	Kabul edilecek sığınmacı sayısının artması isteniyor.
Sorunun Nedenleri	İzlanda yeterli sayıda sığınmacı ağırlamıyor.
Ahlaki Değerlendirmeler	Halkın tepkisi karara en güzel yanıt.
Çözüm Önerileri	Sığınmacılara halk destek olmalı.

Avrupa'daki birçok ülke Suriyeli sığınmacıların sayısının gittikçe arttığını ve bu hareketliliği karşılamakta güçlük çektiğini belirterek sığınmacıların ülkeye giriş yapmalarını kısıtlayacak adımlar atmaktadır. Avrupanın kaynaklarının sınırlı olduğu ve Suriyeli sığınmacıların dil ve kültür farklılıkları nedeniyle entegrasyonunun kolay olmayacağı sıkça ifade edilen söylemlerdendir. Bu kapsamda Macaristan’ın ülkeye giriş yapmak isteyen Suriyeli sığınmacıları engellemek için sınır bölgesine tel örgü çekmek istemesi “Macaristana gurbetçi tepkisi” başlıklı haberde ele alınmıştır. Macaristan hükümetinin jilet tel satın almak istediği ancak bu telleri üreten 2 firmanın sahiplerinin Almanya'da yaşayan Türkler olduğu ve teklifi kabul etmediği belirtilmiş, olay “tarihe geçecek o tepki” olarak sunulmuştur. Haberde sığınmacıların durumu dram olarak tanımlanmış ve firma sahiplerinin “ülkenize girmeye çalışan Suriyeli çocuklar ve yetişkinler suçlu değildir.” sözü aktararak sığınmacılar mağdur konumunda temsil edilmiştir (Sözcü, 2015).

Tablo 5.61. Robert Entman’ın Çerçeveleme Analizine Göre “Macaristana gurbetçi tepkisi” Başlıklı Haberin İncelenmesi

Haber Sitesi	https://www.sozcu.com.tr/
Haber Yayın Tarihi	21.09.2015
Haber Başlığı	Macaristana gurbetçi tepkisi
Haber Kategorisi	Gündem
Robert Entman’a Göre Çerçevelemenin Dört İşlevi	
Sorunun Tanımı	Macaristan sınıra jiletli tel örmek istiyor.
Sorunun Nedenleri	Macar hükümeti sığınmacıların sınırı geçmesini istemiyor.
Ahlaki Değerlendirmeler	Macaristan’ın talebini reddeden firmaların yanıtları tarihe geçti.
Çözüm Önerileri	Macaristan’ın talebi reddedilmeli.

Sözcü “Karnesini alan Suriyeli Zehra: Çocuklar mayın tarlalarında değil, oyun tarlalarında oynasın” başlıklı haberinde Suriyeli sığınmacıların Türkiye’deki okullarda eğitimlerine devam edebilmesini konu almıştır. Haberde savaş nedeniyle aileleriyle birlikte Suriye’den ayrılan çocukların Türkiye’deki eğitim sistemine dahil edildiği aktarılmıştır. Türkiye’de eğitim alan Suriyeli bir çocuğunun görüşleri “Öğretmenlerimin ilgileri sayesinde Türkçeyi öğrendim. Bende artık sizden biriyim” ifadeleri ile doğrudan aktarılmış sığınmacıların entegrasyonunda eğitimin önemi öne çıkarılmıştır. Ardından sığınmacı çocuğun görüşlerinin duygulandırıcı olduğu yorumuna yer verilmiştir (Sözcü, 2016).

Tablo 5.62. Robert Entman’ın Çerçeveleme Analizine Göre “Karnesini alan Suriyeli Zehra: Çocuklar mayın tarlalarında değil, oyun tarlalarında oynasın” Başlıklı Haberin İncelenmesi

Haber Sitesi	https://www.sozcu.com.tr/
Haber Yayın Tarihi	22.01.2016
Haber Başlığı	Karnesini alan Suriyeli Zehra: Çocuklar mayın tarlalarında değil, oyun tarlalarında oynasın
Haber Kategorisi	Eğitim
Robert Entman’a Göre Çerçevelemenin Dört İşlevi	
Sorunun Tanımı	Sığınmacıların eğitimi kesintiye uğruyor.
Sorunun Nedenleri	Savaş Suriyeli sığınmacıları yerinden etti.
Ahlaki Değerlendirmeler	Sığınmacıların durumu duygulandırıyor.
Çözüm Önerileri	Haberde çözüm önerisi bulunmamaktadır.

5.5.2.1.2. Empati ve Anlayış II

Suriyeli sığınmacılar ile ilgili yayınlanan haberlerde tercih edilen bir diğer söylem alanı empati ve anlayış olmuştur. Suriyeli sığınmacıların mevcut yaşam koşulları, sığınmacılara yönelik yardım faaliyetleri, maruz kaldıkları zorlu olay ve durumlara karşı hoşgörü göstermeye yönelik haber içeriklerinin duygusal bir tema üzerinde hikayeleştirilmesi empati ve anlayış söylemi içerisinde konu alınmıştır. Sığınmacıların zorlu yaşamlarının duygusal bir tema üzerinde hikayeleştirildiği haber örneklerinde biri “412 ada 42179 numaralı mezardan dram çıktı” başlığı ile paylaşılmıştır. Suriyeli kadının Avrupa’ya gidebilmek amacıyla İzmir’den “umut yolculuğu”na çıktığı ancak içinde bulunduğu botun batması nedeniyle diğer Suriyeli sığınmacılar gibi ‘acımasız insan kaçakçıların kurbanı’ olduğu aktararak konunun insani yönü ön plana çıkarılmış ve sığınmacı haberde kurban konumunda temsil edilmiştir. Çıktığı “ölüm yolculuğunda” hayatını kaybeden sığınmacı kadının kimsesizler mezarlığına

gömüldüğü ancak yakınlarının mezarı bulmasından sonra ortaya “film senaryosu gibi bir hayat hikayesi çıktığı” aktararak haber duyguları harekete geçirmeye yönelik bir dilde sunulmuştur. Sığınmacının hayatı “Şiddet uygulayan eşinden boşandı, okuyup doktor oldu”, “Oğlu asker olmasın diye Almanya’ya gönderdi”, “Sahile vuran 31 cesetten biri”, “Kuzeni mezar tabelasını dikti” alt başlıkları kapsamında paylaşılmıştır. Suriyeli sığınmacının yaşam öyküsünün “duyanların yüreğini sızlattığı” aktarılmış ve haber duygusal bir çerçevede okuyucuya sunulmuştur (Sözcü, 2016).

Tablo 5.63. Robert Entman’ın Çerçeveleme Analizine Göre “412 ada 42179 numaralı mezardan dram çıktı” Başlıklı Haberin İncelenmesi

Haber Sitesi	https://www.sozcu.com.tr/
Haber Yayın Tarihi	11.04.2016
Haber Başlığı	412 ada 42179 numaralı mezardan dram çıktı
Haber Kategorisi	Gündem
Robert Entman’a Göre Çerçevelemenin Dört İşlevi	
Sorunun Tanımı	Sığınmacılar insan kaçakçılarının kurbanı haline geldi.
Sorunun Nedenleri	Sığınmacıların Avrupa’ya yasa dışı geçiş istekleri devam ediyor.
Ahlaki Değerlendirmeler	Sığınmacıların yaşamı yürek sızlatıyor.
Çözüm Önerileri	Haberde çözüm önerisi bulunmamaktadır.

Türkiye’de vatandaşların sığınmacılara yönelik bireysel yardım çabalarına ilişkin ülkenin farklı noktalarından örnekler ortaya çıktığı görülmektedir. Sözcü, bu örneklerden birini “Suriyelilerin deniz ablası” başlığı ile haberleştirmiştir. Haberde savaştan kaçarak Erzurum’a yerleşen ancak “harabe” evlerinde zorlu yaşam koşulları altında yaşayan sığınmacılara bir vatandaşın “yardım meleği” olduğu anlatılmıştır. Sığınmacılara düzenli olarak yardım yapıldığı ve güç şartlardaki yaşam mücadelesinin hafifletilmeye çalışıldığı aktarılmış ve sığınmacıların yardıma muhtaç konumu

pekiştirilmiştir. Haberde son olarak yardımları düzenleyen kişinin sığınmacıların toplumsal kabulünde empati odaklı yaklaşımı vurguladığı “Ülkelerini terk etmek zorunda bırakılan bu insanların nasıl bir yaşantı içinde olduklarını herkesin görmesi lazım” yorumu aktarılmıştır (Sözcü, 2016).

Tablo 5.64. Robert Entman’ın Çerçeveleme Analizine Göre “Suriyelilerin deniz ablası” Başlıklı Haberin İncelenmesi

Haber Sitesi	https://www.sozcu.com.tr/
Haber Yayın Tarihi	13.01.2016
Haber Başlığı	Suriyelilerin deniz ablası
Haber Kategorisi	Gündem
Robert Entman’a Göre Çerçevelemenin Dört İşlevi	
Sorunun Tanımı	Sığınmacılar temel gıda maddelerine muhtaç durumda.
Sorunun Nedenleri	Savaş sığınmacıları yerlerinden etti.
Ahlaki Değerlendirmeler	Sığınmacılar yaşam mücadelesi veriyor.
Çözüm Önerileri	Sığınmacılara toplu yardımlar gerekli.

Sığınmacılar için yapılan bireysel yardımların anlatıldığı bir diğer haber örneği “Burhaniyeli iş adamı Suriyeli aileler için umut oldu” başlığı ile yayınlanmıştır. İş adamının sığınmacıların mevcut yaşamlarının zorluklarını görünce bu durumdan etkilendiği ve yardım etmeye karar verdiği aktarılmıştır. Ardından sığınmacıların barınma ve yemek ihtiyaçlarını karşılayan iş adamının “Elimden geleni yapacağım. Onları burada mutlu görmek bizleri de mutlu ediyor.” ifadesi aktararak sığınmacıların durumlarının anlaşılmasında ve çözüm üretilmesinde empati ve dayanışmanın önemi bir bireyin yardımı özelinde okuyucuya sunulmuştur. Haberde son olarak işadaminin sığınmacılar için umut olduğu ve bu durum sonrasında bölgede birçok kişinin sığınmacı ailelere yardımcı olmaya başladığı bilgisi verilmiştir (Sözcü, 2016).

Tablo 5.65. Robert Entman’ın Çerçeveleme Analizine Göre “Burhaniyeli iş adamı Suriyeli aileler için umut oldu” Başlıklı Haberin İncelenmesi

Haber Sitesi	https://www.sozcu.com.tr/
Haber Yayın Tarihi	20.02.2016
Haber Başlığı	Burhaniyeli iş adamı Suriyeli aileler için umut oldu
Haber Kategorisi	Gündem
Robert Entman’a Göre Çerçevelemenin Dört İşlevi	
Sorunun Tanımı	Sığınmacılar barınma ve yemek ihtiyaçlarını karşılayamıyor.
Sorunun Nedenleri	Savaş sığınmacıların tüm imkanlarını yok etti.
Ahlaki Değerlendirmeler	Sığınmacılar yaşam savaşı veriyor.
Çözüm Önerileri	Mümkün olan sınırlar içinde yardım yapılmalı.

Sözcü, “Charlie Hebdo’dan çok çirkin Aylan karikatürü: Tacizci olabilirdi” başlıklı haberde içinde bulunduğu botun batması sonucu cansız bedeni ege kıyılarında bulunan Suriyeli sığınmacı Aylan Kurdi’nin Charlie Hebdo dergisindeki karikatürde tacizci olarak tanımlanmasını eleştirel bir dil kullanarak aktarmıştır. Haberde Suriyeli çocuğun iltica etme amacıyla çıktığı yolculukta boğularak hayatını kaybettiği hatırlatılarak ilticanın bir hak olduğu vurgulanmıştır. Karikatürde, Aylan Kurdi’nin büyüdüğünde “‘Almanya’daki tacizcilerden biri olabileceği” ima edildiği ve bu paylaşımın nefret dili içerdiği belirtilmiştir. “‘Dergiye tepki yağdı” alt başlığında karikatürün birçok kişi tarafından tepkiyle karşılandığı aktarılmış ve karikatür islamofobik olarak yorumlanmıştır. Sosyal medyada olayın “‘iğrenç, zevksiz, islamofobik” ifadeleriyle eleştirildiği belirtilerek haberdeki genel fikir desteklenmiştir (Sözcü, 2016)

Tablo 5.66. Robert Entman’ın Çerçeveleme Analizine Göre “Charlie Hebdo’dan çok çirkin Aylan karikatürü: Tacizci olabilirdi” Başlıklı Haberin İncelenmesi

Haber Sitesi	https://www.sozcu.com.tr/
Haber Yayın Tarihi	14.01.2016
Haber Başlığı	Charlie Hebdo’dan çok çirkin Aylan karikatürü: Tacizci olabilirdi
Haber Kategorisi	Dünya
Robert Entman’a Göre Çerçevelemenin Dört İşlevi	
Sorunun Tanımı	Suriyeli çocuk Aylan Kurdi tacizci olarak betimlendi.
Sorunun Nedenleri	Charlie Hebdo dergisi sığınmacılar için nefret dili kullanılıyor.
Ahlaki Değerlendirmeler	Yapılan yorumlar islamofobik.
Çözüm Önerileri	Haberde çözüm önerisi bulunmamaktadır.

“‘Türkiye’den savaşı izleyen Suriyeli çocuklar da mağdur” başlıklı haberde savaş ortamındaki çocukların mevcut durumları tartışılmıştır. Kadınlar ve çocukların savaşın “‘en büyük mağduru” olduğu vurgulanarak sığınmacılar mağdur konumunda temsil edilmiş ve sorunun nedeni olarak Suriye’deki savaş gösterilmiştir. Haber, bir akademisyenin Suriyeli sığınmacılar hakkında “‘Kendilerinin başlatmadığı bir savaş uğruna paylaştıkları kültürü, yaşadıkları ülkeyi terk etmek zorunda kalıyorlar.” görüşüne yer verilerek desteklenmiştir. Sığınmacıların aidiyetsizlik hissi içinde sürekli olarak farklı bir yere savrulduğu ve aynı zamanda istenmediklerinin direkt olarak kendilerine söylendiği yorumu ile sığınmacıların yaşam ve duygu deneyimlerine işaret edilmiştir (Sözcü, 2015).

Tablo 5.67. Robert Entman’ın Çerçeveleme Analizine Göre “Türkiye’den savaşı izleyen Suriyeli çocuklar da mağdur” Başlıklı Haberin İncelenmesi

Haber Sitesi	https://www.sozcu.com.tr/
Haber Yayın Tarihi	13.12.2015
Haber Başlığı	Türkiye’den savaşı izleyen Suriyeli çocuklar da mağdur
Haber Kategorisi	Eğitim
Robert Entman’a Göre Çerçevelemenin Dört İşlevi	
Sorunun Tanımı	Sığınmacılar travmalarla mücadele ediyor.
Sorunun Nedenleri	Savaşın etkileri sonrasında da devam ediyor.
Ahlaki Değerlendirmeler	Sığınmacı çocuklar kendi sebep olmadıkları savaşın mağduru oldu.
Çözüm Önerileri	Toplumsal farkındalık oluşmalı.

Sözcü, Suriyeli bir öğrencinin savaştan kaçarak Türkiye’ye gelen sığınmacıların fotoğraflarını çekerek açtığı sergiyi “‘Suriyeli öğrenciden minik gözlerdeki hüznün sergisi’’ başlığı ile haberleştirmiştir. Çekilen fotoğrafların sığınmacıların ama “‘en çok da çocukların gözündeki savaşın acı izlerini’’ yansıttığı yorumu ile sığınmacılarla empatiyi teşvik edici bir dil kullanılmıştır. Sığınmacı çocukların çevrelerinde ne olduğu hakkında bir fikri olmadığı ancak gözlerine korku ve hüznün yansıdığı aktarılmış ve sığınmacıların “‘acı’’ hikayeleri vurgulanmıştır. Haberde sığınmacıların içinde bulunduğu durum insanlık dramı olarak tanımlanmış ve fotoğrafların insanları duygu seline boğduğu değerlendirilmiştir (Sözcü, 2015).

Tablo 5.68. Robert Entman’ın Çerçeveleme Analizine Göre “Suriyeli öğrenciden minik gözlerdeki hüznün sergisi” Başlıklı Haberin İncelenmesi

Haber Sitesi	https://www.sozcu.com.tr/
Haber Yayın Tarihi	20.12.2015
Haber Başlığı	Suriyeli öğrenciden minik gözlerdeki hüznün sergisi
Haber Kategorisi	Eğitim
Robert Entman’a Göre Çerçevelemenin Dört İşlevi	
Sorunun Tanımı	Çocukların acıları yüzlerine yansıyor.
Sorunun Nedenleri	Savaş en çok Suriyeli çocukları etkiledi.
Ahlaki Değerlendirmeler	Yaşananlar insanlık dramı.
Çözüm Önerileri	Yaşadıkları zorluklara dikkat çekilmeli.

“Suriyeli genç kızın dramı” başlıklı haberde ailesi tarafından şiddete maruz kalan Suriyeli çocuğun polise sığınması konu alınmıştır. Sığınmacı ailenin iş bulamadığı için dilencilik yapmaya başladığı ancak küçük kızın bu “tehlikeli” durumdan rahatsız olduğu için şiddete maruz kaldığı ve polise sığındığı bilgisi haberde “görenlerin yüreğini sızlatan olay” yorumu ile aktarılmıştır. Küçük kızın polis merkezine ulaşabilmek için çıplak ayakla 10 kilometre yolu yürümek zorunda kaldığı ve polisin sığınmacı küçük kıza sahip çıktığı belirtilmiştir (Sözcü, 2016).

Tablo 5.69. Robert Entman’ın Çerçeveleme Analizine Göre “Suriyeli genç kızın dramı” Başlıklı Haberin İncelenmesi

Haber Sitesi	https://www.sozcu.com.tr/
Haber Yayın Tarihi	23.02.2016
Haber Başlığı	Suriyeli genç kızın dramı
Haber Kategorisi	Gündem
Robert Entman’a Göre Çerçevelemenin Dört İşlevi	
Sorunun Tanımı	Sığınmacı çocuk aile içi şiddete maruz kalıyor.
Sorunun Nedenleri	Sığınmacı çocuklar dilendirilmek isteniyor.
Ahlaki Değerlendirmeler	Sığınmacının durumu dram dolu.
Çözüm Önerileri	Devlet kurumları olayın takipçisi olmalı.

Macaristanda bir kameramanın ülkenin sınır bölgesinden haber aktardığı sırada sınırı kucağındaki oğlu ile birlikte geçmeye çalışan Suriyeli sığınmacıya çelme atarak yere düşürmesi geniş ölçüde tepkiye neden olmuş ve uzun süre gündemdeki yerini korumuştur. Sözcü, olay hakkındaki haberinin girişinde Macar kameramanın polisten kaçan babayı çelme atarak yere düşürdüğü bilgisini vermiştir. Haber girişinde olayın neden gerçekleştiğine dair bilgi verilmemesi haberi bağlamından koparması sebebiyle sorunlu bir haber dili oluşturmaktadır. Haberin devamında kameramanın küçük bir kız çocuğuna da tekme attığı ve diğer sığınmacıları da yere düşürmeye çalıştığı aktarılmış ve kameramanın davranışı çirkin olarak tanımlamıştır. Haberde son olarak kameramanın görevine son verildiği bilgisi paylaşılmıştır (Sözcü, 2015).

Tablo 5.70. Robert Entman’ın Çerçeveleme Analizine Göre “Kadın kameraman mülteciye tekme attı” Başlıklı Haberin İncelenmesi

Haber Sitesi	https://www.sozcu.com.tr/
Haber Yayın Tarihi	09.09.2015
Haber Başlığı	Kadın kameraman mülteciye tekme attı
Haber Kategorisi	Dünya
Robert Entman’a Göre Çerçevelemenin Dört İşlevi	
Sorunun Tanımı	Macar kameraman sığınmacılara tekme attı.
Sorunun Nedenleri	Sığınmacılar Macaristan sınırını geçmeye çalışıyor.
Ahlaki Değerlendirmeler	Kameramanın sığınmacılara karşı davranışı çirkin.
Çözüm Önerileri	Kameramanın görevine son verildi.

Sözcü, Macar kameramanın sığınmacılara yönelik davranışını olaya maruz kalan Suriyeli sığınmacının ailesi ile röportaj yaparak “‘Çocuğumun başına bir şey geldi diye çok korktum’” başlığı ile yeniden ele almıştır. Suriyeli sığınmacının ailesinin yeni yaşam umuduyla Suriye’den ayrıldığı ancak olaydan sonra endişeli bir bekleyişin başladığı belirtilerek olayın etkileri gösterilmiştir. “‘Kameramanın davranışını görünce insanlığımdan utandım’” alt başlığında sığınmacı ailenin “‘Çaresizlik kötü. Bir anneye sorun çocuğu düşerken ne hisseder.’” sözleri aktarılmış ve sığınmacılar mağdur konumunda temsil edilmiştir (Sözcü, 2015).

Tablo 5.71. Robert Entman’ın Çerçeveleme Analizine Göre “Çocuğumun başına bir şey geldi diye çok korktum” Başlıklı Haberin İncelenmesi

Haber Sitesi	https://www.sozcu.com.tr/
Haber Yayın Tarihi	22.09.2015
Haber Başlığı	Çocuğumun başına bir şey geldi diye çok korktum
Haber Kategorisi	Gündem
Robert Entman’a Göre Çerçevelemenin Dört İşlevi	
Sorunun Tanımı	Sığınmacı ailenin yaşamı korku ve belirsizlikle dolu.
Sorunun Nedenleri	Savaş sonrası aile üyeleri birbirinden ayrıldı.
Ahlaki Değerlendirmeler	Sığınmacı aile endişe içinde.
Çözüm Önerileri	Haberde çözüm önerisi bulunmamaktadır.

“Akdeniz’de Suriyelilere ait yüzen mezar taşları yaptılar” başlıklı haberde deniz yoluyla Avrupa ülkelerine gitmek için yola çıkan binlerce Suriyeli sığınmacının hayatını kaybetmesine dikkat çekmek için hazırlanan kampanya konu alınmıştır. Haberde kampanyayı yürütenlerin “Suriye’de iç savaş başladığından bu yana 4.6 milyon Suriyeli doğdukları, büyüdükleri, vatan bildikleri toprakları terk etmek zorunda kaldı.” ifadesi ile sorunun nedenine işaret edilmiştir. Sığınmacıların Avrupa ülkelerine iltica etmelerinin zorlukları beraberinde getirdiği, Akdenizin sığınmacılar için ölümcül bir rota olduğu değerlendirilmesine yer verilmiş ve sığınmacılara yönelik duyarlılığı ön plana çıkaran bir haber kurgusu kullanılmıştır. Suriyeli sığınmacılar habere “yeni bir başlangıç için kendilerine sığınacak güvenli bir yaşam yeri arayanlar” şeklinde sunulmuştur (Sözcü, 2016).

Tablo 5.72. Robert Entman’ın Çerçeveleme Analizine Göre “Akdeniz’de Suriyelilere ait yüzen mezar taşları yaptılar” Başlıklı Haberin İncelenmesi

Haber Sitesi	https://www.sozcu.com.tr/
Haber Yayın Tarihi	26.05.2016
Haber Başlığı	Akdeniz’de Suriyelilere ait yüzen mezar taşları yaptılar
Haber Kategorisi	Dünya
Robert Entman’a Göre Çerçevelemenin Dört İşlevi	
Sorunun Tanımı	Akdeniz sığınmacılar için ölümcül bir rota.
Sorunun Nedenleri	Suriye’den göç eden sığınmacılar bu yolculukta denizde boğularak hayatını kaybediyor.
Ahlaki Değerlendirmeler	Sığınmacılar Avrupa’yı umuda yolculuk olarak açıklıyor.
Çözüm Önerileri	Akdeniz’deki ölümlere dikkat çekilmeli.

Ailesiyle birlikte Suriyedeki savaştan kaçarak Avrupa’ya gitmek isteyen Aylan Kurdi’nin deniz yolculuğunda hayatına kaybetmesi sonucu ege sahillerine vuran cansız bedeni tüm dünyada Suriyeli sığınmacılara yönelik politikaların ve mevcut görüşlerin sorgulanmasına neden olmuştur. Sözcü uzun süre basının gündeminde kalan bu olayı “‘Ellerimden kayıp gitti” başlığı üzerinden Aylan’ın babasıyla yapılan röportaj ile okuyucularına aktarmıştır. Okuyucunun duygularını tetiklemeye yönelik anlatım dilinin kullanıldığı haberde olayın gerçekleştiği anın “‘Minik Aylan’ın sıkıca tutunduğu babasının ellerinden kayıp gittiği ortaya çıktı” ifadesi ile aktarılması bu anlatıma örnek gösterilebilir. “‘Daha önce organizatörler dolandırdı” alt başlığında yaşanan olay facia olarak tanımlanmış ve sığınmacı ailenin daha önce de Avrupa’ya deniz yoluyla gitmeyi denedikleri ancak dolandırıldıkları için başarısız oldukları aktarılmıştır (Sözcü, 2015).

Tablo 5.73. Robert Entman’ın Çerçeveleme Analizine Göre “Ellerimden kayıp gitti” Başlıklı Haberin İncelenmesi

Haber Sitesi	https://www.sozcu.com.tr/
Haber Yayın Tarihi	03.09.2015
Haber Başlığı	Ellerimden kayıp gitti
Haber Kategorisi	Gündem
Robert Entman’a Göre Çerçevelemenin Dört İşlevi	
Sorunun Tanımı	Suriyeli Aylan Kurdi ve ailesi göç yolunda hayatını kaybetti.
Sorunun Nedenleri	Sığınmacılar göç için insan kaçakçıları aracılığıyla yasa dışı yolları kullanıyor.
Ahlaki Değerlendirmeler	Aylan Kurdi’nin ölümü dünyayı yasa boğdu.
Çözüm Önerileri	Olayın sorumluları yargılanıyor.

Sözcü, Suriyeli sığınmacıların Türkiye’deki yaşamlarını konu alan haberini “26 günlük bebek bakımsızlıktan öldü” başlığı ile paylaşmıştır. Haberde sığınmacı ailenin savaştan kaçarak Türkiye’ye geldiği ancak burada bir gelirlerinin olmadığı ve yiyecek bulmakta zorlandıkları bilgisine yer verilmiştir. Suriyeli ailenin bebeğinin bakımsızlıktan ve hastalıktan ölmüş olabileceği aktarılmış ve olay “acı haber” olarak tanımlanmıştır. Haberdeki fotoğraf “Bebeğini kaybeden acılı annenin çocuğuna son bakışı yürekleri dağladı.” yorumu ile paylaşılmış, sığınmacıların durumu ile empati yapılması teşvik edilmiştir (Sözcü, 2016).

Tablo 5.74. Robert Entman’ın Çerçeveleme Analizine Göre “26 günlük bebek bakımsızlıktan öldü” Başlıklı Haberin İncelenmesi

Haber Sitesi	https://www.sozcu.com.tr/
Haber Yayın Tarihi	10.02.2016
Haber Başlığı	26 günlük bebek bakımsızlıktan öldü
Haber Kategorisi	Gündem
Robert Entman’a Göre Çerçevelemenin Dört İşlevi	
Sorunun Tanımı	Suriyeli bebek açık nedeniyle öldü.
Sorunun Nedenleri	Sığınmacıların yaşamlarını sürdürmekte zorlanıyor.
Ahlaki Değerlendirmeler	Sığınmacıların ölümü acıklı.
Çözüm Önerileri	Haberde çözüm önerisi bulunmamaktadır.

Suriyeli bir bebeğin ölümü bir başka haberde “Suriyeli bebek besin yetersizliği ve soğuktan öldü” başlığı üzerinden haberleştirilmiştir. Suriyeli bir ailenin Adana’ya geldiği ve İstanbul’a gitmek için yola çıktığında bebeklerinin soğuk ve açık nedeniyle öldüklerini fark ettikleri belirtilmiştir. Olaya ilişkin görüntü “İnsanlığın bittiği anın fotoğrafı” olarak yorumlanarak sığınmacıların içinde bulunduğu durumun insani kriz olduğu vurgulanmıştır. Bebeğin ölümü “gören herkesin ciğerini yakan haber” olarak değerlendirilmiştir (Sözcü, 2016).

Tablo 5.75. Robert Entman’ın Çerçeveleme Analizine Göre “Suriyeli bebek besin yetersizliği ve soğuktan öldü” Başlıklı Haberin İncelenmesi

Haber Sitesi	https://www.sozcu.com.tr/
Haber Yayın Tarihi	08.02.2016
Haber Başlığı	Suriyeli bebek besin yetersizliği ve soğuktan öldü
Haber Kategorisi	Gündem
Robert Entman’a Göre Çerçevelemenin Dört İşlevi	
Sorunun Tanımı	Suriyeli bebek açlık ve soğuk nedeniyle öldü.
Sorunun Nedenleri	Savaştan kaçan sığınmacılar kötü koşullar altında.
Ahlaki Değerlendirmeler	Olay herkesin ciğerini yakıyor.
Çözüm Önerileri	Haberde çözüm önerisi bulunmamaktadır.

5.5.2.1.3. Kapasite II

Sözcü’de sığınmacıları konu alan haberlerde incelenen bir diğer söylem alanı kapasite olmuştur. Türkiye’nin sığınmacıları ağırlama kapasitesinde sorunlar ortaya çıkmaya başladığı, sığınmacıların nüfusunun hali hazırda olması gerekenin üstünde olduğu ve Avrupa ülkelerinin yeteri kadar sığınmacı kabul etmediği konuları çerçevesindeki haberler bu sınıflandırma altında yer almaktadır. Türkiye’nin sığınmacıları ağırlama kapasitesinin olması gerekenin üstünde olduğunun vurgulandığı haber örneklerinden birinde sadece İstanbul’daki sığınmacı sayısının Avrupa ülkelerinin toplamından çok daha fazla olduğu belirtilmiştir. Haberde kapasitenin çok üzerinde mülteci ağırlandığı görüşü dahilinde sığınmacı ve mülteci kavramları birbiri yerine kullanılmış ve bu durum ayrı anlamlar taşıyan kavramların eş anlamlı kelimeler olarak sunulması nedeniyle sorunlu bir haber dili oluşturmuştur. Suriyeli sığınmacılar ile yapılan anket sonuçlarına göre sığınmacıların büyük bir kısmının ülkelere geri dönmeyi düşünmediği aktarılmıştır (Sözcü, 2015).

Tablo 5.76. Robert Entman’ın Çerçeveleme Analizine Göre “Sadece İstanbul’da tüm Avrupa’dakilerin toplamından daha fazla mülteci var” Başlıklı Haberin İncelenmesi

Haber Sitesi	https://www.sozcu.com.tr/
Haber Yayın Tarihi	27.10.2015
Haber Başlığı	Sadece İstanbul’da tüm Avrupa’dakilerin toplamından daha fazla mülteci var
Haber Kategorisi	Dünya
Robert Entman’a Göre Çerçevelemenin Dört İşlevi	
Sorunun Tanımı	İstanbul’daki sığınmacı sayısı tüm Avrupa’dakilerden üst seviyeye ulaştır.
Sorunun Nedenleri	Suriye’deki savaşın bir sonuca ulaşmadı ve sığınmacıların Avrupa’ya gidiş yollarının çok kısıtlı.
Ahlaki Değerlendirmeler	Sığınmacıların asıl hedefi Avrupa.
Çözüm Önerileri	İltica merkezleri açılmalı.

Türkiye’nin sığınmacıları ağırlama kapasitesinin aşıldığına vurgu yapan bir diğer haber örneği “Türkiye’ye 2 milyon Suriyeli daha geliyor!” başlığı ile yayınlanmıştır. Savaşın başlamasında bugüne kadar Türkiye’nin zaten yaklaşık 2 milyon Suriyeli sığınmacıya ev sahipliği yaptığı vurgulanarak yeniden 2 milyon sığınmacının ülkeye giriş yapma ihtimali eleştirilmiştir. Alman basınının yaptığı yayınlara dayandırılan haberde sığınmacılar için 6 yeni kampın oluşturulacağı ve yapılacak olan harcamaların bir kısmının AB tarafından finanse edileceği belirtilmiştir. AB ülkelerinin kamplarda yaşayan 500 bin sığınmacıyı kabul etme ihtimalinin olduğu bilgisinin ardından bir AB yetkilisinin bu durumu biraz abartılı bulduğu değerlendirilmesine yer verilmiştir (Sözcü, 2015).

Tablo 5.77. Robert Entman’ın Çerçeveleme Analizine Göre “Türkiye’ye 2 milyon Suriyeli daha geliyor!” Başlıklı Haberin İncelenmesi

Haber Sitesi	https://www.sozcu.com.tr/
Haber Yayın Tarihi	05.10.2015
Haber Başlığı	Türkiye’ye 2 milyon Suriyeli daha geliyor!
Haber Kategorisi	Gündem
Robert Entman’a Göre Çerçevelemenin Dört İşlevi	
Sorunun Tanımı	Türkiye kapasite sorununa rağmen daha fazla sığınmacıya ev sahipliği yapacak.
Sorunun Nedenleri	İnsan kaçakçılarından kurtarılanlar Türkiye’ye gönderilecek.
Ahlaki Değerlendirmeler	Sığınmacı sayısı hali hazırda yüksek.
Çözüm Önerileri	Diğer ülkeler de destek olmalı.

Türkiye’nin sığınmacıları ağırlama kapasitesinin yetersiz olduğu söylemi “‘TOKİ konutları full çekiyor” başlıklı haberde işlenmiştir. Toplu Konut İdaresi Başkanlığı “‘TOKİ” tarafından yapılan evlere sığınmacıların yerleştirilmek istenmesi “‘Yıllardır ev sahibi olma hayali kuran vatandaşlar” için bile ev satın almanın çok zor olduğu ifadesi üzerinden eleştirilmiştir. Belirlenen kararın uygulanmasının kolay olamayacağı belirtilmiş ve sorunun nedeni olarak yeterli miktarda ev bulunmaması dolayısıyla kapasite yetersizliği gösterilmiştir (Sözcü, 2016).

Tablo 5.78. Robert Entman’ın Çerçeveleme Analizine Göre “TOKİ konutları full çekiyor” Başlıklı Haberin İncelenmesi

Haber Sitesi	https://www.sozcu.com.tr/
Haber Yayın Tarihi	11.07.2016
Haber Başlığı	TOKİ konutları full çekiyor
Haber Kategorisi	Ekonomi
Robert Entman’a Göre Çerçevelemenin Dört İşlevi	
Sorunun Tanımı	Vatandaşlar TOKİ konutlarını alamıyor ancak sığınmacılar konutlara yerleştirilecek.
Sorunun Nedenleri	Vatandaşlar için bile yeterli sayıda konut bulunmuyor.
Ahlaki Değerlendirmeler	Vatandaşlar yıllardır ev sahibi olma hayali kuruyor.
Çözüm Önerileri	Kararın uygulanması uzak bir ihtimal.

Suriyeli sığınmacıların sayısının artması nedeniyle bazı ülkelerin sığınmacıları ülkelerine kabul etmek istemediklerine ilişkin haber örneğinde Güney Kıbrıs Rum Yönetiminin sığınmacı politikası eleştirilmiştir. Türkiye’nin yaklaşık 3 milyon sığınmacıya ev sahipliği yaptığı ancak Güney Kıbrıs Rum Yönetiminin sadece 400 Suriyeli sığınmacının gelebilme ihtimalini panikle karşıladığı belirtilmiştir. Haberde Rum Adalet Bakanı’nın sığınmacıların gelişini engellemek için her türlü tedbirin alındığı ifadesi aktarılmış ardından Türkiye’nin Güney Kıbrıs’ın nüfusundan iki kat fazla sığınmacıyı misafir ettiği hatırlatılarak Suriyeli sığınmacılara ilişkin politika sorgulanmıştır (Sözcü, 2016).

Tablo 5.79. Robert Entman’ın Çerçeveleme Analizine Göre “Güney Kıbrıs’ta mülteci paniği” Başlıklı Haberin İncelenmesi

Haber Sitesi	https://www.sozcu.com.tr/
Haber Yayın Tarihi	16.08.2016
Haber Başlığı	Güney Kıbrıs’ta mülteci paniği
Haber Kategorisi	Dünya
Robert Entman’a Göre Çerçevelemenin Dört İşlevi	
Sorunun Tanımı	Güney Kıbrıs gelmesi beklenen sığınmacı sayısından endişeli.
Sorunun Nedenleri	400 sığınmacının Güney Kıbrıs’a geçiş yapması gündemde.
Ahlaki Değerlendirmeler	Kıbrıs panik içinde.
Çözüm Önerileri	Güney Kıbrıs duruma karşı tedbirli.

5.5.2.1.4. Sorunsallaştırma II

Sığınmacılar politikacıların söylemlerinde ve haberlerde birçok farklı konu kapsamında sorun olarak temsil edilebilmektedir. Sözcü’de yer alan son söylem kategorisinde sığınmacılar ekonomik yük, güvenlik sorunu, istenmeyen bir kitle, hastalık taşıyıcı ve potansiyel tehdit çerçevesinde sorunsallaştırılmaktadır. Haberlerde olumsuz anlam çağrıştıran kelimelerle ifade edilen sığınmacılar, sorunun odak noktasında yer almaktadır.

Sözcü, Suriyeli sığınmacıların Türkiye’deki suç oranlarını tartıştığı haberini “‘Misafirler (!) suç makinesi gibi” başlığı ile yayınlamıştır. Suriyeli sığınmacıları temsil eden misafir kelimesi ünlem işareti ile verilmiş ve sığınmacıların misafir konumunda olup olmadığı sorgulanmıştır. Haberin girişinde Suriyeli sığınmacıların savaştan kaçarak Türkiye’ye sığındıkları belirtilmiş ardından sığınmacılar suç makinesi olarak tanımlanmıştır. Suriyeli sığınmacıların tümünün suç makinesi olarak temsil edilmesi suçun şahsiliği ilkesinin göz ardı edilmesine ve sorunlu bir haber dili örneği oluşmasına neden olmaktadır. Suçun şahsiliği ilkesi bir kişinin işlediği suçun bütün topluma affedilmeyeceğini açıklamaktadır. Haberde sığınmacıların en fazla

yaralama ve hırsızlık gibi suçları işlediği ve sığınmacı nüfusunun yoğun olduğu Kilis'te sığınmacıların işlediği suç oranının yüzde 30 olduğu bilgisine yer verilmiş ancak açıklanan verilerin kaynak bilgisi belirtilmemiştir. Suç oranlarının artışı sorun olarak tanımlanmış ve sorunun nedeni olarak sığınmacılar işaret edilmiştir (Sözcü, 2016).

Tablo 5.80. Robert Entman’ın Çerçeveleme Analizine Göre “Misafirler (!) suç makinesi gibi” Başlıklı Haberin İncelenmesi

Haber Sitesi	https://www.sozcu.com.tr/
Haber Yayın Tarihi	15.05.2016
Haber Başlığı	Misafirler (!) suç makinesi gibi
Haber Kategorisi	Gündem
Robert Entman’a Göre Çerçevelemenin Dört İşlevi	
Sorunun Tanımı	Sığınmacılar suç oranlarını artırıyor.
Sorunun Nedenleri	Sığınmacılar birçok farklı suça karıştı.
Ahlaki Değerlendirmeler	Sığınmacılar suç makinesine dönüştü
Çözüm Önerileri	Haberde çözüm önerisi bulunmamaktadır.

Türkiye'nin sığınmacıları kabul sürecinden sonra birçok sorunun yaşandığı ve olumsuz durumların artarak devam edeceğine dair görüşler “Emre Kongar’dan Türkiye’deki Suriyeliler için tarihi uyarılar” başlıklı haberde konu alınmıştır. Yazar görüşüne dayandırılan haberde sığınmacıların entegrasyonunda yeterli çaba harcanmadığı ve gelen sığınmacıların eğitimsiz oldukları değerlendirildiği aktarılmıştır. Sığınmacılar nedeniyle karışıklıkların ortaya çıkacağı, planlı kentleşmenin yapısının bozulacağı yorumuna yer verilmiş ve sığınmacılar istenmeyenler olarak sorunsallaştırılmıştır. Haberde sığınmacı konusunun hayati öneme sahip olduğu hatırlatılmış ve “Ahlak ve kültür gibi her türlü alanda toplumsal sapmalar ve sapkınlıklar ortaya çıkacak. Suç oranları yükselecek.” değerlendirmesi aktararak sığınmacılar potansiyel bir tehdit olarak gösterilmiştir (Sözcü, 2016).

Tablo 5.81. Robert Entman’ın Çerçeveleme Analizine Göre “Emre Kongar’dan Türkiye’deki Suriyeliler için tarihi uyarılar” Başlıklı Haberin İncelenmesi

Haber Sitesi	https://www.sozcu.com.tr/
Haber Yayın Tarihi	04.07.2016
Haber Başlığı	Emre Kongar’dan Türkiye’deki Suriyeliler için tarihi uyarılar
Haber Kategorisi	Gündem
Robert Entman’a Göre Çerçevelemenin Dört İşlevi	
Sorunun Tanımı	Sığınmacılar toplumsal sapsmalara ve karışıklıklara sebep oluyor.
Sorunun Nedenleri	Sığınmacılar toplumsal ve kültürel değerlere zarar veriyor, kalkınmayı etkiliyor ve suç oranlarını artırıyor.
Ahlaki Değerlendirmeler	Ülke çok tehlikeli bir durumda.
Çözüm Önerileri	Sığınmacıların dağılımı sınırlandırılmalı ve diğer ülkeler sorumluluk almalı.

Suriyeli sığınmacılara vatandaşlık verilmesinin gündeme gelmesinin ardından sığınmacılar için Suriyeli mahalleleri kurulacağı açıklaması yapılmış Sözcü “Suriyelilere TOKİ evi bedava mı?” başlıklı haberinde bu politikaları eleştirel şekilde ele almıştır. “Başkan bedava yok demişti” alt başlığında resmi kurumların açıklamaları karşılaştırılarak yetkililerin sığınmacılara ev verilemeyeceği yönündeki ifadesi vurgulanmıştır. Haberde kullanılan fotoğraf “TOKİ’de boş ev yok” yorumuyla paylaşılarak Suriyeli mahalleleri kurulmasına ilişkin eleştirel görüş desteklenmiştir (Sözcü, 2016).

Tablo 5.82. Robert Entman’ın Çerçeveleme Analizine Göre “Suriyelilere TOKİ evi bedava mı?” Başlıklı Haberin İncelenmesi

Haber Sitesi	https://www.sozcu.com.tr/
Haber Yayın Tarihi	13.07.2016
Haber Başlığı	Suriyelilere TOKİ evi bedava mı?
Haber Kategorisi	Ekonomi
Robert Entman’a Göre Çerçevelemenin Dört İşlevi	
Sorunun Tanımı	Hükümet sığınmacılara bedava TOKİ evi verilmesini öneriyor.
Sorunun Nedenleri	Suriyeli mahalleleri kurulacak.
Ahlaki Değerlendirmeler	Boş TOKİ konutu bile yok.
Çözüm Önerileri	TOKİ Başkanı bedava ev verilmeyeceği yönünde açıklamada bulundu.

Suriyeli sığınmacıların yeni bir hayat kurma umuduyla deniz ya da kara yolu üzerinden Avrupa’ya harekete geçmesi birçok habere konu olmuştur. Edirne üzerinden yürüyerek Avrupa’ya ulaşmak isteyen Suriyeli sığınmacıların polis engeliyle karşılaşarak direnç göstermesini konu alan “Suriyeliler Avrupa’ya gidebilmek için harekete geçti” başlıklı haber bu örneklerden biridir. “Suriyeli kaçaklar yollarda” alt başlığında sığınmacıların bir kısmının kaçak yollar üzerinden Edirne’ye ulaştığı bilgisine yer verilmiş ve sığınmacılar kaçak olarak temsil edilmiştir. Sığınmacıların polis tarafından engellenmesi “kaçakların önünü polis kesti” ifadesi ile aktarılmış, sığınmacılar güvenlik tehdidi olarak sorunsallaştırılmıştır (Sözcü, 2015).

Tablo 5.83. Robert Entman’ın Çerçeveleme Analizine Göre “Suriyeliler Avrupa’ya gidebilmek için harekete geçti” Başlıklı Haberin İncelenmesi

Haber Sitesi	https://www.sozcu.com.tr/
Haber Yayın Tarihi	15.09.2015
Haber Başlığı	Suriyeliler Avrupa’ya gidebilmek için harekete geçti
Haber Kategorisi	Gündem
Robert Entman’a Göre Çerçevelemenin Dört İşlevi	
Sorunun Tanımı	Sığınmacılar yasa dışı yollardan Avrupa’ya geçmeyi deniyor.
Sorunun Nedenleri	Sığınmacılar Avrupa’daki yaşamı umut olarak tanımlıyor.
Ahlaki Değerlendirmeler	Suriyeli kaçaklar yola çıktı.
Çözüm Önerileri	Polis önlemler alıyor.

“Suriyeli dilenciler barınma merkezine gönderildi” başlıklı haberde kent merkezlerinde yaşayan sığınmacıların dilencilik yapması nedeniyle çevreyi rahatsız ettiği belirtilmiştir. Suriyeli sığınmacıların sokakta yaşamaya başladığı ve dilencilik yapmalarının bölgede tehlikeye neden olduğu aktararak sığınmacılar güvenlik kapsamında sorunsallaştırılmıştır. Haberde sığınmacıların kent merkezindeki yaşamı güç hale getirmesi sorun olarak tanımlanmış ve sorunun çözümü olarak sığınmacıların geçici barınma merkezlerine geri gönderilmesi gösterilmiştir. Haberde son olarak sığınmacıların geri gönderilmesi sürecinde oluşan masrafların Göç İdaresi tarafından ödendiği bilgisine yer verilmiştir (Sözcü, 2016).

Tablo 5.84. Robert Entman’ın Çerçeveleme Analizine Göre “Suriyeli dilenciler barınma merkezine gönderildi” Başlıklı Haberin İncelenmesi

Haber Sitesi	https://www.sozcu.com.tr/
Haber Yayın Tarihi	29.01.2016
Haber Başlığı	Suriyeli dilenciler barınma merkezine gönderildi
Haber Kategorisi	Gündem
Robert Entman’a Göre Çerçevelemenin Dört İşlevi	
Sorunun Tanımı	Sığınmacılar kent merkezlerinde tehlike oluşturuyor.
Sorunun Nedenleri	Sığınmacılar dilencilik yapıp çevreye rahatsızlık veriyor.
Ahlaki Değerlendirmeler	Sığınmacılar sokakta yaşıyor.
Çözüm Önerileri	Yakalanan Sığınmacılar Geçici Barınma Merkezlerine gönderilmeli.

Alman hükümetinin savaş nedeniyle ülkesinden ayrılan belirli bir sayıdaki Suriyeliyi kabul edeceğini açıklamasının ardından yapılacak olan yardımlara ilişkin detaylar açıklanmıştır. Sözcü, Suriyeli sığınmacıları öteki olarak sorunsallaştırdığı haber örneğinde Alman hükümetinin sığınmacılara ilişkin yardım paketini ülkede yaşayan Türklerin sahip olduğu haklar ile karşılaştırmalı olarak ele almıştır. Suriyeli sığınmacıların barınma, yeme içme, eğitim ve sağlık hizmetleri ihtiyaçlarının ücretsiz olarak karşılanacağı ve maddi yardım sunulacağı aktarılmış ardından “40 yıldır Türklere verilmeyen haklar Suriyelilerin ayaklarına serildi.” yorumu yapılmıştır. Planlanan yardım politikasının sığınmacıların “Almanya sevdasının nedeni” olarak sunulması sığınmacıların savaş ortamından hayatta kalmak için kaçmalarını göz ardı etmesi nedeniyle sorunlu bir haber dili örneği sunduğu söylenebilir. Haberde sığınmacıların meslek sahibi olmaları halinde hemen oturum izni alabileceği ve 40 yıldan fazladır Almanya’da yaşayan Türklerle haklarının eşitlenmiş olacağı aktarılmıştır (Sözcü, 2015).

Tablo 5.85. Robert Entman’ın Çerçeveleme Analizine Göre “Almanya’da göçmenlere 1350 euro maaş” Başlıklı Haberin İncelenmesi

Haber Sitesi	https://www.sozcu.com.tr/
Haber Yayın Tarihi	21.09.2015
Haber Başlığı	Almanya’da göçmenlere 1350 euro maaş
Haber Kategorisi	Dünya
Robert Entman’a Göre Çerçevelemenin Dört İşlevi	
Sorunun Tanımı	Almanya’ya ulaşan Suriyeli sığınmacılar Türklerden daha fazla hakka sahip.
Sorunun Nedenleri	Alman hükümeti Suriyeli sığınmacılar için yeni olanaklar sağladı.
Ahlaki Değerlendirmeler	“40 yıldır Türklere verilmeyen haklar Suriyelilerin ayaklarına serildi”
Çözüm Önerileri	Haberde çözüm önerisi bulunmamaktadır.

“Suriyelilerin yüzde 45’i okuma yazma bile bilmiyor” başlıklı haberde Suriyeli sığınmacıların vatandaşlık almasına ilişkin olumsuz görüşler muhalefet partisi temsilcilerinin açıklamaları ile aktarılmıştır. Haberde Türkiye’nin insan tacirlerinin, zorla çalıştırılanların kaynak ülkesi haline geldiği ve bu insanların vatandaş yapılmak istendiği aktararak sığınmacılar ülkedeki suç eylemlerinin başlıca sorumlusu olarak sunulmuş ve potansiyel tehdit olarak sorunsallaştırılmıştır. “Sadece yüzde 3.9’u meslek sahibi” alt başlığında Suriyeli sığınmacıların neredeyse yarısının okur yazar “bile” olmadığı, eğitim seviyelerinin düşük olduğu vurgulanmış ve vatandaşlık verilmesi kararının Türkiye’nin Avrupa’daki konumunu olumsuz etkileyeceği aktarılmıştır. Haberde sığınmacılar hakkındaki bu veriler için kaynak gösterilmemiş, duyum olarak aktarılmıştır (Sözcü, 2016).

Tablo 5.86. Robert Entman’ın Çerçeveleme Analizine Göre “Suriyelilerin yüzde 45’i okuma yazma bile bilmiyor” Başlıklı Haberin İncelenmesi

Haber Sitesi	https://www.sozcu.com.tr/
Haber Yayın Tarihi	08.07.2016
Haber Başlığı	Suriyelilerin yüzde 45’i okuma yazma bile bilmiyor
Haber Kategorisi	Gündem
Robert Entman’a Göre Çerçevelemenin Dört İşlevi	
Sorunun Tanımı	Sığınmacılara vatandaşlık verilmesi Türkiye’nin Avrupa’daki konumuna zarar verir.
Sorunun Nedenleri	Sığınmacılar ile Türkiye insan kaçakçılarının merkezi haline geldi.
Ahlaki Değerlendirmeler	Sığınmacıların birçoğu okuma yazma bile bilmiyor.
Çözüm Önerileri	Hükümet mücadele eylem planını gözden geçirmeli.

Adana’da yaşayan Suriyeli doktorların izinsiz olarak yönettiği tıp merkezinin polisler tarafından kapatılmasını konu alan haberde olay dehşet verici olarak yorumlanmıştır. Tıp merkezinin görüntülerinin “şok edici” olduğu ve “pislik içinde çalışan doktorların çoluk çocuk demeden insanların sağlıklarını hiçe saydığı” aktarılmıştır. Savaş sonrası Adana’ya gelen Suriyeli sığınmacıların hastalar için kurdukları alanın insanlık dışı koşullara sahip olduğu eleştirisine yer verilmiştir. Sağlık hizmeti vermek yerine sağlıksız ortamda hastaların tedavi edilmeye çalışıldığı paylaşılmış ve sığınmacılar toplum sağlığını tehlikeye atanlar olarak temsil edilmiştir. Haberde son olarak farklı şehirlerde benzer durumların yaşandığı bilgisine yer verilmiştir (Sözcü, 2016).

Tablo 5.87. Robert Entman’ın Çerçeveleme Analizine Göre “Suriyelilere hizmet veren merdiven altı tıp merkezlerine baskın” Başlıklı Haberin İncelenmesi

Haber Sitesi	https://www.sozcu.com.tr/
Haber Yayın Tarihi	17.06.2016
Haber Başlığı	Suriyelilere hizmet veren merdiven altı tıp merkezlerine baskın
Haber Kategorisi	Yerel Haberler
Robert Entman’a Göre Çerçevelemenin Dört İşlevi	
Sorunun Tanımı	Sığınmacılar toplum sağlığını tehlikeye atıyor.
Sorunun Nedenleri	Sığınmacılar kaçak tıp merkezleri yönetiyor.
Ahlaki Değerlendirmeler	Kurulan merkezlerin görüntüleri şok edici.
Çözüm Önerileri	Polisin kaçak tıp merkezlerine baskınları devam ediyor.

Suriyeli sığınmacılara vatandaşlık verilmesi kararının sorgulandığı bir diğer haberde muhalefet partisi temsilcilerinin görüşleri paylaşılmıştır. Sığınmacıların vatandaşlığa kabul edilmesi kararının birçok kişi tarafından tepkiyle karşılandığı aktararak sığınmacılar istenmeyenler biçiminde sorunsallaştırılmıştır. Parti temsilcisinin, tüm Türkiye’de ama özellikle sığınmacıların nüfusunun yoğun olduğu bölgelerde toplumun huzursuz ve öfkeli olduğu değerlendirilmesi paylaşılmış, sorunun nedeni olarak alınan karar gösterilmiştir. Sığınmacıların vatandaşlık almasına ilişkin kararın siyasiler değil halk tarafından verilmesi gerektiği görüşü aktarılmıştır. Haberde kullanılan Suriyeli mülteciler kavramı Türkiye’deki sığınmacıların geçici koruma statüsünde yer alması nedeniyle hatalı bir haber dili olarak kabul edilmekte ve anlam karmaşası oluşturmaktadır (Sözcü, 2016).

Tablo 5.88. Robert Entman’ın Çerçeveleme Analizine Göre “Suriyelileri Güneysu’ya yerleştirin” Başlıklı Haberin İncelenmesi

Haber Sitesi	https://www.sozcu.com.tr/
Haber Yayın Tarihi	14.07.2016
Haber Başlığı	Suriyelileri Güneysu’ya yerleştirin
Haber Kategorisi	Gündem
Robert Entman’a Göre Çerçevelemenin Dört İşlevi	
Sorunun Tanımı	Toplum huzursuz ve öfkeli.
Sorunun Nedenleri	Sığınmacılara vatandaşlık verilmesine karar verildi.
Ahlaki Değerlendirmeler	Sığınmacılara vatandaşlık verilmesi infiale neden oldu.
Çözüm Önerileri	Türk halkına sormadan vatandaşlık hakkı kararı verilmemeli.

Türkiyenin Suriyeli sığınmacıları kabul etme süreci kapsamında Pakistanlı bir gazetecinin değerlendirmelerine dayandırılan bir haberde Türkiye’nin Suriyeli sığınmacıları kabul etme sürecinde dikkatli olması gerektiği yoksa istikrarsızlığa “Pakistanlaşabileceği” uyarısında bulunulmuştur. Sığınmacıların kalıcı olarak kabul edilmemesi gerektiği, ekonomik sıkıntılardan ziyade toplumsal düzeninin bozulabileceğine dikkat çekilmiş ve sığınmacılar huzur kaçıran bir kitle olarak temsil edilmiştir. Pakistan’a 1970’li yılların sonunda Afganistandaki savaştan kaçarak gelenlerin önce toplum tarafından memnuniyetle karşılandığı ancak birçok terör faaliyetiyle ilişkilendirilmelerinin ardından ülkelerine geri dönmelerinin istendiği vurgulanmıştır. Haberde Afganistan örneği üzerinden Suriyeli sığınmacıların da Türkiye’de suç ve terör faaliyetleri organize edebilme ihtimali hatırlatılmış ve sığınmacılar potansiyel tehdit olarak güvenlik çerçevesinde sorunsallaştırılmıştır. Avrupa ülkelerinin Suriyeli sığınmacıları kabul etmek istememesi toplum güvenliği üzerine olan endişeler ile bağdaştırılmış ve Türkiye’nin bu durumdan ders çıkarması gerektiği değerlendirilmesine yer verilmiştir (Sözcü, 2016).

Tablo 5.89. Robert Entman’ın Çerçeveleme Analizine Göre “Mülteci sorunu Türkiye’yi Pakistanlaştırabilir” Başlıklı Haberin İncelenmesi

Haber Sitesi	https://www.sozcu.com.tr/
Haber Yayın Tarihi	13.01.2016
Haber Başlığı	Mülteci sorunu Türkiye’yi Pakistanlaştırabilir.
Haber Kategorisi	Dünya
Robert Entman’a Göre Çerçevelemenin Dört İşlevi	
Sorunun Tanımı	Sığınmacılar ülke için potansiyel tehdit.
Sorunun Nedenleri	Sığınmacılar toplumsal ve ekonomik bozulmaların sebebi olmanın yanı sıra terör ile bağlantılı olabilir.
Ahlaki Değerlendirmeler	Sığınmacılar ülkeyi istikrarsızlığa sürüklüyor.
Çözüm Önerileri	Sığınmacı politikalarında çok dikkatli karar alınmalı.

Sözcü, “‘Türkiye’nin zorlu mülteci sınavı’’ başlıklı haberde Türkiye’nin sığınmacıları ağırlama sürecinde karşılaştığı durumları mülteci derneklerinin görüşleri doğrultusunda paylaşmıştır. Türkiye’nin 6 binin üzerinde sığınmacıyı geri kabul edeceği aktarılmış ancak hali hazırda bulunan kampların yetersiz olduğuna dikkat çekilmiştir. Sığınmacı sayısının gittikçe artmasıyla ülke için artık tehlike çanlarının çaldığı yorumu aktarılmış ve sığınmacılar istenmeyenler olarak sorunsallaştırılmıştır. Avrupa’ya geçmek isteyen sığınmacıları önlemek için Türkiye’nin AB ile yaptığı geri kabul anlaşması gereği çaba sarf ettiği bilgisi verilmiş, ardından Türkiye’nin bu durumu ne pahasına yaptığı sorgulanmıştır. Haberde son olarak Avrupa’ya geçişi önlenen sığınmacıların nerede yaşayacağı sorusu sorulmuş ve hukuken sınır dışı edilmeleri gerektiği hatırlatılmıştır (Sözcü, 2016).

Tablo 5.90. Robert Entman’ın Çerçeveleme Analizine Göre “Türkiye’nin zorlu mülteci sınavı” Başlıklı Haberin İncelenmesi

Haber Sitesi	https://www.sozcu.com.tr/
Haber Yayın Tarihi	04.04.2016
Haber Başlığı	Türkiye’nin zorlu mülteci sınavı
Haber Kategorisi	Eğitim
Robert Entman’a Göre Çerçevelemenin Dört İşlevi	
Sorunun Tanımı	Avrupa sınırını geçmeye çalışan sığınmacıların Türkiye’ye getirilmesiyle birlikte artan sığınmacı sayısı tehlike oluşturuyor.
Sorunun Nedenleri	Yüksek sığınmacı oranı hali hazırda Türkiye’yi zorluyor.
Ahlaki Değerlendirmeler	Süreç belirsizlikler içeriyor.
Çözüm Önerileri	Sınırı geçemeye çalışan kişilere sınır dışı etme kuralı uygulanır.

Suriyeli sığınmacılara vatandaşlık verilmesi üzerine olan tartışmaların aktarıldığı bir diğer haber örneğinde toplumun sığınmacıların vatandaşlık almasına karşı olduğu ve tepkilerin gittikçe büyüdüğü aktararak sığınmacılar istenmeyen olarak sorunsallaştırılmıştır. Haberde konunun sosyal medyada geniş yankı uyandırdığı ve birçok kişinin #suriyelileriistemiyoruz etiketini kullanarak tepkilerini gösterdiği aktarılmıştır. “Eleştiri yağmuruna tuttular” alt başlığında bir sanatçının sığınmacıların misafir edilmesi gerektiğine ilişkin paylaşım yaptığı ve bu paylaşımın tepkilere neden olduğu aktararak haberde sığınmacılara ilişkin paylaşılan genel görüş desteklenmiştir (Sözcü, 2016).

Tablo 5.91. Robert Entman’ın Çerçeveleme Analizine Göre “Gülben Ergen’in Suriyeliler tweeti tartışma yarattı” Başlıklı Haberin İncelenmesi

Haber Sitesi	https://www.sozcu.com.tr/
Haber Yayın Tarihi	11.07.2016
Haber Başlığı	Gülben Ergen’in Suriyeliler tweeti tartışma yarattı
Haber Kategorisi	Magazin
Robert Entman’a Göre Çerçevelemenin Dört İşlevi	
Sorunun Tanımı	Suriyeli sığınmacılara vatandaşlık verilmesi konusu tartışmaların odak noktası oldu.
Sorunun Nedenleri	Sosyal medyada sığınmacıların istenmedikleri görüşlerinin yanı sıra karşıt görüşler de var.
Ahlaki Değerlendirmeler	Sosyal medya’da #suriyelileriistemiyoruz etiketi ile toplum tepki gösteriyor.
Çözüm Önerileri	Haberde çözüm önerisi bulunmamaktadır.

Sözcü, “Dikili mülteci kampı istemiyor” başlıklı haberde Ege kıyılarında sığınmacılar için kurulacak olan merkeze karşı gösterilen tepkiler bölge sakinlerinin ifadelerine yer verilerek aktarılmıştır. Suriyeli sığınmacıların ilçeye gelmesinin turizmi ve ekonomiyi kötü yönde etkileyeceği yorumunun ardından “Dikilimiz cennet gibi, buraya kıymayın” değerlendirmesine yer verilmiş ve Suriyeli sığınmacılar istenmeyenler olarak temsil edilmiştir. Bölge halkının sığınmacı merkezine karşı çıktığı ve sokaklarda protesto gösterileri düzenleyerek duruma isyan ettiği bilgisi verilmiştir. “17 bin nüfuslu Dikili bu yükü kaldıramaz” alt başlığında belediye başkanının yapılan protestoları desteklediği, ilçenin sığınmacıları ağırlayabilmek için okul ve hastane kapasitesinin ve altyapısının yeterli olmadığı görüşü paylaşılmıştır. İlçeye sığınmacılar geldikten sonra güvenliğin sağlanmasının sorun haline geleceği ve yüz binlerce sığınmacı ile baş etmenin imkansız olduğu yorumu aktarılmış ve

sığınmacılar kapasite yetersizliği ön plana çıkarılarak güvenlik sorunu olarak sorunsallaştırılmıştır. Sığınmacıların daha önce ilçedeki spor salonunda kaldığı ancak salonun kullanılamaz bir hale geldiğine işaret edilerek bölge halkının olumsuz durumlardan endişe duyduğu aktarılmıştır (Sözcü, 2016).

Tablo 5.92. Robert Entman’ın Çerçeveleme Analizine Göre “Dikili mülteci kampı istemiyor” Başlıklı Haberin İncelenmesi

Haber Sitesi	https://www.sozcu.com.tr/
Haber Yayın Tarihi	03.04.2016
Haber Başlığı	Dikili mülteci kampı istemiyor
Haber Kategorisi	Gündem
Robert Entman’a Göre Çerçevelemenin Dört İşlevi	
Sorunun Tanımı	Halk ilçeye sığınmacı merkezi kurulmasını istemiyor.
Sorunun Nedenleri	Sığınmacılar ekonomiyi ve turizmi kötü yönde etkiliyor ve güvenlik sorununa neden oluyor.
Ahlaki Değerlendirmeler	Sığınmacılarla baş etmek zor.
Çözüm Önerileri	Sığınmacı merkezi başka bir ilçede yapılmalı.

Suriyeli sığınmacıların istihdam edilme yöntemleri ve işgücü piyasasındaki yerine yönelik tartışmalar belirli zamanlarda öne çıkan gündem konuları arasında yer almıştır. “İşsizliği Suriyeli göçmenler artırdı” başlıklı haberde ekonomideki yavaşlamanın yanı sıra sığınmacıların işsizliğin çift haneli rakamlara erişmesinde etkili olduğu aktarılmış ve bu durum sığınmacıların ucuz işgücü olarak kayıt dışı çalışmasıyla bağdaştırılmıştır. Uzman görüşüne dayandırılan haberde “‘Türkiye’de yaşayan yaklaşık 2 milyon Suriyelinin de işsizlik rakamındaki artışta etkili olduğunu düşünüyoruz” değerlendirmelerine yer verilmiş ve sığınmacılar ekonomik kaygılar çerçevesinde sorunsallaştırılmıştır (Sözcü, 2015).

Tablo 5.93. Robert Entman’ın Çerçeveleme Analizine Göre “İşsizliği Suriyeli göçmenler artırdı” Başlıklı Haberin İncelenmesi

Haber Sitesi	https://www.sozcu.com.tr/
Haber Yayın Tarihi	16.11.2015
Haber Başlığı	İşsizliği Suriyeli göçmenler artırdı
Haber Kategorisi	Ekonomi
Robert Entman’a Göre Çerçevelemenin Dört İşlevi	
Sorunun Tanımı	Sığınmacılar işsizlik rakamlarını artırıyor.
Sorunun Nedenleri	Sığınmacılar ucuz işgücü olarak kayıt dışı çalışıyor.
Ahlaki Değerlendirmeler	İstihdamda daralma riski bulunuyor
Çözüm Önerileri	Haberde çözüm önerisi bulunmamaktadır.

Suriyeli sığınmacıların işsizlik oranları üzerine olan etkisini konu alan bir diğer haber “10 Suriyeli 6 Türk vatandaşını işsiz bırakıyor!” başlığı ile yayınlanmıştır. Analist değerlendirmelerine yer verilen haberde sığınmacıların ülkenin büyüme rakamlarında önemli etkisi olduğu buna karşın enflasyon ve işsizlik oranlarında olumsuz yansımaların görüldüğü belirtilmiştir. Haber girişinde “Dünya Bankası’na göre 10 mülteci 6 yereli işsiz bırakıyor” cümlesinin ardından Suriyeli sığınmacıların işsizliğin artışındaki rolüne dikkat çekilmiş ve sığınmacılar ekonomik kaygılar temelinde sorunsallaştırılmıştır. Haberde Dünya bankasının mülteciler biçiminde genelleştirilerek aktardığı verilerin Suriyeli sığınmacılar özeline indirgenerek kullanılması anlam karmaşası ve haberin doğruluk niteliği bakımından sorunlu bir haber dili ortaya koymaktadır (Sözcü, 2016).

Tablo 5.94. Robert Entman’ın Çerçeveleme Analizine Göre “10 Suriyeli 6 Türk vatandaşını işsiz bırakıyor!” Başlıklı Haberin İncelenmesi

Haber Sitesi	https://www.sozcu.com.tr/
Haber Yayın Tarihi	19.02.2016
Haber Başlığı	10 Suriyeli 6 Türk vatandaşını işsiz bırakıyor!
Haber Kategorisi	Ekonomi
Robert Entman’a Göre Çerçevelemenin Dört İşlevi	
Sorunun Tanımı	Sığınmacılar halkın işini kaybetmesinde önemli bir etken.
Sorunun Nedenleri	Sığınmacılar enflasyon ve işsizlik oranlarının artmasında etkili.
Ahlaki Değerlendirmeler	Mevcudiyetleri kalıcı hale gelen sığınmacıların ekonomi üzerindeki etkileri gittikçe belirginleşiyor.
Çözüm Önerileri	Ucuz işgücü önlenmeli.

Sözcü, üniversite eğitimi alan Suriyeli sığınmacılara Yurtdışı Türkler ve Akraba Topluluklar Başkanlığı (YTB) tarafından vermeye başlanan burs ücreti kapsamındaki tartışmaları haberine taşımıştır. Haberde Suriyeli öğrencilere verilmesi planlanan burs için tepkiler yükselmeye başladığı ve verilen ayrıcalıkların gittikçe artış gösterdiği yorumuna yapılmış ve sığınmacılar ekonomik kaygılar temelinde istenmeyenler olarak sorunsallaştırılmıştır. Sosyal medya üzerinden konu hakkında yapılan tartışmalarda “Suriyeli öğrenci olmak varmış” ifadesinin dikkat çekici olduğu değerlendirilmesi habere taşınmış ve bu medya araçlarındaki eleştiriler ile haberdeki temel görüş desteklenmiştir (Sözcü, 2016).

Tablo 5.95. Robert Entman’ın Çerçeveleme Analizine Göre “Suriyeli öğrenci olmak varmış” Başlıklı Haberin İncelenmesi

Haber Sitesi	https://www.sozcu.com.tr/
Haber Yayın Tarihi	03.01.2016
Haber Başlığı	Suriyeli öğrenci olmak varmış
Haber Kategorisi	Eğitim
Robert Entman’a Göre Çerçevelemenin Dört İşlevi	
Sorunun Tanımı	Türk öğrenciler Suriyeli öğrencilere verilen burs miktarına karşı öfkeli.
Sorunun Nedenleri	Yabancı öğrencilere verilen burslar sığınmacılara da verilmeye başlandı.
Ahlaki Değerlendirmeler	Burs başarıya bile bağlı değil.
Çözüm Önerileri	Yabancılar kendi milletinden daha fazla değer verilmemeli.

Türkiye Barolar Birliği'nin (TBB) hazırladığı ve Suriyeli sığınmacılar ile ilgili sorunlar ve çözüm önerilerini içeren raporun detayları haberleştirilmiştir. Haberde Kilis'te yaşayan sığınmacı sayının artması nedeniyle halkın azınlık durumuna düştüğü vurgulanmış ardından sığınmacıların ekonomik sebepler başta olmak üzere birçok sorunu beraberinde getirdiği aktararak sığınmacılar kontrol altında tutulması gereken bir kitle olarak sorunsallaştırılmıştır. Ülkede bulunan sığınmacı sayısının gittikçe artmaya devam edeceği ve bu durum nedeni olarak yanlış politikalar uygulanması gösterilmiştir. Haberde ön plana çıkarılan bir diğer konu ülkeye giriş yapan Suriyeli sığınmacıların kimlikleri üzerine olmuş ve ülke sınırlarının terör örgütlerinin alana dönüştüğü değerlendirilmesi paylaşılmıştır. “Suriye’ye yapılan ihracat düştü” konu başlığında Suriyeli sığınmacılara yapılan harcama miktarının fazla olduğuna vurgu yapılmış ve sığınmacıların ekonomik kapsamda Türkiye üzerinde büyük bir yük oluşturduğu aktararak sığınmacılar ekonomik yük olarak temsil edilmiştir. Haberde sığınmacıların hukuki statülerine de değinilmiş ve belirsizliklerin giderilmesi gerektiği uyarısı yapılmıştır. Haberde son olarak sağlık sorunları ele alınmış ve sığınmacıların gelmesinden sonra ülkede görülmeyen hastalıkların yeniden görülmeye başlandığı hatırlatılarak bu hastalıkların halk sağlığını tehdit ettiği belirtilmiştir (Sözcü, 2016).

Tablo 5.96. Robert Entman’ın Çerçeveleme Analizine Göre “Türkiye Barolar Birliğinin sığınmacılar ve mülteciler raporu: Kilis’te yaşayanlar azınlık durumuna düştü” Başlıklı Haberin İncelenmesi

Haber Sitesi	https://www.sozcu.com.tr/
Haber Yayın Tarihi	21.02.2016
Haber Başlığı	Türkiye Barolar Birliğinin sığınmacılar ve mülteciler raporu: Kilis’te yaşayanlar azınlık durumuna düştü
Haber Kategorisi	Gündem
Robert Entman’a Göre Çerçevelemenin Dört İşlevi	
Sorunun Tanımı	Sığınmacılar sorunlarla birlikte gelmenin yanı sıra belirli yerlerde yerel halkı azınlık durumuna düşürdü.
Sorunun Nedenleri	Sığınmacıların sayısının gittikçe artması terör tehlikesi, ekonomik harcamaların artması ve ülkede yeni tür hastalıkların görülmesini beraberinde getirdi.
Ahlaki Değerlendirmeler	Yanlış politikalar uygulanıyor.
Çözüm Önerileri	Sayının artışını önlemek için uluslararası kuruluşlar ve devletlere çağrıda bulunulmalı.

“Suriyelilerin nargileli deniz keyfi” başlıklı haberde Suriyeli sığınmacıların Mersin sahilinde denize girdiği ve plajı doldurmaları nedeniyle Türklerin kendilerini yabancı gibi hissetmeye başladığı aktarılmış ve Suriyeli sığınmacılar istenmeyenler biçiminde sorunsallaştırılmıştır. Haberde toplumun şaşkın ifadesine rağmen sığınmacıların rahat hareket etmeye devam ettiği ve en gözde plaja kara çarşaf ve atlet ile geldiği bilgisi aktarılmıştır. Sığınmacıların giyim tercihlerini sorgulayan bir haber dilinin kullanılması basın etik değerlerine aykırı olduğu için sorunlu bir yaklaşım sunmaktadır. Kentte yaklaşık 320 bin sığınmacının bulunduğu dikkat çekilerek sahillerde sığınmacıların oluşturduğu yoğunluk nedeniyle bazı plajların “Suriyeli

plajı’’ olarak adlandırıldığı ve sığınmacıların çevreyi kirlettikleri aktarılmıştır (Sözcü, 2016).

Tablo 5.97. Robert Entman’ın Çerçeveleme Analizine Göre “Suriyelilerin nargileli deniz keyfi” Başlıklı Haberin İncelenmesi

Haber Sitesi	https://www.sozcu.com.tr/
Haber Yayın Tarihi	19.08.2016
Haber Başlığı	Suriyelilerin nargileli deniz keyfi
Haber Kategorisi	Yerel Haberler
Robert Entman’a Göre Çerçevelemenin Dört İşlevi	
Sorunun Tanımı	Sığınmacılardan dolayı Türkler sahillerde kendilerini yabancı gibi hissetmeye başladı.
Sorunun Nedenleri	Sığınmacı sayısının yoğunluğu sahillere ve plajlarda görünür hale geldi.
Ahlaki Değerlendirmeler	Bazı plajlar Suriyeli plajı olarak anılıyor ve sığınmacılar keyif yapıyor.
Çözüm Önerileri	Haberde çözüm önerisi bulunmamaktadır.

Sözcü, Türkiye’nin Suriyeli sığınmacılar için yaptığı harcama miktarını “Suriyelilere 36 milyar tl harcadık’’ başlıklı haberinde tartışmıştır. Afet ve Acil Durum Yönetimi Başkanlığı (AFAD) verilerine dayandırılan haberde Türkiye’nin sığınmacılar için harcama miktarın 36 milyar liraya kadar ulaştığı bilgisi verilmiştir. 3 milyonun üzerinde sığınmacının geçici koruma statüsüne sahip olduğu ve sığınmacılara harcanan miktarın gün geçtikçe artış gösterdiğine dikkat çekilmiş ve sığınmacılar ekonomik yük olarak sorunsallaştırılmıştır. Sığınmacıların bir kısmının geçici barınma merkezlerinde yaşadığı ve bu merkezler için yapılan tüm harcamaların belirtilen miktarın içinde olduğu aktarılmıştır. Haberde sığınmacıların ihtiyaçları ve entegrasyonu temelinde harcanan bütçe mali boyutu bakımından karşılaştırılmış ve “Suriyeliler için toplamda harcanan para altyapı maliyetleriyle birlikte 8 tane üçüncü köprü ediyor’’ yorumu yapılmıştır (Sözcü, 2016)

Tablo 5.98. Robert Entman’ın Çerçeveleme Analizine Göre “Suriyelilere 36 milyar tl harcadık” Başlıklı Haberin İncelenmesi

Haber Sitesi	https://www.sozcu.com.tr/
Haber Yayın Tarihi	06.08.2016
Haber Başlığı	Suriyelilere 36 milyar tl harcadık
Haber Kategorisi	Ekonomi
Robert Entman’a Göre Çerçevelemenin Dört İşlevi	
Sorunun Tanımı	Sığınmacılar için harcana miktar ile 8 tane üçüncü köprü inşa edilebilirdi.
Sorunun Nedenleri	Suriyeli sığınmacıların sayısı 3 milyona ulaştı
Ahlaki Değerlendirmeler	Yapılan harcamalar her geçen gün artıyor.
Çözüm Önerileri	Haberde çözüm önerisi bulunmamaktadır.

BÖLÜM VI

SONUÇ

Tarihsel süreç boyunca gazetecilik uygulamalarının döneminin teknolojik yeterliliklerine ve bireylerin bilgiye erişim ihtiyaçlarına paralel olarak bir dönüşüm hareketi içinde olduğu görülmektedir. Bu dönüşüm hareketinde haberin üretim ve paylaşım yöntemleri çeşitlilik göstermiş ve kendilerini yeniden şekillendirerek bilgiye erişim ve dağıtımda köklü değişimlere neden olmuştur. Her bir geleneksel medya aracı sahip olduğu özellikleri ile haberin iletimini farklı yollar üzerinden gerçekleştirmiştir. Dijital teknolojilerin gazetecilik alanında kullanılmaya başlanması ile geleneksel medyanın bünyesindeki bütün yapısal ve içerik özellikleri dijital medya kapsamında kendilerine yer bulmuştur. Bu durum geleneksel medyanın sahip olduklarının doğrudan yansıması olarak değil dijital ortamda yeniden uyarlanması biçiminde gerçekleşmektedir. Dolayısıyla, dijital gazetecilik pratikleri farklı geleneksel medya araçlarının sunduğu özellikleri dijitalleşme çatısı altında tek bir ortam üzerinden sunarken aynı zamanda kendine özgü yeni özellikleri sergilemektedir. Dijital medyada haberin inşası web teknolojilerinin sunduğu olanaklar temelinde yeni yönelimler doğrultusunda dönüşüm yaşamıştır. Web teknolojilerinin kaydettiği ilerleme aşamaları haber anlatılarının değişimini tetikleyen en önemli adımlardan biri olarak görülmektedir. Web siteleri ve sosyal medya araçlarının ardından yapay zekâ teknolojisi ile haber anlatısı okuma, dinleme ve izlemenin çok ötesine geçerek deneyimlenebilir olmaktadır. Bireylerin haber içeriklerini tüketmede birçok farklı ortam seçeneğine ve yöntemine sahip olması gündemdeki konuların farkındalığının ve öneminin artmasını sağlamaktadır.

Bu önemli gündem konularından biri olan ve Türkiye’de sıkça tartışılan Suriye savaşı ve Suriyeli sığınmacılara ilişkin haberler toplumun ilgisini bu yöne çekmiştir. Savaş süresince yaşanan ve hala devam etmekte olan insani kriz durumu sadece Türkiye’yi değil tüm dünyayı etkilemektedir. Savaş nedeniyle ülkesinden ayrılan insanların önce Türkiye’ye yönelmesi ve daha sonra bir kısmının Avrupa’ya geçmek istemesiyle

Suriyeli sığınmacı krizi ülkelerin politikalarında değişimi beraberinde getirmiştir. Ev sahibi ülke olan Türkiye'nin milyonlarca sığınmacıyı ağırlamasına karşın Avrupa ülkelerinin Suriyeli sığınmacıların kabulünde isteksiz davranması ve çözüm için gönüllü olmaması sığınmacı krizinin boyutlarının genişlemesinde etkili olmaktadır.

Basının iktidarı elinde bulunduran güç ile olan ilişkisi dikkate alındığında birçok ülke üzerinde etkisi olan sığınmacı konusunun basında yer alma biçiminin incelenmesi önem taşımaktadır. Toplumsal algının şekillenmesi ve kamuoyunun yönlendirilmesinde güçlü bir araç olan haber kullandığı temsil, söylem ve çerçeveler ile toplumun sığınmacılara karşı bakış açısını ve tutumlarını etkilemektedir. Sığınmacıların haberde temsil ediliş biçimi sığınmacılara yönelik duyarlılık ve hoşgörü geliştirilmesine ya da olumsuz anlamlandırmalar üretilmesine neden olabilmektedir. Dolayısıyla haberde sığınmacıların çerçevelenme biçiminin ortaya konulması, kamuoyunun sığınmacılara yönelik algısını belirlemeye yönelik katkı sağlamaktadır. Çalışmayı çevreleyen sorular, medyanın ürettiği çerçeveler üzerinden sığınmacılar hakkındaki kamuoyu oluşumunu değerlendirme temelinde oluşturulmuştur.

Bu kapsamda çalışmanın amacı Türkiye'de dijital gazeteciliğe dayalı medya kuruluşlarında Suriyeli sığınmacıları konu alan haberlerin sunumunda sığınmacıların nasıl çerçevelendiğini ortaya koymaktır. Araştırmanın temel sorusu “Medya kuruluşları Suriyeli sığınmacıların haberlerde çerçevelenmesinde nesnel bir bakış açısı ve tutarlı bir haber yazım diline sahip midir?” olarak belirlenmiştir. Araştırmada 1 Eylül 2015 ve 1 Eylül 2016 tarihleri arasında Hürriyet ve Sözcü haber sitelerinde yer alan Suriyeli sığınmacılara ilişkin haberler incelenmiştir. Belirlenen tarih aralıklarındaki haberlere medya kurumların haber siteleri taranarak erişim sağlanmıştır. Elde edilen bulguların incelenmesinde nitel bir araştırma yöntemi olan Robert Entman'ın çerçeveleme analizi kullanılmıştır.

İncelenen her iki haber sitesinde Suriyeli sığınmacı haberleri kapsamında kullanılan haber dilinin nesnel bir yaklaşımdan uzak olarak haber içeriğinin konusu çerçevesinde şekillendiği görülmektedir. Sığınmacıların yaşamlarını odak noktasına alan haber içerikleri yalın bir dilde bilgi verme işlevinden ziyade haber dilini konuya ilişkin duygusal bir yapıda şekillendirmektedir. Sığınmacıların temsillerinin

gerçekleştirilmesinde kullanılan kavramlar incelendiğinde tutarlı bir haber dili sergilenmediği, haber sitesinin yayın politikası temelinde sığınmacıların konu kapsamındaki potansiyel olumlu ya da olumsuz etkileri dikkate alınarak kavramların tercih edildiği görülmektedir. Sözcü, haberlerinin odak noktasını sığınmacılar değil, sığınmacıların Türkiye'ye olan ya da olması düşünülen etkileri üzerine kurmuştur. Suriyeli sığınmacıların ev sahibi ülkedeki yaşamı, sahip oldukları ya da verilmesi planlanan haklar, göç rotaları ve benzeri olaylar Türkiye'ye olan kâr zarar durumları karşılaştırması yapılarak ele alınmıştır. Ayrıca haberlerdeki bilgi akışının düzeni ele alındığında haberin giriş kısmında ve fotoğraf altı yorumlarında sığınmacıların ortaya çıkan olumsuzluklar ile ilişkilendirilerek vurgulandığı, haberin gövdesinde bu fikre karşıt görüşlerin yer aldığı tespit edilmiştir.

Hürriyette haberin odak noktasının Suriyeli sığınmacılar üzerine kurulduğu görülmektedir. Sığınmacıların savaş nedeniyle ülkelerini terk etmek zorunda kalmaları, yeni yaşamlarına uyum sağlayabilmeleri için atılması gereken adımlar, savaşın üzerlerinde oluşturduğu etki ve ev sahibi ülkede sahip oldukları haklar resmî kurumların ve yetkililerin açıklamaları ile desteklenerek haberlerdeki yerini almaktadır. Bu kapsamda, incelenen haber sitelerinin haberin odak noktasını oluşturan değerleri kurumlarının hükümet politikalarına olan duruşları çerçevesinde ele aldığı görülmektedir. Hükümet politikalarına karşı muhalif bir yayın anlayışına sahip olan Sözcü, Suriyeli sığınmacıları ev sahibi ülkede neden oldukları kar ya da zarar durumları çerçevesinde eleştirel bir biçimde değerlendirirken, yürütülen politikalarla uyumlu bir yayın anlayışına sahip olan Hürriyet, sığınmacıları entegrasyon ve haklar temelinde yeni yaşamları için gerçekleştirilebilecek olan düzenlemeler çerçevesinde olumlu bir yapıda ele almaktadır.

Çalışmada elde edilen bir diğer bulgu, sığınmacıların aktarımında kendilerine ilişkin verilen bilgilerin kısıtlı ve yüzeysel bir şekilde aktarıldığıdır. Sığınmacılar çoğu kez isimleri, yaşları ve meslekleri gibi bireysel kimlikleri hakkında bilgi verilmeden yalnızca bir kitle olarak sunulmuştur. Örneğin Hürriyet, Suriyeli sığınmacılara yapılan yardımları konu alan “Elazığ'da Suriyelilerin odun kapma izdihamı” başlıklı haberde sığınmacılar yardıma muhtaç bir kitle olarak sunulmuş ancak yardım alan sığınmacıların kimliklerine ve yaşam hikayelerine değinilmemiştir. Medyada sığınmacıların bireysel kimlikler ve değerler dikkate alınmadan yalnızca bir kitle olarak

sunulması, konunun insani yönlerinin göz ardı edilmesine ve toplumdaki karşılıklı anlayış ortamının bozulmasına sebebiyet verebilmektedir. Sığınmacıların kim olduğu, hangi koşullarda ve nerede yaşadıklarına dair bilgi verilmemesi, okuyucunun sığınmacılar ile empati kurmasını zorlaştırmanın yanı sıra gazeteciliğin temel tekniklerinden olan 5N1K'nın göz ardı edilmesi nedeniyle konunun tüm yönleriyle irdelenmesini engellemekte ve sonuçta sorunlu bir haber dili sunmaktadır. Bununla birlikte, Suriyeli sığınmacıların haberlerdeki temsillerine dair konumlarında Hürriyet ve Sözcü haber siteleri farklı yaklaşım sergilemektedir. Sözcü, Suriyeli sığınmacıların temsilinde sığınmacılara kendi ifadeleri üzerinden yaşamlarını etkileyen olay ve durumları aktarma imkanı sunmamaktadır. Sığınmacılar kendilerine ilişkin temsillerinin gerçekleştirilmesinde söz hakkı verilmeyerek pasif bir konuma yerleştirilmiş ve haber metni editörün aktarımı ile sınırlandırılmıştır. Hürriyet ise belirli haber örneklerinde röportajlar ile sığınmacıların doğrudan kendi seslerini habere aktarmalarını mümkün kılarak temsillerini inşa etmelerini sağlamıştır. Sığınmacılar aktif bir pozisyonda konumlandırılarak kendi sorunlarıyla ilgili görüşleri habere yansıtılmıştır.

Sığınmacıların Türkiye'de geçici koruma statüsü kapsamında sahip oldukları ve vatandaşlık gibi verilmesi planlanan haklar birçok habere konu olmuştur. Sözcü, sığınmacıların sahip oldukları hakları ev sahibi ülke üzerindeki etkileri bakımından değerlendirmiştir. Sığınmacıların hukuki statülerinden dolayı elde ettikleri haklar istihdam, ekonomik dinamikler, eğitim ve sağlık hizmetleri bakımından oluşturduğu etki üzerinden karşılaştırılarak kâr zarar perspektifinden sunulmuştur. Bu durum "Mülteci sorunu Türkiye'yi Pakistanlaştırabilir" başlıklı haberde sığınmacıların toplumsal düzen üzerinde yıkımlara neden olacağı ve ülkede uzun süreli kalmamaları gerektiği yorumunda kendisini göstermektedir. Sığınmacıların suç ve terör faaliyetlerinin oluşumunda önemli bir etken olarak değerlendirilmesi bir toplumun tamamının potansiyel suçlu olarak tanımlanmasına ve sonuçta toplumsal önyargıları besleyen söylemlerin yaygınlık kazanarak güvensizlik ortamının oluşmasına sebebiyet verebilmektedir. Hürriyet, sığınmacıların haklarını yaşamlarına olan olumlu etkileri bakımından ele almıştır. Sığınmacıların hukuki statüleri kapsamında sahip oldukları hakların uygulanma alanlarına yönelik eksiklikleri ön plana çıkarmış ve sığınmacılar için yapılması gereken destekleri insan hakları odaklı bir çerçevede sunmuştur. Suriyeli çocukların kayıp nesil olup olmadığının değerlendirildiği haberde resmi

kurum temsilcilerinin açıklamaları üzerinden sığınmacıların birçok ihtiyacı olduğu ve özellikle eğitim alanında eksikliklerin giderilmesi gerektiği belirtilmiştir. Sığınmacıların haklarının değerlendirilmesi toplumun konuya ilişkin bilincinin artmasına ve negatif tutumların önlenmesine önemli katkılar sunmaktadır.

Suriyeli sığınmacıları konu alan haberlerde sığınmacıların yaşadıkları zorluklar ve ortaya çıkan kriz durumu her iki haber sitesinde farklı bakış açıları üzerinden sunulmuştur. Sözcü'nün ortaya çıkan insani kriz durumunda sığınmacıları; Türkiye üzerinden Avrupa'ya geçiş hikayeleri, diğer ülkelerin Türkiye'deki sığınmacılara yönelik kayıtsız kalması ve kamuoyunda geniş yankı uyandıran olaylar kapsamında sığınmacıların yaşam hikayelerinin acılı dolu yanlarıyla sunduğu ancak sığınmacıların ülke içinde toplumla temas ettiği ortak alanlarda sorunlarla ilişkilendirilerek temsil ettiği görülmektedir. Suriyeli sığınmacı haberlerinde Hürriyet, sığınmacı krizinin insani boyutunu haberin odak noktasına taşıyarak aktarmaktadır. Suriyeli sığınmacı Aylan Kurdi'nin ölümü gibi uluslararası kamuoyunda da uzun süre gündemde kalan ve ardından sığınmacılara yönelik politikaların yumuşadığı gözlemlenen olayların yanı sıra sığınmacıların entegrasyonuna, yaşadıkları zorluklara odaklanan ve hikayelerini aktaran haberler yaşanan krizin insani boyutu çerçevesinde sunulmaktadır.

Suriyeli sığınmacıların entegrasyonunda her iki haber sitesi eğitimin önemli olduğu görüşünü desteklerken daha kapsamlı bir perspektiften bakıldığında haberlerde entegrasyonun ilişkilendirildiği odak noktasının ayrıştığı görülmektedir. Sığınmacıların ev sahibi ülkedeki yeni yaşamlarına uyumu ve her iki toplumun birlikte yaşama süreci Hürriyette sığınmacıların eğitimi, dil öğrenimi ve vatandaşlık verilmesi ile sıkça ilişkilendirilmiş ve insan hikayeleri üzerinden aktarılmıştır. Örneğin, sığınmacılara vatandaşlık verilmesini konu alan bir haberde sığınmacılara doğrudan söz hakkı verilmiştir. Sığınmacıların vatandaşlık almasının iş gücü yoluyla ekonomiye fayda sağlayacağı ve ülkeye olumlu katkılar sunacağı yorumları paylaşılmıştır. Bu durumlar haberde entegrasyonun kolay ve başarılı bir zeminde ilerlemesinde bir çözüm yolu olarak çerçevelenmiştir. Sözcü, entegrasyon sürecinde eğitime işaret etmekle birlikte sığınmacıların ülkede uzun süreli olarak kalmalarını ekonomi üzerinde oluşan maliyet ve sığınmacı ağırlama kapasitesi çerçevesinde değerlendirmiş ve sığınmacıları bir yük biçiminde sunmuştur. Sığınmacıların ev sahibi ülkede

vatandaşlık almaları ise bütünüyle bir sorun olarak çerçevelenmiştir. Sığınmacıların vatandaş olabilmelerini sağlayacak olan uygulamaları eleştirdiği “Suriyelilere seçme ve seçilme hakkı” başlıklı haberinde vatandaşlık hakkının ülkedeki demografik dengelerle birlikte siyasi dengeleri de olumsuz olarak etiketleyeceği aktarılmıştır. Hükümetin sığınmacılara vatandaşlık verilmesine ilişkin olumlu tutumu göz önüne alındığında haber sitelerinin aynı konuyu çerçeveleme biçimlerinin farklılığının medyanın siyasallaşmış yapısının bir yansıması olduğu düşünülmektedir.

Çalışmada elde edilen bir diğer bulgu her iki haber sitesinde yer alan haberlerde sığınmacı, göçmen ve mülteci kavramlarının birbirleri yerine sıklıkla kullanılmasıdır. Anlam bakımından ayrı tanımlamalara sahip olan bu kavramların, farklı haber konuları içerisinde eş anlamlı gibi sunulduğu ve sorunlu bir haber dili kullanıldığı görülmektedir. Hukuki zeminde farklı hakları bünyesinde barındıran bu kavramların haber kategorisi fark etmeksizin birbirleri yerine kullanılması anlam karmaşasına sebebiyet vermektedir.

Her iki haber sitesinde Suriyeli sığınmacıların ev sahibi ülkedeki nüfusu ve ülkenin kapasitesine ilişkin görüşler benzer söylemler etrafında şekillenmektedir. Haberlerde ülkede ağırlanan sığınmacı sayısının fazla olduğu görüşü ülke kapasitesinin zorlanması, şehirler arasında dengeli bir dağılım olmaması ve Avrupa ülkelerinin sorumluluk almaktan kaçınması üzerine yapılan eleştiriler temelinde çerçevelenmiştir. Bu eleştiriler Türkiye’nin en çok sığınmacı ağırlayan illerinden biri olan Kilis’te belediye başkanının devletin uyguladığı destek politikasına rağmen kentin bütçesinin, alt yapısının, kapasitesinin sığınmacıları ağırlamak için yeterli olmadığı ve bu yükün diğer ülkeler tarafından paylaşılması gerektiği görüşünün paylaşıldığı haberde kendisini göstermiştir.

Haberlerde sığınmacılar hakkında kullanılan kelime ya da kelime grupları kamuoyunun sığınmacı algısının şekillenmesinde etkili olmaktadır. Bu bağlamda incelenen her iki haber sitesinde farklı seviyelerde de olsa sığınmacılar için hem olumlu hem de olumsuz anlamlar çağrıştıran kelime ya da kelime grupları kullanıldığı görülmektedir. Hürriyetin Suriyeli sığınmacıların kabulüne ve uygulanan politikalara olan olumlu bakış açısı haber metinlerinde tercih edilen kelimeler üzerinde etkili olmuştur. Sığınmacılar destek, kardeşlik, yardım ve kültürel zenginlik gibi olumlu

anlamlar çağrıştıran kelimeler üzerinden habere taşınmıştır. Ayrıca haberlerde sığınmacıların durumu hakkında mazlum, cesur, çarpıcı, insanlık dramı ve yürek burkan şeklinde haber metninde dramatikleştirme işlevi gören kelimeler kullanılmıştır. Örnek olarak Suriyeli bir sporcunun savaştan kaçarak sığındığı Almanya’da uluslararası başarılar elde etmesini konu alan haberde sığınmacı cesur olarak temsil edilmiş ve yaşadığı zorluklar vurgulanmıştır. Bu kullanım okuyucuda sığınmacılara karşı duyarlılık ve empati geliştirmeye teşvik edici bir nitelik taşımaktadır. Bir başka haberde İstanbul’da yaşayan Suriyeli sığınmacıların kendi kültürlerini yaşatmak için bir mahalle içinde işlettiği dükkanlar ve düzenledikleri etkinlikler kent kültürüne olan katkı olarak yorumlanmıştır. Bununla birlikte haberlerde Suriyeli sığınmacılar için olumsuz kelime kullanımının daha az tercih edildiği tespit edilmiştir. Sığınmacılar haber metinlerinde kaçak, yük, sorun ve tehlike biçiminde olumsuz anlamlar çağrıştıran kelimeler üzerinden aktarılmıştır. Hürriyet’te sığınmacıların yalnızca rakamlar üzerinden ifade edildiği ve arka plan bilgisinin verilmediği haber örneğine de rastlamak mümkündür. Sığınmacıların yaşamları hakkında arka plan bilgisi verilmemesi sadece bir kitle olarak algılanmalarına neden olmakta ve konuya yönelik çoklu bakış açısını göz ardı etmesiyle sorunlu bir haber dili kullanımını göstermektedir.

Muhalef bir yayın anlayışını takip eden Sözcüde, olumlu anlam çağrıştıran kelime kullanımını nispeten alt düzeylerde kaldığı görülmüştür. Sığınmacılar umut, mazlum ve yardım gibi olumlu anlamlar çağrıştıran kelimeler ile haberde yer almıştır. Ayrıca sığınmacıların hayat hikayelerinin merkeze alındığı haberlerde duygu boyutu ön plana çıkarılmış, bu durum haber metinlerinde film senaryosu gibi hikaye, yürekleri dağlayan durum ve acı yaşam şeklinde yapılan tanımlar ile görünür hale getirilmiştir. Türkiye’den Yunanistan’a deniz yoluyla geçmek isterken bindiği botun batması sonucu hayatını kaybeden ve kimsesizler mezarlığına gömülen sığınmacının ortaya çıkan zorlu yaşamı film senaryosu gibi bir hayat yorumu üzerinden aktarılmıştır. Bunun yanı sıra Sözcü, Suriyeli sığınmacıların kabulünü geniş ölçüde eleştirel bir çizgide haberlerine yansıtmış ve suç, işgücü sorunu, istikrarsızlık, baş edilemez, yük ve kaçak gibi olumsuz anlamlar çağrıştıran kelimelere sıkça yer vermiştir. Eleştirel haberlerde sığınmacıların yük kelimesi ile okuyucuya sunulmasının sığınmacıların kayıt dışı olarak ülkeye giriş yaptığı ve çalıştığı, ucuz işgücünü ortaya çıkardığı, ekonomik açıdan ülkeye maliyetlerinin yüksek olduğu ve sonuç olarak sorunun

kaynağı haline geldikleri söylemi üzerine kurulmuştur. Sığınmacılar bir tehdit unsuru biçiminde işsizliğin ve suç oranlarının artışı, toplum sağlığın ve güvenliğinin bozulmasının nedeni olarak yansıtılmıştır. Bu kullanımın en belirgin örneği “Misafirler (!) suç makinesi gibi” haber başlığında görülmektedir. Medyanın inşa ettiği söylemler aracılığıyla anlam oluşturma gücü dikkate alındığında kullanılan söylemler sığınmacıları potansiyel tehdit unsuru olarak gösterdiği ve kamuoyunda sığınmacılar hakkındaki olumsuz algıyı güçlendirdiği için sorunlu ve ayrımcı olarak nitelendirilebilir. Sözcünün Suriyeli sığınmacı konusundaki mevcut politikalara olan eleştirel bakış açısı, haberde inşa edilen söylem ve sığınmacılara ilişkin oluşturulan tanımlamaları şekillendirmektedir.

Çalışmada elde edilen bir diğer sonuç haberlerde sığınmacı konusunun arka plan bilgisi kapsamında ve çok yönlü bir çerçeveden aktarılmadığıdır. Her iki haber sitesi Suriyeli sığınmacıların göç etme sebebini ülkelerinde meydana gelen savaş olduğunu aktarmıştır. Ancak savaşın sebepleri, mevcut durumu ve olası sonuçları hakkında bilgi aktarılmamıştır. Bu bağlamda birçok ülkeyi etkileyen sığınmacı krizinin geçmişle bağlantısı, gelişim süreci ve muhtemel çözümleri hakkında yeterli açıklama yapılmamıştır. Sığınmacıların Türkiye’ye göçü hayatta kalma çabası olarak aktarılmış, Avrupa’ya göç etme amaçları ise yeni yaşam umudu çerçevesinde sunulmuştur.

Suriyeli sığınmacıların yaşadıkları güçlükleri aktaran ve uluslararası ölçekte uzun süreli gündemde kalarak kamuoyunda geniş ölçekte yankı uyandıran haberler sonrasında hem ülkelerin sığınmacılara yönelik politika ve açıklamalarında hem de medyanın söylemlerinde daha insan hakları odaklı bir dil tercih edilmiştir. Aylan Kurdi’nin ölümü ve Charlie Hebdo dergisinin sığınmacılar hakkındaki ırkçı karikatürleri sonrasında haber dilinde sığınmacılara yönelik duyarlılığın ön planda olduğu ve duygu odaklı bir kullanım tercih edildiği görülmüştür. Bununla birlikte uzun süre tartışma konusu olan sığınmacılara vatandaşlık verilmesi kararının ardından Sözcüde yer alan söylemlerde sığınmacıların sorun ve istenmeyen olarak haberin odak noktasında yer aldığı ve söylemlerin sığınmacı karşıtı bir çizgide inşa edildiği görülmektedir.

Sonuç olarak, Suriyeli sığınmacıları konu alan haberlerde söylemin ve tercih edilen çerçevelerin konunun uluslararası alanda uyandırdığı yankı, kamuoyunun etkisi ve

uygulanan resmi politikalar kapsamında şekillendirildiği görülmektedir. Kullanılan haber dili nesnel bir yapıda değil, haberde bahsi geçen durum ya da olayın bağlamı dikkate alınarak haber sitesinin yayın politikası doğrultusunda yorumlanarak inşa edilmektedir. İncelenen haber siteleri sığınmacıların temsilinde benimsedikleri siyasi çizgiden etkilenmekte ve bu doğrultuda habercilik anlayışı sürdürmektedirler. Medya kuruluşlarının haberleri benimsedikleri filtreler çerçevesinde sunması objektiflikten uzaklaşmayı beraberinde getirmekte ve sığınmacıları ideolojinin nesnesi durumuna dönüştürmektedir. Haberlerin toplumların algısını yönlendirme ve yeniden üretme gücü hatırlanarak, oluşturulan söylemlerde nesnel bir dil kullanılması ve ayrımcılık unsurlarından uzak durulması önem taşımaktadır.

REFERANSLAR

- AA. (2022, 09 13). Teyit Hattı Hakkında. AA: <https://www.aa.com.tr/tr/teyithatti/p/teyit-hatti-hakkinda-> adresinden alındı.
- AA. (2023 07 17). Eserleri çağları aşan büyük mimar: Mimar Sinan. AA: <https://www.aa.com.tr/tr/kultur/eserleri-caglari-asan-buyuk-mimar-mimar-sinan/2947493> adresinden alındı.
- Acar, H. (2013). Suriye Halkının Beşar Esed’a Direnme Hakkı: Üç Sözleşmeci Bakış. *Uluslararası İlişkiler*, 1037, 117- 144.
- Aced, C. (2013). Web 2.0: the origin of the word that has changed the way we understand public relations. *Representing PR: Images, identities and Innovations* (s. 1-12). Barcelona: International PR 2013 Conference.
- Akar, E. (2011). *Sosyal Medya Pazarlaması Sosyal Web’te Pazarlama Stratejileri*. Ankara: Efil Yayınevi.
- Akyol, O. (2015). Yeni İletişim Teknolojilerinin Ortak Özellikleri. M. G. Genel içinde, *Yeni Medya Araştırmaları 1 Güncel Tartışmalar Ekseninde* (s. 1-42). Bursa: Ekin Yayınevi.
- Allcott, H., & Gentzkow, M. (2017). Social Media and Fake News in The 2016 Election. *Journal of Economic Perspectives*, 31(2), 211–236.
- Altay, D. (2005). Küresel Köyün Medyatik Mimarı Marshall McLuhan. N. Rigel, G. Batuş, G. Yücedoğan, & B. Çoban içinde, *Kadife Karanlık 21.Yüzyıl İletişim Çağını Aydınlatan Kuramcılar* (s. 9-74). İstanbul: Su Yayınevi.
- Anık, C. (2014). *İletişim Sosyolojisi Kuramsal Temeller*. İstanbul: Derin Yayınları.
- Arı, T. (2014). *GEÇMİŞTEN GÜNÜMÜZE ORTA DOĞU: SİYASET, SAVAŞ VE DİPLOMASİ*. Bursa: Dora Yayınları.
- Arguedas, A. R., Robertson, C., Fletcjer, R., & Nielsen, R. (2022). *Echo Cahmbers, Filter Bubbles, and Polarisation a Literature Review*. Oxford: Reuters Institute, University of Oxford.
- Aslan, E. (2004). Medya Güç İdeoloji Ekseninde Merve Kavakçı Haberlerinin İki Farklı Sunumu. Ç. Dursun içinde, *Haber Hakikat ve İktidar İlişkisi* (s. 151-182). Ankara: Elips Kitap.
- Aslan, N. (2006). Demokratikleş(tir)me sürecinde Suriye /. İstanbul: Yüksek Lisans Tezi, Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.

- Atlıoğlu, Y. (2009). SURIYE DIŞ POLİTİKASINDA GÜÇ VE GÜVENLİK İLİŞKİSİ. *Bilge Strateji*, 1(1), 71-87.
- Aydınoğlu, Ö., & Çelik, F. (2023). DİJİTAL DÜNYADA HABER TÜKETİMİ. Kıcı İbrahim, & C. Ünal içinde, *Halkla İlişkiler ve Reklamcılıkta Dijital Trend* (s. 57-75). Konya: LİTERATÜRK ACADEMIA .
- Aydoğan, A. (2012). Basın Endüstrisinde Dönüşüm ve İnternet Gazeteleri. Ankara: Doktora Tezi, Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Aydoğan, P. (2016). Yeni Medya Düzeni ve Dijital Habercilik: Kaynak ve Alıcı Bağlamında Bir Araştırma. İzmir: Doktora Tezi, Ege Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Babahanoğlu, V. (2023). Suriye Krizi ve Dış Politika: Türkiye ve Rusya Arasında Geçişken İlişkiler. *Pamukkale Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*(59), 407-421.
- Baudrillard, J. (2015). *From Hyperreality to Disappearance*. Edinburgh : Edinburgh University Press.
- BBC. (2020, 08 31). Syrian President Bashar Al-Assad: Facing down rebellion. BBC: <https://www.bbc.com/news/10338256> adresinden alındı
- Beckett, C., & Yaseen, M. (2023). *Generating Change*. London: JournalismAI.
- Berry, D. (2011). The computational turn: Thinking about the digital humanities. *Culture Machine*, 12, 1-22.
- Betason, G. (1972). *Steps to an Ecology of Mind: Collected Essays in Anthropology, Psychiatry, Evolution, and Epistemology*. Chicago, IL: University of Chicago Press.
- Binark, M., & Bayraktutan, G. (2013). *Ayin karanlık yüzü: Yeni medya ve etik*. İstanbul: Kalkedon Yayınları.
- Boling, K., & Hull, K. (2018). Undisclosed Information— Serial Is My Favorite Murder : Examining Motivations in the True Crime Podcast Audience. *Journal of Radio & Audio Media*, 25(1), 92-108.
- Boyd, D., & Ellison, N. (2008). Social Network Sites: Definition, History And Scholarship. *Journal of Computer-Mediated Communication*, 13(1), 210-230.
- Boztepe, V. (2015). Bir Sosyal Dışlanma Biçimi Olarak Yoksulluğun Türkiye'deki Televizyon Haberlerine Yansıması. İstanbul: Doktora Tezi, Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Bruns, A., & Bahnisch, M. (2009). Social media: Tools for user-generated content: Social drivers behind growing consumer participation in user-led content generation. *State of the art.*, 1, 1-60.

- Calvo, S. T., & Vila, P. (2021). Exo Journalism: A Conceptual Approach to a Hybrid Formula between Journalism and Artificial Intelligence. *Journalism and Media*, 2(4), 830-840.
- Carlson, D. (2003). The History of Online Journalism”, Dijital Journalism: Emerging Media and the Changing Horizons of Journalism. K. Kawamoto içinde, *Digital Journalism. Emerging Media and Changing Horizons of Journalism*. Lanham: Rowman & Littlefield.
- Carragee, K., & Roefs, W. (2004). The Neglect of Power in Recent Framing Research. *Journal of Communication*, 54(2), 214 - 233.
- Carta, S., Gaeta, E., Giuliani, A., Piano, L., & Recupero, D. R. (2020). Efficient Thumbnail Identification through Object Recognition. *16th International Conference on Web Information Systems and Technologies* (s. 209-1026). Science and Technology Publications.
- Castells, M. (2001). *The Internet Galaxy Reflection On The Internet, Business and Society*. NewYork: Oxford.
- Chambers, I. (2014). *Göç, kültür, kimlik*. İstanbul: Ayrıntı Yayınları.
- Chomsky, N., & Herman, E. S. (2006). *Rızanın İmalatı/Kitle Medyasının Ekonomi Politiği*. İstanbul: Aram Yayıncılık.
- Cinelli, M., De Francisci Morales, G., Galeazzi, A., Quattrociocchi, W., & Starnini, M. (2021). The echo chamber effect on social media. *Proceedings of the National Academy of Sciences of the United States of America*, 118(9), 1-8.
- Clerwall, C. (2014). Enter the Robot Journalist : Users’ perceptions of automated content. *Journalism Practice*, 8(5), 519–531.
- Cleveland, W. (2004). *Modern Ortadoğu Tarihi*. İstanbul: Agora Kitaplığı.
- Colleoni, E., Rozza, A., & Arvidsson, A. (2014). Echo chamber or public sphere? predicting political orientation and measuring political homophily in twitter using big data,. *Journal of Communication*, 64, 317–332.
- Çaba, D. (2018). DİJİTAL ÇAĞDA DEĞİŞEN HABER SUNUMU: GAZETECİLİKTE SANAL GERÇEKLIK UYGULAMALARI. *Gümüşhane Üniversitesi İletişim Fakültesi Elektronik Dergisi*, 6(1), 691-723.
- Çaba, D. (2018). Dijital çağda değişen haber sunumu: Gazetecilikte sanal gerçeklik uygulamaları. *Gümüşhane Üniversitesi İletişim Fakültesi Elektronik Dergisi*, 6(1), 692-723.
- Çakır, H. (2007). Geleneksel Gazetecilik Karşısında İnternet Gazeteciliği. *Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 1(22), 123-149.

- Çakmak, C., Yetim, M., & Çolak, F. G. (2014). Orta Doğu'da Devrimler ve Türkiye'', Orta Doğu'da Değişim ve Türkiye. A. Sandıklı, & E. Kaya içinde, *Orta Doğu'da Değişim ve Türkiye* (s. 119-166). İstanbul: Bilgesam Yayınları.
- Çetinkaya, A. (2018). *İçerik Üretiminden Reklama Çevrimiçi Gazetecilik*. Ankara: Nobel .
- Çetinkaya, A. (2019). Çevrimiçi Gazetelerin Instagram Üzerinden Haber Paylaşımı. *Kritik İletişim Çalışmaları Dergisi*, 1(2), 1-28.
- Çetinkaya, A. (2020). Magazin Haberciliğinin Yeni Platformu: Instagram. *Gümüşhane Üniversitesi İletişim Fakültesi Elektronik Dergisi*, 8(1), 104-132.
- Dalgali, A., & Crowston, K. (2020). Algorithmic Journalism and Its Impacts on Work. *Computation + Journalism* (s. 1-5). Boston: Northeastern University.
- Danış, M. F. (2021). 1976-1982 KALKIŞMASI VE 2011 SURİYE OLAYLARINA YOL AÇAN İÇSEL DİNAMİKLERİN KARŞILAŞTIRILMASI. *Uluslararası İlişkiler Çalışmaları Dergisi*, 1(1), 28-45.
- D'Angelo, P., & Shaw, D. (2018). Journalism as Framing. T. Vos içinde, *Handbooks of Communication Science* (s. 205-234). Boston: De Gruyter Mouton.
- Darwish, A., & Lakhtaria, K. (2011). he impact of the new Web 2.0 technologies in communication, development, and revolutions of societies. *Journal of advances in information technology*, 2(4), 204-216.
- Dağ, A. E. (2013). *Suriye Bilad-ı Şam'ın Hazin Öyküsü*. İstanbul: İHH İnsani Yardım Vakfı.
- De Faveri, A. (2022). İKLİM DEĞİŞİKLİĞİ HABER ÇERÇEVELERİ: HÜRRİYET GAZETESİ ÖRNEĞİ. *Uluslararası İletişim ve Sanat Dergisi*(5), 1-31.
- Deuze, M. (2001). Online Journalism: Modelling the First Generation of News Media on the World Wide Web. *First Monday*, 6(10), 1-21.
- Deuze, M. (2003). The Web and its Journalisms: Considering the Consequences of Different Types of News Media Online. *New Media & Society*, 5(2), 203-230.
- Deuze, M., & Bardoel, J. (2001). Network journalism: Converging competencies of old and new media professionals. *Australian Journalism Review*, 23(2), 91-103.
- D'Angelo, P. (2002). News Framing as a Multiparadigmatic Research Program: A Response to Entman. *Journal of Communication*, 52(4), 870-888.
- Doyle, P., Gelman, M., & Gill, S. (2016). *Viewing the Future? Virtual Reality in Journalism*. New York City: KNIGHT FOUNDATION.

- Duman, K. (2018). Arama Motorları ve İnternet Haberciliğine Etkileri: Türk İnternet Haber Medyası Örneği. *Selçuk İletişim*, 11(1), 257-287.
- Dursun, Ç. (2001). *Televizyon Haberlerinde İdeoloji*. Ankara: İmge Kitabevi.
- Ebrehem, İ. S. (2019). Suriye İç Savaşı'nın Türk dış politikasına ve Türkiye'nin güvenliğine etkileri. Bursa: Doktora Tezi, Bursa Uludağ Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Efe, İ. (2015). *Türk Basınında Suriyeli Sığınmacılar*. İstanbul: Seta Yayınları.
- Entman, R. (1991). Framing U.S. Coverage of International News: Contrast in Narratives of the KAL and Iran Air Incidents. *Journal of Communication*, 41(4), 6-27.
- Entman, R. (1993). Framing: Toward Clarification of A Fractured Paradigm. *The Journal of Communication*, 43, 51-58.
- Erdoğan, İ. (2013). Yeni Medya Gazeteciliğinde Etik Bir Paradigma Belirlemenin Kapsamı ve Sınırları. *İletişim Kuram ve Araştırma Dergisi*(36), 254-272.
- Erdurmaz, A. S. (2013). TUNUS, MISIR VE LİBYA'DAKİ İÇ VE DIŞ DİNAMİKLERİN ARAP BAHARI'NIN GERÇEKLEŞMESİNDE ETKİLERİ. *Ufuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 2(3), 39-63.
- Fairclough, N. (2001). *Language and Power*. London: Longman.
- Ferrucci, P. (2018). Networked: Social media's impact on news production in digital newsrooms. *Newspaper Research Journal*, 39(1), 6-17.
- Figueira , A., & Oliveria, L. (2017). The current state of fake news: challenges and opportunities. *Procedia Computer Science*, 121, 817-825.
- Gamson, W., & Modigliani, A. (1989). Media Discourse And Public Opinion On Nuclear Power: A Constructionist Approach. *The American Journal Of Sociology*, 95(1), 1-37.
- Giomelakis , D., Karypidou , C., & Veglis, A. (2019). SEO inside Newsrooms: Reports from the Field. *Future internet*, 11(12), 1-15.
- Gitlin, T. (1980). *The Whole World is Watching: Mass Media in the Making and Unmaking of the New Left*. Berkeley: University of California Press.
- Goffman, E. (1974). *Frame Analysis: An Essay on the Organization of Experience*. New York: Harper & Row: northeastern university press edition.
- Goldstone, J. (8-16). Understanding the Revolutions of 2011: Weakness and Resilience in Middle Eastern Autocracies. *Foreign Affairs*, 2011.

- Göç İdaresi Başkanlığı. (2019). Türkiye’de Geçici Koruma. <https://www.goc.gov.tr/turkiye-de-gecici-koruma> adresinden alındı.
- Göç İdaresi Başkanlığı. (2024). Yıllara Göre Geçici Koruma Kapsamındaki Suriyeliler. <https://www.goc.gov.tr/gecici-koruma5638> adresinden alındı.
- Gökçe, Ö. (2021). Arap Baharı’nın Bir Varyantı Olarak Suriye İç Savaşı ve Esed Rejiminin Ayakta Kalma Nedenleri (2011-2014). *Adnan Menderes Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 8(2), 24-51.
- Gökçe, H., Duman, D., & Seferoğlu, S. (2011). Dijital Yerlilerin Özellikleri ve Çevrim içi Ortamların Tasarlanmasındaki Etkileri. *Akademik Bilişim’11 - XIII* (s. 257-263). Malatya: İnönü Üniversitesi.
- Göker, G., & Keskin, S. (2015). Haber Medyası ve Mülteciler: Suriyeli Mültecilerin Türk Yazılı Basınındaki Temsili. *İletişim Kuram Ve Araştırma Dergisi*(41), 229-256.
- Graefe, A. (2016). *Guide to Automated Journalism*. New York: Tow Center for Digital Journalism.
- Grossberg, L., Wartella, E., Whitney, C., & Wise, M. (2006). *MediaMaking: Mass Media in a Popular Culture*. Thousand Oaks, CA: Sage.
- Gürçan, H. İ. (1998). Sanal Gazete ve Gazetecilik. *Kurgu Dergisi*(15), 143-153.
- Gürçan, H. İ. (1999). *Sanal Gazetecilik*. Eskişehir: Anadolu Üniversitesi Yayınları.
- Hakimian, H. (2011). The Economic Prospects of the ‘Arab Spring’: A Bumpy Road Ahead. *Development Viewpoint*(63), 1-2.
- Hall, S. (1997). The work of representation. S. Hall içinde, *Representation: Cultural Representations and Singfying Practices* (s. 1-74). London: SAGE.
- Hon, L. (2015). Social media framing within the Million Hoodies movement for justice. *Public Relations Review*, 42(1), 9-19.
- Hürriyet. (2015, 3 Eylül). Büyük dramın sembolü Aylan ve Galip. 23 Nisan 2024 tarihinde <https://www.hurriyet.com.tr/dunya/buyuk-dramin-sembolu-aylan-ve-galip-29983455> adresinden erişildi.
- Hürriyet. (2015, 3 Eylül). Dünyayı sarsan o fotoğraf gazetelerin manşetlerinde. 23 Nisan 2024 tarihinde <https://www.hurriyet.com.tr/dunya/dunyayi-sarsan-o-fotograf-gazetelerin-mansetlerinde-29975363> adresinden erişildi.
- Hürriyet. (2015, 4 Eylül). Suriyeli sığınmacılar neden Körfez ülkelerine gitmiyor? 23 Nisan 2024 tarihinde <https://www.hurriyet.com.tr/dunya/suriyeli-siginmacilar-neden-korfez-ulkelerine-gitmiyor-29987414> adresinden erişildi.

- Hürriyet. (2015, 7 Eylül). Suriyeli mülteciler sahile varır varmaz selfie çekti. 23 Nisan 2024 tarihinde <https://www.hurriyet.com.tr/kelebek/suriyeli-multeciler-sahile-varir-varmaz-selfie-cekti-30008179> adresinden erişildi.
- Hürriyet. (2015, 9 Eylül). Macar kameramandan mülteciye tekme. 23 Nisan 2024 tarihinde <https://www.hurriyet.com.tr/dunya/macar-kameramandan-multeciyeye-tekme-30022294> adresinden erişildi.
- Hürriyet. (2015, 12 Eylül). Suriyeli mültecilerin son durağı Almanya. 23 Nisan 2024 tarihinde <https://www.hurriyet.com.tr/kelebek/hayat/suriyeli-multecilerin-son-duragi-almanya-30054482> adresinden erişildi.
- Hürriyet. (2015, 15 Eylül). Suriyeliler Avrupa'ya gitmek için Edirne'ye akın etti. 23 Nisan 2024 tarihinde <https://www.hurriyet.com.tr/gundem/suriyeliler-avrupaya-gitmek-icin-edirneye-akin-etti-30076137> adresinden erişildi.
- Hürriyet. (2015, 28 Eylül). 230 bin Suriyeli öğrenci ders başı yaptı. 23 Nisan 2024 tarihinde <https://www.hurriyet.com.tr/egitim/230-bin-suriyeli-ogrenci-ders-basi-yapti-30180627> adresinden erişildi.
- Hürriyet. (2015, 9 Ekim). Suriyeli kız resmi ırkçılık tartışması başlattı. 23 Nisan 2024 tarihinde <https://www.hurriyet.com.tr/dunya/suriyeli-kiz-resmi-irkcilik-tartismasi-baslatti-30270329> adresinden erişildi.
- Hürriyet. (2015, 29 Ekim). Türkiye 2011'den bu yana 2.1 milyon Suriyeli mülteciye 8 milyar dolar harcadı. 23 Nisan 2024 tarihinde <https://www.hurriyet.com.tr/ekonomi/turkiye-2011den-bu-yana-2-1-milyon-suriyeli-multeciyeye-8-milyar-dolar-harcadi-40007235> adresinden erişildi.
- Hürriyet. (2015, 16 Kasım). Kayıt dışı Suriyeli çalışanlar işsizliği çift haneye taşıdı. 23 Nisan 2024 tarihinde <https://www.hurriyet.com.tr/ekonomi/kayit-disi-suriyeli-calisanlar-issizligi-cift-haneyeye-tasidi-40014652> adresinden erişildi.
- Hürriyet. (2015, 20 Kasım). Yunan sahil güvenlik mülteci botunu böyle patlattı. 23 Nisan 2024 tarihinde <https://www.hurriyet.com.tr/gundem/yunan-sahil-guvenlik-multeci-botunu-boyle-patlatti-40016425> adresinden erişildi.
- Hürriyet. (2015, 13 Aralık). İstanbul'da kültürüyle, sanatıyla ve restoranıyla Suriye mahallesi. 23 Nisan 2024 tarihinde <https://www.hurriyet.com.tr/gundem/istanbulda-kulturuyula-sanatiyla-ve-restoraniyla-suriye-mahallesi-40026339> adresinden erişildi.
- Hürriyet. (2015, 16 Aralık). ABD'li ünlü aktör Edward Norton'dan Suriyeli bilim adamı için yardım kampanyası. 23 Nisan 2024 tarihinde <https://www.hurriyet.com.tr/dunya/abdli-unlu-aktor-edward-nortondan-suriyeli-bilim-adami-icin-yardim-kampanyasi-40027700> adresinden erişildi.
- Hürriyet. (2015, 19 Aralık). Akfen Holding Yönetim Kurulu Başkanı Hamdi Akın evini mültecilere açtı. 23 Nisan 2024 tarihinde

<https://www.hurriyet.com.tr/kelebek/hayat/akfen-holding-yonetim-kurulu-baskani-hamdi-akin-evini-multecilere-acti-40029182> adresinden erişildi.

Hürriyet. (2015, 20 Aralık). İzmir’de ayda 250 Suriyeli bebek doğuyor. 23 Nisan 2024 tarihinde <https://www.hurriyet.com.tr/ege/izmirde-ayda-250-suriyeli-bebek-doguyor-40029521> adresinden erişildi.

Hürriyet. (2016, 11 Ocak). Obama’dan Suriyeli bilim insanı Hamo’ya özel davet. 23 Nisan 2024 tarihinde <https://www.hurriyet.com.tr/dunya/obamadan-suriyeli-bilim-insani-hamoya-ozel-davet-40038690> adresinden erişildi.

Hürriyet. (2016, 14 Ocak). Charlie Hebdo’dan tepki çeken Aylan Kurdi karikatürü. 23 Nisan 2024 tarihinde <https://www.hurriyet.com.tr/dunya/charlie-hebdodan-tepki-ceken-aylan-kurdi-karikaturu-40040254> adresinden erişildi.

Hürriyet. (2016, 14 Ocak). Elazığ’da Suriyelilerin odun kapma izdihamı. 23 Nisan 2024 tarihinde <https://www.hurriyet.com.tr/gundem/elazigda-suriyelilerin-odun-kapma-izdihami-40040625> adresinden erişildi.

Hürriyet. (2016, 19 Ocak). Suriyeli sığınmacıların ardından geriye hüzünlü bir aşk hikayesi kaldı. 23 Nisan 2024 tarihinde <https://www.hurriyet.com.tr/gundem/suriyeli-siginmacilarin-ardindan-geriye-huzunlu-bir-ask-hikayesi-kaldi-40042446> adresinden erişildi.

Hürriyet. (2016, 21 Ocak). Kanada’da Suriyeli mültecilere kredi şoku. 23 Nisan 2024 tarihinde <https://www.hurriyet.com.tr/dunya/kanadada-suriyeli-multecilere-kredi-soku-40043228> adresinden erişildi.

Hürriyet. (2016, 23 Ocak). Basmane’de mülteci-kuyumcu-dövizci üçgeni. 23 Nisan 2024 tarihinde <https://www.hurriyet.com.tr/ekonomi/basmanede-multeci-kuyumcu-dovizci-ucgeni-40044388> adresinden erişildi.

Hürriyet. (2016, 9 Şubat). Başbakan Davutoğlu: Tek tek elimizde Rusya’nın attığı her bombanın nereye düştüğünün bilgisi var. 23 Nisan 2024 tarihinde <https://www.hurriyet.com.tr/gundem/basbakan-davutoglu-tek-tek-elimizde-rusyanin-attigi-her-bombanın-nereye-dustugunun-bilgisi-var-40052062> adresinden erişildi.

Hürriyet. (2016, 15 Şubat). Nobel’lik ensar muhacir kenti: Kilis. 23 Nisan 2024 tarihinde <https://www.hurriyet.com.tr/gundem/nobellik-ensar-muhacir-kenti-kilis-40054528> adresinden erişildi.

Hürriyet. (2016, 16 Şubat). Kilis’teki kadınlarda kuma korkusu. 23 Nisan 2024 tarihinde <https://www.hurriyet.com.tr/gundem/kilisteki-kadınlarda-kuma-korkusu-40055181> adresinden erişildi.

Hürriyet. (2016, 24 Şubat). Suriyeli dilenci çocuklar kamplara gönderildi. 23 Nisan 2024 tarihinde <https://www.hurriyet.com.tr/suriyeli-dilenci-cocuklar-kamplara-gonderildi-40059312> adresinden erişildi.

- Hürriyet. (2016, 6 Mart). Mülteci astronot Muhammed Faris: “Keşke bütün kötülerini uzaya gönderseler”. 23 Nisan 2024 tarihinde <https://www.hurriyet.com.tr/kelebek/hayat/multeci-astronot-muhammed-faris-keske-butun-kotuleri-uzaya-gonderseler-40064149> adresinden erişildi.
- Hürriyet. (2016, 8 Mart). Suriyeli mültecilerle ilgili çarpıcı rapor. 23 Nisan 2024 tarihinde <https://www.hurriyet.com.tr/kelebek/saglik/suriyeli-multecilerle-ilgili-carpici-rapor-40065096> adresinden erişildi.
- Hürriyet. (2016, 8 Mart). Davutoğlu: AB ile Kayserili pazarlığı yaptık. 23 Nisan 2024 tarihinde <https://www.hurriyet.com.tr/dunya/davutoglu-ab-ile-kayserili-pazarligi-yaptik-40065646> adresinden erişildi.
- Hürriyet. (2016, 10 Mart). Yalçın Akdoğan Suriyeli göçmen sayısını açıkladı. 23 Nisan 2024 tarihinde <https://www.hurriyet.com.tr/gundem/yalcin-akdogan-suriyeli-gocmen-sayisini-acikladi-40066673> adresinden erişildi.
- Hürriyet. (2016, 11 Mart). 10 yaşındaki Suriyeli Ayşe yardım bekliyor. 23 Nisan 2024 tarihinde <https://www.hurriyet.com.tr/gundem/10-yasindaki-suriyeli-ayse-yardim-bekliyor-40066655> adresinden erişildi.
- Hürriyet. (2016, 13 Mart). Dikili’deki sığınmacılar spor salonunu ateşe verdi. 23 Nisan 2024 tarihinde <https://www.hurriyet.com.tr/gundem/dikilideki-siginmacilar-spor-salonunu-ate-se-verdi-40067876> adresinden erişildi.
- Hürriyet. (2016, 29 Mart). “Zengin ülkeler Suriyeli mültecilerin sadece yüzde 1,4’ünü kabul etti”. 23 Nisan 2024 tarihinde <https://www.hurriyet.com.tr/dunya/zengin-ulkeler-suriyeli-multecilerin-sadece-yuzde-1-4unu-kabul-etti-40077427> adresinden erişildi.
- Hürriyet. (2016, 4 Nisan). Türkiye’den gönderilen Suriyeli mülteciler Almanya’da. 23 Nisan 2024 tarihinde <https://www.hurriyet.com.tr/avrupa/turkiyeden-gonderilen-suriyeli-multeciler-almanyada-40080784> adresinden erişildi.
- Hürriyet. (2016, 6 Nisan). Esas kamp bizim köyler olur. 23 Nisan 2024 tarihinde <https://www.hurriyet.com.tr/gundem/esas-kamp-bizim-koyler-olur-40083221> adresinden erişildi.
- Hürriyet. (2016, 11 Nisan). Suriyeli öğrenciler GEMde hayata hazırlanıyor. 23 Nisan 2024 tarihinde <https://www.hurriyet.com.tr/egitim/suriyeli-ogrenciler-gemde-hayata-hazirlaniyor-40085635> adresinden erişildi.
- Hürriyet. (2016, 26 Mayıs). Suriyelilerin tercihi Fatih. 23 Nisan 2024 tarihinde <https://www.hurriyet.com.tr/gundem/suriyelilerin-tercihi-fatih-40109027> adresinden erişildi.
- Hürriyet. (2016, 28 Mayıs). Suriyeli çocuklar “kayıp nesil” mi olacak? 23 Nisan 2024 tarihinde <https://www.hurriyet.com.tr/kelebek/hayat/suriyeli-cocuklar-kayip-nesil-mi-olacak-40110247> adresinden erişildi.

- Hürriyet. (2016, 4 Temmuz). Suriyelilere vatandaşlıkta ilk şart uyum. 23 Nisan 2024 tarihinde <https://www.hurriyet.com.tr/gundem/suriyelilere-vatandaslikta-ilk-sart-uyum-40129066> adresinden erişildi.
- Hürriyet. (2016, 4 Temmuz). 350 bin Suriyeli'den 5-6 bin vatandaş. 23 Nisan 2024 tarihinde <https://www.hurriyet.com.tr/yerel-haberler/ankara/350-bin-suriyeliden-5-6-bin-vatandas-40130212> adresinden erişildi.
- Hürriyet. (2016, 9 Temmuz). Çaresizlikten buradayız ülkemize geri döneceğiz. 23 Nisan 2024 tarihinde <https://www.hurriyet.com.tr/kelebek/hayat/caresizlikten-buradayiz-ulkemize-geri-donecegiz-40138220> adresinden erişildi.
- Hürriyet. (2016, 13 Temmuz). Demirtaş'tan "Suriyelilere vatandaşlık" açıklaması. 23 Nisan 2024 tarihinde <https://www.hurriyet.com.tr/gundem/demirtastan-suriyelilere-vatandaslik-aciklamasi-40144578> adresinden erişildi.
- Hürriyet. (2016, 26 Temmuz). Mersin sahilleri Suriyeli'lerle doldu. 23 Nisan 2024 tarihinde <https://www.hurriyet.com.tr/mersin-sahilleri-suriyelilerle-doldu-40170285> adresinden erişildi.
- Hürriyet. (2016, 14 Ağustos). Suriyeli çocuklar Mask Müzesi'nde. 23 Nisan 2024 tarihinde <https://www.hurriyet.com.tr/yerel-haberler/izmir/suriyeli-cocuklar-mask-muzesinde-40193296> adresinden erişildi.
- Hürriyet. (2016, 22 Ağustos). MEB'den Suriyeli çocukların eğitimi için yol haritası. 23 Nisan 2024 tarihinde <https://www.hurriyet.com.tr/egitim/mebden-suriyeli-cocuklarin-egitimi-icin-yol-haritasi-40205039> adresinden erişildi.
- Hürriyet. (2016, 26 Ağustos). İstanbul Aydın Üniversitesi'nden Suriye'li sığınmacılara büyük destek. 23 Nisan 2024 tarihinde <https://www.hurriyet.com.tr/kampus/istanbul-aydin-universitesinden-suriyeli-siginmacilara-buyuk-destek-40208493> adresinden erişildi.
- Hürriyet. (2017, 21 Mart). Ege'de ölümden döndü şimdi gözü madalyada. 23 Nisan 2024 tarihinde <https://www.hurriyet.com.tr/egede-olumden-dondu-simdi-gozu-madalyada-40071851> adresinden erişildi.
- Hürriyet. (2017, 9 Mayıs). Macar kameramanın çelme taktığı mülteci Suriyeli teknik direktörmüş. 23 Nisan 2024 tarihinde <https://www.hurriyet.com.tr/macar-kameramanin-celme-taktigi-multeci-suriyeli-teknik-direktormus-30051878> adresinden erişildi.
- Hürriyet. (2017, 4 Ağustos). Gülben Ergen mülteci kampını ziyaret etti. 23 Nisan 2024 tarihinde <https://www.hurriyet.com.tr/kelebek/magazin/gulben-ergen-multeci-kampini-ziyaret-etti-40073770> adresinden erişildi.
- Hürriyet. (2016, 6 Ağustos). Suriyeli sığınmacı Pokemon'la savaşı anlatıyor. 23 Nisan 2024 tarihinde <https://www.hurriyet.com.tr/dunya/suriyeli-siginmaci-pokemonla-savasi-anlatiyor-40183492> adresinden erişildi.

- Iyengar, S. (1991). *Is Anyone Responsible? How Television Frames Political Issues*. Chicago: University of Chicago Press.
- İnce, E. (2017). SURIYE'DE BAAS REJİMİNİN KURULUŞU VE TÜRKİYE. *Atatürk ve Türkiye Cumhuriyeti Tarihi Dergisi*, 1(1), 261-280.
- Jones, S. (2017). Disrupting the narrative: Immersive journalism in virtual reality. *Journal of Media Practice*, 18(2), 171-185.
- Kalsın, B. (2016). Geçmişten Geleceğe İnternet Gazeteciliği: Türkiye Örneği. *The Journal of Academic Social Science Studies Jasss*,(42), 75-94.
- Karaduman, S. (2013). Medyatik Gerçeklikte Kimlik Temsilleri: Televizyon Haberlerinin Aktörleri Üzerine Düşünceler. *Medyatik Gerçeklikte Kimlik Temsilleri: Televizyon Haberlerinin Aktörleri Üzerine Düşünceler*, 4(4), 45-56.
- Kırık, A. M. (2014). Arap Baharı Bağlamı'nda Sosyal Medya-Birey Etkileşimi ve Toplumsal Dönüşüm. 21. *Yüzyılda Eğitim Ve Toplum*, 1(3), 87-98.
- Kırık, A. M. (2021). VATANDAŞ GAZETECİLİĞİ BAĞLAMINDA SOSYAL MEDYA HABERCİLİĞİ. H. Yüksel içinde, *A'dan Z'ye Yeni Medya Çalışmaları* (s. 9-28). İstanbul: Efe Akademi.
- Kıyan, Z., & Törenli, N. (2018). Sosyal Medyanın Gazetecilikteki Rolü: Türkiye'deki Haber Kuruluşları Üzerine Bir İnceleme. *Gaziantep Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 17(1), 32-52.
- Kowald, D., Pujari, S., & Lex, E. (2017). Temporal Effects on Hashtag Reuse in Twitter: A Cognitive-Inspired Hashtag Recommendation Approach. *the 26th International Conference* (s. 1401-1410). Perth: Creative Commons.
- Kutlu, A., & Doğan, E. (2020). Kesin Bilgi, Yayalım: Hakikat Sonrası Çağda Yalan Haberlere İlişkin Y Kuşağının Tutum ve Davranışları. *Akdeniz Üniversitesi İletişim Fakültesi Dergisi*(34), 83-101.
- Kürkçü, D. (2015). İnternette Gazete Takibinde Dijital Yerliler ve Dijital Göçmenler. *İnet-Tr'15, XX. Türkiye'de İnternet Konferansı* (s. 1-6). İstanbul : İstanbul Üniversitesi,.
- Ledford, J., & Edney, A. (2009). *SEO : search engine optimization bible*. Indianapolis: Wiley.
- Lee, C. (2021). News podcast usage in promoting political participation in Korea. *Athens Journal of Mass Media and Communications*, 7(2), 107-120.
- Lindgren, L. (2021). Intimacy and Emotions in Podcast Journalism: A Study of Award-Winning Australian and British Podcasts. *Journalism Practice*, 17(4), 704-719.

- Lister, M., Dovey, J., Giddings, S., Grant, L., & Kelly, K. (2008). *New Media: A Critical Introduction*. London: Routledge.
- Mahajan, P. (2009). Use of Social Networking in a Linguistically And Culturally Rich India. *The International Information & Library Review*, 41(3), 129-136.
- Manovich, L. (2001). *The Language of New Media*. London: MIT Press.
- Mantri, S. (2019). HASHTAG'S IMPACT ON THE NEWS: A REVIEW OF GENERAL SEMANTICS. *Et Cetera*, 76(1), 125-140.
- McIntyre, L. (2018). *Post-Truth*. Cambridge: MIT Press.
- McLuhan, M. (1994). *Understanding Media: Extensions of Man*. London: The MIT Press .
- McLuhan, M., & Powers, B. (1989). *The Global Village: Transformations in World Life and Media in the 21st Century*. New York: Oxford University Press.
- Melo, P., Vieira, C., Garimella, K., Vaz de Melo, P., & Benevenuto, F. (2019). Can WhatsApp Counter Misinformation by Limiting Message Forwarding? *Computer Science*, 1-12.
- Mercan, H. (2010). BEŞAR ESED DÖNEMİ SURİYE DIŞ POLİTİKASI'NDA SÜREKLİLİK VE DEĞİŞİM. *Akademik Ortadoğu*, 4(2), 103-118.
- Miroshnichenko, A. (2018). AI to Bypass Creativity. Will Robots Replace Journalists? (The Answer Is "Yes"). *Information*, 9(7), 1-20.
- Mole, R. (2007). Discursive identities/identity discourses and political power. R. Mole içinde, *Discursive constructions of identity in European politics* (s. 1-21). Hampshire: Palgrave Macmillan.
- Murthy, D., & Longwell, S. (2013). Twitter and disasters: The uses of Twitter during the 2010 Pakistan floods. *Information, Communication & Society*, 16(6), 837–855.
- Muslu, F. (2018). *SURİYE İÇ SAVAŞINDA ESED'İN ROLÜ, KONUMU VE GELECEĞİ*. İstanbul: SETA.
- Naik, U., & Shivalingaiah, D. (2008). Comparative Study of Web 1.0, Web 2.0 and Web 3.0. *6th International CALIBER* (s. 499-507). Allahabad: INFLIBNET Centre.
- Newman, N., & Gallo, N. (2019). *News Podcasts and the Opportunities for Publishers*. Oxford: Reuters Institute for the Study of Journalism.
- Okalan, E., & İşyar, Ö. G. (2023). İRAN DESTEKLİ Şİİ MİLİSLERİN SURİYE İÇ SAVAŞINDAKİ ROLÜ. *Uluslararası Afro-Avrasya Araştırmaları Dergisi*, 8(16), 13-35.

- Okay, A. S. (2021). Gelenekselden Dijitale İçeriğin Üretimi ve Dönüşümü: Dijital Habercilik Bağlamında Bir Araştırma. İstanbul: Doktora Tezi, İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Onat , F., & Alikılıç, Ö. (2008). Sosyal Ağ Sitelerinin Reklam Ve Halkla İlişkiler Ortamları Olarak Değerlendirilmesi. *Journal Of Yasar University*, 3(9), 1111-1143.
- O'Reilly, T. (2007). What is Web 2.0: Design patterns and business models for the next generation of software. *Communications & Strategies*(1), 17-37.
- Orhan, O., & Gündoğar, S. (2015). *Suriyeli Sığınmacıların Türkiye'ye Etkileri*. Ankara: ORSAM.
- Ozawa, J., Woolley, S., Straubhaar, J., Riedl, M., Joseff, K., & Gursky, J. (2023). How Disinformation on WhatsApp Went From Campaign Weapon to Governmental Propaganda in Brazil. *Social Media + Society*, 9(1), 1-11.
- Özdemir, Ç. (2016). Suriye’de İç Savaşın Nedenleri: Otokratik Yönetim mi, Bölgesel ve Küresel Güçler mi? *Bilgi Sosyal Bilimler Dergisi*(2), 81-102.
- Özel, E., & Deniz, Ş. (2018). Google Gazeteciliği” mi “Empati Editörü”lüğü mü? Gazetecilikte SEO Editörlüğü ve Dönüşen Gazetecilik Pratikleri Üzerine Bir Araştırma. *Akdeniz Üniversitesi İletişim Fakültesi Dergisi*, 30, 164-190.
- Özgen, M. (2000). İnternet ve Türkiye'de İnternet Gazeteciliği. *İstanbul Üniversitesi İletişim Fakültesi Dergisi*(10), 57-64.
- Özkoç, Ö. (2007). Suriye Baas Partisi: Kökenleri, Dönüşümü, İzlediği İç ve Dış Politika (1943–1991). Ankara: Yüksek Lisans Tezi, Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Pınarbaşı, T. E., & Astam, F. K. (2020). HABERİN DÖNÜ(ŞÜ)MÜ: SOSYAL MEDYA GAZETECİLİĞİ PRATİKLERİ. *İnönü Üniversitesi İletişim Fakültesi Elektronik Dergisi*, 5(1), 70-87.
- Pan, Z., & Kosicki, G. (1993). Framing analysis: An approach to news discourse. *Political Communication*, 10(1), 55-75 .
- Pandır, M. (2020). Media Portrayals of Refugees and their Effects on Social Conflict and Social Cohesion. *PERCEPTIONS: Journal of International Affairs*, 25(1), 99-120.
- Pariser, E. (2011). *The filter bubble: What the Internet is hiding from you*. New York: The Penguin Press.
- Pavlik, J. V. (2013). *Yeni Medya ve Gazetecilik*. (M. Demir, & B. Kalsın, Çev.) Ankara: Phoenix Yayınevi.

- Pavlik, J. V., & Pavlik, J. (2017). Understanding quality in digital storytelling: A theoretically based analysis of the interactive documentary. M. Friedrichsen, & Y. Kamalipour içinde, *Digital Transformation in Journalism and News Media* (s. 381-396). Cham: Springer.
- Pedro, F. (2008). The New Millennium Learners: Challenging our Views on Digital Technologies and Learning. *Nordic Journal of Digital Literacy*, 2(4), 244-264.
- Pena, N., Weil, P., Llobera, J., Giannopoulos, E., Pomes, A., Spanlang, B., . . . Slater, M. (2010). Immersive journalism: immersive virtual reality for the first-person experience of news. *Presence: Teleoperators and Virtual Environments*, 19(4), 291-301.
- Peter, J., Semetko, H., & De Vreese, C. (2001). Framing Politics at the Launch of the Euro: A Cross-National Comparative Study of Frames in the News. *Political Communication*, 18(2), 107-122.
- Pitkin, H. F. (2014). *Temsil Kavramı*. Ankara: Sakarya Üniversitesi Kültür Yayınları.
- Plesner, U. (2009). An actor-network perspective on changing work practices: Communication technologies as actants in newswork. *Journalism*, 10(5), 604-626.
- Polat, D. Ş. (2016). Arap Baharı ve Suriye Savaşı. H. Çomak, C. Sancaktar, & Z. Yıldırım içinde, *Uluslararası Politikada Suriye Krizi* (s. 137-157). İstanbul: Beta.
- Potnis, D., & Tahamtan, I. (2021). Hashtags for gatekeeping of information on social media. *Journal of the Association for Information Science and Technology*, 72(10), 1-13.
- Prensky, M. (2001). Digital Natives, Digital Immigrants Part 1. *On the Horizon*, 9(5), 1-6.
- Price, V., Tewksbury, D., & Power, E. (1997). Switching Trains of Thought: The Impact of News Frames on Reader's Cognitive Responses. *Communication Research*, 24(5), 481-506.
- Reese, S., Gandy, O., & Grant, A. (2001). *Framing Public Life: Perspectives on Media and Our Understanding of the Social World*. New York: Routledge.
- Rule, A., Tabard, A., Boyd, K., & Hollan, J. (2015). Restoring the Context of Interrupted Work with Desktop Thumbnails. *37th Annual Meeting of the Cognitive Science Society* (s. 1-6). Pasadena: Cognitive Science Society.
- Safko, L., & Brake, D. (2009). *The Social Media Bible: Tactics, Tools and Strategies for Business Success*. New Jersey: John Wiley & Sons.
- Savage, T. M., & Vogel, K. (2008). *An introduction to digital multimedia*. Mishawaka,: Jones & Bartlett Learning.

- Sayımer, İ. (2012). *Sanal Ortamda Halkla İlişkiler*. İstanbul: Beta Yayınevi.
- Scheufele, B. (2004). Framing-effects approach: A theoretical and methodological critique. *Communications*, 29(4), 401-428.
- Scheufele, D. (1999). Framing as a theory of media effects. *Journal of Communication*, 49(1), 103–122.
- Seijo, S. (2017). Immersive Journalism: From Audience to First-Person Experience of News. F. C. Freire, X. R. Araujo, V. A. Fernandez, & X. L. Garcia içinde, *Media and Metamedia Management* (s. 113-119). Heidelberg: Springer.
- Semetko, H., & Valkenburg, P. M. (2000). Framing European Politics: A Content Analysis of Press and Television News. *Communication*, 50(2), 93-109.
- Sivritepe, S. (2021). Medya Metinlerinde Yaşlıların Temsil Pratikleri: Yoksulluk-Sosyal Dışlanma-Sosyal İçerme Bağlamında Bir Analiz. Konya: Doktora Tezi, Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Smith, A., & Crooks, A. (2008). *The Renaissance of Geographic Information: Neogeography, Gaming and Second Life*. University College London. London: Centre for Advanced Spatial Analysis.
- Sözcü. (2015, 1 Eylül). İzlanda'nın "50 Suriyeli mülteci alabiliriz" açıklamasına halktan tepki. 23 Nisan 2024 tarihinde <https://www.sozcu.com.tr/canonicalUrl> adresinden erişildi.
- Sözcü. (2015, 3 Eylül). Ellerimden kayıp gitti... 23 Nisan 2024 tarihinde <https://www.sozcu.com.tr/canonicalUrl> adresinden erişildi.
- Sözcü. (2015, 9 Eylül). Kadın kameraman mülteciye tekme attı. 23 Nisan 2024 tarihinde <https://www.sozcu.com.tr/canonicalUrl> adresinden erişildi.
- Sözcü. (2015, 21 Eylül). Macaristan'a gurbetçi tepkisi! 23 Nisan 2024 tarihinde <https://www.sozcu.com.tr/canonicalUrl> adresinden erişildi.
- Sözcü. (2015, 21 Eylül). Almanya'da göçmenlere 1350 euro maaş. 25 Nisan 2024 tarihinde <https://www.sozcu.com.tr/canonicalUrl> adresinden erişildi.
- Sözcü. (2015, 22 Eylül). Çocuğumun başına bir şey geldi diye çok korktum. 23 Nisan 2024 tarihinde <https://www.sozcu.com.tr/canonicalUrl> adresinden erişildi.
- Sözcü. (2015, 5 Ekim). Türkiye'ye 2 milyon Suriyeli daha geliyor! 25 Nisan 2024 tarihinde <https://www.sozcu.com.tr/canonicalUrl> adresinden erişildi.
- Sözcü. (2015, 27 Ekim). Sadece İstanbul'da tüm Avrupa'dakilerin toplamından daha fazla mülteci var. 25 Nisan 2024 tarihinde <https://www.sozcu.com.tr/canonicalUrl> adresinden erişildi.
- Sözcü. (2015, 16 Kasım). 'İşsizliği Suriyeli göçmenler artırdı'. 25 Nisan 2024 tarihinde <https://www.sozcu.com.tr/canonicalUrl> adresinden erişildi.

- Sözcü. (2015, 20 Kasım). Suriyeli çocuklar dünyayı ağlatan acılarını renklere döktü! 23 Nisan 2024 tarihinde <https://www.sozcu.com.tr/canonicalUrl> adresinden erişildi.
- Sözcü. (2015, 13 Aralık). Türkiye’den savaşı izleyen Suriyeli çocuklar da mağdur! 23 Nisan 2024 tarihinde <https://www.sozcu.com.tr/canonicalUrl> adresinden erişildi.
- Sözcü. (2015, 20 Aralık). Suriyeli öğrenciden minik gözlerdeki hüznün sergisi! 23 Nisan 2024 tarihinde <https://www.sozcu.com.tr/canonicalUrl> adresinden erişildi.
- Sözcü. (2016, 3 Ocak). Suriyeli üniversite öğrencisi olmak varmış! 25 Nisan 2024 tarihinde <https://www.sozcu.com.tr/canonicalUrl> adresinden erişildi.
- Sözcü. (2016, 13 Ocak). Suriyeliler’in Deniz ablası. 23 Nisan 2024 tarihinde <https://www.sozcu.com.tr/canonicalUrl> adresinden erişildi.
- Sözcü. (2016, 13 Ocak). Mülteci sorunu, Türkiye’yi de Pakistanlaştırabilir. 25 Nisan 2024 tarihinde <https://www.sozcu.com.tr/canonicalUrl> adresinden erişildi.
- Sözcü. (2016, 14 Ocak). Charlie Hebdo’dan çok çirkin Aylan karikatürü: “Tacizci olabilirdi”. 23 Nisan 2024 tarihinde <https://www.sozcu.com.tr/canonicalUrl> adresinden erişildi.
- Sözcü. (2016, 22 Ocak). Karnesini alan Suriyeli Zehra: Çocuklar mayın tarlalarında değil, oyun tarlalarında oynasın. 23 Nisan 2024 tarihinde <https://www.sozcu.com.tr/canonicalUrl> adresinden erişildi.
- Sözcü. (2016, 29 Ocak). Suriyeli dilenciler barınma merkezine gönderildi. 25 Nisan 2024 tarihinde <https://www.sozcu.com.tr/canonicalUrl> adresinden erişildi.
- Sözcü. (2016, 8 Şubat). Suriyeli bebek, besin yetersizliği ve soğuktan öldü. 25 Nisan 2024 tarihinde <https://www.sozcu.com.tr/canonicalUrl> adresinden erişildi.
- Sözcü. (2016, 10 Şubat). 26 günlük bebek “bakımsızlıktan” öldü. 25 Nisan 2024 tarihinde <https://www.sozcu.com.tr/canonicalUrl> adresinden erişildi.
- Sözcü. (2016, 19 Şubat). 10 Suriyeli 6 Türk vatandaşını işsiz bırakıyor! 25 Nisan 2024 tarihinde <https://www.sozcu.com.tr/canonicalUrl> adresinden erişildi.
- Sözcü. (2016, 20 Şubat). Burhaniyeli işadamı Suriyeli aileler için umut oldu. 23 Nisan 2024 tarihinde <https://www.sozcu.com.tr/canonicalUrl> adresinden erişildi.
- Sözcü. (2016, 21 Şubat). Türkiye Barolar Birliği’nin sığınmacılar ve mülteciler raporu: Kilis’te yaşayanlar azınlık durumuna düştü. 25 Nisan 2024 tarihinde <https://www.sozcu.com.tr/canonicalUrl> adresinden erişildi.
- Sözcü. (2016, 23 Şubat). Suriyeli genç kızın dramı! 23 Nisan 2024 tarihinde <https://www.sozcu.com.tr/canonicalUrl> adresinden erişildi.

- Sözcü. (2016, 20 Mart). Suriyelilere seçme ve seçilme hakkı. 23 Nisan 2024 tarihinde <https://www.sozcu.com.tr/canonicalUrl> adresinden erişildi.
- Sözcü. (2016, 3 Nisan). Dikili mülteci kampı istemiyor. 25 Nisan 2024 tarihinde <https://www.sozcu.com.tr/canonicalUrl> adresinden erişildi.
- Sözcü. (2016, 4 Nisan). Türkiye'nin zorlu mülteci sınavı! 24 Nisan 2024 tarihinde <https://www.sozcu.com.tr/canonicalUrl> adresinden erişildi.
- Sözcü. (2016, 10 Nisan). Üniversitenin Suriyeli araştırmasından "Anadolu hoşgörüsü" çıktı! 23 Nisan 2024 tarihinde <https://www.sozcu.com.tr/canonicalUrl> adresinden erişildi.
- Sözcü. (2016, 11 Nisan). 412 ada 42179 numaralı mezardan dram çıktı. 23 Nisan 2024 tarihinde <https://www.sozcu.com.tr/canonicalUrl> adresinden erişildi.
- Sözcü. (2016, 25 Nisan). Yusuf İslam ve Sefure Davutoğlu Suriyelileri ziyaret etti. 23 Nisan 2024 tarihinde <https://www.sozcu.com.tr/canonicalUrl> adresinden erişildi.
- Sözcü. (2016, 15 Mayıs). Misafirler (!) suç makinesi gibi. 25 Nisan 2024 tarihinde <https://www.sozcu.com.tr/canonicalUrl> adresinden erişildi.
- Sözcü. (2016, 26 Mayıs). Akdeniz'de Suriyelilere ait yüzen mezar taşları yaptılar. 23 Nisan 2024 tarihinde <https://www.sozcu.com.tr/canonicalUrl> adresinden erişildi.
- Sözcü. (2016, 13 Haziran). Suriyeliler kepenk indirdi. 23 Nisan 2024 tarihinde <https://www.sozcu.com.tr/canonicalUrl> adresinden erişildi.
- Sözcü. (2016, 17 Haziran). Suriyelilere hizmet veren merdiven altı tıp merkezlerine baskın. 25 Nisan 2024 tarihinde <https://www.hurriyet.com.tr/yerel-haberler/adana/suriyelilere-hizmet-veren-merdiven-alti-tip-merkezlerine-baskin-37296989> adresinden erişildi.
- Sözcü. (2016, 18 Haziran). Atatürk Ortaokulu'nda Suriyeli çocukların karne töreni. 23 Nisan 2024 tarihinde <https://www.sozcu.com.tr/canonicalUrl> adresinden erişildi.
- Sözcü. (2016, 4 Temmuz). Emre Kongar'dan Türkiye'deki Suriyeliler için tarihi uyarılar. 25 Nisan 2024 tarihinde <https://www.sozcu.com.tr/canonicalUrl> adresinden erişildi.
- Sözcü. (2016, 8 Temmuz). Suriyelilerin yüzde 45'i okuma yazma bile bilmiyor. 25 Nisan 2024 tarihinde <https://www.sozcu.com.tr/canonicalUrl> adresinden erişildi.
- Sözcü. (2016, 11 Temmuz). TOKİ konutları full çekiyor. 25 Nisan 2024 tarihinde <https://www.sozcu.com.tr/canonicalUrl> adresinden erişildi.

- Sözcü. (2016, 11 Temmuz). Gülben Ergen'in Suriyeliler tweeti tartışma yarattı! 25 Nisan 2024 tarihinde <https://www.sozcu.com.tr/canonicalUrl> adresinden erişildi.
- Sözcü. (2016, 13 Temmuz). Suriyelilere TOKİ evi bedava mı? 25 Nisan 2024 tarihinde <https://www.sozcu.com.tr/canonicalUrl> adresinden erişildi.
- Sözcü. (2016, 14 Temmuz). "Suriyelileri Güneysu'ya yerleştirin". 25 Nisan 2024 tarihinde <https://www.sozcu.com.tr/canonicalUrl> adresinden erişildi.
- Sözcü. (2016, 6 Ağustos). Suriyelilere 36 milyar TL harcadık. 25 Nisan 2024 tarihinde <https://www.sozcu.com.tr/canonicalUrl> adresinden erişildi.
- Sözcü. (2016, 19 Ağustos). Suriyelilerin "nargileli" deniz keyfi. 25 Nisan 2024 tarihinde <https://www.hurriyet.com.tr/yerel-haberler/mersin/suriyelilerin-nargileli-deniz-keyfi-40201160> adresinden erişildi.
- Sözcü, G. (2016, 16 Ağustos). Güney Kıbrıs'ta "mülteci paniği". 25 Nisan 2024 tarihinde <https://www.sozcu.com.tr/canonicalUrl> adresinden erişildi.
- Spohr, D. (2017). Fake news and ideological polarization: Filter bubbles and selective exposure on social media. *Business Information Review*, 34(3), 150-160.
- Steuer, J. (1992). Defining Virtual Reality: Dimensions Determining Telepresence. *Journal of Communication*, 42(4), 73-93.
- Sunstein, C. R. (2018). *Republic: Divided Democracy in the Age of Social Media*. New Jersey: Princeton University Press.
- Şen, A. F. (2020). Bir Dijital Gazetecilik Uygulaması Olarak Video Gazeteciliği ve Çevrimiçi Haber Videoları. Ö. Erkmén, B. Ataman, & B. Çoban içinde, *Yeni Gazetecilik* (s. 177-214). İstanbul: Kafka Yayıncılık.
- Şen, Y. (2013). Suriye'de Arap Baharı. *Yasama Dergisi*, 23, 54-79.
- Şöhret, M. (2016). Suriye'nin Ekonomik Yapısı. Z. Yıldırım, H. Çokmak, & C. Sancaktar içinde, *Uluslararası Politikada Suriye Krizi* (s. 85-118). İstanbul: Beta.
- Şöhret, M. (2016). Suriye'nin Siyasal Yapısı. Z. Yıldırım, H. Çomak, & C. Sancaktar içinde, *Uluslararası Politikada Suriye Krizi* (s. 39-84). İstanbul: Beta.
- Şahin, T. (2016). *ULUSLARARASI POLİTİKADA ORTA DOĞU*. Ankara: Barış Kitap.
- Tandoc, E., Lim, Z. W., & Ling, R. (2017). Defining "Fake News". *Digital Journalism*, 6(2), 137-153.
- Tanrıöver, H. (2007). Medyada Kadınların Temsil Biçimleri ve Kadın Hakları İhlalleri. S. Alankuş içinde, *Kadın Odaklı Habercilik* (s. 149-167). İstanbul: İletişim Vakfı Yayınları.

- Telci, İ. N. (2013). Devrim" Sancısı: Mısırda Siyasal ve Ekonomik Kriz. *Ortadoğu Analiz*, 5(55), 49-57.
- Telli, A. (2012). MISIR DEVRİMİ'NDE SOSYAL MEDYANIN ROLÜ. *Bilge Strateji*, 4(7), 65-91.
- Temizer, S. (2019, 04 05). Esed'a hem Avrupa'dan hem Arap Birliği'nden darbe. Anadolu Ajansı: <https://www.hurriyet.com.tr/gundem/Eseda-hem-avrupadan-hem-arap-birliginden-darbe-18792954> adresinden alındı.
- Teyit. (2016. 10 26). Nedir? Teyit: <https://teyit.org/nedir> adresinden alındı
- The Economist. (2010, 02 09). Arab Unrest Index. The Economist: https://www.economist.com/blogs/dailychart/2011/02/daily_chart_arab_unrest_index adresinden alındı.
- Thomson, T., & Bock, M. (2023). Designing the Visual Gateways into Crime News: A Comparison of Youtube Thumbnails from Journalists and Non-Journalists. *Journalism Practice*, 1-25.
- Timisi, N. (2003). *Yeni İletişim Teknolojileri ve Demokrasi*. Ankara: Dost Kitabevi.
- Tokgöz, O. (2012). *Temel Gazetecilik*. Ankara: İmge Kitabevi.
- Topsakal, T. (2021). DİJİTAL ORTAMDA YANLIŞ BİLGİ VE HABERLERİN YAYILMASI: KORONAVİRÜS SALGIN HABERLERİNE DAİR BİR İNCELEME. *İNİF E- Dergi*, 6(1), 382-400.
- Tuchman, G. (1978). *Making News: A Study in the Construction of Reality*. New York: Free Press.
- Tversky, A., & Kahneman, D. (1981). The Framing of Decisions and the Psychology of Choice. *Science, New Series*, 211(4481), 453-458.
- Uluç, G. (2009). *Medya ve Oryantalizm*. İstanbul: Anahtar Kitaplar.
- Ulutaş, U. (2011). The Syrian Opposition in the Making: Capabilities and Limits. *Insight Turkey*, 13(3), 87-106.
- Uskali, T., Jones , S., Sirkkunen, E., & Gynnild, A. (2021). What is immersive journalism? T. Uskali, S. Jones , E. Sirkkunen, & A. Gynnild içinde, *Immersive Journalism as Storytelling: Ethics, Production, and Design* (s. 1-10). New York: Routledge.
- Ünal, R. (2018). Anlık Mesajlaşma Uygulamalarının Haber Üretiminde Kullanımı: WhatsApp Haberciliği. K. Duman içinde, *İnternet Haberciliği : Kuram, Uygulama ve Eleştiri* (s. 21-42). İstanbul: BETA BASIM YAYIM.

- Ünalın, D. (202). Gazetecilikte sanal gerçeklik uygulamaları: Immersive gazetecilik. S. Gezin , & H. Çiftçi içinde, *İLETİŞİMDE SEÇME KONULAR 1* (s. 415-456). Ankara: İksad Publishing House.
- Van Dijck, J. (2011). Tracing Twitter: the rise of a microblogging platform. *International Journal of Media and Cultural Politics*, 7(3), 333-348.
- Van Dijk, J. (2006). *The Network Society Social Aspects of New Media*. London: SAGE.
- Van Gorp, B. (2005). Where is the Frame? *European Journal of Communication*, 20(4), 484-507.
- Varol, S. F. (2016). *Temsil, İdeoloji, Kimlik*. İstanbul: Varlık Yayınları.
- Webb, J. (2008). *Understanding Representation*. London: SAGE.
- Yegen, C. (2018). Doğru Haber Alma Hakkı ve Sosyal Medya Dezenformasyonunu Doğruluk Payı ve Yalansavar ile Tartışmak. *Erciyes İletişim Dergisi*, 5(4), 101-121.
- Yetim, N., & Yetim, Ü. (2008). Medya Temsillerinde Özne ve Nesne Olarak Çocuk. Y. İnceoğlu, & N. Akıner içinde, *Medya ve Çocuk Rehberi* (s. 89-114). Konya: Eğitim Kitabevi.
- Yıldırım, Z. (2016). Suriye Siyasi Tarihi. Z. Yıldırım, H. Çomak, & C. Sancaktar içinde, *Uluslararası Politikada Suriye Krizi* (s. 3-30). Beta.
- Yıldız, E., & Özmen, Ş. (2023). Sosyal Medya Platformlarıyla Birlikte Habercilik Pratiklerinin Dönüşümü. *Düşünce Ve Toplum Sosyal Bilimler Dergisi*, 5(1), 1-30.
- Yıldızgörü, M. R. (2023). Yapay Zekâ Teknolojilerinin Yapay Zekâ Alanında Kullanımına Yönelik Sorunlar ve Riskler. *Türkiye Medya Akademisi Dergisi*, 3(6), 564-587.
- Ziadeh, R. (2011). *Power and Policy in Syria: The Intelligence Services, Foreign Relations and Democracy in the Modern Middle East*. London: I.B.Tauris & Co.
- Zisser, E. (2003). Does Bashar al-Assad Rule Syria? *Middle East Quarterly*, 10(1), 15-23.

ÖZGEÇMİŞ

Ad ve Soyad:

Hande Kadiroğlu

İletişim Bilgileri:

E-posta (1):

E-posta (2):

Eğitim:

2015 – 2018

Gazetecilik Lisans, İstanbul Üniversitesi, Türkiye

2020 – 2024

Üniversitesi, Türkiye

Radyo, Televizyon ve Sinema Tezli Yüksek Lisans, İbn Haldun

İş Deneyimi:

2017– 2018

TRT

2018 – 2019

Turkuvaz Medya